

ВРХОВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

**ЗБИРКА
НА СУДСКИ
ОДЛУКИ
1998**

Книга VII

Агенција "АКАДЕМИК" - Скопје
/ Скопје, 1999 година

I. СТАВОВИ И МИСЛЕЊА НА
ВРХОВНИОТ СУД
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Л. ТАСЕВА

Врз основа на член 101 од Уставот на Република Македонија и член 35 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите ("Службен весник на РМ" број 36/95), Врховниот суд на Република Македонија на Општата седница одржана на ден 11.05. и 15.06.1998 година, утврди

НАЧЕЛНО ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Ако за време на важење на колективен договор се донесе закон со кој се ограничуваат определни права од колективниот договор, по однос на тие права ќе се применува законот.

Образложение

Врховниот суд на Република Македонија, одлучувајќи по предмети за надоместок на регрес за годишен одмор и надоместок за исхрана, оцени дека се исполнети условите за утврдување начелно правно мислење по прашањето за примената на колективните договори со кои се утврдуваат односно доуредуваат правата, обврските и одговорностите на работниците и на работодавецот од работниот однос во ситуација кога за време на важењето на тие договори ќе се донесе закон со кој се ограничуваат правата од колективниот договор.

Според член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори. Според член 51 став 1 од Уставот, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Согласно со став 2 од овој член, секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, а според алинеја 2 од истиот член, Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и законите.

Во член 84 став 1 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" број 80/93), пропишано е дека со колективен договор се доуредуваат во согласност со закон и со други прописи, правата, обврските и одговорностите на работниците и на работодавецот од работен однос, како и обемот и начинот на остварување на правата и обврските и другите прашања од интерес за работниците и работодавецот, како и начинот и постапката за решавање на меѓусебните спорови. Според став 2 од овој член, колективниот договор се применува непосредно и е задолжителен за организацијата на работниците и на работодаците кои го склучиле и за сите работници и работодавци во чие име договорот е склучен.

Од цитираните уставни и законски одредби произлегува дека правата и положбата на вработените се уредуваат со закон и колективни договори, дека со колективните договори се доуредуваат правата и обврските на работниците и работодавецот и дека тие мора да бидат во согласност со Уставот и законите. Според тоа, доколку за време на важењето на колективен договор се донесе закон со кој се ограничуваат права од колективниот договор, ќе се применува законот како повисок правен акт од колективниот договор во правниот поредок на државата. Притоа, за донесување на такви закони не е неопходно претходно да престанал основот за колективно договарање предвиден со член 84 од Законот за работните односи, односно нема потреба претходно да се изменат одредбите на овој закон за да може да се донесат поинакви решенија во други закони, како на пример во Законот за исплата на платите во Република Македонија, Законот за Буџетот на Република Македонија, Законот за извршување на буџетот на Република Македонија и други. Ова од причина што законот го донесува Собранието на Република Македонија и тој како таков важи спрема сите, што не е случај со важењето на колективните договори, кои ги обврзуваат потписниците на тој договор. Притоа, релевантно е што предлог за донесување на закон се поднесува од Владата на Република Македонија, како еден од учесниците во договарањето и потписник на колективниот договор, затоа што Владата е еден од овластените предлагачи на закони. И тогаш кога Владата на Република Македонија се јавува како предлагач на закони кои задираат во правата уредени со колективниот договор, нејзината улога е во рамките на уставните и законските овластувања, а законот го донесува Собранието на Република Македонија.

Дали пак таквиот закон е во согласност со Уставот на Република Македонија е друго прашање за кое надлежен е да одлучува Уставниот суд. Доколку судот смета дека некој закон што треба да се примени во конкретниов случај не е во согласност со Уставот, ќе постапи според член 12 од Законот за судовите, ако непосредно не може да го примени Уставот. Меѓутоа, во конкретниот случај Уставниот суд со решение У.бр.127/95 од 17 мај 1995 година, У.бр.348/95, У.бр.340/95 и У.бр.375/95 од 7 февруари 1996 година не повел постапка односно ја отфрлил иницијативата за оцена на уставноста на Законот за исплата на платите на Република Македонија и Буџетот на Република Македонија за 1995 година, од што произлегува дека тие не се во несогласност со Уставот.

Имајќи го предвид напред изложеното, а особено фактот дека судовите согласно член 98 од Уставот судат прз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот, дека местото и функцијата на колективните договори е уставно-правно утврдена во правниот поредок на државата, а Уставот не може непосредно да се примени бидејќи освен правата што се гарантирани со Уставот, што во конкретниов случај не се однесува на нив, другите права согласно член 32 став 5 од Уставот оставено е да се уредат со закон и колективни договори, Врховниот суд го донесува ова начелно правно мислење заради единствена примена на законите од страна на судовите.

Според малцинското мислење од членовите на Општата седница, ако за време на важење на колективен договор се донесе закон со кој се намалуваат, ограничуваат или дерогираат права од колективен договор ќе се применува колективниот договор. Застапниците на ова мислење сметаат дека со самиот чин на потпишување на колективен договор со кој се доуредуваат права, обврски и одговорности на работниците и работодавецот од работен однос, заснован е облигационен однос помеѓу работникот и работодавецот. Партнерите односно потписниците на колективното договарање според тоа имаат права и обврски по основ на таквиот договор и тие права подоцна со интервентни закони не можат да се намалат без согласност на овластените претставници на учесниците во колективното договарање. Таквите права од колективниот договор евентуално можат да се намалат само ако отпадне основот на договарањето пропишан

во Законот за работните односи. Тоа значи , само со измени на Законот за работните односи , односно на соодветните одредби од тој закон може да се намалат права што произлегуваат од колективен договор. Застапниците на ова мислење сметаат дека со друг закон , а тоа значи и со Законот за пензата на платите во Република Македонија , со Буџетот на Република Македонија и со Законот за извршување на буџетот на Република Македонија, не можат да се намалат правата кои што произлегуваат од колективен договор. Тие сметаат дека ако на законот се дава предимство во секој случај , всушност се доведува во прашање смислата на договарањето и потпишување на колективни договори , односно тоа значи губење на леќе стекнатото а неискористено право од работен однос. Ова дотолку повеќе што предлагач на закон е Владата на Република Македонија која е партнер во колективното договарање и потписник на колективен договор , па ако таа по потпишување на колективен договор предложи интервентен закон со кој би се ограничиле одредени права од колективен договор , тоа би значело правна несигурност за другите партнери во колективното договарање.

Со оглед на изнесеното Општата седница го утврди начелното правно мислење.

Врховниот суд на Република Македонија на Општата седница одржана на 6.07.1998 година, врз основа на член 35 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите, утврди

НАЧЕЛНО ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Во случаите кога рокот за влегување во сила на закон е определен во денови, денот по кој е извршено објавувањето на законот не се засметува во рокот определен за влегување во сила на законот, туку за почеток на рокот се зема првиот нареден ден по објавувањето.

Образложение

Во Одделот за управни спорови при решавањето на конкретни предмети во кои остварувањето на правото или обврската зависеше од денот на влегувањето во сила на законот,

се постави како спорно прашањето за сметањето на рокот определен за влегување во сила на законите.

Во расправата по ова прашање, на Општата седница беа искажани две мислења.

Според мнозинското мислење, во рокот определен за влегување во сила на законот не се засметува денот во кој е објавен законот, поради следниве причини:

Според член 52 став 1 од Уставот на Република Македонија, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила, а според ставот 2, законите и другите прописи се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија". Според ставот 3 на овој член, законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето.

Од овие одредби на Уставот произлегува дека на влегувањето во сила на законите и другите прописи им претходи објавувањето како чин на нивно обнародување, со што тие стануваат достапни до граѓаните и сите други субјекти на правниот поредок. Чинот на објавувањето по овој член од Уставот е издвоен во посебен став, па денот кога е извршено објавувањето треба да се смета само како ден кога е објавен законот и тој ден не може да се засметува во рокот определен за влегување во сила на законот, туку рокот почнува да тече од првиот нареден ден по објавувањето.

Таков заклучок произлегува и од одредбата на ставот 3 на член 52 од Уставот, според која законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето. Значи, најкусниот рок за влегување во сила на закон, Уставот го определил во денови и тоа осум дена, со тоа што осмиот ден законот се смета за влезен во сила. Доколку во така определен рок биде засметан и денот на објавувањето на законот, тогаш рокот нема да изнесува осум туку седум дена, со што би била повредена уставната одредба според која законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето.

Во прилог на изнесеното правно стојалиште, историски погледано, се и одредбите за влегување во сила на законите во поранешниот уставен систем на Република Македонија. Така, и Уставот на СРМ од 1963 година (член 225) и Уставот на СРМ од 1974 година (член 261) во врска со влегувањето во сила на законите содржеа идентична одредба со одредбата на член 52 став 3 од

Уставот на Република Македонија - "законите и другите прописи и општи акти влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето" - но, одредбата која го уредуваше исклучокот јасно зборуваше дека рокот за влегување во сила на законот е осум дена. Имено, и водниот и во другиот поранешен Устав на СРМ беше определено дека "само од особено оправдани причини може да се определи закон, друг пропис или општ акт да влезе во сила во рок пократок од осум дена од денот на објавувањето".

Според малцинското мислење во рокот определен за влегување во сила на закон се засметува и денот на објавувањето на законот. Основот на таквото мислење се наоѓа во уставната одредба за влегување во сила а која гласи : "најрано осмиот ден од денот на објавувањето", а не "осмиот ден по објавувањето". Со оглед на тоа што е во прашање рок определен со Уставот и што Уставот определил тој рок да се смета "од денот на објавувањето", а не "осмиот ден по објавувањето", во рокот за влегување во сила на законот, според ова мислење, треба да се засмета и денот на објавувањето на законот.

Со оглед на изнесеното, Општата седница го утврди начелното правно мислење.

Врз основа на член 101 од Уставот на Република Македонија и член 35 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите ("Службен весник на РМ"бр.36/95) Врховниот суд на Република Македонија на Општата седница одржана на ден 30.11.1998 година утврди

НАЧЕЛНО ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Аптеките како здравствени организации се запишуваат во судскиот, а не во трговскиот регистар

Образложение

Констатирано е дека некои од судовите, аптеките како здравствени организации ги запишуваат во судскиот регистар (Основен суд Битола и Основен суд штип), а некои во трговскиот регистар (Основниот суд Скопје I - Скопје). Со цел да се воедначи

судската практика и обезбеди единствена примена на законите. Врховниот суд на Република Македонија на Општата седница расправаше по правниот проблем и утврди начелно правно мислење, според кое здравствените организации-аптеките се запишуваат во судскиот, а не во трговскиот регистар, и тоа од следните причини:

Според одредбите од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93, 55/95, пречистен текст 17/97) здравствената дејност е дејност од посебен општествен интерес, односно од јавен интерес. Неа можат да ја вршат само здравствените работници и здравствени соработници, организирани во здравствени организации-јавни, задружни, мешовити и приватни, кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон. Согласно со член 95 од овој закон и аптеките се основаат и организираат како еден од видовете здравствени организации чија дејност е утврдена во член 111 од Законот, според кој тие вршат фармацевтска здравствена дејност, а особено вршат набавка, сместување, чување, издавање, испитување и контрола на лекови, санитарски материјални средства и лековити супстанции, изработуваат магистрални лекови и галенски препарати, даваат упатства за употреба на издадените лекови, набавуваат и издаваат средства за детска и диетална исхрана, ортопедски помагала, прибори и медицински инструменти. Овие здравствени организации, согласно со член 93 став 1 од Законот имаат својство на посебни правни лица и се запишуваат во судскиот регистар.

Согласно член 1 став 1 од Законот за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/96), трговец во смисла на овој закон, е секое правно или физичко лице кое самостојно трајно врши некоја од следните дејности: купување и продажба на подвижни предмети без оглед дали се продаваат непроменети, обработени или преработени. Согласно член 2 став 3 од овој закон, лицата кои се занимаваат со слободни занимања (адвокати, нотари, лекари, патентни инженери, архитекти, слободни уметници, сметководители и сл.), се сметаат за трговци во смисла на овој закон ако со прописите според кои тие се вршат така е определено.

Со Законот за лековите, помошните лековити средства и медицинските помагала ("Службен весник на Република Македонија" бр.21/98) се уредуваат условите под кои се врши

ставањето во промет, производство и прометот, испитувањето на квалитетот, сигурноста и ефикасноста, како и надзорот на производството, ставањето во промет, прометот и контролата на квалитетот на лековите, помошните лековити средства и медицинските помагала, како работи од јавен интерес, а со член 113 став 1 од овој закон е пропишано дека основањето и дејноста на аптеките се врши во согласност со овој закон и прописите за здравствена заштита, односно ветерината.

Оттука произлегува дека аптеката не се основа заради вршење на трговска дејност, туку се основа како еден вид здравствена организација согласно Законот за здравствената заштита. Иако со член 151 од Законот за лековите, помошните лековити средства и медицинските помагала престанува да важи член 93 став 1 од Законот за здравствената заштита што се однесува на аптеките, а со тој пропис е одредено дека здравствената организација се запишува во судскиот регистар, од формулацијата од член 112 став 2 од Законот за лековите, помошните лековити средства и медицинските помагала не произлегува дека аптеките се запишуваат во трговскиот регистар, со оглед на тоа што оваа одредба пропишува дека аптеките се запишуваат во регистарот кај надлежниот суд. Ова особено што Законот за лековите, помошните лековити средства и медицинските помагала е донесен по донесувањето на Законот за трговските друштва, а сепак не е пропишано дека аптеките ќе се запишуваат во трговскиот регистар.

Според одредбите од Законот за здравствена заштита аптеките треба да се регистрираат само како здравствена организација-аптека, а нивниот упис да се врши во судскиот регистар, се додека не се донесе нов закон со кој евентуално би се определило дека правните и физичките лица кои вршат здравствена дејност или дел од нив, да се сметаат за трговци во смисла на Законот за трговските друштва.

Имајќи го предвид изложеното Врховниот суд на Република Македонија го донесе изнесеното начелно правно мислење.

Според малцинското мислење од членовите на Општата седница здравствените организацији-аптеките треба да се усогласат со Законот за трговските друштва и да се запишат во трговскиот регистар кај надлежниот суд. Застапниците на ова мислење сметаат дека аптеките вршат дејност-промет (продажба)

на мало со лекови, помошни лековите средства и медицински помагала, а дејноста ја вршат заради остварување на добивка, односно работат на принцип на добивка и се доходовни организации.

Со оглед на дефинирањето на аптеките како здравствени организации кои вршат дејност промет на мало со лекови, помошни лековити средства и медицински помагала формално-правно е дефиниран и деловниот потфат на аптеките, кој претставува услов за да бидат запишани во трговскиот регистар (член 1 точка 1, член 2 став 1 од Законот за трговските друштва.

Согласно член 93 став 1 од Законот за здравствена заштита, Министерството за здравство оценува дека се исполнети условите од член 92 на овој закон и донесува решение за дозвола за почнување со работа врз основа на кое се врши упис на здравствената организација во судскиот регистар.

Со одредбата од член 151 од Законот за лековите, помошните лековити средства и медицинските помагала, престанува да важи одредбата од член 93 од Законот за здравствена заштита, па во таа смисла не може да се укажува на фактот за постоење на законска одредба која пропишува запишување во судскиот регистар, која формално-правно престанала да важи за аптеките.

Според член 112 став 2 од истиот закон, надлежниот орган на управата оценува дали се исполнети условите од член 111 на овој закон и издава дозвола за работа (за аптеките) врз основа на која се врши упис во регистарот кај надлежниот суд.

Од цитираните законски одредби произлегува дека аптеките како здравствени организации не можат да се запишуваат во судскиот регистар, затоа што одредбите од Законот за здравствена заштита за упис во судски регистар се укинати, а Законот за лековите, помошните лековити средства и медицински помагала користи нов термин - регистар кај надлежниот суд, од што произлегува дека аптеките треба да се запишуваат во трговскиот регистар.

Врховниот суд на Република Македонија, врз основа на член 101 од Уставот на Република Македонија и член 35 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите ("Службен весник на РМ" бр.36/95), на Општата седница одржана на ден 25.05. и 8.06.1998 година, го усвои следното

МИСЛЕЊЕ

за начинот на постапување на судовите по прекршочните предмети и по изречените мерки за безбедност - одземање на предмети

1. По прекршочните предмети што преминале во надлежност на судовите од поранешните прекршочни органи, а во нив не постојат писмени барања за поведување на прекршочна постапка, или поднесените барања се со непотполни податоци, судовите треба да постапат на следниот начин:

1. Ако во прекршочните предмети што биле формирани од порано овластените органи за водење прекршочна постапка, не постои оформено писмено барање за поведување на прекршочна постапка во смисла на член 48 од Законот за прекршоците и како такви предметите се отстапени на основен суд по донесената одлука на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.15/96) од 03.04.1996 година, треба да се смета дека е оформено такво барање и постапката ќе продолжи ако од писмената документација во предметот (записници за сторен прекршок, изјави и слично), може да се утврди сторителот и прекршокот.

2. Ако во прекршочните предмети од точка 1 не е донесено решение од овластениот орган за поведување на прекршочна постапка, доколку судот оцени дека се исполнети законските услови за негово донесување во смисла на член 51 од Законот за прекршоците, ќе донесе такво решение. Во случаите кога е јасно дека не постојат услови за поведување на прекршочна постапка, барањето ќе се отфрли во смисла на член 52 од Законот за прекршоците.

3. Ако обвинетиот е странски државјанин кој што не живее во Република Македонија, односно странско правно лице кое што нема свое седиште во Република Македонија, а не овластено лице (правно или физичко) за прием на пратките, доколку постапката е во фаза на доставување на првостепена или второстепена одлука, одлуките на нив ќе им бидат доставени согласно со член 116 од Законот за критичната постапка, а во врска со член 38 од Законот за прекршоците.

Ако во скратена постапка обвинетите се странци (физички или правни лица), а биле уредно повикани заради распит и не се

појавиле пред судот, одлуките на обвинетите ќе бидат доставувани како погоре.

4. Ако се работи за царински прекршок, а поради подолг протек на време сторигелот ја променил адресата или заради други причини не може да се пронајде, ако е непознат или ако е недостапен на органите, а од записникот за царински прекршок, барањето за поведување на постапката и приложените писмени докази, произлегува дека е сторен царински прекршок, како и во сите други случаи кога стоката не може да се пронајде, судовите при постапувањето треба да ги имаат предвид и да ги применуваат и одредбите од членовите 208 до 211 од Царинскиот закон.

Ако се работи за царински прекршок по кој не може да се води постапка поради застареност, а стоката според одлуката на судот треба да се врати, и ако странската стока е задржана во царинарницата, во одлуката на судот треба да стои дека стоката ќе се врати преку царинската управа.

II. Кога по прекршочните предмети постапката не може да продолжи поради настапена застареност или ќе биде запрена, со привремено одземените предмети ќе се постапува на следниот начин:

1. Со наредба на судот, привремено одземените предмети, по правило, ќе се вратат на сопствениците ако на обвинетите лица со правосилна прекршочна одлука не им е изречена казна ниту прекршочна опомена (член 25 став 1 и став 5 од Законот за прекршоците).

2. Доколку со наредба на судот, привремено се одземен предмети и тоа: оружје, муниција, дрога, фалсификувани пари, порнографски списи и предмети, благородни метали или разни предмети изработени од нив, скапоцелни камења, разни предмети од уметничка вредност, девизни и денарски средства кои се шверцувани или се продукт на "переење на пари", или на некое друго криминално дејствие, или кога оној од кого се одземен не може да го докаже нивното потекло или се прибавени и внесени во Република Македонија спротивно на важечките законски прописи, тие можат да се одземат во интерес на општата безбедност или заради причини на моралот во смисла на член 68 став 2 од Кривичниот законик, а со примена на членот 485 став 1 и 2 од Законот за кривичната постапка во врска со членовите 2 и

38 од Законот за прекршоците и членот 259 и 326 од Законот за извршување на санкциите. Решението за одземање ќе зависи од фактичката состојба во секој конкретен случај и исполнувањето на условите од членот 68 од Кривичниот законик.

III. Со привремено одземените предмети кои ќе се обезбедуваат и сместуваат заради чување до правосилноста на одлуката и по предметите по кои е изречена мерка за безбедност - одземање на предмети, ќе се постапува во согласност со Законот за извршување на санкциите и Судскиот деловник на следниот начин:

1. Судовите во Народната банка на Република Македонија ќе ги предаваат заради чување и обезбедување благородните метали и предмети изработени од нив, како и девизните средства. При постапувањето со овие предмети и девизни средства, освен она што е предвидено во Законот и Судскиот деловник да се има предвид и следното:

а) При предавањето на благородните метали, судовите се должни да приложат одлука на суд или на порано надлежен прекршочен орган, односно наредба за привремено одземање на предмети (член 24 став 4 и член 58), како и доказ за извршена проценка на нивната финост, тежина, обработка и уметничка вредност од страна на надлежниот завод. Овие предмети се предаваат со записник за депоирање што го потпишуваат овластенитиот судски работник и приемачот.

б) При подигањето на благородните метали и предмети што се од нив изработени, овластеното лице од судот треба да приложи: правосилна одлука за одземање, записник за депоирање, одлука на судот за подигнување и налог за подигање.

Доколку судот донесе одлука за исплата на денарска противвредност, Народната банка на Република Македонија ја спроведува според правилата што ги применува за овој вид работи.

в) Депоирањето на девизни средства и нивното подигање ќе се врши на ист начин како за благородните метали.

г) Во одлуките на судот за депоирање или подигнување, точно ќе бидат означени лицата од кои се одземени средствата (име, презиме, адреса, занимање и работно место), а ако се бара нивно префрлување во корист на Република Македонија, ќе се означат сметката на која ќе се префрли противвредноста.

д) Ако лицето на кое треба да му се вратат девизните средства е државјанин на Република Македонија, ќе се наведе

банката и бројот на девизната штедна книшка на која ќе треба да се префрлат средствата.

2. Судовите одземените денарски средства ќе ги депонираат во Заводот за платен промет. При предавањето и враќањето на паричните средства треба да се подготви иста документација како и за депонирање на благородни метали.

3. Со предметите употребени или наменети за извршување на кривично дело или што настанале со извршување на кривично дело или се добиени као награда за кривично дело, кои ќе послужат како доказ во кривичната постапка, или се пронајдени кај обвинетиот и не се знае кому му припаѓаат (сомнителни предмети, како и гаранциите), судовите ќе постапуваат во согласност со член 247 од Судскиот деловник.

4. Опојните дроги и прекурзори- опиум, хероин (дијацетил морфин), морфин база, морфин хидрохлорид, морфин сулфат и ампули со раствор од морфин хидрохлорид, судовите заради чување до правосилност на судската одлука ги депонираат во "Алкалоид" АД Скопје. По правосилноста на судската одлука со која овие дроги се одземаат, со друга судска одлука се отстапуваат заради уништување со понатамошно разградување и преработка за изработка на лекови на овластената организација "Алкалоид" АД Скопје.

Опојните дроги надвор од наброените од точка 4, откако лабораториски ќе бидат утврдени нивниот вид, потекло, чистота и други карактеристики, се депонираат исто така во "Алкалоид" АД Скопје, каде се чуваат до правосилноста на одлуката, а потоа се уништуваат комисијски.

5. Судовите моторните возила што се привремено одземен, ќе ги предаваат на чување на Автомото сојузот на Република Македонија до правосилноста на одлуката на судот. Предавањето на моторните возила на чување ќе се врши со одлука на суд за привремено одземање на моторно возило со налог за прием, при што комисијски ќе се состави записник за типот на моторното возило и за состојбата во која се предава и прима. Ако се донесе решение за негова продажба, продажбата ја врши судот во смисла на член 259 од Законот за извршување на санкции. Во постапката за продажба, по овластување на судот, Автомото сојузот ќе презема определени дејствија.

Кога врз основа на член 259 од Законот за извршување на санкциите, возилото се отстапува на друг државен орган,

претходно се прибавува мислење од надлежните органи на правосудната и судската управа.

6. Одбрани примероци од фалсификувани пари со посебно решение на судот можат да се предадат на Криминалистичкиот музеј во Министерството за внатрешни работи или во трезорот на Народна банка на Република Македонија, со точен опис на фалсификуваните пари и врз основа на записник за примопредавање.

Уништувањето на останатите фалсификувани пари се врши според член 259 став 2 од Законот за извршување на санкциите.

7. Разни видови на оружје, експлозивни и експлозивни направи, по правило се предаваат на други државни органи (Министерството за внатрешни работи, Министерството за народна одбрана и Министерството за правда).

Разни видови на оружје во исправна состојба кои на граѓаните не им се забранети да ги набавуваат и носат, можат да се отстапат заради продажба на овластено претпријатие, врз основа на одлука на судот што ги одзел, а по правосилноста на судската одлука за нивно одземање.

8. Разни видови на орудија, ако се со употребна вредност, може да се продадат по правосилноста на судска одлука. По укажана потреба, откако комисиски ќе бидат проценети, истите орудија можат да се отстапат на друг државен орган за нивна употреба.

9. Ако се работи за предмети кои се лесно расипливи, или за жива стока, или предмети за чие чување е потребно обезбедување на несразмерни трошоци, или не постојат соодветни услови за чување, или не можат да бидат предадени на чување на друг на трошок на лицето од кое се одземени, судот со решение може да определи таквиот предмет да се продаде, а парите од продадените предмети да се депонираат на депозитната сметка на судот и се чуваат до правосилноста на пресудата.

10. Предмети со исклучително голема вредност или со непроцешлива вредност или со археолошка или друга уметничка вредност, врз основа на одлука на основниот суд, комисиски ќе се предадат на музеј, Историскиот архив, Народната банка на Република Македонија, или друга соодветна установа, заради нивно припремено или трајно чување, а со примена на член 259 од Законот за извршување на санкциите.

11. Разни видови на цигари, откако ќе бидат комисиски преброени по вид и количина и од вешти лица, ќе се утврди

нивното потекло, по правило, ќе се отстапат со надоместок на овластен тугунски комбинат заради нивна понатамошна преработка.

12. Судовите остварените парични средства од извршените продажби на предметите и стоките одземени со мерката за безбедност - одземање на предмети, ги уплатуваат на посебна сметка определена од Министерството за правда.

13. Судовите при продажба на одземените предмети и стоки, потребно е да постапуваат според член 73 од Царинскиот закон ("Службен весник на РМ" бр.21/98).

Образложение

Во Врховниот суд на Република Македонија, во текот на 1997 година се следеа проблемите во основните судови во Република Македонија во врска со постапувањето по прекршочните предмети, настанати, пред сè, поради нивната бројност и неможност во догледно време да се ажурира работата по нив, но и поради царинските и девизните прекршоци што им беа отстапени според Одлуката на Уставниот суд ("Службен весник на РМ" бр.15/96 од 03.04.1996 година), со која се изрази ставот дека сите казниви дела се во исклучива надлежност на судовите, а по донесувањето на Законот за прекршоците и поради примената на одредбите од Законот за кривичната постапка, прекршочната постапка мошне често се забавува, наместо да се забрза.

За што поцелосни согледувања на проблемот судните на Врховниот суд на Република Македонија посетија полеќе судови и одржаа повеќе регионални средби со судни на основните и апелационите судови на кои присуствуваа претставници на МВР, на девизните, царинските и инспекциските органи, претставници на Народната банка на Република Македонија, на АМС, на "Ал-калонд" АД Скопје, "Македонија табак" АД Скопје, Заводот за платен промет на Република Македонија, Министерството за правда, - кои што според досегашните свои надлежности и покажани активности имаа, а веројатно и во иднина ќе имаат многу допирни точки со прекршочната материја, заради што судовите се упатени на меѓусебна взаемна соработка.

Како резултат на спроведените активности произлегоа определени констатации и мислења насочени кон барање излез

за разрешување на дел од проблемите сврзани со преоптовареноста на судовите со овој вид на предмети, пред се, кон забрзување на постапките по некои прекршочни предмети и поголема ефикасност при извршувањето на правосишните судски одлуки.

Констатациите и мислењата беа разгледувани на Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија, а потоа доставени до судовите и заинтересираните органи и организации заради давање мислење, а по добените одговори, забелешки и мислења и вградување на дел од нив во текстот, се одржа и проширена Општа седница на која присуствуваа претседателите на Апелационите судови Скопје, Битола и Штип, претставници на Јавното обвинителство на Република Македонија, на Царинската управа на Република Македонија, на Народната банка на Република Македонија, МВР, Заводот за платен промет, Алкалоид АД Скопје, на АМС, како и други стручни лица што се занимаваат со оваа правна материја. По одржувањето на проширената Општа седница и разгледувањето на мислењата, забелешките и предлозите дадени од учесниците на седницата, на Општата седница одржана на 1.06.1998 година беше усвоено мислењето за начинот на постапувањето по прекршочните предмети и изречените мерки на безбедност - одземање на предмети.

Поради тоа што во значителен број на прекршочни предмети пренесени во надлежност на судовите од царинските и девизните органи немаше писмени барања за поведување на прекршочна постапка против одредени правни или физички лица, а таква постапка сепак е поведена и е во тек, како и поради фактот што во определени прекршочни предмети писмено поднесените барања се со непотполни податоци, се укажа потреба од воедначување на практиката на судовите поради што се утврдија мислењата наведени под I.

Тргувајќи од фактот што определен број на прекршочните предмети се доставени на судовите како застарени, а по некои од нив во претходното постапување на управните прекршочни органи биле донесени решенија за привремено одземање на предмети, кога постапката поради застареност не може да се продолжи, се констатира дека најцелесообразно и во согласност со законската регулатива е ако се постапи како што е изложено во мислењето под II.

По прекршочните предмети по кои привремено или со правосилна одлука на управен орган или на суд се одземени предмети и тоа различни по вид, обем, количини и особини, се јавуваат бројни проблеми во врска со нивното сместување и чување во соодветни просторин до нивното трајно одземање поради изречена казна, мерка на безбедност, или, одлука за запирање на постапката поради застареност (благородни метали и различни предмети добиени со обработка на петите, скапоцени камења, фалсификувани пари, девизни и денарски средства, оружје, муниција, динамит, разни прехранбени артикли, жива стока, текстил, техничка стока, хемикални, дрога и друго).

Мислењата на Врховниот суд на Република Македонија по овие прашања се усогласени со регулативата во казненото законодавство и со Судскиот деловник ("Службен весник на РМ" бр.9 од 5.03.1997 година), како и правилата за работење на Народната банка на Република Македонија и Заводот за платен промет на Република Македонија за што се постигна и нивна согласност.

Наведените мислења за постапувањето на судовите ќе бидат во функција да разрешат само дел од проблемите сврзани со постапувањето на судовите врз основа на одредбите од казненото законодавство, Законот за извршувањето на санкциите и Судскиот деловник и немаат претензија да ги разрешат сите проблеми што во оваа област на судската работа се јавуваат.

Во мислењето се разграничени овие предмети кои задолжително ќе бидат одземени, бидејќи за нив е несомнено дека се предмети што ја загрозуваат општата безбедност или моралот, од овие предмети за кои не е толку извесно дека треба да бидат одземени како во првиот случај, но кои сепак поради исти причини би можеле да бидат одземени, што во секој случај ќе претставува фактичко прашање. Во втората група на предмети се и моторните возила за кои се изразени забелешки дека не би можеле да бидат одземени во интерес на општата безбедност или заради причини на моралот. Меѓутоа Општата седница констатира дека и тие предмети, ако се на пример преуредени (со специјални бункери за пренос на оружје, муниција, пари, благородни метали, со некакви порнографски содржини итн.) можат да се вбројат во овие предмети што ќе се одземат во интерес на општата безбедност, или преуредени со порнографски содржини поради причини на моралот итн.

Во врска со спроведувањето на налогот на Народната банка на Република Македонија ќе биде пожелно судовите да побарат посвежи и уточнети информации во Народната банка на Република Македонија.

Во практиката се случуваше за денарските средства да се настојува да се депонираат во Народната банка на Република Македонија а не во Заводот за платен промет, што причинуваше дополнителни проблеми за банките и судовите. Со цел да се отстранат ваквите проблеми уследи мислењето дека денарските средства се депонираат исклучиво во Заводот за платен промет.

Претпријатието "Алкалоид" АД Скопје засега е единствено во кое може да се предадат и депонираат до правосилноста на судската одлука опојните дроги кои по правосилноста на судската одлука ќе се отстапат на истата организација заради преработка во лекови со одреден надоместок за добиениот продукт - морфин, што ќе влезе во производство за лекови. Надоместокот ќе биде исплатуван по добиениот продукт - морфин според чистотата и количината на сметка определена од Министерството за правда.

Предавањето на дрогата претходно ќе се најавува на телефон, ќе се договори времето за примопредавањето, а дрогата ќе се носи организирано со обезбедување до магацинот за суровини на опојни дроги на "Алкалоид" АД Скопје. Мерењето на дрогата ќе се врши во присуство на овластени лица од судот и "Алкалоид" АД Скопје. Во оваа процедура најпрвин ќе се отстрани оригиналната амбалажа која комисијски ќе се спали, а потоа дрогата ќе се мери и записнички ќе се предава во магацинот на "Алкалоид" АД, заедно со одлуката на судот за одземената дрога, со цитирање на лицата, времето, местото и начинот на нејзиното одземање. Запленетата дрога како суровина за преработка ќе влезе во процедура дурн по правосилноста на судската одлука.

Дрогата што не е погодна за преработка, се предава исто така во "Алкалоид" АД Скопје и чува до правосилноста на одлуката, по што се уништува комисијски.

Мислењето во врска со постапувањето со фалсификуваните пари и оружјето во целост е сообразено со регулативата на казненото законодавство и на Судскиот деловник, со тоа што е ставен нагласок на подготвувањето на документацијата при одземањето и примопредавањето, до уништувањето или до пивното отстапување како примероци што се вредни за потребите на МВР, или Музејот и Народната банка на Република Македонија

за и на овој начин да се нагласи потребата од внимание при постапувањето со овие предмети.

Одземешите моторни возила во прекршочната постапка, по правило не биле предавани на судските органи и судовите, односно судовите за нив не добивале документи од органите на МВР или од царинските органи.

Според изјави на претставници од царинските органи, на судовите биле предадени околу 7000 прекршочни предмети по кои околу 550 привремено одземени моторни возила биле оставени на плацевите на АМС (на аеродромот во Скопје, на плацевите во Битола и Гевгелија).

Се поставувало и се уште се поставува прашањето како да се постапува со нерешените предмети за сторените прекршоци, во кои моторните возила привремено се одземени, а сеуште не се предадени на судовите од оние органи што ги одзеле, ниту пак се продадени.

Досегашната практика одземешите моторни возила да бидат оставени на чување на АМС (кој, меѓу другото, обезбедува плаќ, влечна служба, чувари, комисија за прием, комисија за проценка и продажба, продажба на јавна лицитација и писмена документација за моторните возила), а по правосилноста на судската одлука со која истите моторни возила се одземаат од сторителот на прекршокот или кривичното дело да бидат продавани, а средствата од продажбата да се уплатуваат во буџетот, по одбивање на договорениот износ за надоместување на трошоците на АМС, се покажа како најцелесобразна и најприфатлива за брзото и непречено постапување, а и заради чувањето на угледот на судовите. Поради ова Општата седница констатира дека и во иднина практиката треба да се одвива во оваа насока со тоа што сите дејствија во врска со приемот и продажбата на возилата ќе се вршат врз основа на акти и под надзор на судот.

Пред судот да одлучи моторното возило да го отстапи на друг државен орган, ќе биде во интерес на угледот на судовите и на потребата од правилна распределба односно возилото да го добијат органите на кои тоа им е најпотребно, судот за тоа да добие мислење од надлежните органи на правосудната и судската управа.

Сместувањето и чувањето на предметите и стоката одсекогаш било сврзано со плаќање на одреден паричен

надоместок кој, по правило, се наплатувал по продажбата на предметите и на стоката што се чувала. Бидејќи висината на надоместокот зависела од времето на чувањето перетко со лежарината стоката всушност се обезвреднувала, што отсекогаш претставувал посебен проблем.

Со преземањето на овие предмети од надлежните судови обврските за надоместувањето за лежарината падна на товар на судовите. Исто така и останатите проблеми сврзани со продажбата или депозирањето на одземените предмети падна на товар на судовите. Основните судови пак од различни подрачја на апелационите судови овие проблеми на најразличен начин ги третираа и разрешуваа.

Сместувањето на предметите и нивното обезбедување, по правило, се извршуваше според некаков усмен договор а по исклучок со писмен договор, што доведуваше до сомнење за оправданоста од одземањето и продажбата на предметите и стоката, особено ако негите беа продавани без лицитација (на пример, со отстапување на некоја работна организација и слично).

Посебен проблем претставуваа предметите како што се прехранбените продукти што беа одземани во прекршочна постапка според Законот за трговија, Законот за промет со стоки, услуги, како и други, во врска со нивното сместување и чување. Овие стоки во Скопје досега се сместувале во магацинскиот простор на Републичкиот пазарен инспектор (за Основниот суд Скопје I и II), а од другите судови од другите градови тие се сместувале во магацините на трговските претпријатија или во некои други магацини. Во врска со нивното сместување и чување, судовите се судруваа со проблемите предизвикани од потребата за стоките да се направи хемиско-бактериолошка анализа заради констатација дека се погодни за исхрана односно дека се исправни. Судовите досега не биле во можност да ги платат анализите, ниту пак за нив да обезбедат соодветен простор, според нормативите за чување на расиплива стока, што претставуваше дополнителен товар и пречка кон нивното ефикасно постапување.

Уште поголем проблем за судовите е одземената здрава жива стока и нејзиното чување до правосилноста на пресудата и предавањето на истата во кланица ако не може да се обезбеди непречено и економично чување до правосилноста на пресудата. Чувањето на стоката по правило е сврзано со многу трошоци кои судовите треба да ги платат до правосилноста на одлуката. Освен

тоа за време на чувањето може да биде причинета штета на живата стока, да биде намалена или зголемена нејзината вредност или предвреме пред правосилноста на одлуката без основ отуѓена. Сите овие проблеми тешко се разрешуваат по судската практика, заради што со предложеното мислење се настојува барем за дел од проблемите да бидат предложени целесообразни решенија.

Во минатото биле одземани значителни количини на цигари, кои не биле снабдувани со бандероли, како шивен жиг што овозможува продажба. Одземените цигари, по правосилноста на одлуката, порано, по правило, биле продавани, но дури тогаш откако за шив ќе се подмиреле сите царински и други давачки. Цигарите биле предавани на "Македонија табак" АД Скопје, односно со возило на таа работна организација биле преземани од судовите. Сето ова било сврзано со многу тешкотии. Судот не би можел шив да ги продава поради тоа што кутиите се означуваат со бандероли а и секоја продажба од било кој субјект без таквата ознака претставува еден вид на недозволена трговија. Мислењето на Општата седница по ова прашање ќе ја воедначи практиката и ќе придонесе со овие предмети да се постапува законски и целесообразно.

Во новиот Царински закон ("Службен весник на РМ" бр.21 од 8.05.1998 година) се вградени многу нови и добри решенија во врска со одземањето и враќањето на царинските стоки што биле предмет на сторени прекршоци, по кои досега не биле применувани во практиката заради што е потребно да се сврти вниманието и кои тие нови решенија за да се земаат предвид и правилно применуваат при донесувањето на одлуките.

Со овие мислења на Општата седница на Врховниот суд се настојува да се воедначи практиката на судовите во Република Македонија, да се забрза постапката и да се надминат дел од проблемите сврзани со постапувањето и одлучувањето по овој вид предмети.

II. КАЗНЕНО ПРАВО

Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Македонија врз основа на членовите 34 став 1 точка б од Законот за судовите, 153 и 160 од Судскиот деловник и 31 и 37 од Деловникот на Врховниот суд на Република Македонија, а во врска со примената на одредбите од член 72 став 2 и 3 од Законот за кривичната постапка на ден 30 декември 1998 година, го донесе следното,

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

1. Медицинската документација што се поднесува по прилог на барањата за воопредно ублажување на казната се смета за валидна во постапката пред судот ако е поднесена во оригинал, заверен препис на оригиналот или заверена фотокопија на оригиналот.

2. Медицинските документи за дијагнозата, описот на болеста, историјата на болеста и преземенот третман за лекување на болниот, наменети за пред суд, треба да бидат напишани разбирливо; ако бидат напишани на латински со медицински термини, покрај нив секогаш треба да има и појасненија (за дијагнозата, описот на болестите, историјата на болестите, состојбата на болниот и третманот при нивното лечење) напишани со кирилско писмо на македонски јазик.

3. Во врска со поднесените барања за воопредно ублажување на казна, во случај кога осудениот се наоѓа на издржување на казната затвор, надлежните судови што ги примиле барањата се должни да преземат дејствија за да бидат писмено известени од страна на казниво поправните установи и затворите, за сите случаи кога по основ на амнестија или помилување казните затвор на осудените лица им се намалени, односно кога е донесена одлука

за условен отпуст или кога за осудените лица настанат некои други промени на режимот или рокот за издржувањето на казната.

4. Судовите што ги примаат барањата за воопредно ублажување на казната се должни да ги подучуваат подносителите своите барања да ги усогласуваат во смисла на наведеното во точките 1 и 2 од оваа мислење.

5. Барањата во оставениот рок од судот кои нема да бидат усогласени од подносителите на барањата, ќе се сметаат како поднесоци по кои не може да се постапува и кои како такви со решение на суд, ќе бидат отфрлани.

1. Притворот како процесно правна категорија - привремена мерка за обезбедување на присуство на обвинетиот во текот на кривичната постапка според Амандманот III на Уставот на Република Македонија од 01.07.1998 година, може по поднесувањето на обвинението да биде наложен и до правосилноста на пресудата, односно да се определи и продолжи секогаш по во разумен рок, доколку за него во конкретен случај се создадат услови и ако е неопходно потребен.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Според став 1 на член 189 од Законот за кривичната постапка притворот можеше да трае по одлука на суд најдолго 90 дена од денот на притворувањето, а според став 1 на член 345 од истиот закон, кога ќе се изрече пресуда со која обвинетиот се осудуваше на пет или повеќе години затвор советот ќе определеше притвор ако обвинетот веќе не се наоѓаше во притвор, според став 7 од истиот член, притворот по претходните ставови можеше да трае но не подолго од рокот определен во член 189 став 1 на овој закон односно не подолго од 90 дена.

Одредбите од Законот за кривичната постапка за притворот се темелеа врз одредбата од став 5 на член 12 од Уставот на Република Македонија која пропишуваше:

"Притворот може да трае по одлука на суд најдолго 90 дена од денот на притворувањето".

Вака пропишаниот режим за притворот од основа се измени, бидејќи Собранието на Република Македонија на својата седница од 1.07.1998 година донесе Одлука за прогласување на Амандманот III на Уставот на Република Македонија со кој се замени став 5 на член 12 од Уставот на Република Македонија. Според овој Амандман притворот до подигнувањето на обвинението по одлука на суд може да трае најдолго 180 дена од денот на притворувањето, а по подигнувањето на обвинение притворот го продолжува или определува надлежниот суд во случаи и во постапка утврдени со закон. Со ова измена роковите за најдолго времетраење на притворот пропишани со одредбите од Законот за кривичната постапка престанаа да бидат применливи како единствени и изрично конскриптивни, бидејќи со Амандманот III им беше извлечена темелната основа врз која се засноваа и применуваа. Имено, бидејќи со Амандманот III на Уставот на Република Македонија беше заменет став 5 на член 12 од Уставот на Република Македонија, всушност се изврши дерогација на одредбите за должината на времетраењето на притворот во Законот за кривичната постапка.

Според член 98 став 2 од Уставот на Република Македонија судовите се самостојни и незаписни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Согласно со став 2 на член 12 од Законот за судовите кога судот ќе смета дека законот што треба да се примени во конкретниот случај не е во согласност со Уставот овластен е да ги применува директно одредбите од Уставот.

Загос според мислењето на советот на Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Македонија, по влегувањето во сила на Амандманот III на Уставот на Република Македонија ќе се применуваат роковите пропишани со Амандманот III, а не одредбите на Законот за кривичната постапка.

Во врска со притворот продолжен против осудениот J. Z. од с. И.О. нема никакво сомневање дека имаме случај кога одредбите од Амандманот III на Уставот на Република Македонија треба директно да се применат.

Со сегашниве одредби од Законот за кривичната постапка се предвидени и случаите и постапката кога може притворот да се продолжи и определи и тие одредби на ниеден начин не се во спротивност со Амандманот III на Уставот на Република Македонија, поради што тие се применливи и во конкретниот случај.

Тоа што истражниот судија решението за притвор го донел на ден 15.04.1998 година, што значи во време кога отпочнала кривичната постапка и во време пред донесувањето на Амандманот III на Уставот на Република Македонија не е основ за заклучок каков што е изнесен во барањето за заштита на законшгоста дека од како била донесена првостепената пресуда со која на обвинетиот му била изречена казна затвор во траење од 15 години, со тоа што за притворот бил применет Амандманот III на Уставот на Република Македонија, а не одредбите од Законот за кривичната постапка кои во случајов биле поповолни за обвинетиот, да настанал случај на недозволена ретроактивна примена на Амандманот III.

Во случајов немаме повратно дејство на правна норма воспоставена со Уставот и донесувањето на решението на Основниот суд за продолжување на притворот не може да се доведе во врска со став 4 на член 52 од Уставот на Република Македонија, ишту е прифатливо во овој случај да се констатира дека решението на судот е во спротивност со оваа уставна одредба.

Уставот на Република Македонија е највисокиот правен акт во Република Македонија што најавтетично и најавторитетно го регулира траењето на притворот од денот на влегувањето во сила на Амандманот III на Уставот на Република Македонија, а тоа е, од 1.07.1998 година па за во иднина! Според тоа, бидејќи на денот кога е донесено решението на кривичниот совет на Основниот суд за продолжување на притворот, Кс.бр.114/98 од 10.07.1998 година, определенот притвор во времетраењето од 90 дена не му бил протекнат, а со донесувањето на Амандманот III веќе се створиле нови уставни основи за да истиот биде продолжен и преку дотогаш определените 90 дена, судот бил овластен и според Амандманот III на Уставот на Република Македонија имал можност на обвинетиот да му го продолжи притворот. Судот на денот кога го донел решението за продолжување на мерката притвор имал уставно и законско овластување, а од друга страна немал уставна ишту законска забрана што би произлегувала од Амандманот III на Уставот на Република Македонија одново да ја примени мерката на притвор, која навистина и дотогаш му била наложена на обвинетиот но, поради постоење на основи на сомнение дека сторил две тешки кривични дела убиство според член 123 од Кривичниот законик

кои до поднесувањето на обвинението и подоцна се до донесувањето на првостепената пресуда не биле издигнати на степен на извесност. Сега врз сосема нови и квалитетни основи, заради новите факти во врска со притворот - завршениот главен претрес и донесената пресуда на Основниот суд во разумен рок, со која за двете сторени кривични дела убиство на обвинетиот му била изречена вкупна казна затвор во траење од 15 години судот бил овластен привремената мерка за обезбедување на присуството на обвинетиот одново да ја наложи до правосилноста на пресудата, за да обвинетиот неоправдано не се најде на слобода, за да не го повтори кривичното дело или да не побегне, на што и според мислењето на советот на Врховниот суд основано укажуваат двете сторени кривични дела и високата изречена казна за истите како две сосема нови појави, два сосема нови факта кои дотогаш не постоеле. Притворот во случајов бил неопходно потребен како привремена мерка да се обезбеди присуството на обвинетиот до правосилноста на пресудата и затоа требало да се продолжи преку рокот од 90 дена и тоа со директна примена на Амандманот III на Уставот на Република Македонија кој тоа го овозможува и дозволува.

Навистина, обвинетиот делото го сторил во време кога Амандманот III не бил донесен, во време кога според одредбите од Законот за кривичната постапка притвор во најдолго и сепкупно траење можело да се наложи до 90 дена и навистина, притворот против обвинетиот бил нареден заради постоење на опасност од бегство и да не стори друго кривично дело, меѓутоа, наведеново сепак не е пречка откако бил донесен Амандманот III и се појавиле новите факти во врска со притворот тој да му биде наложен во времетраење и преку 90 дена.

Притворот не е материјално правна категорија како што е тоа казната, со траен ефект и значење, туку како процесно правна категорија - привремена мерка за обезбедување на присуство на обвинетиот во текот на постапката, според Амандманот III на Уставот на Република Македонија со можност по поднесување на обвинението да биде наложен и до правосилноста на пресудата. Природата на ова процесно правно средство дозволува притворот секогаш да се продолжи и определи доколку за него во конкретен случај се создадат услови, какви нгго се создале и во овој случај, но ако е неопходно потребен и ако е нареден во разумен рок, како во овој случај.

Овие поновојавени факти во врска со притворот, во конкретниов случај како нов квалитетен основ за наложување на притворот, не можат да се поцстоветуваат и да се доведуваат во исто рамниште со фактите за сторените кривични дела, како и со основите за притворот што постоеле додека не бил донесен Амандманот III на Уставот на Република Македонија, па во врска со нив и само заради нив да се заклучува дека Амандманот III бил ретроактивно применет и да примената била спротивна на став 4 на член 52 на Уставот на Република Македонија. Во конкретниов случај судењето пред првостепениот суд било завршено со донесувањето на првостепената пресуда со која обвинетиот бил огласен за виновен, за сторените дела и му била изречена казна затвор во траење од 15 години, што значи сомнението прераснало во нов квалитет-извесност, а заради таквата извесност би било потполно неоправдано обвинетото лице да се најде на слобода. Исто така, во основа не е прифатливо Законот за кривичната постапка да се доведува во исто рамниште со Уставот и во однос на него да се проценува дека бил поблаг закон. Уставот како највисок правен акт ги пропишува правилата во врска со забраната за повратното дејство на законите и другите прописи, освен кога е тоа поповолно за граѓаните што значи за сите граѓани вклучувајќи ги тука и оштетените лица, а не само за обвинетите лица. Нарушувањето на овој општ принцип треба да се проценува на релацијата, закон во однос на Уставот или во однос на друг закон, а не обратно Устав во однос на закон и тоа секогаш во мерка и рамки како за тоа е пропишано.

Со донесувањето на Амандманот III на Уставот на Република Македонија требаше да се овозможи да се создадат уставни основи сторителите на тешки кривични дела до правосилноста на пресудата без потреба да не бидат пуштени на слобода засекогаш да се обезбеди на сите други граѓани, а особено на оштетените лица, да бидат заштитени нивните права и слободи што им биле дотогаш загрозуени или што ќе им бидат допрва загрозуени доколку обвинетиот неоправдано биде пуштен на слобода. Овие права им се гарантирани подеднакво на сите граѓани во Република Македонија, со одредбите на Уставот на Република Македонија и со Законот за кривичната постапка.

Од овие причини примената на Амандманот III на Уставот на Република Македонија во конкретниов случај против обвинетиот не може да се посматра еднонасочно. Кривичната

постапка е добро уредена како систем на процесни правила со кои треба да се обезбеди "никој невин да не биде осуден, а на виновникот да му се изрече кривична санкција под условите што ги предвидува Кривичниот законик и врз основа на законито спроведена постапка, со тоа што пред да се донесе правосилна пресуда слободите и правата на обвинетиот и на другите лица да можат да бидат ограничени само во мерка која е нужна и под услови што ги предвидува Законот за кривичната постапка". Според мислењето на Врховниот суд на Република Македонија Македонија овие основни начела во мерка и услови пропишани во членот 1 од Законот за кривичната постапка не обезбедени и преку другите одредби во истиот тој закон, во конкретниот случај имајќи го предвид сето напред изложеното да се испочитувало, барањето на Јавното обвинителство на Република Македонија го оцени како неосновано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз бр.26/98 од 07.10.1998 година.

2. Обвинетиот откако оштетениот со сила му ја грабнал малолетната ќерка, ја силувал и принудил да му стане жена, по судски пат успеал да ја врати дома, а оштетениот и неговиот брат со употреба на сила и вооружени се обиделе одново да му ја грабнат, при тоа пукајќи во него и неговата ќерка и погодувајќи ги и двајцата, дејствувал во нужна одбрана кога и самиот им повратил пукајќи во нив со пиштол.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ако обвинетиот М. прв и е непредизвикан од никој отпочнал со противправен напад спрема осудениот С. и неговиот брат М. и дури одкако со истиот дефинитивно престанал, сега обвинетиот С. врз него и членовите од неговото потесно семејство во неговата куќа отпочнал со противправен напад, како што за настанот е изложено во второстепената пресуда, е правна ситуација сосема различна во однос на онаа изнесена во првостепената пресуда, а имено да обвинетиот С. и неговиот брат М. дошле во куќата на обвинетиот М. со намера да ја одведат на сила неговата ќерка (одкако истата предходно еднаш била

грабната, а со судска одлука му била во неговата куќа повратена), се обиделе насила да влезат, успеале дури да се втурнат во ходникот, но да тогаш дотрчал обвинетиот М. и со пиштол отпочнал да пука кои нив при што го погодил М. во грбот, " ..., а во тој момент и обвинетиот С. со пиштол што го носел со себе почнал да пука испукувајќи повеќе пати во обвинетиот М. и неговите домашни при што го погодил обвинетиот М. во стопалото и неговата ќерка Н. во десното колено..." Во првиот случај, опака како што е настанот претставен во второстепената пресуда, оставен е простор за да се размисли и расправи за осудениот С. ако не дејствувал во нужна одбрана возможно да дејствувал со пречекорување на истата, или да сторил некое друго дело, на пример, доведен во некаква раздразнета состојба со непредизвиканиот напад од обвинетиот М. Меѓутоа, за вакви размисли и расправи се потребни докази, а во тие насоки такви не биле изведувани, и биле потребни од судот усилби фактичката положба по овој инаку сложен кривично правен настан и по таа насока целосно да се расфетли.

Во вториот случај, како што истиот е претставен во првостепената пресуда, може да се констатира спротивното од тоа што утврдил и самиот првостепен суд, а имено, двајцата обвинети да не дејствувале противправно, а спротивно и од она што била и е одбрана на осудениот С., во смисла, не осудениот С., туку токму обвинетиот М. да дејствувал во нужна одбрана, бранејќи си го својот дом, неговата со Уставот загарантирана неповредливост на домот, својот живот, животите на своите најблиски, својот имот, својата чест, честа на својата ќерка и честа на семејството. Во оваа насока се утврдени многу решителни факти, врз повеќе изведени докази и тоа би требало да е и несомнено и сосема задоволително. Меѓутоа, наведеното од осудениот С., сега во барањето за вопредно пренспитување на правосилната пресуда за првпат, дека дошле во домот на обвинетиот М. бидејќи таков бил договорот со неговата ќерка, дека со доваѓањето паднале во вистинска стапица, итн., ја доведува под сомнение дури и оваа фактичка положба што е утврдена со првостепената пресуда впрочем како што е за тоа погоре и нагласено, што пак од судот во оваа насока не биле вложени усилби да се вистинито целосно утврдат фактите.

Значи во врска со целосната слика за настанот и за учесниците во истиот од важност се наводите изнесени во

барањето на осудениот за повторното преиспитување на правосилната пресуда дека на обвинетиот С. и неговиот брат М. им била поставена стапица од обвинетиот М., да дојдат во неговата куќа, да им се отвори влезната врата од куќата и одкако така влезат, и непредизвикано да се пука во нив. На овие наводи не било свртено доволно внимание бидејќи сега за првпат се истакнуваат а во насока на поткрепа на институтот нужна одбрана. Според мислењето на Врховниот суд ако настанот навистина така отпочнал, во поткрепа на што донекаде може да се прифати утврдениот решителен факт во првостепената пресуда дека обвинетиот С. отпочнал да пука истовремено кога отпочнал да пука и обвинетиот М., како и фактот дека М. бил погоден во плеќи, - во таков случај има потреба сериозно да се разгледа истакнатиот навод во барањето за примена на институтот нужна одбрана. Во оваа насока не биле распитани обвинетите и сведоците, па утврдените решителни факти со правосилната пресуда и заради тоа се под значително сомнение.

Од овие причини следувааше да се уважи барањето на осудениот С.И., двете пресуди на Основниот и Апелациониот суд да бидат укинати а предметот вратен на првостепениот суд на повторно разгледување и одлука, за да во насока на наводите во барањето на осудениот С. се утврдат фактите.

Бидејќи барањето за преиспитување на правосилната пресуда поднесено од осудениот С.И. преку бранителот Н.Х. адвокат од Т. беше уважено, и покрај тоа што обвинетиот М.Х. од с.Б. немаше поднесено вакво барање, по службена должност се прифати како такво барање да е поднесено и во негова корист па со уважување на истото, правосилната пресуда се укина и за овој обвинет, за кого според мислењето на Врховниот суд исто така не се правилно утврдени решителните факти, а утврдените се под значително сомнение, па заради тоа под сомнение е и правилната примена на материјалното право. Последново и заради следново:

Обвинетиот М.Х. од почетокот до завршетокот на кривичната постапка се бранел дека не употребил пиштол, не извршил напад врз осудениот С. и неговиот брат М., дека врз него и неговото семејство осудениот, неговиот брат и други лица извршиле напад откако насилно влегле во неговиот дом и покрај тоа што им била затворена куќата и во неа не биле пуштани, со намера по втор пат со сила да ја грабнат неговата ќерка.

Првостепенниот суд не ги прифатил наводите на обвинетиот М. дека не нукал, но сите други негови наводи скоро без исклучок ги прифатил за вистинити и ги вклопил во утврдената фактичка положба. И покрај тоа првостепенниот суд прифатил дека обвинетиот М. дејствувал противправно што е во несогласност со утврдените решителни факти за настанот, а токму тоа првостепената пресуда ја прави целосно нелогична, неразбирлива и неприфатлива.

Имено, ако обвинетиот М. претрпел многу душевни потреси кога му била со сила грабната ќерката Н. од оштетениот М. и без нејзина согласност како малолетна принудена од М. со тешка закана со пиштол да му биде жена, а тоа значи всушност му била силувана, ако му останале без резултат обидите со помош на полиција да ја поврати во својот дом, а неговата ќерка по таков начин му станала воображена жена на оштетениот М., според нејзиниот исказ, спротивно на нејзината волја а конечно откако успеал по судски пат да ја прати дома обвинетиот и неговиот брат М. на критичниот ден се обиделе одново со сила да ја грабнат, насилно влегувајќи во неговиот дом наоружани, пукајќи во него и во неговата ќерка на повеќе пати, погодувајќи ги со куршуми и двајцата итн., - не останува ништо друго да се констатира освен дека обвинетиот М. на критичниот ден и време всушност се бранел од противправен напад, дека дејствувал во нужна одбрана од нескрениот противправен напад од обвинетиот С. и неговиот брат М.. Поинаков заклучок неможе да уследи при ваква фактичка положба утврдена во првостепената пресуда. Затоа неприфатливо е она што е изнесено во двете пресуди дека тој, обвинетиот во својот дом прв да отпочнал со противправниот напад.

При повторното судење првостепенниот суд да ја испита фактичката положба во насоки како што за тоа се изнесува во барањето на осудениот, но и во насоки како се бранел обвинетиот, притоа, да се оценат доказите и со сигурност биде утврдено кој бил нападат, кој од двајцата дејствувал во нужна одбрана, а ако дејствувал зошто и под кои околности така дејствувал, па врз така утврдената фактичка положба правилно да биде применето и материјалното право.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квн.бр.52/98 од 28.04.1998 година.

3: Со доставување на првостепената пресуда преку огласна табла на судот на обвинет кој нема бранител и спрема кого со пресудата е изречена казна затвор а е со непозната адреса, пред да му се назначи бранител по службена должност, додека му се дознае точната адреса, како судска постапка што претходи на правосилноста на пресудата, - се повредува одредбата од член 116 став 3 од Законот за кривичната постапка .

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

После спроведената кривична постапка против обвинетниот НН била донесена првостепената пресуда со која обвинетниот бил огласен за виновен за кривичното дело за кое бил и обвинет и осуден на казна затвор во траење од 5-пет месеци. Главниот претрес на кој била донесена осудителната пресуда бил одржан во присуство на обвинетниот на кој дал своја одбрана.

Писмено изработената пресуда била испратена за лично доставување на обвинетниот преку доставната служба на месната канцеларија во местото на живеење на обвинетниот. Личното доставување останало безуспешно бидејќи доставувачот утврдил дека обвинетниот се наоѓал во странство со непозната адреса. Судот, поради утврдениот факт обвинетниот да се наоѓал во странство и со непозната адреса, на ден 05.05.1998 година пресудата наменета за лично доставување на обвинетниот ја ставил на огласната табла на судот каде останала до 21.05.1998 година. После симнувањето од огласната табла судот оценил дека е уредно доставена на обвинетниот и пресудата ја огласил за правосилна.

Јавниот обвинител на Република Македонија вложил барање за заштита на законитоста против судската постапка што претходела на правосилната пресуда, поради повреда на член 116 став 3 од Законот за кривичната постапка .

Врховниот суд на Република Македонија по оценка на наводите во барањето за заштита на законитоста, побиваната судска постапка и списите во предметот, на својата нејавна седница го констатира следното:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Од списите по предметот се констатира дека обвинетниот во постапката на главниот претрес немал бранител и сам дал одбрана. Била спроведена целосна постапка и била донесена и објавена пресудата со која обвинетниот бил огласен за виновен

за кривичното дело за кое бил обвинет и му била изречена казна затвор во траење од 5-пет месеци. Од списите во предметот како неспорно се констатира дека писмено изработената пресуда преку администрацијата на судот со доставница назначена на име на обвинетниот, била доставена до месната канцеларија во местото на живеење на обвинетниот заради лично доставување на обвинетниот. Доставувачот на месната канцеларија при обидот да изврши лично доставување на пресудата утврдил дека обвинетниот не се наоѓал во својот дом, а се наоѓал во Италија на печалба, со непозната адреса. Таквиот факт констатиран на доставницата бил потврден со потпис на доставувачот и со печатот на месната канцеларија и заедно со пресудата доставницата била вратена на Основниот суд. После овој обид на судот на обвинетниот да му се врати пресудата, на ден 05.05.1998 година пресудата со соодветна доставница за лично доставување судот ја поставил на огласната табла на судот, каде истата останала до 21.05.1998 година, истиот ден била симната и пресудата била огласена за правосилна, бидејќи се прифатило дека таа е уредно доставена на обвинетниот.

Од изложениот редослед на настаните, очигледно е дека првостепениот суд ја повредил одредбата од член 116 став 3 од Законот за кривична постапка што се согледува од постапувањето при доставувањето на пресудата на обвинетниот.

Имено, според член 116 став 2 од Законот за кривичната постапка, на обвинетниот кој нема бранител, лично ќе му се достави обвинителен акт, обвинителниот предлог или приватната тужба, пресудата и другите одлуки од чие доставување тече рокот за жалба.

Според член 116 став 3 од Законот за кривичната постапка, пак, ако на обвинетниот кој нема бранител треба да му се достави пресуда со која му е изречена казна затвор, а доставувањето не може да се изврши на неговата досегашна адреса, судот на обвинетниот ќе му назначи бранител по службена должност додека не ќе се дознае новата адреса, на назначениот бранител ќе му се определи потребен рок за запознавање на списите, а потоа пресудата ќе му се достави на назначениот бранител и постапката ќе продолжи.

Во случајов првостепениот суд после сознанието дека на обвинетниот не е можно лично да му се врати пресудата не постапил според член 116 став 3 од Законот за кривичната постапка. Со доставувањето на пресудата преку огласната табла, како начин

на доставување на одлуката, ја повредил постапката за доставување на пресудата, која постапка претходела на правосилноста на истата. Со тоа што пресудата е огласена за правосилна во незаконито претходно спроведената судска постапка повредено било основното право на обвинетиот, а имено правото на жалба против првостепената пресуда. Со одредбата на член 403 од Законот за кривичната постапка е дадено овластување на Јавниот обвинител да ги побива тие претходни незаконити судски постапки, кои претходеле на правосилноста, со вопредното правно средство - заштита на законитоста, какво што било поднесено во конкретниов случај. Од гледна точка за заштита на правата на обвинетиот такво правно средство е сосема оправдано, бидејќи незаконската судска постапка може да повлече како последица огласување за правосилна неправилна судска одлука каква неправилност не може секогаш да се утврди и потоа евентуално отстрани ако претходно не се постанови законитоста во постапката.

Под судски постапки што претходеле на правосилноста на одлуката, пак, по мислењето на Врховниот суд, се сметаат и се вбројуваат и сите преземени дејствија од надлежните судски органи во рамките на нивното овластување според Законот што претходеле на дејствието на огласувањето на одлуката за правосилна.

Во конкретниов случај, доставувањето на пресудата со нејзиното поставување на огласната табла на судот е несомнена судска постапка што претходела на правосилноста и бидејќи истата првостепенит суд грубо ја повредил, со тоа што не е постановено во смисла на член 116 став 3 од Законот за кривичната постапка, на обвинетиот не му бил назначен бранител додека не му се дознае точната адреса и на така назначениот бранител не му била доставена пресудата, немал и законска претпоставка првостепената пресуда да ја огласи за правосилна.

Од горе изложеното следуваше барањето за заштита на законитоста да се уважи и да се утврди дека со судската постапка што претходела на правосилноста на пресудата со доставувањето на пресудата преку огласната табла е повредена одредбата од член 116 став 3 од Законот за кривичната постапка заради што и пресудата не може да се смета за правосилна.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз бр.29/98 од 25.11.1998 година.

4. Патентниот ножот скокач со сечиво од 7 см. е подобно средство за да предизвика смртна последица односно за довршување на кривичното дело - Убиство - член 123 став 1 од Кривичниот законик.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е неосновано.

Овој суд постапувајќи по барањето за попредно преиспитување на правосилна пресуда, констатира дека наводите во истото по однос на тоа дека кривичното дело е сторено во нужна одбрана, се неосновани.

Имено, во барањето се наведува дека осудената преземала дејствија на напад прз оштетениот во моментот кога меѓу оштетениот и нејзиниот сопруг имало физичка пресметка, при која сопругот на обвинетата бил повлечен за кошулата од страна на оштетениот и соборен на земја, поради што му била потребна помош, во конкретниот случај од обвинетата како негова сопруга. Од овие причини, истата со нож-скакавец го удрила оштетениот во грбот.

Согласно член 9 став 2 од Кривичниот законик нужна е онаа одбрана што е неопходно потребна сторителот да одбие од себе или од друг истовремен противправен напад.

Имајќи ја во предвид цитираната одредба овој суд констатира дека судовите во редовната постапка од сите изведени докази во текот на постапката, со сигурност утврдиле дека во конкретниот случај не се исполнети елементите на институтот нужна одбрана.

Имено, пред се од исказот на самата обвинета даден во претходна постапка, кој наоѓа логична поткрепа во сите изведени материјални и вербални докази, неспорно е утврдено дека во умислата на обвинетата било опфатено дејствието на извршување на кривичното дело кое и се става на товар, кое нешто е во спротивност со тврдењето на осудената во барањето дека во содржината на нејзината свест е опфатено дејствието со цел да се оствари одбрана. Во прилог на фактот дека не постои институтот нужна одбрана, оди и тоа дека не се исполнети основните законски услови: истовременост на нападот и одбраната и сразмерност меѓу нападот и одбраната. Ова, од причина што осудената при нападот употребила нож (средство подобно телото

тешко да го повреди и здравјето тешко да го наруши), за разлика од оштетениот, кој не поседувал такво или слично средство, како и поради фактот дека оштетениот бегал, а осудената и нејзиниот сопруг трчале по него, осудената со нож во раката со намера да го доврши делото, во што била спречена со интервенција од службено лице од полицијата, кој и го одзел ножот.

Во контекст на погоре изложеното, неоснован е и наводот во барањето дека во конкретниот случај станува збор за неподобен обид за извршување на кривичното дело од страна на осудената, поради употреба на неподобно средство. Имено, осудената наведува дека патент ножот со сечиво во должина од 7 сантиметри не е подобен да предизвика смртна последица. Во прилог на ова осудената наведува дека е и фактот што оштетениот трчал уште 200 метри по боцнувањето, што наведува на заклучок дека боцнувањето е извршено со неподобно средство. Во текот на постапката, со сигурност е утврдено дека предметниот нож е подобно средство за извршување на кривичното дело кое и се става на товар на осудената, особено од наодот и мислењето на д-р Б. Е, во кој е констатирано дека во колку навреме не била извршена хируршка интервенција кај оштетениот можела да настапи смрт поради нанесените повреди, што упатува на заклучок дека со ова средство истиот можел да биде лишен од живот.

Со оглед на тоа дека во текот на постапката, неспорно е докажано дека предметниот нож е подобно средство за довршување на кривичното дело што и се става на товар на обвинетата, не може да постои неподобен обид кој од своја страна е предодреден од објективната состојба на средствата, односно предметот на извршувањето. Ова, дотолку повеќе што во конкретниот случај е исполнет и елементот на обидот-умисленото преземање на дејствието што се состои во свест и волја да се изврши започнатото кривично дело. Кај осудената постоела умисла да се започне извршувањето на кривичното дело, која претпоставува постоење на одлука за извршување на кривичното дело, но кривичното дело кое и се става на товар останало недовршено зашто не настапила последицата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.99/98 од 02.11.1998 година.

5. Ако во текот на постапката по барање за вопредно препенитување правосилна пресуда поднесено од осудениот се констатира дека умрел, постапката по барањето се запира.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Осудениот И. Ј. по правосилноста на пресудата поднел барање за вопредно препенитување на правосилна пресуда за повреда на член 355 став 1 точка 1, 5 и 8 од ЗКП, кое е примено во Основниот суд С. на 24.04.1998 година.

Јавното обвинителство на Република Македонија со писмо ОВП.бр.64/98 од 8.05.1998 година предложило барањето да се одбие како неосновано.

Во текот на постапката по барањето за вопредно препенитување правосилна пресуда поднесено од осудениот И. Ј. од С. улица "В" бр.23 се констатира дека истиот умрел на 29.04.1998 година, што значи по 3 дена откако било примено барањето во Основниот суд С., што се утврдува од преписот на матичната книга на умрениге бр.1468 доставено со писмо на МВР - Сектор за управни работи.

Предвид на горното, а сообразно на член 135 од Законот за кривичната постапка се донесе решението како во диспозитивот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.64/98 од 09.07.1998 година.

6. Пропуштањето да се извести обвинетиот за часот, денот и местото на увидот не претставува апсолутна повреда на постапката доколку на главен претрес можат да се отстранат пропуштањата и ако тоа не е од влијание за утврдување на решавачките факти.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите во барањето по однос на тоа дека на осудениот со правосилната пресуда му било повредено правото на одбрана на главниот претрес, со тоа што неговите предлози за дополнување на доказната постапка, односно за проверка на неговата одбрана, не биле прифатени. Првостепениот суд по

правосилната пресуда образложила од кои причини не го прифатила предлогот за сослушување на сведокот Е. И. од Д. - чувар на фабриката "НН", како и на вештото лице д-р Ф.Д. - хирург од Д. кој по извршен надворешен преглед на лешот на покојниот, детално ја опишал причината за смртта во записникот. По наоѓање на овој суд не било неопходно сослушување на погоре наведениот сведок, бидејќи првостепенниот суд правилно постапил кога го прифатила писмениот наод содржан во записникот за извршен надворешен преглед на лешот кој во целост дава детален опис на повредите, кои се и причина за смртта. Од тие причини не може да се доведе под сомнение дадениот наод од компетентно медицинско лице - хирург. Имено, судот не е должен да ги прифати сите предложени докази од странките, доколку оцени дека со нивното изведување со ништо не би се изменила состојба на работите.

Воедно осудениот во барањето за вопредно преиспитување на правосилната пресуда навел дека му е повредено правото на одбрана и во текот на претходната постапка со тоа што судот не го известил за денот и местото на извршувањето на увидот, на што бил должен согласно член 161 став 2 од Законот за кривичната постапка. Имено, согласно член 161 став 2 и 5 од Законот за кривичната постапка обвинетиот има право да присуствува на увидот и сослушувањето на вештаците, како и да биде известен од страна на истражниот судија за предметот, местото на извршувањето на истражните дејствија на кои тој може да присуствува, освен ако постои опасност од одлагање.

Имајќи ја во предвид наведената одредба од Законот за кривичната постапка како и наводите во барањето по однос на овој член овој суд констатира дека учеството на обвинетиот при увидот и реконструкцијата и вршењето на другите истражни дејствија особено е корисно, бидејќи на тој начин се остварува начелото на контрадикторност и во фазата на претходната постапка, меѓутоа пропуштањето да се известат обвинетиот за денот и местото на увидот не претставува повреда на постапката од апсолутен карактер, во колку на главен претрес можат да се отстранат недостатоците и ако тоа не било од влијание за утврдувањето на решавачките факти, како што е во конкретната кривично правна ситуација.

Што се однесува пак до наводот дека првостепенниот суд бил должен да изврши и реконструкција на настанот која

осудениот ја предложил во текот на главниот претрес, истиот е неоснован. Ова од причини што реконструкцијата се определува заради проверувањето на изведените докази или утврдувањето на фактите што се од значење за разјаснување на работите, кое нешто во конкретниов случај не било неопходно. Имено, првостепенниот суд врз основа на останатите писмени и вербални докази ги утврдил сите факти релевантни за разрешувањето на дилемите околу начинот на извршувањето на делото и околностите што се во тесна врска со него.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кви бр.84/98 од 30.09.1998 година.

7. Полов напад врз дете врши лице и кога не ќе примени сила ако дејството, фаќањето за косата и вратот од детето го стори умислено заради задоволување на својата полова страст.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е неосновано.

Неосновани се наводите во барањето на осудениот дека немал намера на обљуба или друго полово дејство врз малолетната оштетена и дека истата само ја погалил по косата во знак на благодарност во моментот кога истата излегувала од колата, па со тоа битието на кривичното дело - Полов напад врз дете - да не е исполнето. Според оценката на овој Суд правилно пониските судови од изведените докази утврдуваат која била намерата на осудениот кога застанал со патничкото возило и побарал од оштетената - малолетната А. да му го покаже патот за село Г.. Во својата одбрана осудениот не оспорува дека го знаел патот за село Г. и дека подолго време живеел во тоа село. Самниот овој факт наведува на заклучок дека осудениот работел со умисла, а преземените дејствија биле со намера за задоволување на неговите телесни нагоии. Исто така осудениот во својата одбрана истакнува дека набргу по качувањето на малолетната А. во возилото разбрал дека таа е на возраст од 12 години и од тој момент бил потполно свесен за возраста на оштетената. Ако осудениот навистина немал таква намера сигурно веднаш ќе застанел со возилото и ќе ја пуштел оштетената да си оди дома.

Меѓутоа, осудениот така не постапил, туку продолжил со возилото до самото место каде се двоел патот за селото Г., а потоа се враќал од друг правец, од што се заклучува дека тоа го чинел со цел да го изврши дејствието што го планирал, па оштетената во возилото на двапати ја фаќал за косата и вратот. Значи, овие дејствија осудениот ги презел откако дознал за возраста на оштетената и откако ја одвел до патот за селото Г., при враќањето со возилото по другиот пат.

Оштетената А., сослушана во својство на сведок во истрага и на главен претрес е јасна, конкретна и категорична дека кога дошле наспроти магацинот осудениот почнал да ја фаќа за косата и за вратот, при што се уплашила и почнала да писка и плаче, велејќи му да не ја фаќа, но и покрај ваквото предупредување осудениот пак почнал да ја фаќа оштетената и покрај тоа што плачела и пиштела. Оштетената е јасна кога истакнала дека фаќањето не го осетила како благодарност.

Според оценката на овој Суд откажувањето на осудениот од својата првобитна намера е токму отпорот на оштетената која за цело време се противела на дејствијата на осудениот.

Наводите во барањето на осудениот дека во конкретниот случај не било остварено битното на делото од дејствијата што ги презел осудениот и дека самиот допир по главата и вратот не можат да се третираат како дејствија насочени спротивно на моралните норми од сферата на половиот морал и слобода се неосновани. Во конкретниот случај детето претставува посебен објект на заштита. Половото дејствие е извршено со самиот чин на фаќањето за косата и вратот. Осудениот бил свесен дека малолетно лице е дете бидејќи за тоа дознал пред да ги преземе недозволените дејствија. Со тоа што не применил сила или закана спрема оштетената, не значи дека делото не е извршено. Според член 188 став 1 од Кривичниот законик, кривичното дело се врши на начин што се врши обљуба или друго полово дејствије врз дете, што значи примена на сила не е потребна.

Наводите во барањето на осудениот дека судската практика преку пресудата на Врховниот суд на Република Македонија е поинаква од ставот изнесен во пресудите на пошските судови е неоснован.

Имено, цитираната пресуда на Врховниот суд на Република Македонија прифаќа за постоење на ова кривично дело дека е потребно обљубата да е извршена над некое лице кое не

наполнило 14 години и постоење на свест кај обвинетиот дека малолетното лице нема наполнието 14 години.

Во конкретниот случај пониските судови правилно утврдиле дека осудениот знаел дека оштетената нема наполнието 14 години, а тоа произлегува од одбраната на осудениот и од исказот на оштетената сослушана во својство на сведок, односно дека е дете на возраст од 12 години и дека е ученичка во VI-то одделение, а од што на несомнен начин произлегува дека осудениот знаел дека малолетната е дете и нема навршено 14 години.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кпп бр.80/98 од 17.06.1998 година.

8. Со произведување на 200 семки од конопното растение "Канабис сатива", која претставува опојна дрога, чие производство и увоз, како и производство на супстанции со психоактивно дејство од растението се забранети со Законот за производство и промет на опојни дроги, се чини делото - Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори - член 215 став 1 од Кривичниот законик.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е неосновано.

Во барањето се наведува дека делото кое му се става на осудениот на товар не е кривично дело, од причина што 200 семки од растението "канабис сатива" според весниот наод и мислење не претставуваат наркотични супстанции, додека пак марихуаната согласно Законот за производство и промет на опојни дроги ("Службен лист на СФРЈ" бр.40/73 и 55/78) ниту во решението за изменување и дополнување на листата на опојните дроги ("Службен лист на СФРЈ" бр.21/74, 70/78, 14/81, 39/82 и 28/85-двете преземени како републички прописи) не е предвидена во списокот на дроги чие производство и промет е забрането.

Неоснованоста на погоре изложениот навод, произлегува од фактот дека од страна на пониските судови во редовната постапка врз основа на целокупниот доказен материјал, неспорно е утврдено дека осудениот одгледувал "канабис сатива" која

претставува опојна дрога содржана во листата на опојни дроги чие производство и промет се забранети со Законот за производство и промет на опојни дроги под реден број 69 ("Службен весник на СРМ" бр.70/78 и бр.13/91) -преземен како републички пропис. Согласно овој Закон, за производство и промет на овој вид дроги е потребно одобрение од надлежен орган и тоа за одредени медицински, ветеринарни, лабораториски и научни цели. Ова значи, дека никој не може да поседува вакви опојни дроги без одобрение од надлежен орган. Марихуаната пак, претставува дрога од канабиноидно потекло, производ на конопното растение-"канабис сатива". Исушените и иситнетите делови од листот на ова растение (претежно од женското растение кое содржи смола) се нарекуваат "марихуана" која содржи хормон тетрахидроканабинол (ТНС) кој предизвикува состојба на опојност, а кој го има во смолата на цветните врвови и во листот на канабисот. Токму заедно ова производството и увозот на тетрахидроканабинолот и производството на супстанции со психоактивно дејство од билката канабис се забранети со Законот за производство и промет на опојни дроги.

што се однесува пак до семките, согласно вештниот наод и мислење истите не содржат наркотични супстанции, но служат за производство на канабис сативата чии својства погоре се изложени.

Ова наведува на констатација дека во дејствието на осудениот е содржан првиот облик на кривичното дело-кое му се става на товар, а тоа е неовластено производство на наркотична дрога од страна на физичко лице кое нема одобрение од надлежен орган, со што се демантира наводот во барањето за непостоење на кривичното дело за кое обвинетиот е осуден. Ова од причина што несомнено постои еден од кривично правните елементи, на само еден облик но од првата група на облици на ова кривично дело, а тоа е што имало дејствие на производство кое се вршило недозволено спротивно на горе споменатиот закон.

Неоснован е наводот во барањето дека во дејствијата на осудениот во целост не е содржан првиот облик на кривичното дело, бидејќи изостанал прометот на наркотичната дрога. Под промет пак се подразбирало увоз, извоз, транзит, продажба и секој друг начин на пуштање во промет на наркотични (опојни) дроги ако тоа се врши на недозволен начин.

Од одбраната на осудениот и од сите докази изведени во текот на постапката, се констатира дека во конкретниот случај и

промет постоел, по начинот на исплатата на цената бил специфичен, а се состоел во набавка на пијалоци кои биле користени на забави што ги организирал осудениот со неговото друштво. Специфичноста на начинот на плаќањето, не го демантира постоењето на прометот како објект на дејствие, бидејќи дрогата е продавана по цена адекватна за набавка на разни пијалоци за забави на кои е користена дрогата. За постоењето на прометот како облик на дејствие е битно да постои согласност меѓу купувачот и продавачот, а не е битно дали постои материјална корист, ниту пак дали договорот за предметната дрога е реализиран. Меѓутоа, во конкретниот случај дошло и до реализација на прометот врз основа на специфичен начин на плаќање на цената на наркотичната дрога.

Со оглед на горе изложеното, неспорно се констатира дека имаме неовластено производство и пуштање во промет на дрога што значи Кривичниот законик правилно е применет, бидејќи во дејствијата на осудениот во целост се содржани елементите на кривичното дело-Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори од член 215 став 1 од Кривичниот законик за кој е огласен за виновен и врз кој е применета адекватна кривична санкција.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.89/98 од 02.11.1998 година.

9. Протекот на времето не е од влијание за да се смета дека кај опиумот како дрога се намалиле неговите карактеристични својства, така што пуштањето во промет на ова наркотично средство по протек на време после производството и обработката во опиумска логача претставува подобно средство за чиниње на кривичното дело - Недозволено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори - во смисла на член 215 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

До Врховниот суд на Република Македонија барање за вопредно пренеситување на правосилна пресуда изјавиле осудените и покрај останатото, во битно наведуваат дека во

случајот не се работело за дрога туку остаток од природна супстанца - сиров опиум, кој не ги исполнувал условите од член 2 од Законот за производство и промет на опојни дроги. Предметниот опиум бил произведен 1956 година и во времето на пуштањето во промет бил неподобен како наркотично средство бидејќи ги изгубил таквите својства. Предложено е пресудите на двата поински суда да бидат укинати или преиначени во смисла обвинетите да бидат ослободени од обвинение поради непостоење на дело.

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека барањата за повредно пренеситување на правосилната пресуда се неосновани поради следното:

Во случајот, од извршеното вештачење од страна на стручната служба на Министерството за внатрешни работи, со сигурност се утврдило дека предметната материја која осудените ја пуштиле во продажба претставува сиров опиум. При стручното и научното испитување на таквиот сиров опиум се покажале како позитивни тестовите на присуството на алкалоиди кои го сочинуваат сировиот опиум. Тоа претпоставува дека тестираната материја (идентификувана како сиров опиум) била активна материја со сочувани својства на наркотик, следователно на што и како подобно средство за извршување на кривично дело, со неговото пуштање во продажба. Впрочем, и на првоосудениот (производителот) му било познато дека опиумот не ги губи карактеристичните својства на наркотик, бидејќи и самиот наведува дека го чувал долги години, како злато, за да му се најде заради егзистенција во поодминатите години од животот, кога не ќе бил способен на друг начин да заработува средства за живот.

Општо е познато дека опиумот се произведува од растението афион и дека погодна почва за производство оддамнина биле и некои делови од територијата на Македонија. Кај народот познат бил и начинот на производство на опиумот, кој како млечен сок од незрелите зелени чушки на афионот се собирал и месел во вид на опиумска погача. Таков бил случајот со предметниот опиум кој првоосудениот сам го произвел или тоа го сториле неговите претходници и го чувал уште од 1956 година. Во народот опиумот е познат под името "црно злато" што го потврди и првоосудениот. Во стручната литература пак се бележи дека опиумската погача со време станува тврда, со темно црна боја, без да опиумот ги губи своите својства. Тоа зборува

дека протекот на било кој временски период не е од влијание за намалување или губење на активните својства на опиумот како дрога.

Дека предметниот опиум не ги изгубил карактеристичните својства се потврди и од вештачењето. Заклучокот од вештачењето дека испитаната материја претставува сиров опиум, го потврдува научното сознание дека протекот на било кој временски период нема влијание на карактеристичните својства на опиумот како дрога во смисла на илјично намалување или губење, туку напротив одминувањето на времето ги потенцира таквите психотропни својства. Следователно на горе изнесеното се заклучува дека опиумот, во било кое време после неговото производство, во целост ги исполнува условите од член 2 од Законот за производство и промет на опојни дроги и дека претставува подобно средство за чинење на кривично дело - Недозволено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори - по член 215 став 2 во врска со став 1 од КЗ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квн.бр.8/96 од 22.01.1998 година.

10. Кога обвинетиот ставил свои потписи на местото на цариник и приемач во името на непостоечка фирма, со цел таквите исправа да се употребат како вистински за да може странскиот државјанин при враќањето во својата земја безбедно да ја помине границата прикажувајќи со нив невистинити податоци како да е кафето оцаринето, сторил дело - Фалсификување на исправа - член 222 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Полиските судови врз основа на грижлива оценка на изведените писмени и вербални докази во текот на главниот претрес, а особено врз основа на неспорниот лешт наод и мислење на вештото лице Е. Ф. во врска со ракописот на обвинетиот В.М. и неговото споредување со ракописот на спорниот Тир карнет како и на примерокот за превезувачот, кој наод е потврден со

исказот на вештото лице даден на главниот претрес, утврдиле дека со своите дејствија обвинетиот во целост ги остварил елементите на кривичното дело фалсификување на исправа од член 222 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија ставајќи свои потписи на местото за цариник и примач на непостоечка фирма во Скопје, а се со цел таквите исправи да се употребат како вистински за да може бугарскиот државјанин при враќањето во Република Бугарија безбедно да помине преку границата, прикажувајќи невистинити податоци како да кафеето е оцаринето од Царинарицата во С..

Ова наведува на констатација дека првостепенниот суд не го повредил Кривичниот законик на штета на обвинетиот во смисла на член 413 став 1 во врска со член 356 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка огласувајќи го за виновен обвинетиот за кривично дело фалсификување на исправа од член 222 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија од продолжен вид. За постоење на предметното кривично дело доволно е во моментот на сочинувањето на лажни исправи или евентуално ливно преправање да постои само намера истите да се употребат како вистински за кое нешто во конкретниот случај не постои дилема.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.65/98 од 30.09.1998 година.

11. Брзината на моторното возило и кога е по границите на дозволената брзина секогаш треба да биде приспособена на условите и приликите на патот до мера колку што е потребно таа да не биде причина за незгодата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е поднесено поради повреди на правото на одбрана на обвинетиот на главниот претрес и во жалбената постапка. Меѓутоа, по проучувањето на списите од предметот вакви повреди не беа констатирани.

Според наоѓањето на првостепенниот суд обвинетиот на 01.06.1992 година го управувал моторното возило ТАМ ШТ-145-423 по магистралниот пат К. -Ш. кој поминувал и низ село О. по

во спротивност со одредбите од член 35 став 1 од ЗОБСП, а имено не ја приспособил брзината на возилото спрема сообраќајните услови и со брзина од 49 километри на час испред куќниот број 24 во с.О. удрил во сега покојниот О. Н. во моментот кога истиот испред зауставениот автобус се обидел да го премине патот испред возилото управувано од осудениот од десно кон лево, му нанел тешки телесни повреди од кои подоцна и починал. Првостепенниот суд не го прифатил мислењето на вештото лице дека опасноста за обвинетиот не била предвидлива поради тоа што конкретните сообраќајни услови и околности му наложувале како професионален возач да ја предвиди можноста и опасноста од ненадејно претрчување на некое лице кое ќе излезе од автобусот или ќе сака да влезе во него.

Утврдената фактичка положба и наоѓањето на првостепенниот суд за виновноста на обвинетиот ја прифатил во целост и Апелациониот суд ш., посебно ставајќи акцент на брзината, за која се образложува дека како била испод дозволената брзина од 50 километри на час, сепак била несообразна со условите и приликите на патот (зауставен автобус и движењето на пешакот скршен испред предниот дел на автобусот), бидејќи дури со брзина од 32 километри на час ќе можел да го избегне удесот.

Во врска со овие факти и заклучоци во првостепената пресуда Врховниот суд не оформи поинакво мислење. Напротив, и според мислењето на Врховниот суд констатациите за несообразната брзина со која обвинетиот го управувал возилото ТАМ е сосема правилна. На тој дел од патот каде се случил настанот била дозволена брзина од 50 километри на час по под идеално нормални услови и прилики на патот и околу патот. Поради тоа што патот поминувал низ населено место (село О.) брзината е ограничена до 50 километри на час. Но ваквото ограничување не е во исто време дозвола за управување со таква брзина во секое време, под секакви услови и прилики на патот. Ако непостојат идеални услови за движење со оваа дозволена брзина, разбирливо дека таа треба да се намали до степен како што за тоа наложува одредбата од член 32 од ЗОБСП, поточно да се собрани со тие услови и прилики, а тоа значи, да се управува со брзина помала од дозволената за да со тоа се овозможи да се створат услови за максимална безбедност во сообраќајот на патот. Според тоа сообразната брзина не е секогаш во склопот

на дозволената брзина, по некогаш таа со неа може да се поклопи но понекогаш и да биде од неа и значително или многу помала но секогаш до онаа мера колку што е потребно да се избегне незгода. Како професионален возач обвинетиот знаел дека брзината на возилото треба да ја приспособи спрема конкретните услови и прилики на патот. Тој уште од далеку го видел застанатиот автобус со упален трепкач, знаел дека автобусот е застанат бидејќи тоа било видно и дека патот поминува низ населено место, сообразно на што дека тука испред предниот дел на автобусот можат да се појават пешаци или стока, заради што и брзината во тоа населено место била ограничена до 50 километри на час, но бидејќи требало да го размине автобусот бидејќи му го крнел видикот испред предниот дел, морал да предвиди изненадна појава или претрчување на човек или движење на стока испред предниот дел на автобусот, заради што, сè додека немал испред себе отворен видлив простор, а тоа значи, сè додека не се размишел со автобусот, не смеел да се движи со брзина која не му овозможувала успешно да ја избегне секоја препрека која под такви услови и прилики можел да ја предвиди. Несомнено обвинетиот така не постапил туку со несмалена, неприспособена брзина се обидел да се размине со автобусот, заради што и кога сега покојниот невнимателно се обидел да го премине патот и се случила незгодата. Претрчувањето на сега покојниот за обвинетиот не можело да остане незабележано и ако имал приспособена брзина според таквите услови и прилики на патот ќе можел благовремено да преземе мерки да ја избегне незгодата. Сторените дејствија и пропуштања од обвинетиот во никој случај не го ослободуваат од одговорност за оваа незгода и покрај тоа што и сега покојното дете сноси значителен придонес за да дојде до незгодата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.42/98 од 30.04.1998 година.

12. Остварени се елементите на довршено кривично дело -Фалсификување исправа - од член 378 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик и кога фалсификуваната патна исправа, за која обвинетиот имал намера да ја употреби како вистинита, како таква не ја потребил.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е неосновано.

Во врска со наводите во барањето за сторени повреди на кривичната постапка, овој суд најде дека во постапката пред пониските судови не се сторени повреди на одредбите од Законот за кривичната постапка на штета на осудениот кои би биле предмет на вопредно пренеситување на правосилната пресуда во смисла на член 413 од ЗКП.

Според член 378 став 1 од КЗ тој што ќе направи лажна исправа или ќе преправи вистинска исправа со намера таквата исправа да се употреби како вистинска, или тој којшто лажната исправа или преправената исправа ќе ја употреби како вистинска, ќе се казни со парична казна или затвор до три години.

Според став 3 од истиот член, пак, ако делото од став 1 е сторено во однос на јавна исправа, тестамент, менница, чек, јавна или службена книга или друга книга што мора да се види врз основа на закон, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Тргувајќи од таквата законска квалификација на кривичното дело, неприфатливо е тврдењето во барањето на осудениот дека не било докажано кој ја ставил фотографијата на осудениот на патната исправа на име на трето лице, односно кој ја извршил промената - замената на неговата фотографија со фотографијата на лицето Н.Н, на која фактички била патната исправа. Тоа не може да се прифати од неспорниот и утврден решавачки факт осудениот да знаел дека на патната исправа од трето лице има негова фотографија и дека патната исправа, со негова фотографија, а не на трето лице ја чувал кај себе, знаел дека се однесува на него и ја чувал за себе, со предходна намера да ја употреби како вистинска. Сознанието дека неговата фотографија е заменета со фотографијата на лицето на кого гласела патната исправа содржи истовремено свест кај осудениот дека преиначула вистинска исправа и дека преиначувањето на таквата исправа го врши со намера да ја употреби.

Од изложеното, за Врховниот суд на Република Македонија неприфатливо е и другото тврдење во барањето на осудениот дека не ја употребил патната исправа, дека одустанал од употребата, следователно дека немало елементи на довршено кривично дело или дело во обид.

Дали сторителот со фалсификуваната исправа ќе ја постигне својата цел, тоа е фактичко прашање. За постоењето на ова кривично дело не е потребно обвинетиот фалсификуваната или преправената исправа да ја употреби како вистинска, односно не било потребно да со употребата предизвика одредено правно дејство, бидејќи според член 378 од КЗ пренаачувањето на вистинската исправа и нејзината употреба се предвидени како посебни дејствија на извршувањето на ова кривично дело.

Кога осудениот извршил фалсификување на патната исправа на име од трето лице, со ставање на својата фотографија, со намера да со така пренаачена патна исправа се користи, до кое користење не дошло, бидејќи истата била пронајдена и одземена, тогаш со тоа остварени се елементите на довршено кривично дело - Фалсификување на исправа - од член 378 став 3 во врска со став 1 од КЗ. Ова поради тоа што наведеното кривично дело го чини не само оној кој направи лажна исправа и таа ја употреби како вистинска, туку и оној кој таквата исправа имал намера да ја употреби како вистинска, без оглед на тоа дали дошло и до нејзина употреба.

Пресуда во Врховниот суд на Република Македонија,
Квн.бр.97/98 од 13.10.1998 година.

13. Нема повреда на член 338 став 2 од ЗКП, кога судот извршил преквалификација од кривично дело - Насилство - член 386 став 2 во кривично дело - Телесна повреда - член 130 став 1 од Кривичниот законик, ако таквата преквалификација произлегува од описот на делото.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Неосновани се наводите во барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија за повреда на законот - член 338 став 1 од Законот за кривична постапка, според која пресудата може да се однесува само на лицето што е оптужено со обвинението содржано со поднесениот, односно на главен претрес изменетиот или проширениот обвинителен акт. Врховниот суд на Република

Македонија констатира дека според ставот 2 од член 338 од Законот за кривична постапка, судот не е врзан за предлозите на тужителот во поглед на правната оценка на делото.

Според описот во диспозитивот на обвинителениот акт на Основниот јавен обвинител во ш., сега осудените М.С. и Р.Г. и двајцата од П. се теретат дека договорно и заеднички во група, на ден 02.08.1997 година околу 22,50 часот, на ул."Х.Т.К." извршиле грубо насилство врз оштетенитот С.Ј. од П., на начин што со тупаници удирале по кровот на патничкото моторно возило марка "Југо" сопственост на такси службата "С." - П што тој го управувал, потоа насилно го изплекле од патничкото моторно возило и продолжиле да го малтретираат, грубо навредувајќи го загрозувајќи му ја неговата сигурност, физички напаѓајќи го со тупаници и клоци, удирајќи го по целото тело, нанесувајќи му телесни повреди, контузија на главата и крвни подливи во пределот на левото око, а потоа го одвлекле и го турнале во каналот покрај улицата, каде продолжиле да го удираат со тупаници и клоци, со што кај јавноста предизвикале чувство на несигурност, згрозување и страв. Ако се анализира ваквиот опис несомнено се заклучува дека во вториот дел на описот, во дејствијата на физичкиот напад врз оштетенитот се конзумирани и елементите на кривичното дело - Телесна повреда - од член 130 став 1 во врска со член 22 од Кривичниот законик, а не само елементите на кривичното дело - Насилство - од член 386 став 2 од Кривичниот законик, како се истакнува во барањето за заштита на законноста. Значи, според оцената на овој суд, диспозитивот на обвинителениот акт во првиот дел содржи елементи на кривично дело - Насилство - од член 386 став 2, додека во вториот дел содржи елементи на кривично дело - Телесна повреда - од член 130 став 1 од Кривичниот законик.

Од изведените докази првостепенитот суд утврдил фактичка состојба според која може да се заклучи дека битието на кривичното дело има конзумирано елементи на кривичното дело - телесна повреда, поради тоа изреката на пресудата на првостепенитот суд дава опис на тоа кривично дело. Значи, судот за конкретниот кривично-правен настан дал своја правна оценка за стореното кривично дело и со тоа постапил согласно член 338 став 2 од Законот за кривичната постапка кој предвидува таква можност. Со тоа што првостепенитот суд оценил дека не е врзан со предлозите на тужителот во поглед на правната оценка на

делото, не може да се прифати дека судот отстапил од делото што е предмет на обвинението и дека го повредил членот 338 став 1 од Законот за кривичната постапка, како сега се истакнува во барањето за заштита на законитоста.

Наводите во барањето дека во конкретниов случај пресудата излегувала од границата на описот на инкриминираниот настан даден во обвинението и дека на главниот претрес судот утврдил поинаква фактичка состојба од онаа дадена во обвинението, се исто така неосновани. Имено, според оценка на овој суд, првостепенниот суд утврдил таква фактичка состојба каква што произлегува и од изведените докази на главен претрес, а која го опишува настанот така како се одиграл во конкретниот момент и не излегува од границите на описот на инкриминираниот настан што го дава обвинението. И според оценката на овој суд, од изведените докази, од изјавата на сведокот Л.П., вклучително и од изјавата на оштетениот распрашан во својство на сведок, со сигурност не може да се заклучи дека во дејствијата на осудените има одбележоци на насилно извлекување на оштетениот од патничкото моторно возило, на потоа продолжување со малтретирање со грубото насилство и грубо загрозување на неговата сигурност со што во јавноста да било предизвикано чувство на несигурност, згрозување и страв. Од изведените докази за битнето на кривичното дело "насилство" од член 386 став 2 од Кривичниот законик со сигурност не се утврдува постоењето на таквото кривично дело. Напротив, од изведените докази на главен претрес, а особено од изјавата на самиот оштетен и од исказот на сведокот Л., како единствен очевидец на целиот настан, се утврдува она што прифаќа и првостепенниот суд. Од сите докази, вклучително и од исказите на оштетениот и сведокот Л. несомнено произлегува дека во дејствијата на осудените се консумирани сите суштествени елементи на кривичното дело - Телесна повреда - од член 130 став 1 во врска со член 22 од Кривичниот законик, онака како што прифаќа и утврдува и првостепенниот суд.

Неосновани се наводите во барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија дека со правосилната пресуда на Апелациониот суд во ш. со тоа што е потврдена првостепената пресуда на Основниот суд во ш. да бил нарушен објективниот идентитет помеѓу обвинението и пресудата. Точно е тоа дека помеѓу обвинението и пресудата мора да постои субјективен и

објективен идентитет. Меѓутоа, според оценката на овој суд таков идентитет во конкретниот случај постои. Тоа произлегува од самата содржина на диспозитивот на вториот дел на обвинителниот акт, каде станува збор за физичките напади и нанесените телесни повреди на оштетениот токму од страна на осудените во кривичниот настан кој се случил на ден 02.08.1997 година околу 22,50 часот. Неспорно во диспозитивот на обвинителниот акт, во описот на настанот стои дека двајцата обвинети на критичниот ден, време и место физички го нападнале оштетениот удирајќи го со тупаници и клоци по целото тело нанесувајќи му телесни повреди -контузија на главата и крвни подливи во пределот на левото око. Овој диспозитив на првостепената пресуда целосно одговара на настанот кој се случил во критичниот момент, опфатен со вториот дел од диспозитивот на обвинителниот акт со што судот во целост го запазил субјективниот и објективниот идентитет, односно не го нарушил објективниот идентитет помеѓу обвинението и пресудата, како што се истакнува сега во барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија.

Неосновани се наводите во барањето за пречекорување на обвинението и за директно загрозување на начелото на обвинување од член 16 од Законот за кривична постапка, како фундаментално начело. Според оценката на овој суд, правосилната пресуда ги содржи сите елементи опфатени во член 16 од Законот за кривична постапка. Пописките судови не го пречекориле обвинението. Директно не е загрозено начелото на обвинување. Не може да се прифати тврдењето во барањето дека судовите непречено располагале со обвинението и истото да го толкувале на спој начин и по свое убедување, маргинализирајќи ја улогата на овластениот тужител, како *dominus litis*. Таквото тврдење е неприфатливо за овој суд, бидејќи не се видливи релевантните факти и докази за таквото тврдење.

Според оценката на овој суд идентитетот нема да биде изменет со дополнување или издвојување на некои факти. Во конкретниот случај така постапиле пописките судови кога од изведените докази, првостепениот суд утврдил дека во битието на кривичното дело се содржани елементи на кривичното дело - телесна повреда, а не и елементи на кривичното дело - насилство, како стои во обвинителниот акт, а тоа го прифатил и второстепениот суд при одлучувањето по изјавените жалби. Со

тоа не може да се прифати тврдењето дека е повреден член 338 став 1 од Законот за кривичната постапка. Во правната оценка судот сосема е слободен и не е врзан за предлогот на тужителот, доколку правната оценка се однесува на делото и одмерувањето на казната. Тоа му го овозможува ставот 2 на член 338 од Законот за кривичната постапка. Во ваквите случаи во пресудата судот не ќе изрече ослободителна пресуда туку обвинетиот ќе го огласи за виновен поради она дело за кое нашол дека стон. Така во случајов постапиле и првостепенниот и второстепенниот суд.

Ако фактичката состојба се измени на главниот претрес, во таков случај судот е врзан за изменетата фактичка положба така што не може обвинетиот да го огласи за виновен за дело што било предмет на обвинение ако на такво дело не укажува изменетата фактичка положба што ја утврдил судот и само во тој случај судот ќе го ослободи обвинетиот од обвинението. Меѓутоа, не може да се прифати дека истата состојба е присутна и во овој конкретен случај. Според оценката на овој суд, кога судот утврди дека обвинетиот го сторил она исто дело за кое се обвинува, но во помал обем отколку што се обвинува, или, го сторил на нешто поинаков начин од оној како што се обвинува, а објективниот идентитет на делото, содржан во обвинителниот акт суштествено не бил променет тогаш обвинетиот се огласува за виновен само за она дело и такви сторени дејствија за кои и во рамките на обвинението стон дека ги сторил. Притоа обвинетиот не се ослободува од обвинението во поглед на она дејствие опфатено со обвинителниот акт за кое ќе се утврди дека тој тоа дејствие не го сторил. Според тоа, во таков случај обвинетиот во изреката на пресудата се огласува за виновен за делото за кое што е утврдено дека го сторил и на начин како го сторил, а во причините на пресудата ќе се образложи дека од доказите не произлегува дека е утврдено или ако не е утврдено зошто не е утврдено дека делото го сторил во сè и на начин опишан во обвинителниот акт. Несомнено вака постапиле и поиските судови кои со своите одлуки кои се предмет на барањето за заштита на законитоста, предметот на обвинението го разрешиле сосема правилно и според цитираните одредби од Законот за кривичната постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.35/98 од 17.12.1998 година.

14. Со набавката на автоматскиот пиштол марка "шкорпион" кое оружје на граѓаните им е забрането да го набавуваат и поседуваат се чини кривичното дело - Недозволено држење на оружје или расирскувачки материји - според член 396 став 1 од Кривичниот законик.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од изведените докази и тоа од потврдата за привремено одземени предмети и од вештниот наод и мислење на вештото лице-дипломиран инженер Р.О. и дипломиран физичар Ш. М., со сигурност произлегува дека во конкретниот случај рачното автоматско оружје кое што осудениот го набавил е такво оружје чие набавување на граѓаните воопшто не им е дозволено. Имено, се работи за рачно автоматско оружје марка "шкорпион" со калибар од 7,65 милиметри и фабрички број 52198. Начинот на набавувањето на ваквото оружје и неговото неовластено држење, судот го утврдил и од одбраната на обвинетиот и тоа од делот во кој тој наведува дека по текот на 1994 година во С. го купил ваквото оружје за цена од 2.000 германски марки.

Во конкретниот случај, судот имал доволно убедливи причини во целост да поклати верба на писмените докази кои меѓусебно се надополнуваат и се во тесна врска со одбраната на обвинетиот во делот во кој тој опишува на кој начин го набавил ваквото оружје.

Со оглед на вака изведените докази со кои со сигурност се утврдени правис релевантните факти, овој суд констатираше дека нема место за било какво сомнение во вештниот наод и мислење дадено од вештите лица, во кој наод на јасен и сигурен начин е утврден видот и калибарот на автоматскиот пиштол марка "шкорпион" како и сите негови технички карактеристики. Од вака дадениот вешт наод и мислење, правилно е прифатено дека во конкретниот случај не се работи за обичен пиштол како што тврдел обвинетиот во текот на постапката, а и сега тврди во поднесеното барање, туку напротив дека се работи за автоматско оружје кое оружје на граѓанските лица не им е дозволено да го носат и да го поседуваат.

Со оглед на вака утврдените карактеристики на видот и калибарот на автоматскиот пиштол "шкорпион", правилно судот утврдил дека тој претставува предмет на кривичното дело за кое

осудениот е огласен за виновен и осуден. По однос на околноста дека тој во моментот на набавувањето на ваквото оружје не бил свесен дека се работи за автоматско оружје, односно за пистол чие носење и поседување на граѓаните не им е дозволено, овој суд во потполност ги прифати причините дадени од страната на поинските судови имено дека обвинетиот со оглед на видливите карактеристики не можел да не знае за каков тип на оружје се работи, особено со оглед на фактот дека го имал отслужено военот рок и ги имаа основните познавања во оваа насока.

Со оглед на изведените докази и утврденото од страна на поинските судови, може со сигурност да се прифати дека осудениот ги преземал сите утврдени дејствија кои претставуваат конститутивни елементи на кривичното дело за кое е огласен за виновен и осуден.

Поради тоа, фактичката положба во првостепената и прифатена во второстепената пресуда не е под значително сомнение, а двата суда не го поврдише Кривичниот закон на штета на осудениот, наоѓајќи дека тој го сторил кривичното дело - Недозволено држење на оружје или распрскувачки материјал - според член 396 став 1 од Кривичниот закон, затоа што од така утврдената фактичка состојба произлегува дека во дејствијата на обвинетиот се содржани сите елементи на ова кривично дело.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп.бр.3/98 од 03.04.1998 година.

15. Една пушка и 150 куршуми за таа пушка, не претставува едно единствено оружје - како комплет, па затоа нивното неовластено набавување и држење ги содржи одбележоците на кривичното дело - Недозволено држење на оружје или распрскувачки материјал - според став 2 во прска со став 1 на член 396 од Кривичниот законик.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за вопредино пренеситување на правосилната пресуда констатира дека истото е неосновано поради следното:

Според член 396 став 1 од Кривичниот законик, оној што неовластено изработува, продава, набавува или врши размена на

огнено оружје, муниција или експлозивни материји или тој кој што неовластено држи огнено оружје, муниција или експлозивни материји кои на граѓаните им се забранети, ќе се казни со парична казна или со затвор од три години.

Според став 2 од цитираниот член ако предмет на делото од став 1 е поголемо количество на огнено оружје, муниција или експлозивни материји, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Од така стилизираната законска одредба, јасно произлегува дека оружјето, муницијата и експлозивните материји алтернативно се набројани. Тоа претпоставува дека доволно е да обвинетиот набавува или поседува оружје или муниција или распрскувачки материји за да ги оствари елементите на кривичното дело. Во случајот, затекнатата муниција кај осудениот не би можело да се смета како составен дел на единствената пушка, туку одвоено, како друг предмет на кривичното дело. Количината на предмети го чини суштествениот одбележок на кривичното дело од член 396 став 2 од Кривичниот законик. Неспорното е дека оружјето, муницијата и распрскувачките материји се алтернативно дадени а во случајов со осудениот муницијата не е во составот на пушката, така што затекнатот број од 186 куршуми и одделно на автоматската пушка, без сомнение претставуваат поголемо количество со што и се остварени одбележоците на кривичното дело од член 396 став 2, а не став 1 од истиот член, како што сака да претстави осудениот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.19/98 од 19.02.1998 година.

16. Кога во тешката сообраќајна незгода и покрај тоа што животот го загубила ќерката на осудениот, а неговата жена претрпела тешки телесни повреди не може да се примени институтот - посебна основа за ослободување од казна според член 43 од Кривичниот законик, ако во таа сообраќајна незгода животот го загубило уште едно лице, а тешки телесни повреди задобиле уште неколку лица кои како последици не го погодиле осудениот туку нив и нивните блиски.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Основани се наводите во барањето на Јавниот обвинител за погрешна примена на институтот "посебна основа за ослободување од казна" од член 43 од КЗ од страна на првостепенниот суд-Основниот суд во К.П. При правилно утврдена фактичка состојба, според која несомнено произлегува дека обвинетиот С.М. го сторил кривичното дело-Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во собаќајот од член 300 став 4 во врска со член 297 став 3 и 1 од КЗ, судот утврдува дека како резултат на настанатата сообраќајна незгода лицата Д.М. и М.М. - ќерки на обвинетиот кои како сопатници се наоѓале во возилото што тој го управувал, го загубиле животот, а сопругата на обвинетиот, - Г.М. и лицето А.Г. од Република Турција, кое се наоѓало во автобусот, задобиле тешки телесни повреди, а и повеќе други лица кои се наоѓале во автобусот задобиле лесни телесни повреди. Според тоа нема место за примена на член 43 од Кривичниот законик.

Несомнено е дека последиците на кривичното дело, а кои се однесуваат на загубениот живот на неговата единаесетгодишна ќерка и тешката телесна повреда на неговата сопруга, тешко го погодуваат обвинетиот. Меѓутоа, сепак со кривичното дело што го сторил, животот го загубила и сега покојната Д.М., лицето А.Г. задобил тешка телесна повреда, и повеќе лица задобиле лесни телесни повреди, а истите не биле во некакво сродство со обвинетиот, а освен тоа, била причинета и поголема материјална штета што ја трпи и обвинетиот но и други учесници во настанот, значи со кривичното дело што го сторил обвинетиот настанале и такви тешки последици кои не можат да се подведат под институтот "посебна основа за ослободување од казна" од член 43 од КЗ. Според оценката на овој суд, ваквите тешки последици што не го погодиле само обвинетиот, туку и другите учесници во настанот, можеле да бидат од влијание при одлуката на судот за кривичната одговорност и да се подведат и оценат како олеснителни околности, а не и за ослободување од казна, бидејќи за таквите последици не може да се рече дека го погодуваат толку тешко што изрекувањето на казната не би одговарало на целта на казнувањето. Сосема е неспорно дека обвинетиот не сакал да дојде до сообраќајната незгода со сите последици што настанале од неа, и дека делото го сторил од небрежност, за кое дело е запретена поблага казна. Меѓутоа, во конкретниот случај бидејќи

настанале и последици кои обвинетиот не го погодуваат со таков интензитет како што го погодиле загинувањето на ќерката и тешката телесна повреда на неговата сопруга, казнувањето за делото не може да изостане со примена на член 43 од КЗ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.14/98 од 23.04.1998 година.,

17. Сторена е суштествена повреда на член 355 став 1 точка 3 во врска со член 66 став 2 од Законот за кривичната постапка, кога главниот претрес бил одржан во отсуство на бранителот на обвинетиот, против кого била определена мерката притвор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија е основано.

Според член 355 став 1 точка 3 од ЗКП, суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка постои ако според законот главниот претрес е одржан без лице чие присуство на главниот претрес е задолжително.

Според член 66 став 2 од ЗКП пак, е предвидено дека обвинетиот мора да има бранител, ако против него е определен притвор за цело време додека трае притворот.

Во случајов не е спорно, а тоа произлегува и од списите, дека сега осудениот НН на денот на главниот претрес, кога била донесена побиваната пресуда, се наоѓал во притвор, определен со правосилно решение на првостепенниот суд. Исто така не е спорно, а тоа се утврдува и од претресниот записник, дека бранителот по сопствен избор на обвинетиот, уредно поканет не присуствувал на претресот, а претресот сепак бил одржан и пресудата донесена во негово отсуство, откако сега осудениот дал изјава дека бранител не му е потребен и дека одбрана сам ќе даде, па таква одбрана без присуство на бранител и самиот ја изнел пред судот.

При таква состојба, може како неспорно и несомнено да се констатира дека со таквото постапување на судот е сторена суштествена повреда на член 355 став 1 точка 3 во врска со член 66 став 2 од ЗКП. Имено, бидејќи членот 66 став 2 од ЗКП наложува обвинетиот задолжително да има бранител ако против

него е определен притвор за време додека трае притворот, ако бранителот како учесник во кривичната постапка без кого не може да се одржи главниот претрес изостае од главниот претрес, тоа негово отсуство од главниот претрес постапката ја прави маплива до степен да со така сторена повреда и донесената одлука што се темели врз таквата повреда не може да се прифати како законита.

Облигаторноста на одбраната по одредбата од член 66 став 2 од ЗКП ја прави неважна согласноста на обвинетиот претресот да се одржи по отсуство на бранителот.

Таквото игнорирање на согласноста на обвинетиот се однесува и важи за секоја фаза, па така и за целиот тек на кривичната постапка, се додека трае притворот.

Навистина по постапката за кривичното дело за кое обвинетиот е огласен за виновен и казнет поради пропишаната казна не е предвидена задолжителна одбрана во случај кога обвинетиот не се наоѓа во притвор. Меѓутоа, одредбата од член 66 став 2 наложува таква одбрана од бранител во секој случај ако против него била определена мерка притвор, за цело време на постапката, се додека притворот како наложен траел.

Затоа, во прска со напред реченото, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека во сите оние случаи кога во постапката за кривично дело за кое според предвидената казна или заради некои други причини (на пример поради психо-физичките својства на обвинетиот) не е предвидена задолжителна одбрана, ако обвинетиот се наоѓа во притвор, во смисла на одредбата од член 66 став 2 од ЗКП, истиот не може да се ослободи од правото да користи задолжителна одбрана во текот на целата постапка и тоа се додека трае притворот, која не може да изостане дури и во случај кога обвинетиот со своја категорична изјава од неа ќе се откаже.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Кзз.бр.12/98 од 16.01.1998 година.

18. Осудениот нема право да поднесува барање за вопредно преиспитување на правосилната пресуда кога пресудата стане правосилна со донесување на пресуда на Врховниот суд кој одлучувал во трет степен.

Од образложението:

Барањето е недозволено.

Од увидот во списите кон предметот произлегува дека Основниот суд во К.со пресудата го огласил за виновен обвинетниот МА. за три кривични дела - Убиство - од член 37 став 2 точка 4 од КЗ на РМ и две кривични дела - Убиство - по член 37 став 2 точка 4 од КЗ на РМ во врска со член 19 од КЗ на РМ - општ и посебен дел, а за кои кривични дела согласно член 48 став 2 точка 2 од КЗ на РМ - општ и посебен дел го осудил на единствена казна затвор во траење од 20 години.

Апелациониот суд во Ш. со пресудата одлучил на начин што жалбите на обвинетниот поднесени преку неговите браќители ги одбил како неосновани, а првостепената пресуда во осудителниот дел ја потврдил.

После донесувањето на пресудата на Апелациониот суд во Ш., осудениот и неговата браќна другарка до Врховниот суд на Република Македонија изјавиле навремени жалби, по кои Врховниот суд на Република Македонија решавал во трет степен по така поднесените жалби и со пресудата Вкж.бр.2/97 од 11.12.1997 година ги одбил како неосновани, пресудата на Апелациониот суд во Ш.под точка 1 ја потврдил додека во точка 2 констатирал дека останува неизменета.

Дури со донесувањето на пресудата на Врховниот суд на Република Македонија обвинетниот се смета за правосилно осуден за делата и за изречената казна затвор од 20 години.

Сообразно на член 411 став 1 од Законот за кривичната постапка обвинетниот што правосилно е осуден на казна затвор или малолетнички затвор може да поднесе барање за вопредно пренеситување на правосилна пресуда поради повреда на законот во случаи предвидени со Законот за кривична постапка.

Меѓутоа, бидејќи пресудата станала правосилна со донесување на пресудата на Врховниот суд на Република Македонија, а со неа е одлучувано во трет степен по жалбите поднесени од обвинетниот и неговата сопруга, произлегува дека осудениот против паквата пресуда да поднесува нема право барање за вопредно пренеситување на правосилна пресуда.

Ова сообразно на став 4 од член 411 од Законот за кривичната постапка со која одредба е пропишано дека барање за вопредно пренеситување на правосилна пресуда не може да се поднесе против пресуда на Врховниот суд на Република Македонија.

Поради изнесените причини, а согласно член 411 став 4 од Законот за кривичната постапка и член 414 став 3 од истиот закон следуваце барањето на осудениот да се отфрли како недозволено.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.32/98 од 12.03.1998 година.

19. Второстепенниот суд чини повреда од член 413 точка 3 од Законот за кривичната постапка, кога решавајќи по жалбата на Јавниот обвинител ја преиспачи првостепената пресуда и на обвинетиот му изрече построга казна, заради осуда за друго кривично дело за кое ниту била поведена постапка во времето на сторувањето на предметното (прво) кривично дело ниту за него со првостепената пресуда биле утврдени факти.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е основано.

Според член 413 точка 3 од ЗКП барање за вопредно преиспитување на правосилна пресуда може да се поднесе поради повреда на правото на осудениот на одбрана на главниот претрес или поради повреда на одредбите на кривичната постапка во жалбената постапка, ако таа повреда била од влијание врз донесувањето на правилна пресуда.

Според член 339 став 1 од ЗКП судот ја заснива пресудата само врз фактите и доказите што се изнесени на главен претрес.

Во случајот, кога првостепенниот суд го определил видот и висината на казната (парична казна во износ од 13.000,00 денари) ги образложи отежителните и олеснителните околности кои ги имал во предвид при одмерувањето на таков вид на казна и во таков износ. При ова, децидно се произнел дека поранешната осуда со правосилна пресуда а за делото извршено покасно од кривичното дело за кое е осуден со сега побиваната пресуда не му ја зел како отежителна околност заради тоа што во времето на извршувањето на ова прво сторено кривично дело, сега осудениот сè уште не бил изведен пред суд и казнет, така што судот не можел да прифати дека изречената казна за тоа подоцна сторено дело немало воспитно и поправно влијание врз обвинетиот. Покрај ова, по првостепената постапка не биле изведени како доказ новооднесени обвинителни акти или

предлози нити такви податоци имало во изводот од казнената евиденција и следователно првостепенниот суд таквите околности не ги оценува како отежителни при одмерувањето на казната.

Второстепенниот суд уважувајќи ја жалбата на Основното јавно обвинителство во К. и преправајќи ја првостепената пресуда во делот за кривичната санкција, при што НН го осуди на казна затвор во траење од 8-осум месеци, токму осудата за покасно стореното кривично дело и покасно поднесените обвинителни акти ги зел како отежителни околности и осудениот го оквалификувал како специјален повратник поради што и му одмерил построг вид на казна.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека така постапувајќи второстепенниот суд ги повредил одредбите од член 355 став 1 точка 8 и член 339 став 1 од ЗКП, а поради следното:

Кривичното дело а за кое второстепенниот суд му ја зел како отежителна околност било сторено покасно (август 1994 година) од делото предмет на сега побиваната пресуда кое пак е сторено во јуни месец 1994 година.

Меѓутоа, постапката по покасно стореното дело правосилно завршила пред постапката во која осудениот е огласен за виновен за кривичното дело со сега побиваната пресуда. Следователно, од таквиот редослед на настаните се заклучува дека кога осудениот го сторил кривичното дело огласен за виновен и казнет со сега побиваната пресуда не бил повратник, не бил осуден со правосилна пресуда нити против него биле поднесени обвинителни акти за други кривични дела. Таквите факти ги утврдил и ги ценел првостепенниот суд при одмерувањето на видот на казната.

Второстепенниот суд решавајќи по жалбата на Основното јавно обвинителство утврдил друга погрешна фактичка состојба кога прифатил основ за одмерување на казната оквалификувајќи го осудениот како криминогена личност и како специјален повратник, што пак било од значително влијание за донесување на правилна пресуда, односно кои факти му послужиле на второстепенниот суд да одмери друг, построг вид на казна.

Според правната наука, одлуката за казната и другите кривични санкции е еден од најважните делови на пресудата.

Поаѓајќи од таквото начело и конкретната одредба од член 358 од ЗКП подразбира дека казната не се одмерува само према кривичното дело, туку и према личноста на обвинетиот. Во конкретниот случај покасно стореното кривично дело не може

да му се препише на обвинетиот како отежителна околност и со тоа да се смета како специјален повратник во постапка покасно завршена, но за кривично дело сторено порано, затоа што во време на сторувањето на тоа прво кривично дело не постоел факт на осудено лице, итти сега осудениот бил изведен пред суд. Затоа второстепенниот суд неправилно ја одмерил казната со оглед на околностите на конкретниот случај по однос на личноста кои влијаат за казната да биде поголема или помала или друг вид на казна.

Овој суд ја преиначи второстепената пресуда, а ја потврди првостепената, затоа што со првостепената пресуда е утврдена правилна и потполна фактичка положба по однос на личноста на осудениот, а жалбените наводи на Основниот јавен обвинител се однесувале само на одлуката за казната при што како отежителни околности се наведени околностите кои второстепенниот суд не бил овластен да ги оценува како такви и да го оквалификува осудениот како специјален повратник.

Бидејќи други околности за оцена како основа за казната нема истакнато и како во првостепената пресуда се ценети сите, тоа следува да се одлучи како што е погоре кажано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кви бр.34/98 од 25.03.1998 година.

20. Судовите не го повредиле законот на штета на осудената со примена на Кривичен закон на Република Македонија кој важел во времето на извршувањето на делото ако подоцна донесениот Кривичен законик не е поблаг за сторителот на делото.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Барањето е неосновано.

Подносителот во барањето наведува дека е повреден Кривичниот законик на негова штета и тоа член 413 а во врска со 356 став 1 точка 4 од Законот за кривична постапка. Ваквата повреда според него се состои во тоа што за делото што е предмет на обвинението е применет закон што не може да се примени. Наведува дека осудената од страна на Основниот суд во В. е осудена за кривично дело - Тешка телесна повреда - по член 43 став 2 од КЗ на РМ и пресудата е донесена на ден 14.10.1997 година,

односно од како новиот Кривичен законик на Република Македонија стапил на сила. Имено обвинетата е осудена за кривичното дело по стариот Кривичен закон на Република Македонија и тоа член 43 од истиот, како во времето на донесувањето на пресудата бил во правна важност новиот Кривичен законик кој стапил на сила на ден 8.09.1996 година. Поради тоа смета дека по однос на дејствијата преземени од страна на осудената и оценка на истите во однос на постоење на вина на нејзина страна требало да се примени новиот Кривичен законик а не стариот КЗ на РМ како што постапил и кој што во случајов го применил првостепенниот суд.

По однос на ваквите наводи истакнати во барањето потполно јасно логично и сеопфатно се изјаснил второстепенниот суд одлучувајќи по жалбата поднесена од страна на осудената против првостепенната пресуда. Дадените причини од страна на второстепенниот суд се во потполност прифатливи и од страна на Врховниот суд на Република Македонија. Имено, точно е дека во времето на донесувањето на првостепенната пресуда веќе бил во важност и се применувал новиот кривичен законик, меѓутоа судот не бил во обврска да истиот го примени затоа што за кривичното дело за кое осудената била огласена за виновна и согласно новиот Кривичен законик и согласно стариот Кривичен закон на Република Македонија е предвидена иста кривична санкција. Со оглед на ваквата состојба правилно е констатирано дека новиот кривичен законик не е поблаг за обвинетата, па правилно судот постапил кога го применил законот кој бил во важност во време на извршувањето на кривичното дело. Оправданоста на паквото постапување на првостепенниот суд по стариот кривичен закон и прифаќањето на паквата одлука од страна на второстепенниот суд произлегува согласно одредбата во кривичниот законик за примена на поблаг кривичен закон од која произлегува дека врз сторителот на кривичното дело се применува секогаш законот што важел во време на извршувањето на кривичното дело, а ако по извршувањето на кривичното дело е изменет законот еднаш или повеќе пати ќе се примени законот што е поблаг за сторителот. Во конкретниот случај новиот закон не е поблаг за сторителот, па со оглед на тоа судовите не го повредиле законот на штета на осудената со примена на стариот Кривичен закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.21/98 од 03.04.1998 година.

III. ГРАЃАНСКО ПРАВО

1. Во споровите за утврдување на татковство, ако тужениот го признае татковството, постапката се запира, а судот е должен записникот за признавање на татковството да го достави до матичарот надлежен за упис на детето во матичните книги на родените.

Од образложението:

Од списите во предметот не произлегува дека на тужениот му била доставена тужбата, затоа што видно од доставницата за покана за главна расправа (закажана за 23.09.1994 година) стои дека на тужениот му била доставена покана и тужба, која што ја има примено лицето И.С., а што и првостепенниот суд има констатирано дека била извршена неуредна достава.

Од друга страна, а согласно член 51 став 2 од Законот за семејството, татковство може да се признае пред матичар, Центар за социјални работи и суд. Органот пред кого е дадено ова признавање, должен е без одлагање, записникот за признавање на татковство да го достави до матичарот надлежен за упис на детето во матичните книги на родените. Според тоа доколку постоела изјава во смисла на наведената законска одредба, а согласно член 268 од Законот за семејството постапката за утврдување на татковство се запира.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Реп.бр.957/98 од 25.06.1998 година.

2. Собственикот на земјиштето на кого во спор му е досудено право на сопственост на градежен објект кој друг го изградил на тоа земјиште - не е должен на градителот да му ја надомести вредноста на објектот, во колку во спорот градителот такво барање не истакнал.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Имено, при неспорна околност дека странките се сопственици на по 1/2 идеален дел од предметната недвижност по основ на договор за доживотна издршка, правилен е заклучокот дека тужителката не се стекнала со правото на сопственост на целиот објект по основ на градба, од причини што имала право само да изврши поправка и реновирање на објектот, а не и да изгради пов објект, а и тоа го сторила без согласност и знаење на тужената, која пак се противела на градбата, за што е издадена и временна мерка, што значи дека тужителката градела на свој ризик спротивно на член 15 став 4 од ЗОСПО - во кој е предвидено за преземање работи што ги надминуваат рамките на редовното употребување, дека е потребна согласност на сите сопственици. Согласно ова е правилен и заклучокот на судот дека тужителката иако имала одобрение за темелна реконструкција, без согласност на тужената не можела сама да изгради пов објект, заради што морала претходно да бара физичка делба согласно член 16 од ЗОСПО, а ако тоа не успее цивилна делба - со продажба преку јавно наддавање согласно член 217 од Законот за вонпроцесната постапка и член 238 и 231 од Законот за извршната постапка. Согласно ова првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога на противтужителката и признал право на сопственост на 1/2 идеален дел од новоизградениот објект.

Во барањето за заштита на законитоста се укажува дека во случајот при одлучувањето првостепениот суд не постапил согласно член 25 став 4 од ЗОСПО, кога уважувајќи го противтужбеното барање истовремено не ја задолжил тужената на тужителката да и ја надомести вредноста на градежниот објект. Овој суд го оцени ваквиот навод како неоснован и без значење за поинакво одлучување, бидејќи смета дека согласно наведената законска одредба судот не е должен да ја поучи противната странка да бара надоместок за изградениот објект, во случај кога такво барање не било поставено, на истата може ова право да го оствари во посебна парница.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.12/97 од 09.01.1998 година.

3. Само сопственикот на земјинето има право да бара од градителот, кој градел на туѓо земјинето, да му ја плати прометната цена на земјинето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во член 25 став 1 од ЗОСПО предвидено е дека ако градителот знаел дека гради на туѓо земјинето или ако тоа не го знаел, а сопственикот веднаш се спротиставил на тоа, сопственикот на земјинето може да бара да му припадне правото на сопственост на градежниот објект или градителот да го сруши градежниот објект и да му го врати земјинето во првобитна состојба или градителот да му ја исплати прометната цена на земјинето, а во став 5 од истиот член наведено е дека правото на избор, сопственикот на земјинето може да го оствари најкасно 3 години од денот на завршувањето на изградбата на градежниот објект. По истекот на овој рок сопственикот може да бара исплата на прометната цена на земјинето. Од цитиранава законска одредба, право да бара исплата на прометната цена на земјинето има само сопственикот на земјинето. Во конкретниот случај тужителката не се стекнала со право на сопственост на спорното земјинето врз основа на договорот за поклон, па бидејќи не е легитимирана како сопственик на земјинето не и припаѓа правото од член 25 став 5 од ЗОСПО.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.677/98 од 10.12.1998 година.

4. После истекот на 3 години од завршувањето на изградбата на градежниот објект сопственикот на земјинето врз кое неовластено е изграден објект од друг има право да бара само исплата на прометната цена на земјинето, а ги губи другите права на избор од став 1 на член 25 од ЗОСПО.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

По однос на одбиеното тужбено барање на тужителот второстепениот суд наоѓа дека првостепениот суд при одлучувањето погрешно го применил материјалното право, засновајќи ја својата одлука на член 25 став 1 од Законот за

основните сопственосно правни односи, според која ако градителот знаел дека гради на туѓо земјиште или ако тоа не го знаел, а сопственикот веднаш се спротивставил на тоа, сопственикот на земјиштето може да бара да му припадне правото на сопственост на градежниот објект и градителот да го сруши градежниот објект и да му го врати земјиштето во првобитната состојба или градителот да му ја исплати прометната цена на земјиштето. Меѓутоа, по наоѓање на второстепенниот суд по случајот треба да се примени одредбата на став 5 од истиот член, според која правото на изборот од став 1 на овој член сопственикот на земјиштето може да го оствари најдоцна во рок од 3 години од денот на завршувањето на изградбата на градежниот објект. По истекот на овој рок, сопственикот може да бара исплата на прометната цена на земјиштето. При утврдена фактичка состојба да тужениот гаражата-племната ја градел во 1979-1980 година и дека тужителот се спротивставил на градбата, како и при утврден факт дека тужителот после тоа првпат реагирал со давање предлог за уредување на меѓа во 1988 година, судот наоѓа дека тужителот го испуштил рокот од 3 години кога можел согласно член 25 став 1 од ЗОСПО да бара по негов избор или да му припадне правото на сопственост на градежниот објект кој е изграден на неговото земјиште, или да бара тужениот да го сруши градежниот објект и земјиштето да го врати во првобитна состојба. Бидејќи тужителот го изгубил ова право на избор, согласно член 25 став 5 од Законот за основните сопственосно правни односи судот заклучува дека тој може да бара само исплата на прометната цена на земјиштето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.563/97 од 25.11.1998 година.

5. Со отворање на прозорец на својата куќа, кој гледа кон куќата и дворното место на тужителот, тужениот не врши смеќавање на владението.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во случајов не е спорно дека тужениот накнадно отворил два прозора на фасадата на својата куќа со видик спрема куќата и дворното место на тужителот, без дозвола од надлежниот ор-

гаи. На основа таквата фактичка состојба, судовите го уважија тужбеното барање, паоѓајќи дека со таквите дејствија, тужениот го посметал тужителот во мирното и фактичко владение.

Во случајот и по барање на Врховниот суд на Република Македонија, пописките судови погрешно ги примениле одредбата од член 78 став 1 и член 75 од ЗОСПО. Во одредбата од член 78 став 1 од ЗОСПО, кој согласно член 5 од Уставниот закон за примена на Уставот на Република Македонија се применува како републички пропис, е предвидено дека судот дава заштита според последната состојба на владението и настанатото смеќавање, при што не влијае правото на владение, правната основа на владението и совесноста на држателот. Во одредбата пак од член 75 од тој закон, е предвидено дека секој држател на предмети и на право (член 70) има право на заштита од вознемирување или одземање на владението (смеќавање на владението).

Во конкретниот случај, по мислење на Судот, со отворањето на прозорите на својата куќа, тужениот не го смеќана и не го вознемирува тужителот во непосредното фактичко користење на својата куќа и дворното место, бидејќи тој и понатаму останува во негово непосредно и целосно владение и користење на тие предмети. Судот смета, дека заштитата по овој правен основ се дава на држателите на предмети и право на стварна службеност и го штити од смеќавање фактичното и непосредно владение и користење на предметот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.42/98 од 21.05.1998 година.

6. Одлуката за целесообразноста и оправданоста на поправките и преправките на делови од семејна станбена зграда во сопственост на граѓаните што служат на зградата како целина не е повреда на процесното право само поради тоа што тоа е сторено во парнична, а не во вопарнична постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Барањето за заштита на законноста е неосновано.

Неосновани се наводите во барањето за заштита на законноста дека со побиваната пресуда е сторена суштествена

повреда само поради тоа што целособраноста и оправданоста на подигнувањето на кровот, судот го сторил во парнична постапка, а не во вопроцесна постапка.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека при состојба кога кровот пропуштал атмосферска вода, кога станот на тужителот поради тоа се наоѓал во најтешка состојба, кога кровот кој е изграден служи во целина на сите станови, и на становите на тужените, кога неговата изградба била нужна, целесообразна и оправдана, кога направените трошоци биле нужни и соодветни на станбената површина која ја имале становите на тужените, тие биле должни да учествуваат во трошоците за тековно и инвестиционото одржување на заедничките делови од зградата, како што се трошоците за изградба на кровот, а во согласност со член 4 и 6 став 1 од Законот за сопственост на делови од зграда.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека во согласност со член 20 став 3 од Законот за сопственост на делови од згради, целесообразноста и оправданоста на поправките и преправките на деловите од семејно станбената зграда во сопственост на граѓаните што служат на зградата како целина треба да се врши во вопроцесна постапка, но само поради тоа што тоа е сторено во парнична, а не во вопарнична, не е повредено процесното право.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз.бр.70/97 од 26.03.1998 година.

7. На поранешниот сопственик на експроприраното земјиште, кој примил надоместок за земјиштето од корисникот на експроприраното земјиште, му припаѓа и надоместок за плодовите кои се наоѓале на експроприраното земјиште од корисникот на експроприраното земјиште, а не од Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Поаѓајќи од содржината на одредбата од член 26 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95), произлегува дека на поранешниот сопственик на експроприраното

земјиште му припаѓа и надомест за насадите, посевите и шумите на земјиштето и плодовите. Според тоа и на предлагачите како сопственици на експроприраното земјиште им припаѓа надоместок за насадите, посевите и плодовите кои се наоѓале на експроприраното земјиште. Според член 3 став 3 исто така од Законот за експропријација, корисник на експропријацијата може да биде и друго правно и физичко лице.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гз.бр.90/98 од 12.11.1998 година.

8. Корисникот на станот во кој се вселил врз основа на решение за решавање на станбено прашање издадено од овластен давател и едновремено отстапил друг стан со кој трајно му било решено станбеното прашање, по кое во станот кој не е наменет за привремено сместување или за службени потреби живее повеќе од 10 години, не може да се смета за привремено сместен во смисла на член 6 од Законот за станбените односи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд е на стојалиште дека со оглед да тужителот законски се вселил во предметниот станбен објект, да претходно му бил доделен стан за трајно решавање на станбеното прашање во населба А. бр.14 Б-2 влез II приземје стан бр.4, кој што стан тужителот го отстапил на истиот давател на стан, те да истото е потирано во член 4 од истиот договор, а да тужениот се обврзал да по рушење на предметната станбена зграда му обезбеди стан за трајно решавање на станбеното прашање на тужителот во случај на уривање на оваа зграда, произлегува дека предметниот стан на тужителот бил доделен на неопределено време, а да овој стан не бил определен за привремено сместување на граѓани, па со склучувањето на договорот за решавање на станбено прашање од 01.06.1984 година всушност се исполнети условите од член 10 од Законот за станбените односи, односно дека на претставениот начин тужителот се здобил со станарско право на предметната станбена зграда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1146/96 од 25.02.1998 година.

9. Спорот за иселување на посетелот на станарското право и членовите на неговото семејство од стан во општествена сопственост, заради тоа што истиот се здобил со стан во сопственост, не спаѓа во судска надлежност.

Од образложението:

Неосновани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право, ако се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во текот на редовната постапка првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека тужениот е вработен кај тужителот. Во текот на 1980 година тужителот на тужениот по основ на работен однос му доделил општествен стан. Во овој стан тужениот живее со негово семејство и неговата мајка. На 10.10.1980 година заклучил договор за купопродажба на двособен стан, во кој стан повремено живее неговата сопруга

Врз основа на така утврдена фактичка состојба, првостепенниот суд со првостепеното решение, потврдено со второстепеното решение се огласил за ненадлежен да постапува по тужбата на тужителот со која е побарано да се задолжи тужениот да го испразни станот во општествена сопственост. При одлучувањето судовите се раководеле од одредбите на член 13 и член 15 од Законот за станбените односи и наоѓаат дека во конкретниот случај овој спор не спаѓа во судска надлежност, туку надлежен по овој основ да постапува е станбениот орган при надлежното министерство, согласно член 15 од Законот за станбените односи. Ова од причини што од тужбата и од утврдената фактичка состојба произлегува дека се бара иселување на тужениот, согласно член 15 од Законот за станбени односи, а не со давање отказ во смисла на член 68 од истиот закон.

Овој суд наоѓа дека со ваквото одлучување, судовите во редовната постапка со побиваните решенија правилно го примениле материјалното право или поточно одредбите од член 15 и член 13 од Законот за станбените односи, а се согласи и со причините дадени во решенијата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1449/97 од 10.09.1998 година.

10. Со договорот за закуп на стан заклучен помеѓу Република Македонија, како закуподавач и повратник од Покраина Северна Рајна-Вестфалија како закупопримач не се стекнува стипарско право и не може да ја користи одредбата од член 24 од Законот за стипбените односи.

Од образложението:

Врз основа на изведените докази во текот на редовната постапка првостепенит суд утврдил, а второстепенит суд прифатил дека тужителот е син на тужената и тие заедно со малолетните деца на тужената, биле вклучени во акција за реинтеграција од покраината Северна Рајна, Вестфалија. Во врска со ова, помеѓу тужителот и Република Македонија на 1.10.1992 година е склучен договор за закуп, врз основа на кој на тужителот, на тужената и нејзините малолетни деца им е доделен на користење стан во Скопје. Сите заедно се вселиле во станот, меѓутоа кога тужителот се оженил и во станот се вселила неговата брачна другарка, дошло до чести расправни и пресметки, така што односите помеѓу тужителот и тужената се влошиле.

По наоѓање на Врховнит суд на Република Македонија, понските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда правилно го примениле материјалното право, кога тужбеното барање на тужителот да се откаже натамошното користење на станот и да се задолжи тужената да го испразни од луѓе и ствари, го одбиле како неосновано.

Правилен е заклучокот на понските судови дека во конкретниот случај, помеѓу Република Македонија како закуподавач и тужителот во својство на закупопримач е склучен договор за закуп, според кој тужителот заедно со тужената и нејзините две малолетни деца, се стекнале со правото на користење на станот. Согласно член 567 став 1 од Законот за облигационите односи, тужителот со потпишувањето на овој договор не се стекнал со стипарско право, па според тоа тој не е овластен на тужената да и го откаже правото на користење на станот и не може да ја користи одредбата од член 24 од Законот за стипбените односи. Впрочем, со склучувањето на договорот за закуп на стан помеѓу Република Македонија како закуподавач и лице-повратник од покраина Северна Рајна - Вестфалија во својство на закупопримач, закупопримачот не се стекнува со

станарско право. Предметниот стан, според договорот склучен на 1.10.1992 година е даден на употреба на тужителот заедно со тужената и нејзините две малолетни деца како членови на потесното семејство, па поради тоа ова право на употреба-користење, на тужената може да и го откаже само Република Македонија во својство на закупавач, а не и тужителот.

Со оглед на горе изнесеното, Врховниот суд на Република Македонија согласно член 393 од ЗПП одлучи како во изреката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.651/97 од 03.12.1998 година.

11. Отказот на договорот за користење на стан ги опфаќа сите лица кои живеат во станот било како посител на станарско право или како корисници на станот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во член 18 став 1 од Законот за станбените односи пропишано е дека посител на станарско право на еден стан може да биде само едно лице. Во став 2 од истиот член е пропишано дека кога договорот за користење на стан го склучил еден од брачните другари кои живеат во заедничко семејно домаќинство, посител на станарско право е и другиот брачен другар, ако со овој закон не е поинаку определено. Според тоа договорот за користење на стан се склучува само со едно лице како посител на станарското право, во случајов тоа е сопругата на тужителот, а врз основа на став 2 од членот 18, како посител на станарско право автоматски со тоа се сметал и тужителот како брачен другар. Тужителот како брачен другар нема склучено договор за користење на стан. Согласно член 67 од Законот за станбените односи дадена е можност за отказ на договорот за користење на стан кој што се дава на посител на станарско право по услови пропишани со овој пропис. Отказот на користење на стан се дава на договорната страна од договорот за користење на стан, а во конкретниот случај тоа била сопругата на тужителот. Со давањето на отказот на договорот за користење на станот на договорната страна како на посител на станарско право, со тој отказ истовремено се опфаќаат и сите лица кои што живеат во станот

било како носител на станарското право било како корисници на станот. Според тоа, правилно е стојалштето искажано во побиваните пресуди дека немало потреба во спорот за отказ на договорот за користење на стан спрема договорната страна да се опфати и брачниот другар на страната договарачка како носител на станарско право, кој што по сила на член 18 став 2 од Законот за станбените односи се стекнува со својството на носител на станарско право, кое нешто претставува негова заштита во однос на другиот брачен другар во брачната заедница. Во однос на давателот на станот договорната страна е она лице кое што во договорот е назначено како договорна страна и носител на станарското право, па сите односи кои што настануваат во врека со користење на станот помеѓу давателот на станот и носителот на станарското право се на релација помеѓу овие два субјекти без оглед на тоа дали некое друго лице врз основа на закон се стекнало со истото тоа својство.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1229/96 од 04.02.1998 година.

12. Ако договорните страни не се повикуваат на зеленашки договор судот по службена должност не може да се впушта во оценка дали е склучен таков договор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

За да постои зеленашки договор треба да бидат исполнети три услови: Во време на склучувањето на договорот помеѓу обврските на договорните страни да постои очигледна несразмер, да една договорна страна да ја искористила состојбата на нужда на другата страна, како и да знаела и морала да знае дека е во таква состојба. Во конкретниот случај не се исполнети овие услови, поради што склучениот договор за подзакуп помеѓу странките во договорот нема елементи на зеленашки договор. Странките договорот за подзакуп го склучиле согласно член 10 од ЗОО која одредба предвидува принцип на слободно уредување на облигационите односи на договорните страни. Според член 26 од ЗОО, договорот е склучен кога договорните странки се спогодиле за суштествените состојки на договорот. Тужителот и тужените се договориле за предметот и цената на договорот.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, кога договорните странки не се повикуваат на зеленашки договор, судот по службена должност не може да се впушти во оценка дали е склучен таков договор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.696/97 од 25.12.1998 година.

13. Нема заблуда кај тужителката ако пред заверката на договорот за продажба пред судот од судскиот службеник и е прочитана содржината на договорот и таа се согласила со неа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Врз основа на изведените докази во текот на редовната постапка, првостепенит суд утврдил, а второстепенит суд прифатил дека тужителката како продавач и тужениот како купувач на ден 8.03.1994 година пред Општинскиот суд во С. склучиле договор за купопродажба. Договорот за купопродажба бил заверен од страна на судскиот службеник. Пред заверката тој и го прочитал договорот и ја опоменал тужителката дека веќе имаат склучено договор за доживотна издршка со тужениот и дека со склучувањето на договорот за купопродажба имотот веднаш ќе се премине на тужениот.

На утврдената фатичка состојба по наоѓање на Врховниот суд поинските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда, правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителката да се раскине договорот за купопродажба склучен со тужениот и истиот да не произведува правно дејство, да се задолжи тужениот да ја испразни куќата од луѓе и предмети и ја предаде во владение на тужителката, го одбиле како неосновано.

На тужителката и бил прочитан договорот за купопродажба од страна на судскиот службеник Т.Г., овластен за заверување на договорот, така што на неа и била позната содржината на договорот за купопродажба и правните последици кои произлегуваат од него.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.163/97 од 30.04.1998 година.

14. Активната легитимација за водење спор за плаќање на придонеси за здравствено осигурување како законска обврска за работодавецот при исплата на плата на вработените има единствено Фондот за здравствено осигурување.

Во случај на неплатени придонеси за здравствено осигурување работникот може против работодавецот да води спор по основ надоместок на штета, во колку заради овој пропуст работодавецот претрпел некоја штета.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Спорот се води по основ надомест на штета, заради неплатени придонеси за здравствено осигурување за односниот период. Тужителот воопшто не укажал дека претрпел штета, поради тоа што за одреден период неосновано не биле уплатени придонеси за здравствено осигурување, заради кое поради оболување во тој период бил принуден трошоците за лекување да ги поднесе на товар на лични средства, или дека заради тоа претрпел некоја друга штета. За да постои основ за надомест на штета потребно е да постои штетно дејствие, штета и причинска врска помеѓу првите две компоненти. Во случајов штета нема, па за тужителот не е од значење дали придонесите за здравствено осигурување за изминатиот период се платени, бидејќи активната легитимација за плаќањето на придонесите како законска обврска на тужениот има единствено Фондот за здравствено осигурување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1236/96 од 18.03.1998 година.

15. Саудаците со пчели во двор сами по себе, не претставуваат извор на опасност за непосредниот сосед, па имателот не е во обврска да ги дислоцира.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија оцени дека е правилен заклучокот на второстепениот суд дека во случајов согласно член 156 став 1 од Законот за облигационите односи тужителката нема основ да бара од тужениот да ги отстрани

сандаци се пчели како изворна опасност, бидејќи пред сè бавењето со пчеларство не претставува опасна дејност, од друга страна тужениот повеќе години се бавел со оваа дејност, чувајќи сандаци во своето дворно место. Исто така правилен е заклучокот и дека со оглед на досегот на пчелите кој може да биде до 3 километри од местото на локацијата, изворот на опасност не мора да се пчелите на тужениот, особено што од доказите произлегува дека и други соседи на странките имаат сандаци со пчели.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1185/96 од 04.02.1998 година.

16. Собственикот има право да бара од соседот да го отстрани изворот на опасност со сапирање на терасата која пропуштала вода и продира во неговиот стан.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е неоснована.

Првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека тужениот е сопственик на стан кој се наоѓал на поткровје. Составен дел на станот на тужениот била терасата која ја покривала целата површина од детската соба и дел од претсобјето и тоалетот на тужителот. Терасата на тужениот пропуштала атмосферска вода која влегувала во станот на тужителот. Продирањето на водата спрема наодот на вештото лице било поради пропустот од сливникот, оштетените керамички плочки, пвницата на цоклето на керамичките плочки и ѕидот од терасата. За отклонување на штетата било нужно да се изведе нова хидроизолација по целата површина на терасата.

На утврдената фактичка состојба, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителот. Согласно член 156 став 1 и 2 од Законот за облигационите односи, тужителот има право да бара од тужениот да го отстрани изворот на опасноста од кој настапила штетата на станот на тужителот, со сапирање на терасата која пропуштала вода и таа продирала во неговиот стан.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.406/97 од 12.11.1998 година.

17. И децата на возраст помали од 6 години во случај на смрт на родител доживуваат тешки психички трауми низ нагонско инстинктивниот механизам и емоции што ќе ги следи во нивниот натамошен развој, заради што им припаѓа надоместок на нематеријална штета за претрпени душевни болки.

Од образложението:

Второстепенниот суд во образложението на побиваната пресуда прифаќа дека на малолетните деца во моментот на смртта на нивниот татко од судско-психијатриски аспект не се признава надомест за претрпена душевна болка, зошто сите биле на возраст помалку од 6 години, па тие биле во таков емоционален развој што на таа возраст не можат да ја сфатаат загубата на таткото и не чувствуваат душевна болка, заради што паричен надоместок за претрпена душевна болка што во иднина би се појавила не се досудува.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, погрешно е стојалиштето искажано во побиваната пресуда дека таков надоместок не им следува на тужителите - малолетните деца на покојниот. Во случај на смрт на еден или на двата родители, на малолетното дете му припаѓа надомест на нематеријална штета за претрпен душевен бол. Возраста на детето не е решителна за правото на надоместок, бидејќи и дете кое интелектуално и рационално не ја сфаќа загубата, доживува тешки психички трауми, низ нагонско инстинктивни механизми и емоции, а загубата на родител во секој случај претставува тешко емоционално и животно оптоварување за детето за времето на неговиот натамошен развој. Детето поради загубата на родител душевно пати, бидејќи му недостасува секојдневната грижа на родителот, неговата љубов, неговата нега, моралната поддршка и помош во воспитувањето, односно затоа што изостанува сè она што родителот го пружа на своите деца и што никој друг не може тоа да го надомести. Загубата на родителот за време на развојот на детето сигурно погодува и нанесува штета во детската душевна сфера. Од овие причини правичен паричен надомест за душевни болки на детето заради смртта на родителот е надомест како за болката предизвикана со самото сознание за смртта, како и за сите подоцнежни болки кои детето ги трпи поради загубата на родителот, загубата на љубов, нега, внимание кои што родителот

ги дава, кои на детето му припаѓаат и кои заради возраста детето не можело да ги почувствува заради самата смрт на родителот :

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.139/97 од 08.07.1998 година.

18. Од денот на салдирањето на тековната сметка од страна на банката, договорот што бил склучен помеѓу банката и корисникот на тековната сметка се смета за раскинат, и од тој ден банката, не може да пресметува камата која била предвидена со договорот, туку само затезна камата, според член 277 став 1 од Законот за облигационите односи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

При неспорно утврден факт, дека тековната сметка на тужената по претходно упатени опомени на ден 31.10.1991 година од страна на тужителот била салдирана на износ од 49,26 денари, дека тужената повеќе не ја користела сметката, пошиските судови погрешно прифатиле дека тужителот и понатаму имал право да пресметува камата според Одлуката за каматните стапки на банката, согласно склучениот договор помеѓу странките од 26.07.1990 година. Ова, според мислењето на овој суд, затоа што со салдирањето на сметката на тужената од страна на тужителот и неработењето со истата од страна на тужената, склучениот договор меѓу странките бил раскинат, што значи облигациониот правен однос престанал, па тужителот не можел и понатаму да пресметува камата предвидена со договорот.

Тужителот по раскинување на договорот можел и имал право да бара само тужената да го намирн неизмирениот долг заклучно со 31.10.1991 година во износ од 49,26 денари со законска затезна камата според членот 277 став 1 од Законот за облигационите односи до неговата исплата. Ако пак, тужената го платила главниот долг со задоцнување, а не ја платила законската затезна камата, тужителот имал право на износот на неисплатена камата да бара затезна камата од денот кога на судот му било поднесено барање за нејзина исплата согласно член 279 став 2 од Законот за облигационите односи.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1054/97 од 19.03.1998 година.

19. Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, поради направена грешка во пресметувањето и подоцна исплатената разлика е должен да плати законска затезна камата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Подносителот на ревизијата укажува дека согласно член 134 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на Република Македонија, постапката за остварување на правото од пензиско и инвалидско осигурување се поведува по барање на осигуреникот, односно корисникот на пензија. Согласно член 136 став 1 од Законот, ваквото барање се поднесува до Фондот. Согласно член 140 став 1 од Законот, решение за правото од пензиско и инвалидско осигурување го донесува Фондот најдоцна во рок од 30 дена. Тужениот постапил во согласност со овие одредби и како тужителот во периодот од 1.01.1990 до 30.09.1994 година молчел, а барањето го поднесол на 24.11.1994 година по кое му е извршена исплата на барањата разлика на 30.11.1994 година, па оттаму не му следува камата.

Врховниот суд на Република Македонија ваквите наводи ги оцени како неосновани и без влијание за поинакво одлучување. Имено, одредбата од член 134 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на Република Македонија, се однесува на постапка за остварување на правото од пензиско и инвалидско осигурување. На тужителот со решение Пс.бр.20215 од 3.03.1987 година и решение Пс.бр.20215 од 23.03.1988 година му било утврдено тоа право и решенијата станале конечни. Во конкретниот случај, се работи за доспеани месечни износи на разлика во пензија и додаток во смисол на член 159 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, кои на тужителот, поради направени грешки во пресметувањето од страна на тужениот, му се исплатени со задоцнување. Поради тоа а согласно на член 277 од ЗОО му следува законска камата, како тоа е одлучено и во побивањите пресуди.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1045/96 од 12.11.1998 година.

20. Во делумна пресуда донесена по тужбено барање не може да се врши пребивање на тужбеното барање со противтужбеното, ако за тоа нема изјава од другата странка да се изврши пребивање.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се наводите во ревизијата дека пониските судови сториле суштествена повреда на член 354 став 1 од ЗПП, во врска со член 329 став 2 од истиот закон. Во членот 329 став 2 од ЗПП е предвидено дека делумна пресуда судот може да донесе и кога е поднесена противтужба, ако за одлуката созрело само барањето на тужбата или барањето на противтужбата. Согласно член 337 од ЗОО пребивањето не настапува штом ќе се стекнат услови за тоа, туку е потребно едната страна да и даде изјава на другата дека врши пребивање. Во конкретниот случај тужениот на ден 15.06.1993 година поднел само противтужба, без изјава за компензација, а тоа не го сторил ни во текот на првостепената постапка. Бидејќи барањето по тужбата узрело за одлука, а не биле исполнети условите од член 337 од ЗОО за одлука по противтужбата, пониските судови правилно постапиле кога донеле делумна пресуда и одлучиле само по тужбеното барање на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.209/97 од 23.04.1998 година.

21. Побарувањето на работникот - иноватор за надоместок по основ употреба на пронајдокот во процесот на производство е право од работниот однос и застарува во рок од 5 години.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Побарувањето на тужителот произлегува од работен однос, а за паричните побарувања во посебните прописи со кој е регулирана оваа материја не е пропишан застарен рок. Според тоа во случајов треба да се примени општиот застарен рок од член 371 од Законот за облигационите односи. Со оглед да побарувањето потекнува за работењето во 1990 година, и да

пресметката требала да се изврши со завршната сметка за оваа година до крајот на март месец 1991 година, а тужбата е поднесена на 29.03.1995 година, тоа произлегува дека во случајов не настанала застареност на побарувањето на тужителот.

Според изложеното неоснован е наводот во ревизијата да во случајов требало да се примени член 376 од Законот за облигационите односи каде што е пропишан рокот на застареност во однос на побарувањето за надомест на штета, какво побарување не е предмет на спорот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.137/97 од 15.04.1998 година.

22. Странките во смисла на член 3 став 3 од Законот за процесната постапка, не можат да располагаат со барања на камата, ако договорена камата е по повисока каматна стапка од со законот дозволената.

Од образложението:

Основани се наводите во ревизијата и во барањето за заштита на законитоста да поради погрешна примена на материјалното право, нецелосно е утврдена фактичката состојба, за поништување на предметната судска спогодба во делот на договорената камата. Имено, согласно член 399 став 1 од ЗОО, стапката на договорената камата помеѓу поединци не може да биде поголема од каматната стапка која во местото на исполнувањето на обврската се плаќа на штедните влогови по видување. Се работи за когентна норма што ги обврзува странките во овој договорен однос и истите не можеле да договорат повисока камата во случај за позајмените пари, од онаа што цитираната законска одредба тоа го дозволува. Пониските судови при одлучувањето не ја имале предвид цитираната законска одредба кога тужбеното барање го одбиле и по однос на поништувањето на судската спогодба во делот на договорената камата, во кои случаи и спротивно на одредбата од член 3 став 3 од ЗПП, своите пресуди ги засновале врз недозволено располагање на странките. Имено, согласно на член 321 став 4 од ЗПП, е предвидено да пред судот не може да се склучи

порампување во поглед на барање со кои странките не можат да располагаат. Поради таквиот пропуст на примената на цитираната законска одредба од член 399 став 1 од ЗОО, фактичката состојба во тој дел од тужбеното барање останала непотполна, поради што овој суд следуваше согласно член 395 став 2 од ЗПП, да одлучи како во став 2 од пресудата.

Пресуда и решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз бр.33/98 и Рев.бр.538/98 од 22.04.1998 година.

23. Посредникот нема право на надоместок за посредување при заклучување на договор (правно дело), ако не е регистриран за вршење на посредничка дејност.

Од образложението:

Од изведените докази меѓу другото поинските судови утврдиле дека помеѓу странките бил постигнат усмен договор тужителот да посредува да најде купувач на тужениот за продажба на парцелата во место викано "П" во сопственост на тужителот, па доколку на тој начин биде продадена парцелата и биде заклучен договор за купопродажба, од постигнатата купопродажна цена тужениот да му исплати на тужителот 10%. Тужителот нашол муштерија на тужениот на нивата била продадена на трето лице за 37.000 германски марки. Во споров тужителот бара од тужениот да му плати 10% од таа цена односно 3.700 германски марки во денарска противвредност по курс на денарот утврден од Народната банка на Република Македонија на денот на плаќањето.

При изнесената состојба поинските судови го одбиле тужбеното барање како неосновано, давајќи причини од што се раководеле при одлучувањето кои ги прифаќа и Врховниот суд. И да бил постигнат некаков договор меѓу тужителот и тужениот за посредување, тоа договарање односно таквиот договор не може да произведе правно дејство во однос на плаќање на надоместок за посредување, бидејќи е спротивен на позитивните прописи. Тужителот немал никакво одобрение, ниту бил регистриран да се занимава со посредувачка дејност, а со тоа немал и право по тој основ да остварува приходи. Со посредување можат да се занимаваат само овластени и регистрирани правни лица кои

исполнуваат определени со законот услови, што не е случај во конкретниот предмет. Впрочем, и според член 1 од Законот за претпријатијата, кој што бил во важност во времето на извршеното посредување претпријатието е правно лице кое врши стопанска дејност заради стекнување на доход односно добивка, а под стопанска дејност се подразбира производство и промет на стоки и пршење на услуги на пазарот. Тужителот немал регистрирано вршење на таква дејност, ниту пак се водел како работник кај работодавец со регистрирана таква дејност а извршил посредување. Затоа ревизијскиот суд согласно член 393 од ЗПП ја одби ревизијата како неоснована.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.353/98 од 16.12.1998 година.

24. Дејствијата кои произлегуваат од издадена банкарска гаранција мора да се преземаат во точно определеното време во гаранцијата, во спротивно банкарската гаранција ја губи својата правна сила.

Од образложението:

Во текот на редовната постапка утврдено е дека на ден 1.06.1994 година помеѓу фирмата како заемопримач и тужителот како заемодавач е склучен договор за краткорочна позајмица на ликвидни средства со кој тужителот одобрил и исплатил заем (во износ од 140.000 амерички долари или во денарска противвредност 6.828.852,00 денари со 10% договорена камата). Заемот бил условен со издавање на банкарска гаранција која по барање на корисникот на гаранцијата тужениот ја издал на позајменниот износ со важност од 30 дена односно од 1.06. до 30.06.1994 година. По доспеаноста на долгот од договорот, кој доспеал на 1.07.1994 година, корисникот на заемот не го вратил долгот поради што на 12.07.1994 година тужителот од тужениот побарал реализација на банкарската гаранција. Тужениот одбил да ја изврши реализацијата поради истекот на важењето за која била издадена.

Според член 1083 од Законот за облигационите односи, издавачот на банкарската гаранција се обврзува со неа, спрема примачот на гаранцијата (корисникот) дека во случај ако трето лице не му ја исполни обврската во рокот на втасаноста, да му ја

намири обврската, ако бидат исполнети условите наведени во гаранцијата. Притоа, гаранцијата мора да биде издадена во писмена форма.

Од погоре цитираната законска одредба произлегува дека во гаранциската дејност учествуваат најмалку 3 лица: доверител, должник од основниот договор и банката која ја дава гаранцијата при што се засноваат и три правни односи кои по својот карактер и правно дејство се различни. Банката која ја дава гаранцијата е во обврска да ја изврши исплатата на гарантираниот износ, ако должникот од основниот договор не ја исполни достасаноста на својата обврска и ако се исполнети сите останати услови кои се одредени во гаранцијата, а по однос на кои услови законот оставил ова прашање да го уредат учесниците во гаранциската дејност.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека во конкретниот случај во побиваната и првостепената пресуда, утврдено е дека постои издадена гаранција број 24 од 1.06.1994 година во писмена форма како што и бара Законот за облигационите односи, во која точно стои и важноста на гаранцијата до 1.07.1994 година. Тоа значи дека тужителот истата можел да ја користи до истекот на наведениот рок. После тој рок гаранцијата ја губи својата правна сила. Со оглед на тоа што гаранцијата била дадена со точно определен рок на важност, тужителот до тужениот се обратил за исполнување на обврската од гаранцијата дури на 12.07.1994 година, што значи дејствијата што произлегуваат од гаранцијата мора да ги превземе во точно определено време, во спротивно го губи правото

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.1441/97 од 05.11.1998 година.

25. Рокот од 30 дена за поднесување предлог до надлежниот суд за донесување решение што ќе го замени договорот за продажба на стан во општествена сопственост - е преклузивен.

Од образложението:

Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 30.07.1993 година даде автентично толкување на член 3 став 2 од Законот за продажба на станите во општествена сопственост ("Службен весник на РМ" бр.49/93), во кое се укажува

дека одредбата на член 3 став 2 од Законот треба да се толкува така што доколку сопственикот на станот не донесе одлука за продажба на станот, корисникот може во секое време да побара истиот да му биде продаден, а доколку на неговото барање добие негативен одговор има право во рок од 30 дена да поднесе предлог до надлежниот суд кој во вонпроцесна постапка ќе донесе решение што ќе го замени договорот за купопродажба. Оттука, во автентичното толкување се наведува дека за надлежниот суд при оцената за благовременост на поднесувањето на предлогот е од значење рокот утврден во член 3 став 2 од законот, односно истиот започнува да тече кога корисникот на станот ќе биде известен од страна на сопственикот на станот дека е одбиен предлогот станот да му биде продаден.

Имајќи го предвид законскиот пропис од член 3 став 2 од Законот за продажба на становите во општествена сопственост и автентичното толкување цитирано погоре, произлегува дека рокот од 30 дена за поднесување предлог до надлежниот суд во смисла на цитираниот законски пропис е преклузивен рок. Со оглед дека истиот почнува да тече од моментот кога носителот на станарското право добил известие дека предлогот за купување на станот не му е усвоен, а во предметот тоа не е утврдено, произлегува дека при повторното постапување на сигурен начин ќе треба да се утврди дали и кога предлагачката го примила известието со оглед што судот утврдил дека истото било испратено, меѓутоа не утврдил дали предлагачката истото го примила и кога го примила, кој што датум е од суштествено значење за оценка на благовременоста на поднесувањето на предлогот до првостепенниот суд по овој предмет.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.76/97 од 11.02.1998 година.

26. Правосилна пресуда донесена во кривична постапка, со која е изречена мерка - конфискација на имот, не може да се смета присилен пропис.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепенниот суд тужбеното барање на тужителот за поништување на договорот за купопродажба заклучен помеѓу Република Македонија како продавач и Ј.К. како купувач, го

одбил како неосновано. Првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека договорот за продажба не е ништовен во согласност со член 103 од Законот за облигационите односи и дека истиот не е спротивен на присилните прописи, односно на одредбите од член 3 став 3 од Законот за продажба на становите во општествена сопственост.

По наобање на овој суд, правилно е применето материјалното право. Правилно прифатиле полицките судови дека куќата поранешна сопственост на Е.Ј. станала државна сопственост врз основа на кривична пресуда во која е изречена мерка-конфискација на имот и во 1950 година таа во целост е реализирана. Кривичната пресуда претставува поединечен судски акт донесен во редовна судска постапка врз основа на која е одземена спорната куќа. Кривичната пресуда досега не е изменета. Оттаму, кривичната пресуда како поединечен судски акт донесен во редовна судска постапка не може да се смета дека претставува присилен пропис во смисла на одредбите од член 3 став 3 од Законот за продажба на станови во општествена сопственост. Од наведените причини договорот за продажба не е спротивен на присилните прописи од член 103 од ЗОО и правилно е одлучено кога е одбиено тужбеното барање.

Со Законот за денационализација ("Службен весник на РМ" бр.20/98 од 29.04.1998 година) е утврдена постапка за начинот, условите и постапката за враќање во сопственост на имотот, односно давање надомест на физички лица државјани на Република Македонија за имот одземен во корист на државата. Имено, во спроведена постапка во која со правосилна судска одлука ќе биде укината или пренишана пресудата со која конфискацијата е изречена како единствена казна или како споредна казна, таа ќе биде основ за поведување на управна постапка за денационализација, односно враќање на сопственоста на имотот согласно одредбите на тој закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.474/97 од 05.11.1998 година.

27. Нема да се смета дека продавачот на стан односно станбена зграда во општествена сопственост го стекнал правото по основ на присилен пропис, ако со закон не е утврдено илншото враќање на надомест како имот одземен во корист на државата.

Од образложението:

Од утврдената фактичка состојба несомнено произлегува дека предметната куќа на таткото на тужителите била одземена во редовна судска постапка заради наплата на паричната обврска што му била изречена после спроведената постапка на основа одредбите од Законот за земање воената печалба, спечалена за време на непријателската окупација ("Службен лист на ФНРЈ" бр.52/46), како воена добивка. По наоѓањето на овој суд, правилно е стојалиштето на поинските судови дека тужената Република Македонија не ја стекнала предметната куќа по основ на така наречени присилни прописи, па не постоела законска забрана за склучување на договорот за нејзина продажба во смисла на член 3 став 3 од Законот за продажба на становите во општествена сопственост ("Службен весник на РМ" бр.8/93). Неприфатливо е стојалиштето изразено во ревизијата дека одредбите од цитираниот закон од 1946 година што наложуваат одземање на имот е присилен пропис и самото извршување на казната изречена по тој закон, било директно со одземање или пак со заплена заради неплаќање на изречената парична казна е последица на присилен пропис во смисла на Законот од 1993 година. Со Законот за денационализација ("Службен весник на РМ" бр.20/98), кој влезе во сила на 28.04.1998 година се уредува начинот, условите и постапката за враќање во сопственост на имот, односно давање надомест на физички лица државјани на Република Македонија за имот одземен во корист на државата (денационализација - член 1). Предмет на денационализација спрема тој закон е имот одземен после 2 август 1944 година врз основа на законите и прописите утврдени со тој закон (член 2). Со овој закон не е утврдено враќање и на имотите на граѓаните одземени во корист на државата врз основа на Законот за земање на воената печалба од 1946 година. Ниту нивен надомест. Според тоа нема законски основ за враќање или надомест ниту на имотите одземени заради наплата на утврдената воена печалба и изречената казна врз основа на одредбите на истиот закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.233/97 од 21.05.1998 година.

28. Привременото исклучување на претплатничкиот телефонски број од ПТТ претпријатието поради неплатени сметки за обавени телефонски разговори само по себе, не претставува и престанување на претплатничкиот однос.

Од образложението:

Според член 74 став 2 точка 2 од цитираниот закон, тужениот како ПТТ организација можел претплатничкиот телефонски број на тужителот да го исклучи привремено по траење од 30 дена, а според член 75 став 1 точка 3 од истиот закон, претплатничкиот однос помеѓу телефонскиот претплатник и ПТТ организацијата може да престане и во случај ако телефонскиот претплатник не го намери својот долг од претплатничкиот однос во рок од 30 дена од денот кога претплатничкиот телефон е привремено исклучен од сообраќај поради тоа долгување.

Во случајов утврдената фактичка состојба не упатува на заклучок дека барањето за приклучување на телефонскиот претплатнички број на тужителот е неосновано, зошто тој неплатениот долг за 1994 година од февруари до заклучно ноември истата година го платил на 22.12.1994 година, а е привремено исклучен од тужениот на 28.12.1994 година, што значи по исплата на тој долг, и тоа исклучен во траење од 30 дена, како што предвидува одредбата од член 74 став 2 точка 2 од цитираниот закон. Сметката за декември 1994 година во време на исклучувањето не била доспеана за плаќање, а пак од страна на тужениот тужителот не е известен дека ако не плати - ќе му престане претплатничкиот однос. Во толку повеќе што на ова не упатува со сигурност ни опомената во сметките за ПТТ услугите за телефонски разговори, според која - ненавременото плаќање повлекува пресметнување на камата и исклучување на апаратите согласно општите услови за вршење на ПТТ услуги, на кое пак поинските судови воопшто не се повикуваат при пресудувањето. Според тоа поинските судови не утврдиле ни целосна фактичка состојба за да ги разјаснат фактите дали се работи само за привремено исклучување на претплатничкиот телефонски број на тужителот, во кои случај тој би имал право и на повторно приклучување, или пак се работи за престанок на претплатничкиот однос помеѓу странките, во кои случај следувало писмена опомена односно изјаснување од тужениот до

тужителот, што основано се укажува во репизијата на тужителот. Факт е дека тужителот не платил одредени износи на услуги и од 1993 година, но факт е дека тој освен што признал дека тужениот постигне може преку суд да ги бара од него, а истакнал и приговор на застареност на таквото барање. Но факт е и тоа, дека тужениот воопшто не се повикува на престанување на претплатничкиот однос, тој на тужителот му испорачува и сметка за декември 1994 година и месец јануари 1995 година, што би значело и понатаму, што значи и по привременото исклучување од 28.12.1994 година, тужениот го третира како претплатник, а ова оди пак во прилог за основаноста на барањето на тужителот, тужениот да го приклучи како телефонски претплатник.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.175/97 од 29.04.1998 година.

29. Стои обврска на корисникот на електрична енергија да го плати долгот за потрошената струја независно од материјалните можности. Прашањето како ќе се наплати побарувањето на доверителот во прилика кога должникот нема парични средства или имовина може да биде предмет на оценка при спроведување на извршување а не во постанка за утврдување на долгот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во редовната постанка со побиваната и првостепената пресуда е утврдено дека од картицата на неплатени сметки од 27.02.1996 година тужената не го платила надоместокот за потрошена електрична енергија и тоа за месец втори 1995 година 1.4213,00 денари, за месец трети 1995 година 958,00 денари, за месец четврти 1995 година 266,00 денари и 189,00 денари, за месец пети 1995 година износ 175,00 денари и за месец шести истата година 111,00 денари, или вкупно износ од 3.112,00 денари.

На вака утврдената фактичка состојба, пониските судови правилно го примениле материјалното право, одредбите од "Општите услови за испорака на електрична енергија" донесени врз основа на член 17 од Законот за електростопанство ("Службен весник на СРМ" бр.10/78), кога го уважиле тужбеното барање на тужителот и ја задолжиле тужената да плати на тужителот

вкупно износ од 3.112,00 денари за потрошена електрична енергија, со законска затезна камата на овој износ сметано од 15.07.1995 година до денот на исплатата.

Укажувањето во ревизијата од страна на ревидентот дека пониските судови своите одлуки ги засновале врз основа на застатрено побарување се неосновани, ако се има во предвид членот 378 став 1 точка 1 од Законот за облигационите односи.

Во членот 378 став 1 точка 1 од ЗОО, предвидува дека застаруваат за една година, побарувањето надомест за испорачана електрична енергија кога испораката односно услугата е извршена за потребите на домаќинството. Како во конкретниот случај побарувањето за надомест за испорачана енергија вгасувало на 15.03.1995 година за втори месец 1995 година, а тужбата е поднесена на 15.03.1996 година, побарувањето не е застарено.

Наводот во ревизијата дека тужената е социјален случај - примател на социјална помош и дека нема парични средства да ја плати струјата, се наводи кои можат да бидат предмет на оценка во извршна постапка, при евентуално присилно извршување на побарувањето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.588/97 од 26.11.1998 година.

30. Доколку Фондот за здравствено осигурување сметал дека тужителката како сопственик на приватна здравствена ординација не се придржувала на договорените обврски и на таков начин со исплатените средства е причинета штета, не ќе може сам да изврши задржување на средствата, а бил должен повраток на средствата да го бара во постапка предвидена согласно член 88 и 89 од Законот за здравствена заштита.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека пониските судови правилно одлучиле кога го уважиле тужбеното барање на тужителката, што од други причини од тие што се изнесени од пониските судови.

Во конкретниот граѓанско-правен однос, спорно било прашањето дали тужешот-Фондот за здравствено осигурување,

откако утврдил дека е настаната штета на средства со кој тој управува од страна на здравствен работник кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност, може сам да изврши задржување на средства и на тој начин да се обештети од тужителката или за тоа има постапка предвидена во закон. По мислење на овој суд, тужениот не можел сам да изврши задржување на средства, поради надоместување на евентуална штета на Фондот, бидејќи вакво овластување не е предвидено во Законот за здравствена заштита.

Имено, согласно член 83 од Законот за здравствена заштита, Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета што му е причинета од организациите или работодавачите, ако штетата настанала поради тоа што не дале податоци или што дале невистинити податоци за фактите од кои зависи стекнувањето или определувањето на обемот на правата од здравствено осигурување. Во член 87 став 2 од Законот за здравствена заштита, штетата за која Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок во случаите предвидени со овој закон, ги опфаќа трошоците за здравствена заштита, надоместокот на личниот доход и други парични надоместоци кои се исплатуваат на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување.

Согласно член 88 од Законот, при утврдување на правата на надоместок на штета во случаите предвидени со овој закон се применуваат одредбите на Законот за облигационите односи. Согласно член 89 од Законот за здравствена заштита кога Фондот за здравствено осигурување ќе утврди дека настанала штета на средствата со кои тој управува, ќе ги повика организацијата, работодавачот, заедницата за осигурување имоти и лица и други лица кои според овој закон се должни во определен рок да ја надоместат штетата. Ако штетата не биде надоместена во определен рок, Фондот за здравствено осигурување може да поднесе тужба до надлежниот суд.

Наведените одредби упатуваат на правото на тужениот да бара надомест на штета во случај кога корисниците на средствата од Фондот му ги причинат со незаконско постапување. Меѓутоа, Фондот поради рационалност на постапката е должен писмено да се обрати до причинителот на штетата, односно одговорниот за штетата во определен рок врз основа на приложени докази, да му ја признае и плати направената штета. Во случај, во определенот

рок причинителот на штетата да не ја надоместил, на Фондот му останува право тоа да го стори со поднесување на тужба за надомест на штета до надлежниот суд. Доколку тужениот сметал дека тужителката не постапила и не се придржувала на условите предвидени во договорот и на таков начин за исплаќање на средства од Фондот за кои биле извршени услуги предвидени во договорот или тие не биле потврдени со соодветни докази за извршените услуги била причинета штета, бил должен да ја повика тужителката во определен рок да ги поврати исплатените средства. Во случај, тужителката да не ги поврати средствата во определен рок, тужениот-Фондот за здравствена заштита согласно законот не можел сам да изврши задржување на средствата, а тоа бил должен да го стори во постапка со тужба пред надлежен суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.645/97 од 11.12.1998 година.

31. Ако со закон не е предвидено задолжително одземање на предметн како заштитна мерка за определен вид на прекршок, а судот со донесената пресуда не ја изрекол заштитната мерка, оштетените има право на надомест на штета за привремено одземените предмети.

Од образложението:

Пошските судови во побиваните пресуди прифатиле за утврдено дека во полициска контрола на транспорт на стока тужителот не поседувал документи за здравствената состојба на стоката, ниту дозвола за транспорт на стоката. Од тие причини, стоката била привремено одземена и предадена на ветеринарен инспектор, а потоа заклана, а со цел да се спречи ширење на заразни болести.

Во член 46 став 1 од Законот за прекршоци ("Службен весник на СРМ" бр.43/84) е предвидено дека на сторителот на прекршокот ќе му се изрече една или повеќе заштитни мерки кога постојат услови за нивно изрекување предвидено со закон или друг пропис.

Во член 47 став 1 од законот е предвидено дека предметите што се употребени или биле наменети за извршување на прекршокот или што настанале со извршување на прекршокот ќе се одземат ако се сопственост на сторителот на прекршокот, а според став 3 од истиот член со закон или со друг пропис со кој се предвидува прекршокот може да се пропише задолжително одземање на предметите.

Во член 32 од Законот за заштита на животни од заразни болести што ја загрозуваат целата земја ("Службен лист на СФРЈ" бр.43/86) согласно член 5 од Уставниот закон за примена на Уставот на Република Македонија кој се применува како републички пропис, е предвидено дека органите за внатрешни работи и органите на царинската служба во границите на своите надлежности, ќе го спречуваат недозволеното преминување на копитари и чапункари надвор од определените гранични премини. Копитарите и чапункарите што надвор од определен граничен премин ќе преминат на територијата на Република Македонија, органите од став 1 на овој член веднаш ќе му ги предадат на надлежниот орган на општината на чија територија се фатени.

Согласно член 62 од законот, со извршувањето на некој од овие дејствија ќе се казни за прекршокот и поединецот.

Во член 63 од законот, за прекршок од член 59 до 61 на овој закон, може покрај казната да се изрече и заштитна мерка-одземање предмети што биле употребени за извршување на прекршокот или што се прибавени, односно што настанале со извршување на прекршокот.

Од наведените одредби, произлегува дека законодавецот не предвидел задолжително одземање на предметите како заштитна мерка, освен кога тоа е предвидено со закон за определен прекршок. Согласно член 62 од Законот за заштита на животните од заразни болести што ја загрозуваат целата земја, е предвидено за овој вид прекршок парична казна за поединец, а според член 63 од истиот закон може за овој вид прекршок, покрај казната и изрекувањето на заштитна мерка-одземање на предмети што биле употребени за изрекување на прекршокот или што се прибавени, односно што настанале со изрекувањето на прекршокот.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови не утврдиле дали против тужителот е водена прекршочна постапка за овој вид прекршок и дали во таа постапка е изречена заштитна мерка-одземање на стоката од што ќе зависи

и основаноста на тужбеното барање на тужителот за надомест на штета.

Од наведените причини, ревизијата е основана.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.486/97 од 05.11.1998 година.

32. Наследниците кои се во фактичко владение на недвижен имот, кој претставува оставина, доколку останатите наследници им го нарушат владението на имотот, имаат право да водат постапка за смеќавање на владение.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во конкретниов случај се работи за нарушено владение, имајќи предвид дека тужителот бил во мирно и фактичко владение на спорната површина од парцелата кн.бр.526 во атарот на с. С.. Неспорно е дека странките се браќа, и дека спорната површина претставува оставина од покојниот им татко кој што починал во 1988 година. Инаку, според одредбата од член 127 од Законот за наследувањето, оставината на умреното лице преминува по сила на закон врз неговите наследници во моментот на неговата смрт и дека според член 147 од истиот закон до донесувањето на решението за наследување наследниците управуваат со наследството заеднички, но доколку наследниците не постиганат согласност со управување на наследството може да се постави управител кој ќе управува со наследството или пак судот го уреди односот меѓу наследниците во врска со управувањето и користењето на оставината се до нејзината делба. Меѓутоа, во конкретниов случај треба да се прави разлика помеѓу фактичко владение на имотот и право на владение на имотот. Тужителот бил во фактичко владение на имотот, па од тие причини основано оцениле поинските судови во првостепеното и второстепеното решение дека тужените му го нарушиле мирното и фактичкото владение на дел од парцелата, за која е неспорно дека претставува оставина од нивниот татко. Инаку, е неспорно е дека тужените немале фактичко владение на делот од спорната парцела, но тие согласно член 73 од Законот за сопственосно правните односи можат со тужба да бараат остварување на нивното право на владение на делот од спорната парцела заведена

под кн.бр.526 во површина од 4800 м.кв, која се наоѓа во место викано "Ц" во атарот на с. С..

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.14/98 од 26.02.1998 година.

33. Законските наследници на оставителот се должни да го вратат долгот што го направил оставителот и тие за долгот одговараат солидарно до висината на вредноста на својот дел од наследениот имот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите во ревизијата за погрешна примена на материјалното право. По спроведената постапка, од изведените докази првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека починатиот Р.С. од Б. претходникот на сега тужените на 11.09.1995 година позајмил од тужителот 25.000 германски марки со обврска да ги врати во рок од 2 месеци, но не ги вратил.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека со побивањата и првостепената пресуда, пониските судови правилно го примениле материјалното право согласно со одредбите од член 137 од Законот за наследување, кога го уважиле тужбеното барање.

Согласно член 137 став 1, 2 и 3 од Законот за наследување, наследникот одговара за долговите на оставителот до висината на вредноста на наследениот имот. Наследникот кој што се откажал од наследство не одговара за долговите на оставителот. Кога има повеќе наследници тие одговараат солидарно за долговите на оставителот, и тоа секој до висината на вредноста на својот дел од наследениот имот, без оглед на тоа дали е извршена делба на наследството.

Согласно наведените одредби, тужените како единствени законски наследници на нивниот покоен татко се должни да ги исплатат долговите кои ги направил нивниот претходник и истите се должни во висина на вредноста на наследениот имот солидарно долгот да го повратат на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.484/97 од 05.11.1998 година.

34. По истекот на 20 години од смртта на оставителот, застарува правото да се бара оставината со тужба како наследник према другите наследници како држатели на оставината.

Од образложението:

Неосновани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право кога се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, полициските судови меѓу другото утврдиле дека тужителките биле сестри со тужејните, а сите тие се деца на покојниот. Куќата и дворот што се наоѓа на улица "К.Р." бр.9, по извршеното снимање била заведена под нов катастарски број 3715 и во катастарските книги се водела на име на тужениот. Тужителките сметале дека ова претставува оставина на покојниот им татко, па покренале оставинска постапка кој предмет бил заведен под О.бр.79/93. Таткото на странките починал на 6.4.1965 година, а шивната мајка починала на 20.05.1972 година. Во куќата сега живеат тужените.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба полициските судови правилно го применле материјалното право кога го одбиле тужбеното барање на тужителката. Имено, правилен е шивниот заклучок дека настапила апсолутна застареност од член 143 од Законот за наследување, односно дека е изминат апсолутниот рок од 20 години и правото на тужителките да барат наследство е застарено.

Согласно со член 143 од Законот за наследување, правото да се бара оставина со тужба како наследник спрема држателот на оставината застарува за 2 години, откако наследникот дознал дека е донесено правосилно решение за наследување, а најдоцна 10 години по правосилноста на решението за наследување. Ова право во секој случај застарува по протекот на 20 години од смртта на оставителот.

Во случајов таткото на странките починал на 6.04.1965 година, а тужителките оставинската постапка за расправање на оставината на покојниот им татко ја покренале во 1993 година, а тужбата за утврдување на оставина на покојниот татко ја поднеле на 4.01.1995 година, што значи дека оваа тужба е поднесена по истекот на апсолутниот рок од 20 години во кој настапува застареност на правото да се бара наследство. Рокот од 20 години е апсолутен рок за застареност и со истекот на тој рок од смртта

на оставителот правото да се бара наследство застарува, а за таквата застареност не е неопходно постоење на решение за наследување.

Неосновани се ревизиските наводи на тужителките дека илното барање не е застарено бидејќи се работи за тужба од стварно правна природа, дека оставината на илниот покоен татко не е расправана, како и тоа дека тужителките имаат појакво право во однос на тужените. Она од причина што правото да се бара оставина во секој случај застарува по протек на 20 години од смртта на оставителот и притоа за таквата застареност не е неопходно постоење на решение за наследување, а застареност започнала да тече од смртта на оставителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1411/97 од 09.12.1998 година.

35. Кога е донесено правосилно решение за наследување, правото да се бара оставина со тужба како наследник спрема држателот на оставината, застарува за десет години по правосилноста на решението за наследување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неоснован е и наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право. Имено, во редовната постапка од изведените докази пониските судови, меѓу другото примиле за утврдено дека таткото на тужителот и тужените И. и А.Д. починал на 19.08.1976 година. На 12.04.1978 година од страна на првостепенниот суд било донесено оставинско решение со кое за законски наследници на оставината на покојниот биле огласени неговите синови - тужените И. и А.Д. на по една идеална половина од имотот. Оставинското решение истиот ден станало правосилно. По донесувањето на оставинското решение, тужените извршиле меѓусебна физичка делба на имотот. После таквата делба, тужениот И. дел од својот имот му го подарил на својот син, третотужениот Р.Д. Тужителот во постапката за расправање на оставината на неговиот татко не бил повикан ниту дал наследничка изјава. Уште било утврдено дека од донесувањето на наследното решение на 12.04.1978 година до поднесувањето на

тужбата на тужителот на 06.08.1994 година поминале повеќе од 10 години. Во предметот на смртта и расправањето на оставината на покојниот Н.Д., тужителот живеел во Албанија, а во Македонија дошол во 1989 година. Исто така, било утврдено дека тужителот знаел за смртта на својот татко.

Со вакво утврдување и по наоѓање на овој суд, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го одбиле тужбеното барање на тужителот како неосновано. Правилни се заклучоците на пониските судови дека во случајот настанала застареност на правото на тужителот да со тужба бара оставина бидејќи изминале повеќе од 10 години откако било донесено правосилното наследно решение. Според одредбата од член 143 став 1 од Законот за наследување е предвидено, правото да се бара оставината со тужба како наследник спрема држателот на оставината застарува за 2 години откако наследникот дознал дека е донесено правосилно решение за наследување, а најдоцна 10 години по правосилноста на решението за наследување. При состојба кога од правосилноста на решението за наследување поминале повеќе од 10 години, бидејќи истото станало правосилно во 1978 година, а тужбата од тужителот е поднесена во 1994 година, пониските судови не можеле поинаку да одлучат освен како што одлучиле. Само на ваков начин правилно е применето материјалното право.

Неоснован е и наводот во ревизијата дека во конкретниот случај требало да се примени ставот 2 од член 143 од Законот за наследување, во кој е предвидено дека правото во секој случај застарува со протекот на 20 години од денот на смртта на оставителот. Ова од причина што овој рок не може да се примени во ситуација кога било донесено оставинско решение и од неговата правосилност поминале повеќе од 10 години од поднесување на тужбата. Рокот предвиден во ставот 2 од оваа одредба не го врзува правото со тужба да се бара оставина од држателот за совесност или несовесност. Оваа одредба би можела да се примени само во ситуација кога не би постоело правосилно решение и не би бил истечен рокот од 10 години од неговата правосилност.

Поради сето изнесено, согласно член 393 од ЗПП следуваше да се одлучи како во изреката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1085/96 од 12.02.1998 година.

36. За вработените во Министерството за одбрана на Република Македонија работодавец е означеното министерство а не министерот за одбрана.

Од образложението:

Судовите во редовната постајка со првостепената и побиваната пресуда правилно го примениле материјалното право или поточно одредбите од член 17 од Правилникот за дисциплинска одговорност на тужениот кога го уважиле тужбеното барање на тужителот и го поништиле решението на тужениот бр.14-4829/3 од 14.12.1994 година со кое на тужителот му престанал работниот однос со отказ. Имено, согласно наведениот член 17 од Правилникот за дисциплинска одговорност кај тужениот, решение за престанок на работен однос со отказ се донесува во рок од 30 дена од денот на дознавањето за повредата односно во рокот од 3 месеци од денот кога повредата е сторена.

Во конкретниов случај утврдено е дека повредата која што му се става на товар на тужителот била сторена на 16.09.1994 година и истата била позната на тужениот бидејќи била сторена во присуство на одговорни лица што значи дека во рок од 30 дена тужениот бил должен согласно Правилникот за дисциплинска одговорност донесено од Министерството за одбрана да донесе решение за престанок на работниот однос. Меѓутоа, тужениот оспореното решение го донел на 14.12.1994 година односно по протекот на рокот од 30 дена од денот на сторивањето на повредата. Поради ова правилен е заклучокот на судовите по побивањите пресуди дека во случајов тужениот не можел да донесе решение за престанок на работниот однос на тужителот врз основа на отказ. Правилен е и заклучокот на судовите дека од прелевантно значење е околноста дека министерот за одбрана за повредата сторена од страна на тужителот добил сознание на ден 18.11.1994 година, бидејќи министерот за одбрана е само раководител на тужениот, односно раководител на работодавецот, кој што сознанијата за повредите на вработените ги дознава преку овластени лица кои се должни да го известат благовремено за повредите, а во случајов повредата е сторена токму во присуство на такви лица.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1133/96 од 21.01.1998 година.

37. Работното искуство од преку една година на работно место секретар - благајник и професор во средно училиште претставува стручно оспособување за самостојно вршење на работи од својата струка, па работникот со такво искуство не може да биде примен во работен однос како приправник.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Основани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право.

Врз основа на утврдената фактичка состојба пописките судови го одбиле тужбеното барање на тужителот да се поинштат како незаконити спорените одлуки на првотужениот за извршен избор на второтужената, како и барањето да се задолжи првотужениот да изврши нов избор и да го избере тужителот. Ова од причини што нашле дека пред се второтужената засновала работен однос согласно член 25 од Законот за работни односи и во целост ги исполнува условите објавени во огласот; дека работното искуство кое претходно го имал овој кандидат од 1 година и 6 месеци не е адекватно на работите и работните задачи предвидени во огласот, бидејќи била секретар - благајник и професор, а не работела на имотно-правни работи како виш референт, па има својство на приправник, поготово што не полагала приправнички испит, па нејзиното работно искуство не е пречка за засновање на спорниот работен однос. Ова дотолку повеќе што на тие работни места била испраќана од Бирото за вработување на замена, а во Бирото се водела како невработена.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија оцени дека сега по ревизијата основано се укажува дека со ваквото одлучување пописките судови погрешно го примениле материјалното право. Имено, овој суд оцени дека пред се предвид утврденото да второтужената има претходно работно искуство повеќе од една година во вршење на работи од својата струка, неправилен е заклучокот истата да може да се третира како приправник без работно искуство согласно член 25 од Законот за работните односи, според кој работодавецот може да заснова работен однос со невработено лице со завршен најмалку IV степен стручна подготовка како приправник, заради стручно оспособување на самостојно вршење на работи од својата струка, како и согласно член 26 од истиот закон, во кој е предвидена да

приправничкиот стаж може да трае најмногу една година, ако со закон не е определено поинаку. Од друга страна судовите погрешно сметаат и дека работното искуство што второтужената го имала како секретар - благајник и професор, не е адекватно на работите и работните задачи предвидени во огласот, бидејќи не може да се смета дека работела на работи од правната област. Ова од причини што од една страна називот на работното место е без значење за утврдување дали второтужената обавувала правни работи, а од друга страна самите работни места на кои работела укажуваат на самостојност во работата која второтужената ја обавувала на овие работни места без надзор, со одговорност, па се стекнала со работно искуство за самостојно вршење на работите од својата струка, односно правната струка согласно завршеното образование. А предвид да во огласот на првотужениот од кандидатите се барало да имаат само образование VII/I степен - без работен стаж, а второтужената има работен стаж и повеќе од една година, по наоѓање на овој суд истиот е пречка второтужената да заснова работен однос во својство на приправник, од што произлегува и заклучокот дека како кандидат не ги исполнува условите по огласот.

Заради сето ова, овој суд наоѓа дека се незаконити одлуките на првотужениот со кои по објавениот оглас е извршен избор на второтужената за соодветното работно место, па следуваше согласно член 395 став 1 од ЗГП ревизијата да ја уважи, пресудите на поинските судови да ги преиначи и тужбеното барање на тужителот да го уважи, така што ги поништи како незаконити нападатните одлуки на првотужениот и истиот го задолжи да изврши повторен избор по објавениот оглас. Притоа, судот не одлучи и по барањето на тужителот истакнато да се задолжи првотужениот на работното место по огласот да го избере тужителот, бидејќи таква можност судот нема, со оглед да согласно член 189 од Законот за органите на управата, право е на функционерот кој раководи со органот на управата, во случајоп министерот за финансии, од пријавените кандидати да избере кандидат.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1092/96 од 21.01.1998 година.

38. Ако во текот на парницата работникот е распореден на друго работно место со конечна одлука, тој не може да бара работодавецот одново да му ги довери работите и работните задачи што ги вршел пред да биде распореден на оспореното работно место.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во оваа правна работа неспорно е утврдено дека тужителот бил во работен однос кај тужениот на работно место управник во складот и со решение на генералниот директор е распореден на работно место продавач на бензинска пумпа. Степенот на стручна подготовка за ова работно место не одговара на степенот на стручната подготовка што ја имал тужителот, поради што го оспорил распоредувањето. Во текот на парницата тужениот донел решение со кое тужителот го распоредил на работно место самостоен референт за продажба и наплата, против кое тужителот поднел приговор а тоа сеуште не е конечно.

На основа таквата фактичка состојба првостепенниот суд го уважил тужбеното барање, го поништил оспореното решение и го задолжи тужениот да го поврати тужителот на работното место управник во складот кај тужениот. Второстепенниот суд по жалба на тужениот пресудата ја потврдил.

Тужениот во ревизијата пресудите на поинските судови ги оспорил само во делот со кој тој е задолжен да го поврати тужителот на поранешното работно место, поради погрешна примена на материјалното право.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата ја уважил и двете пресуди ги пренесачи во побиваниот дел така што барањето на тужителот е одбиено како неосновано. По наоѓањето на овој суд, при неспорно утврдената фактичка состојба, двата суда погрешно го примениле материјалното право. По мислењето на Судот кога во текот на парницата работникот е распореден на друго работно место, не може да бара работодавецот одново да му ги довери работите односно работните задачи што ги вршел пред да биде распореден на оспореното работно место. Тоа од причини што согласно член 27 од Законот за работните односи работникот работи на работното место на кое заснова работен однос, но во случаи утврдени со

колективен договор може да биде распореден на секое работно место кое одговара на неговиот степен на стручна подготовка, а за тоа одлучува работодавецот или работникот кого тој ќе го овласти. Дали таквото распоредување е во согласност со цитираната законска одредба, може да се испитува само во постапка за заштита на правата на работникот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1149/97 од 10.09.1998 година.

39. Работникот кој привремено престанал да работи кај работодавецот поради тоа што е избран или именуван на државна или јавна функција, утврдена со закон, доколку сака да се врати на работа кај истиот работодавец, должен е во рок од 30 дена од престанувањето на функцијата да поднесе барање за враќање на работно место кое одговара на неговиот степен на стручна подготовка, независно од тоа што после денот од кога му престанува функцијата користел годишен одмор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека второстепенниот суд со побиваната пресуда правилно го применил материјалното право, или поточно одредбата од член 54 од Законот за работните односи кога го одбил тужбеното барање на тужителот како неосновано.

Имено, од наведената законска одредба произлегува дека работникот кој е избран или именуван на државна или јавна функција, утврдена со закон, чие вршење бара привремено да престане да работи кај работодавецот, по престанувањето на функцијата што ја вршел има право да се врати на работно место кое одговара на неговиот степен на стручна подготовка. Во конкретниот случај неспорно е дека тужителот бил вработен кај тужениот како директор заклучно со 22.05.1994 година. Со решение од 9.05.1994 година бил назначен за помошник на Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, а со решение од 26.06.1995 година, бил разрешен од должност

помошник на Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство. Со решение од 28.06.1995 година, користел годишен одмор сметано од 26.06.1995 година до 31.07.1995 година, а користел и право на личен доход во траење од една година, сметано од 1.08.1995 година., согласно Законот за лични доходи и други надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и други избрани и именувани лица во Републиката. Тужителот поднел барање до директорот на тужениот на ден 16.08.1995 година. При ваква состојба по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија тужителот го пропуштил рокот од 30 дена предвиден во член 54 од Законот за работните односи, да поднесе барање да се врати на работно место кое одговара на неговата стручна подготовка, сметано од 26.06.1994 година, кога бил разрешен од должност помошник на Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, односно кога и му престанала функцијата што ја вршел.

Со оглед дека тужителот не поднел во рок барање за враќање на работно место кое одговара на неговиот степен на стручна подготовка, по наоѓање на овој суд тужбеното барање на тужителот е неосновано.

Притоа, овој суд ги ценеше наводите од ревизијата за тоа дека одредбата од член 54 од Законот за работните односи не го исклучува правото да се врати на работа ако оствари право на личен доход согласно член 20 и 22 од Законот за личните доходи и други надоместоци на пратеници во Собранието на Република Македонија и други избрани и именувани лица во Републиката, како и дека погрешен е заклучокот за ненавременоста на барањето за враќање на работно место бидејќи тој користел и годишен одмор, но најде дека не се од влијание за поинакво одлучување, од причини што и покрај тоа бил должен согласно член 54 од Законот за работните односи по престанувањето на функцијата што ја вршел да поднесе барање до тужениот, ако сакал да се врати на работа кај тужениот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.817/97 од 17.06.1998 година.

40. Барање за надоместок на плата по основ на бременост, раѓање и мајчинство не се остварува во судска туку во управна постапка.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Согласно член 16 став I од ЗПП, судот во текот на целата постапка по службена должност внимава дали решавањето на спорот спаѓа во судска надлежност, а кога во текот на постапката, според став II, ќе утврди дека за решавање на спорот не е надлежен судот туку некој друг домашен орган, ќе ги укине спроведените дејствија во постапката и ќе ја отфрли тужбата.

Во конкретниот случај тужителката спрема тужениот поставува тужбено барање за надомест на плата по основ на бременост, раѓање и мајчинство.

Одлучувањето по наведеното тужбено барање и по барање на овој суд не спаѓа во судска надлежност. Имено, согласно член 58 став 5 од Законот за работните односи, за време на користење на породилно отсуство работничката има право на надомест на плата според прописите на здравствената заштита. Според член 194 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91 и 46/93), до уредувањето на правото на надоместок на личниот доход за време на отсутиност од работа поради бременост и породување и надоместок на трошоци за закон со друг закон, правото на овие надоместоци ќе се остварува од Фондот за здравствено осигурување, во висина од 100% основницата утврдена според членот 20 од овој закон, односно со општ акт на Министерството за здравство. Според член 38 став I од истиот закон, во постапката за остварување на правата утврдени со овој закон се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, според став 2 во прв степен решава Фондот за здравствено осигурување, а во втор степен министерот за здравство, додека според член 39, против конечно решение на Министерот за здравство може да се води управен спор.

Поради наведеното, правилно второстепенниот суд заклучува дека првостепенниот суд ипунштајќи се во мериторно одлучување по поставеното тужбено барање сторил суштествени повреди на постапката од член 354 став 2 точка 3, а во врска со

член 16 од ЗПП, бидејќи одлучувал за барање во спор што не спаѓа во судска надлежност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1266/96 од 18.02.1998 година.

41. Кога заради пренесување на надлежностите помеѓу органите на управата со решение е извршено и преземање на работници со тоа што личен доход да им се исплати според основите и мерилата на општиот акт според кој се остварува личниот доход пред нивното преземање, се смета дека се запазени критериумите за утврдување на висината на личниот доход од новиот работодавец кој што при пресметката применил вредност на бодот утврден кај него, а не оној утврден кај органот на управата од каде работникот бил преземен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со побивањите пресуди е уважено тужбеното барање на тужителот и го задолжиле тужениот да му го исплати износот од 11.148 денари со законска затезна камата на секој поединечен месечен износ помалку исплатен сметано од секој 15-ти наредниот месец па се до конечната исплата. При одлучувањето судовите се раководеле од решението донесено од тужениот на ден 8.01.1991 година за преземање на работници во Министерството за правосудство и управа - Скопје, со кое решение за извршување на работни задачи, работниците меѓу кои и тужителот остварувале личен доход според основите и мерилата на општиот акт до донесувањето на ова решение, како и делот од образложението на решението дека личните доходи на работниците до донесувањето на општиот акт за распределба на средствата за лични доходи се задржуваат во постојниот износ - член 3 од истото решение, при што заклучуваат дека тужениот требало да му пресмета и исплати плата во спорниот период според основите и мерилата на општиот акт на општината. Притоа, судовите се на мислење дека не е можно да се прави споредба помеѓу вредноста на бодот исплатен во Министерството за правда со вредноста на бодот исплатена во општина Г.Б. Скопје, затоа што работните места во Министерството за правда биле вреднувани врз основа на друга систематизација и нивната стартна основа за истите работни места во Министерството за правда и

општина Г.Б. не се исти, стартната основа во Министерството за правда е многу поголема од стартната основа во општина Г.Б., затоа вредноста на бодот е многу помала.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување судовите во редовната постапка со побивањите пресуди погрешно го примениле материјалното право, а изразеното правно стојалиште на судовите е неприфатливо од следните причини:

Со решението за преземање на работници, Министерството за правосудство и управа - Скопје презело работници вработени во одделението за општа управа при општина меѓу кои бил и тужителот. Во точка 3 од истото решение е наведено дека за извршување на работите и задачите, работниците остваруваат личен доход според основите и мерилата на општиот акт по кој остварувале личен доход до донесувањето на ова решение.

Ако се има предвид ова решение и неговата содржина, посебно точка 3 од истото, како и тоа што е утврдено дека со преземањето на се до пензионирањето тужителот продолжил да ги врши истите работни задачи што ги вршел и пред преземањето, да заклучно со 30.06.1991 година добивал плата по критериуми и мерила како дотогаш и врз основа на иста стартна основа, како и дека од 1.07.1991 година па се до 31.12.1993 година кога заминувал во пензија личниот доход му е пресметуван по иста стартна основа како до 30.06.1991 година, а само вредноста на бодот е намалена, односно е помала од вредноста на бодот исплатена на работниците на општината кои останала во општината и не се преземени од страна на Министерството за правосудство и управа, произлегува дека се запазени сите услови од решението за преземање на работници и постапено е по истото или поточно по точка 3 од решението. Впрочем во решението за преземање на работници не е предвидено дека во номинален износ преземените работници ќе примат личен доход како вработените во општината како што погрешно прифатиле судовите во редовната постапка, што и не е можно бидејќи им престанал работниот однос кај оваа општина. Критериумите за утврдување висината на личниот доход се запазени од новиот работодавач, а Впрочем вредноста на бодот е утврдена од расположивите материјални средства на истиот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.970/97 од 08.07.1998 година.

42. Во случај на отежнатите услови на работа, работникот има право на зголемеца плата во висина на предвидениот процент во Гранковниот колективен договор, без разлика што во Колективниот договор на работодавецот не е конкретизиран износот на процентот.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Неоснован е ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право. Имено во редовната постапка е утврдено дека тужителите се вработени во Медицинскиот центар Б.Т. на работно место лекари, медицински сестри, медицински техничари, болничари и судоперки. Согласно колективниот договор за здравство и Правилникот за работа и исплата на плати при тужениот предвидена е исплата на разлика на основна плата од 3,5% за работа во отежнати услови, односно работа со болни од заразни болести и заразни материјали. Тужениот на тужителите за спорниот период од 1.02.1992 до 25.11.1996 година, не им исплаќал разлика од 3,5 % на основната плата.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба Врховниот суд на Република Македонија оцени дека пониските судови правилно во случајот го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителите и го задолжил тужениот да им исплати разлика во плати по месеци за период од 1.02.1992 до 12.02.1994 година. Ова од причина што согласно член 75 од Колективниот договор за здравствена дејност на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.4/92), основната плата на работникот се зголемува од 1 до 5% кога работникот работи во услови потешки од нормалните за соодветното работно место, така да досудената разлика во плата од 3,5% и за периодот до 1.08.1994 година, кога според ревидентот стапил на сила новиот Колективен договор во кој е определено зголемување од 3,5%, е во рамките на предвиденото зголемување од 1-5%.

Согласно Правилникот за работа и исплата на плати што е донесен кај тужениот и стапил на сила на 12.02.1994 година во членот 11 став 2 точка 7 е предвидена исплата на разлика на основната плата од 3,5% за работа во услови потешки од нормалните и тоа работа со болни од заразни болести и заразни материи. Имено, правилен е заклучокот на пониските судовите

во смисла на горните одредби дека на тужителите им следува разлика во плата за период од 12.02.1994 година до 25.11.1996 година.

Наводот во ревизијата дека погрешно е применет член 75 од Колективниот договор за здравствена дејност на Република Македонија и дека неосновано им е досуден додатокот на плата на тужителите, овој суд ги оцени дека претставуваат повторување на жалбените наводи во истата смисла, кои биле ценети од страна на второстепениот суд, па дадените причини за неоснованоста на истите во целост ги прифаќа и овој суд.

Со оглед да не стојат наводите изнесени по ревизијата, како и тоа дека не се сторени суштествени повреди на одредбите од процесната постапка од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП на кои ревизијскиот суд внимава по службена должност, а материјалното право правилно е применето, согласно член 393 од ЗПП следуваше да се одлучи како во изреката на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1271/97 од 09.09.1998 година.

43. Ако со договор за работа, односно со актите на работодавецот не е утврдена висината на основната плата, работникот има право на плата во висина на износот што претставува основица за пресметување на даноците и придонесите од плата според законските прописи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во спор заведен од работник во градежништвото за исплата на разлика помеѓу исплатениот износ на име плата и најниската плата, со побивањите пресуди одбиено е тужбеното барање бидејќи за односниот период не била утврдена најниска плата.

Врховниот суд ги укина побивањите пресуди и предметот го врати на првостепениот суд на повторно судење.

Согласно член 69 од Законот за работните односи, платата на работникот му се обезбедува од средствата на работодавецот сразмерно на извршената работа во согласност со условите и критериумите утврдени со закон и колективниот договор. Според член 70 од истиот закон, платата на работникот за работа со

полно работно време не може да биде пониска од најниската плата утврдена за одделни степени на сложеност според законот или колективниот договор. Согласно член 26 од Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија, платата на работникот со полно работно време и нормален учинок утврдена врз основа на сложеноста на работните задачи, не може да биде пониска од најниската плата утврдена за одделни степени на сложеност според законот овој колективен договор на ниво на гранка. Според член 27 став 1 од истиот колективен договор најниската плата ја утврдуваат и објавуваат потписниците на договорот најмалку еднаш квартално. Ваква одредба содржи и Колективниот договор за градежништво, индустрија за градежни материјали и проектирање, (член 44).

Ако се имаат во предвид цитираните законски одредби и одредбите од Колективниот договор како и утврдениот факт дека во прмето кога тужителот ја примил платата за месец октомври 1995 година во Општиот колективен договор и Гранковниот колективен договор за градежништво кои биле во важност да не била утврдена најниска плата произлегува дека поради погрешна примена на материјалното право во случајов и фактичката состојба била нецелосно утврдена. Имено, ако со договор за работа, односно со актите на работодавецот не е утврдена висината на основната плата, ниту со закон или колективен договор е утврдена најниската плата, работникот има право на плата во висина што претставува основница за пресметување на даноци и придонеси од плата според законските прописи.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Реп.бр.1238/96 од 08.07.1998 година.

44. Самоволното напуштање на работното место со манифестирање еднострана волја за престанок на работниот однос од страна на работникот, во спротивност е со член 110 од Законот за работните односи, па доколку со таквото дејствие работодавачот претрпел штета заради неможност да ги изврши преземените договорни работи и биде спречен да оствари планирана добивка, работодавецот има право на надомест на штета согласно член 189 точка 1 и 3 од Законот за работните односи.

Од образложението:

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија во побивањите пресуди не се дадени причини за решителните факти, пред се тоа се состои во тоа што судовите со сигурност не утврдиле дали тужените со напуштањето на своите работни места му предизвикале штета на тужителот, односно дали поради напуштање на работните места со незаконито дејствие на тужените, тужителот не бил во состојба да ги изврши договорните обврски спрема странките кои имале определени нарачки, а поради што дошло и до еднострано раскинување на договорите од страна на нарачателите.

Согласно член 154 став 1 од Законот за облигационите односи тој што ќе му причини штета на друг должен е да ја надомести, доколку не ќе докаже дека штетата настанала без негова вина.

При тоа, задолжително треба да се утврди постоење на штетно дејствие, односно пропуштање да се превземат одредени дејствија, настанување на недозволена штета и причинска врска помеѓу штетното дејствие односно пропуштањето и причинетата штета.

Согласно член 189 став 1 и 3 од Законот за облигационите односи, оштетениот има право како на надомест на обична штета, така и на надомест на испуштена корист. При оценката за височината на испуштената корист се зема во предвид добивката што можела основано да се очекува според редовниот тек на работите, или според посебните околности, а чие остварување е спречено со дејствието или пропуштањето на оштетениот.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, по наоѓање на овој суд во конкретниов случај судот не се впуштил во утврдување на сите релевантни факти, за да утврди дали тужените на тужителот му причиниле штета, односно дали според редовниот тек на работите сметајќи на тужителите нарачките од странките би се реализирале во рок, па бараната штета би преставувала чиста добивка што би се остварила по одбивањето на трошоците и давачките. Затоа цел судот не испитувал според редовниот тек на работите дали тужителот би можел да ги реализира нарачките на странките до колку тужените не би ги напуштиле работните места кај тужителот, но со нивното ненадејно заминување дали тужителот претрпел штета во вид на

испуштена корист која основано би можела да се очекува. При тоа да се има предвид и околноста да тужителот истиот ден вработил други две лица, меѓутоа дали со цел да се реализираат нарачките од странките или заради зголемување на работата на тужителот со нови нарачки.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.497/97 од 29.05.1998 година.

45. Постапката за престанување на работен однос со отказ поради кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските и кривичната постапка се различни постапки и едната не ја исклучува другата, па тоа што кривичната постапка према работникот е запрена, не ја исклучува одговорноста на работникот во постапката за престанување на работен однос со отказ, поради кршење на работната дисциплина и неисполнување на работните обврски.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужителот имал засновано работен однос на неопределено работно време при тужениот и распореден на извршување на работи и работни задачи како царински контролор на граничниот премин Свети Наум. Поради кршење на работната дисциплина при работењето, па начин што работејќи на царинската контрола на влез во Република Македонија на 18.09.1994 година од лицето Ф.В. тужителот примил еден компјутер, за што било донесено оспореното решение од Царинската управа на Република Македонија, за престанување на работниот однос со отказ на тужителот, согласно член 115 точка 16 од Законот за работните односи сметано од 15.10.1994 година.

Спрема тужителот била покрената и истражна постапка за кривично дело - Примање на поткуп по член 181 став 2 од КЗ на РМ, како и кривично дело - Злоупотреба на службената положба според член 177 став 1 од КЗ на РМ, па со решение на истражниот судија при Општинскиот суд во О. запрена е постапката, бидејќи Општинското јавно обвинителство од О. се откажало од понатамошно гонење.

На така утврдена фактичка состојба, со побиваната и првостепената пресуда одбиено е тужбеното барање на тужителот како неосновано за поништување на решението за престанување на работен однос со отказ и да се задолжи тужениот да го врати на работа на работно место соодветно на неговата стручна подготовка, затоа што било утврдено дека тужителот со своето дејствие сторил злоупотреба и пречекорување на даденото овластување во смисла на член 115 точка 16 од Законот за работните односи.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со побиваната и првостепената пресуда правилно е применето материјалното право. Имено, во текот на постапката за престанување на работен однос со отказ утврдено е дека тужителот ги злоупотребил и пречекорил дадените овластувања како царински контролор, со тоа што на ден 18.09.1994 година работејќи на царинската контрола на влез во Република Македонија од лицето Ф.В. примил еден компјутер. Овој суд ги ценеше наводите дека тужителот го примил компјутерот на послуга, кои не можеше да ги прифати како основани, од причина што тужителот како работник при тужениот работејќи на царинската контрола на влез во Република Македонија на граничниот премин С.Н., со тоа што го примил компјутерот како подарок или користење ги злоупотребил и пречекорил дадените овластувања како царински контролор.

Исто така, овој суд ги ценеше и наводите во ревизијата на тужителот, според кои со решение била запрена истрагата спрема тужителот која се водела за кривично дело според член 181 став 2 и член 177 став 1 од КЗ на РМ, кои не можеше да ги прифати како основани, затоа што постапката за престанување на работен однос со отказ и кривичната постапка се различни постапки и едната не ја исклучува другата, па тоа што кривичната постапка спрема тужителот била запрена, не ја исклучува одговорноста на тужителот во постапката за престанување на работен однос со отказ поради кршење на работната дисциплина или неисполнување на работните обврски.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија под Рев.бр.1466/97 од 05.11.1998 година.

46. Неоправданото изостанување од работа, пет работни дена со прекин во текот на една година, подразбира изостанување од работа во период од една година, а не изостанување во истата календарска година.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право. Имено, во редовната постапка е утврдено дека тужителот бил во редовен работен однос кај тужениот од 1979 година, а во последно време работел како работник на транспорт. На ден 11.07.1995 година до директорот на погонот била поднесена пријава за сторена повреда на работните обврски против тужителот заради неоправдано изостанување од работа 5 дена со прекин и тоа на 02.12.1994 година, на 10.01.1995 година, на 03.02.1995 година, на 04.04.1995 година и на 08.07.1995 година, поради што директорот му изрекол мерка престанок на работниот однос. На ваквото решение тужителот поднел приговор кој бил одбиен како неоснован, поради што е поведен предметниот спор.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, првостепенниот суд го уважил тужбеното барање на тужителот, ги поништил оспорените одлуки на тужениот со кои му престанал работниот однос и тужениот го задолжил да го врати тужителот на работа, од причини што нашол дека одлуките на тужениот се незаконски бидејќи се спротивни на член 90 став 1 точка б од Правилникот на тужениот и на член 115 став 1 точка б од Законот за работните односи. Имено, со тоа што тужителот неоправдано изостанал еден работен ден во текот на 1994 година и четири работни дена во текот на 1995 година, нема континуитет на изостанување во текот на една година.

Второстепенниот суд жалбата на тужениот ја уважил, а првостепената пресуда ја преиначил на начин што тужбеното барање на тужителот го одбил, од причини што нашол дека е погрешен заклучокот на првостепенниот суд дека тужителот неоправдано неизостанал од работа со прекин во текот на една година. Притоа, второстепенниот суд правилно ја толкува одредбата од член 115 став 1 точка б од Законот за работните односи, во смисла на тоа што неоправданото изостанување од 5 работни дена со прекин во текот на една година да треба да се смета од денот на неоправданото отсуство од работа, а не како

календарска година, согласно кое е правилен и заклучокот дека на тужителот законито му престанал работниот однос.

Врховниот суд на Република Македонија оцени дека со паквото одлучување, второстепениот суд правилно го применил материјалното право и во целост се согласува и ги прифаќа како основани причините и заклучоците на второстепениот суд од кои тој се раководи при одлучувањето.

Од овие причини, овој суд го оцени како неоснован наводот во ревизијата за погрешниот заклучок на второстепениот суд за пресметување на рокот од една година за неоправдано изостанување, заради што следувае согласно член 393 од ЗПП да одлучи како во диспозитивот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.564/97 од 25.02.1998 година.

47. Во спорот за поништување на решение за отказ на работен однос, додесено врз основа на член 115 став 1 точка 6 од Законот за работните односи (поради болест или оправдани причини отсуствува од работа, а за тоа по рок од 24 часа не се известил работодавецот), судот треба да утврди дали работникот го известил директорот како законски застапник на работодавецот, или од него овластеното лице, бидејќи само таквото известување е релевантно, а не известувањето што работникот го сторил на други работници кај работодавецот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е основана.

Основан е наводот во ревизијата за сторена суштествена повреда на одредбите на парничната постапка од член 354 став 2 точка 13 од ЗПП, кој се состои во тоа што пресудите на пописките судови не содржат причини за решителните факти, поради што се нејасни и не можат да се испитаат.

Имено, во постапката и двата суда прифатиле дека отказот на тужителот на работниот однос му бил даден согласно член 115 став 1 точка 6, односно точка 7 од Законот за работните односи и член 112 точка 7 од Колективниот договор на тужениот, затоа што тужителот отсуствувал од работа поради болест на 17.05.1996

година, а за тоа во рок од 24 часа не го известил работодавецот. Меѓутоа, исто така судовите прифатиле дека пакниот отказ бил незаконит, затоа што прифатиле за утврдено дека тужителот навремено го известил работодавецот за своето отсуство. Вакниот факт судовите го утврдиле од изказите на сведоците, кои работеле заедно со тужителот, а кои изјавиле дека нив тужителот лично им кажал дека на 17.05.1996 година ќе биде отсутен од работа.

Според мислењето на овој суд пресудите немаат доволно причини за тоа зошто пониските судови сметаат дека тужениот како работодавец навремено бил известен за отсуството на тужителот од работа, бидејќи известувањето на наведените сведоци кои биле работници исто како и тужителот не може да се смета како известување на работодавецот. Согласно одредбите од Законот за работни односи, работодавецот го претставува и застапува раководниот орган - директорот или од него овластени лица и само нивното известување може да се смета како формално правно. Во конкретниот случај, од исказите на сведоците не можело да се утврди дека тие го известиле работодавецот за отсуството на тужителот критичниот ден. Напротив, од исказот на сведокот кој бил непосредно претноставен на тужителот, произлегува дека тој ниту од тужителот, ниту од кој било друг не бил известен дека тужителот ќе отсуствува од работа.

Поради ова, произлегува дека пресудите не содржат доволно причини за решителните факти дали тужителот критичниот ден кога отсуствувал од работа во рок од 24 часа го известил работодавецот за отсуството или пак не. Ова пак, престапува суштествена повреда на одредбите од парничната постапка од погоре наведената одредба, поради што следуваше ревизијата да се уважи, а пресудите на пониските судови да се укинат и предметот да се врати на повторно судење на првостепенниот суд согласно член 394 став 1 од ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев. бр.1338/97 од 10.09.1998 година.

48. Нема место за примена на член 118 од Законот за работните односи за отказ на раководни работници во случај кога за исто лице е донесена одлука за престанок на работниот

однос на ВД директор и решение од надлежниот суд за унес на промена на лице овластено за застапување, без оглед на тоа што подоцна решението на регистарскиот суд било укинато и предметот вратен на повторно постапување.

Од образложението:

Согласно член 118 од Законот за работните односи, одлуката за престанок на работниот однос на раководни работници со отказ, на предлог на раководниот орган, донесува органот на управување, односно работодавецот.

Од цитираната законска одредба произлегува дека органот на управување, односно работодавецот донесува одлука за престанок на работен однос на раководни лица со отказ, а на предлог на раководен орган. Во конкретниот случај ако се има предвид утврдената фактичка состојба произлегува дека тужителката не е разрешена како директор - како лице овластено за застапување, односно не и престанал работниот однос со отказ како на раководен работник, туку напротив како на работник распоредена на работно место благајник, поради што и во овој случај не може да дојде до примена на цитираната законска одредба. Имено, погрешно прифаќаат судовите во редовната постапка дека оспорената одлука со која на тужителката и престанал работниот однос е донесена од ненадлежен орган. Ова, од причини што е утврдено дека на ден 28.08.1996 година новонабраниот вд. директор на тужениот донел решение со кое тужителката распоредена на работно место благајник е отстранета од кај тужениот заради штетноста на нејзиното присуство кај работодавецот. На 06.09.1996 година тужениот донел решение за престанок на работниот однос на тужителката поради пречекорување на дадените овластувања, а согласно член 121 став 1 точка б од Законот за работните односи. На истиот ден 06.10.1996 година тужителката е избришана од судскиот регистар како лице овластено за застапување на што не влијаел фактот што решението за промена на лице овластено за застапување било укинато и повторно вратен на повторно постапување. Од изнесеното произлегува дека на тужителката не и престанал работниот однос со отказ како на раководен работник во смисла на член 118 од Законот за работните односи, бидејќи истиот ден кога таа е разрешена од директор, а потоа избришана од судскиот

регистар како лице овластено за застапување и престанал и работниот однос, односно во случај кога лицето овластено за застапување е разрешено од таа должност со бришење и од судскиот регистар, не може да дојде до примена на член 118 од Законот за работните односи. Ако на тоа лице му престанал работниот однос со отказ како на работник, одлука за тоа не донесува органот на управување, туку работодавецот под условите утврдени со закон и колективен договор.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев. бр.1318/97 од 16.09.1998 година.

49. Работодавецот има право да донесе решение за престанок на работниот однос со отказ, на работоводниот орган на кој му истекол мандатот, а повторно не бил избран.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Во одредбата од член 119 од Законот за работните односи е предвидено дека работоводниот орган кој не е повторно избран или е разрешен од тоа работно место и поради тоа му престанува работниот однос, има право на отказан рок согласно со одредбите на овој закон.

Од содржината на оваа одредба произлегува дека на работоводниот орган може да му престане работниот однос ако повторно не е избран со тоа што има право на отказан рок. Во конкретниов случај правото на отказан рок на тужителот му било обезбедено што впрочем не било ни спорно. Оттука, исто така произлегува дека е погрешен ставот на поинските судови дека на работоводниот орган не може да му престане работниот однос ако повторно не е избран како работоводен орган. Навистина, оваа одредба остава можност на работодавецот да одлучи дали на работоводниот орган кој повторно не е избран ќе му престане работниот однос поради тоа или пак нема да му престане, со тоа што ќе го распореди на друго соодветно работно место кое одговара на неговата стручна подготовка меѓутоа, определбата за едно од овие решенија е легитимно право на работодавецот. Во случајов работодавецот се одлучил на тужителот да му престане работниот однос затоа што тој како работоводен орган повторно не бил избран, што е во целосна согласност со законот.

Од изнесените причини следуваше согласно член 395 став 1 од ЗПП ревизијата да се уважи, а пресудите на пониските судови да се преправат така што тужбеното барање да се одбие како неосновано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев. бр.1257/98 од 01.10.1998 година.

50. Согласно член 130 од Законот за работните односи, на работникот не може да му престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални или слични промени ако работодавецот не му обезбеди едно од таксативно наброените права во овој пропис, па предвидувањето на нови права за работникот во Гранков колективен договор се без правно дејство бидејќи е во спротивност на член 84 точка 1 од Законот за работните односи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со одредбата од член 130 од Законот за работните односи, е предвидено дека на работникот не може да му престане работниот однос ако работодавецот не му обезбеди едно од следните права: 1. вработување кај друг работодавец без огласување на работно место со превземање и склучување на договор за работа на работно место кое одговара на неговата стручна подготовка, односно квалификации; 2. стручно оспособување, преквалификација или доквалификација за работа кај ист или друг работодавец и 3. еднократен надомест во вид на исплатнина во висина на едномесечна плата на работникот за секои две години работен стаж, а најмногу 12 месечни плати, остварена во претходниот месец од денот на престанок на работниот однос.

Со одредбата од член 23 став 1 точка 3, 4 и 5 од Колективниот договор за вработените во мелничко пекарската индустрија, во точките 4 и 5 се предвидуваат две нови права за работниците во случај на престанок на работниот однос поради технолошки, економски, организациони и слични промени (скратување на работно време во рамките кои ги дозволува законот; чекање на работа со право на надомест на плата), кои

што не се предвидени во цитираната одредба од член 130 од Законот за работните односи, додека во точка 3 од член 23 став 1 од Колективниот договор, предвиденото право од точка 3 од член 130 од Законот за работните односи, се условува со дадена изјава на работникот дека сака да му престане работниот однос по овој основ, што фактички го спречува работодавецот да донесе решение за престанок на работниот однос со обезбедување на права на испратина доколку претходно не прибави од работникот писмена изјава дека се согласува да му престане работниот однос преку обезбедување на ова право. Од содржината на одредбите од член 23 став 1 точка 3, 4 и 5 од Колективниот договор на мелничко пекарската индустрија произлегува дека во истата се предвидени нови поинакви услови во случај на престанок на работниот однос поради технолошки, економски, организациони и слични причини кои што не се предвидени во член 130 од Законот за работните односи, со кои се овозможува примената на цитираните прописи.

Имајќи го во предвид карактерот на одредбите од член 130 од Законот за работните односи, со која таксативно се наброени правата кои што му се обезбедуваат на работникот во случај на престанок на работниот однос поради технолошки, економски, организациони и слични причини произлегува дека со одредбите од Колективниот договор на мелничко пекарската индустрија всушност се менува законското решение од член 130 од Законот за работните односи, поради што Уставниот суд на Република Македонија со одлука од 14.05.1995 година ("Службен весник на РМ" бр.25/97), ги укина спорните одредби од член 23 став 1 точка 3, 4, 5 и член 29 став 2 од Колективниот договор на вработените во мелничко пекарската индустрија.

Поради изнесеното правилно со побиваната пресуда е применето материјалното право кога спорот е разрешен со доследна примена на член 130 од Законот за работните односи, од причини што согласно член 84 став 1 од Законот за работните односи, со колективен договор само се доуредуваат во согласност со закон и со други прописи правата, обврските и одговорностите на работниците на работодавецот од работен однос, како и обемот и начинот на остварувањето на истите но не е дадена можност за менување на условите по кои ќе се обезбеди примената на одредбите од Законот за работните односи и условите на нивната примена според волјата на работникот при точно утврдени услови

за пропишана регулатива со член 130 од Законот за работните односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев. бр.1253/97 од 16.09.1998 година.

51. Во случај на незаконит престанок на работниот однос при што работникот бил отстранет од работа иако не било донесено решение во смисла на член 117 од Законот за работните односи, не може преку водење на спор да се бара да се утврди дека работниот однос продолжи и после неговото отстранување доколку работникот не презел дејствија за заштита на своите права согласно член 134 - 138 од Законот за работните односи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепенниот суд го уважил тужбеното барање и утврдил дека тужителите биле во работен однос кај тужениот и после 15.02.1994 година. При одлучувањето Судот раководејќи се од член 108, 134, 135 и 138 од Законот за работните односи наоѓа дека тужбеното барање е основано со оглед дека тужениот нема донесено решение за престанок на работен однос на тужителите во кој ќе биде назначен основот за престанок на работен однос и правото на работникот на приговор против таквата одлука, а со тоа на тужителите им се ускратени правата од работен однос кои ги предвидува Законот за работните односи. На основа тоа Судот заклучува дека не може да стане збор за престанок на работен однос на тужителите кога од страна на тужениот не е донесено решение за престанок на работен однос ниту може во конкретниот случај да дојде до примена на член 138 од Законот за работните односи. Бидејќи не биле донесени формални акти - решенија за престанок на работен однос на тужителите со право на приговор тужителите на основа член 187 од ЗПП имаат право со тужба да бараат утврдување на постоење на право во конкретниот случај тоа е право од работен однос на тужителите и после 15.02.1994 година.

Второстепенниот суд наоѓа дека со ваквото одлучување првостепенниот суд погрешно го применил материјалното право поради што ја преиначил првостепената пресуда и пресудил така

што го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителите. При одлучувањето тој суд раководејќи се од одредбите од член 104 и член 123, член 134, член 135 став 1 и член 138 од Законот за работните односи наоѓа дека во конкретниот случај не може да се бара заштита на правата согласно член 123 од Законот за работните односи со оглед дека на тужителите не им се дадени решенија за престанок на работниот однос, меѓутоа, заштита на правата на работниците е предвидена во друга глава од Законот за работните односи и тоа во член 134 и 135 од Законот за работните односи, а од смислата на наведените законски одредби произлегува дека во остварувањето на поединечните права од работниот однос, работникот има право да поднесува барање заради остварување на своите права од работен однос, покрај правото на приговор, а кое барање согласно став 2 од истиот член може да го поднесе во рок од 15 дена од денот на врачувањето на одлуката со која е повредено неговото право односно од денот кога дознал за повредата на правото.

Согласно член 138 став 1 од Законот за работните односи, работникот кој не е задоволен со конечната одлука на надлежниот орган или ако тој орган не донесе одлука во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето, односно на приговорот, има право во наредниот рок од 15 дена да бара заштита на своите права пред надлежниот суд. Овој рок за поднесување на тужба е материјално-правно преклузивен.

Во конкретниот случај, утврдено е дека на 15.02.1994 година тужителите биле известени дека им престанува работниот однос и не е спорно дека од тогаш повеќе не отишле на работа и на тој ден дознале дека им престанува работниот однос и им се оневозможува понатаму да работат. Тужителите на 23.02.1994 година поднеле писмено барање до тужениот за да се реши нивниот статус и доколку тужениот има намера да го раскине работниот однос да им достави решенија за отказ и да им ги прати работните книшки. Дури на 21.11.1994 година е поднесена тужбата од страна на тужителите.

На основа тоа второстепенниот суд заклучува дека тужителите го пропуштиле законскиот рок да бараат заштита на своите права согласно одредбите од член 135, 136, 137 и член 138 од Законот за работните односи, со оглед дека тужениот не донел формално решение за престанок на работен однос со отказ во кој случај би дошла до примена одредбата за заштита на правата по член 123 од Законот за работните односи.

Овој суд наоѓа дека со ваквото одлучување второстепенниот суд со побиваната пресуда правилно го применил материјалното право или поточно одредбите од член 135, 136, 137 и член 138 од Законот за работните односи, а се согласува и со причините изнесени во пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Реп. бр.983/97 од 01.07.1998 година.

52. Сторените пропусти од работодавецот при водењето на постапката за престанок на работниот однос поради кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор и договор за работа од член 115 од Законот за работните односи, кои се состојат во повреда со член 61 точка 2 и член 74 точка 1 од Општиот колективен договор за стопанството со неовозможување на работникот да се изјасни за наводите изнесени како причина за престанок на работниот однос, сами за себе не претставуваат основ за поништување на решенијата за престанок на работниот однос на работникот, а влијанието на сторените пропусти врз законитоста на донесените решенија треба да се цени од околностите на случајот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

При одлучувањето судовите тргнале од тоа што утврдиле дека тужителот со тоа што не донел боледување веднаш откако се вратил на работа и со тоа што без да добие решение за користење на годишен одмор отсутствувал од работа сторил повреда-кршење на работната дисциплина од член 115 точка 6 од Законот за работните односи и член 84 дел III точка 3 од Колективниот договор на тужениот бидејќи неоправдано отсутствувал од работа три последователни работни дена односно повеќе од пет работни дена без прекин, а потоа и во текот на една година. Меѓутоа, судовите наоѓаат дека во текот на постапката што е водена кај тужениот е сторена суштествена повреда на постапката. Повредата се состои во тоа што за причината за престанок на работен однос на тужителот не му е дадена можност да се изјасни пред донесувањето на решението од страна на директорот за престанок на работен однос, а посебно

што во текот на постапката по приговор не му било овозможено да присуствува на седницата на која е одлучувано по неговиот приговор со што е сторена повреда на постапката од член 61 став 2 и член 74 став 1 од Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија и член 63 став 2 од Колективниот договор на работниците од трговијата на Македонија, според кои одредби на работникот му се овозможува да се изјасни за наводите изнесени како причина за престанок на работен однос. Врз таа основа и покрај тоа што утврдиле дека тужителот ја прекршил работната дисциплина судовите го уважиле тужбеното барање поради тоа што тужениот ги сторил наведените суштествени повреди на постапката.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување судите во редовната постапка со побивањите пресуди погрешно го примениле материјалното право, а изразеното правно стојалиште за незаконноста на оспорените одлуки е неприфатливо од следните причини:

Во текот на редовната постапка утврдено е дека тужителот сторил повреди-кршење на работната дисциплина од член 115 точка 6 од Законот за работните односи и член 84 дел III точка 3 од Колективниот договор, бидејќи неоправдано отсутствувал три последователни работни дена односно повеќе од 5 работни дена без прекин, а потоа и во текот на една година. При таква состојба, фактот што за причината за престанок на работниот однос на тужителот не му е дадена можност да се изјасни при донесување на решението од страна на директорот на тужениот за престанок на работен однос, посебно што во текот на постапката по приговор не му било овозможено да присуствува на седницата на која е одлучувано по неговиот приговор, а со тоа оваа повреда на постапката водена кај тужениот при изрекувањето на престанокот на работниот однос на тужителот само за себе не може да биде од влијание за законноста на оспорените одлуки со кои на тужителот му престанал работниот однос, односно сторените повреди во склоп на околностите не влијаеле за поинакво одлучување во врска со правата од работниот однос на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев. бр.490/97 од 03.06.1998 година.

53. Ако работодавачот не ги усогласи општите акти во предвидениот рок со одредбите од Општиот колективен договор тој може да се применува непосредно и работникот има право на одделни надоместоци и примања во висина утврдена во договорот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се наводите во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

Неосновани се и наводите дека на тужителот само поради тоа што на останатите пработени не им е исплатен регрес за годишен одмор не му следува надоместок на штета.

Неосновани се и наводите дека на тужителот не му следува надоместок на штета за неисплатена отпремнина поради тоа што тужениот немал обезбедено парични средства.

Согласно член 77 став 1 од Општиот колективен договор на Република Македонија (Службен весник на РМ бр.29/92), кој е во примена во конкретниот граѓанско правен однос, работникот има право на одделни надоместоци и примања во висина утврдена со овој договор. Во одделните надоместоци и примања помеѓу другите спаѓа и 100% од основницата за регрес за годишен одмор, и трикратен износ од основницата при заминувањето во пензија.

Согласно член 77 став 2 од општиот колективен договор, основница за пресметување на надоместоците и другите примања на работниците преставува просечна месечна плата во стопанството на републиката исплатена во претходните три месеци.

Врз основа на наведените одредби, вештото лице ја пресметало висината на надоместокот за неисплатен регрес за годишен одмор за 1992 година и висината на отпремнината за одење во пензија на тужителот.

Наводите на ревидентот дека на тужителот не му следуваат наведените надоместоци поради немање на средства, не може да биде пречка за признавање на правото што му припаѓа на тужителот, а тоа може да биде предмет на оценка во постапката при извршувањето на одлуката.

Неосновани се наводите на ревидентот дека одредбите од Општиот колективен договор не можат да се однесуваат за тужениот, бидејќи тужениот не бил потписник на општиот ниту

на гранковиот колективен договор, па затоа тој немал обврска да постапи по нив.

Согласно член 84 став 1 од Општиот колективен договор, истиот е во сила една година од денот на склучувањето. Согласно член 90, договорот влегува во сила 8-миот ден од објавувањето и е објавен на 8.05.1992 година и е во сила до 8.05.1993 година. Согласно член 86, учесниците во гранковиот колективен договор од стопанството се должни одредбите на истите да ги усогласуваат со овој договор во рок од 2 -два месеци од денот на влегувањето во сила на овој колективен договор. Работодавците се должни да ги усогласат општите акти со одредбите на овој договор, односно во рок од четири месеци од денот на влегувањето во сила на договорот. Потписниците на општиот колективен договор се Советот на Сојузот на Синдикатите на Македонија во име на работниците, Владата на Република Македонија и Стопанската комора на Македонија, во име на работодавачите.

Согласно член 1 договорот важи за сите работници и работодавци на подрачјето на Република Македонија.

Согласно член 2 став 2 од договорот, ако работодавачот не ги усогласи општите акти со одредбите од договорот, тој може да се применува непосредно. Врз основа на наведеното одредбите од договорот непосредно се применуваат и тужениот е должен да му ги плати досудените износи на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.495/97 од 15.10.1998 година.

54. Специјализантот во здравствена дејност може во спор да остварува право на надоместок на име одвоен живот, доколку таква обврска работодавецот презел со договорот склучен со специјализантот. Во спротивно се смета дека специјализантот во рамките на својата диспозиција, се откажал од она свое право утврдено со член 60 од Колективниот договор за здравствена дејност ("Службен весник на РМ" бр.4/92).

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Во редовната постапка уважено е тужбеното барање против здравствена организација за плаќање на надомест за одвоен живот

од семејството за време на специјализација на тужителот - лекар, раководејќи се од член 53 од Колективниот договор за здравствена дејност ("Службен весник на РМ" бр.4/92). со застапено стојалиште дека здравствениот дом треба директно да ги примени одредбите од овој колективен договор.

Врховниот суд по ревизија на тужениот, ги преначи побиваните пресуди и го одбил тужбеното барање, со образложение:

Неспорно е дека врз основа на решение од Деканот на Медицинскиот факултет - С. и Одлука на претседателот на Работничкиот совет на тужениот за склучување на договор тужителката со тужениот склучиле договор за специјализација по гранка на специјалност - интерна медицина. Со овој договор се утврдени условите под кои на тужителката и е одобрена специјализацијата кој што таа со својот потпис ги прифатила. Во овој договор е утврдена обврска за тужениот да за време на специјализацијата на тужителката и исплатува примања во висина од 90% аконгација на личен доход за работно место за вршење на работи и работни задачи доктор на специјализација по специјалност - интерна медицина утврдени во Правилникот за распределба на средства за личен доход и заедничка потрошувачка на работниците кај тужениот. За време на специјализација освен овие примања на име личен доход на тужителката ќе и се исплатува надоместок за запишување семестар, надоместок за полагање специјалистички испит според наведениот правилник и одлуката на надлежен орган кај тужениот. Во истиот не е преземена обврска за плаќање надомест за одвоен живот на тужителката од семејството за време на траење на специјализацијата. Правото на надоместок за одвоен живот е пропишано во Колективниот договор за здравствена дејност ("Службен весник на РМ" бр.4/92), каде во член 60 од истиот договор е пропишано дека на работникот кој се образува и се усовршува за потребите на организацијата му припаѓаат надоместоци за трошоците покрај другото и за одвоен живот, ако за таквото образование или усовршување мора да помине повеќе од 30 дена. Согласно член 53 од истиот колективен договор надоместокот за одвоен живот припаѓа во износ од најмалку 60% од просечната плата на работник исплатена во стопанството на Републиката во претходните 3 месеци. Тужителката со склучувањето на договорот за специјализација по гранка на

специјалност - интерна медицина бр.494 од 28.12.1992 година се согласила со условите под кои е упатена на специјализација, во истиот не е предвидено правото на надоместок за одвоен живот за време на траење на специјализацијата. Со оглед да станува збор за право со кое специјализантот може да располага, преку склучување на договор за специјализација во кој што ќе се предвидува обврска за тужениот во оваа смисла, произлегува дека тужителката се откажала од ова право, па следователно не може преку заведување на спор истото дополнително да го оствари. Ова од причини што не станува збор за неотуѓиво и загарантирано право од работен однос со Уставот и Законот за работните односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.967/97 од 08.07.1998 година.

55. Со именувањето на пратеникот на друга функција на која не остварувал плата, не му престанува правото од член 19 став 1 во согласност со член 23 од Законот за личните доходи и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Основани се ревизиските наводи да поради погрешна примена на материјалното право фактичката состојба е непотполно утврдена.

Имено, првостепенниот суд ја утврдил, а второстепенниот суд ја прифатил следната фактичка состојба:

Тужителот бил платен пратеник во Собранието на Република Македонија чиј мандат му престанал на 19.11.1994 година. Во рок од 30 дена тужителот доставил барање да Собранието на Република Македонија - Комисија за прашања на избори и именувања во кое барал да оствари плата од 12 месеци по престанувањето на функцијата пратеник во Собранието на Република Македонија, кога е конституирано новото Собрание.

Комисијата за избори и именување на Собранието на Република Македонија одлучувајќи по барањето со решение го

одбила и констатирала дека нема право да остварува плата по престанок на функцијата, со образложение дека тужителот бил основач на претпријатие "В." - ДОО од С. и ВД работоводен орган со неограничени овластувања. Со одлука на оснивачите од 15.09.1994 година тужителот бил разрешен од оваа должност а на негово место именуван друг, а одлуката за промена на оснивачите и промена на работоводниот орган во судскиот регистар е извршено со решение од кога е правното дејство на решението.

По мислење на пониските судови во услови кога на тужителот му престанала функцијата пратеник а истиот бил вработен во ДОО "В." С., еден од оснивачите на ДОО и именуван на функција ВД работоводен орган со неограничени овластувања, при положба кога претпријатието работело и платниот промет се одвивал преку жиро сметката, тоа значело дека тужителот остварувал и имал услови да остварува плата, па од тие причини не му припаѓа право на плата по престанување на функцијата во време до 1 година во согласност со член 19 став 1 во врска со член 23 од Законот, за личните доходи и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката ("Службен весник на СРМ" бр.36 од 8.11.1990 година).

Според мислењето на Врховниот суд на Република Македонија двете пресуди се донесени со погрешна примена на материјалното право - одредбите од член 19 став 1 и член 23 од наведениот закон, и поради тоа не се утврдени факти од кои зависи донесувањето на законита одлука во спорот - член 395 став 2 од ЗПП.

Во член 19 став 1 од законот, пратеник кој за време на вршењето на пратеничката функција остварувал личен доход или надоместок на личен доход во месечен износ во Собранието, функционер и раководен работник кои ги именува Собранието, Претседателот на Социјалистичка Република Македонија и Владата кои за време на вршењето на функцијата остварувал личен доход, може да остварува личен доход по престанувањето на функцијата за време до 1 година.

Со оваа одредба е предвидено утврдувањето на правото на пратеник кој за време на вршењето на пратеничката функција остварувал личен доход од Собранието (платен функционер) како што бил тужителот, да остварува личен доход и по престанувањето на функцијата за време до 1 година.

Во член 20 од законот, е предвидено, правото од член 19 на овој закон се стекнува врз основа на лично барање, кое се поднесува најдоцна во рок од 30 дена од денот на престанувањето на функцијата. Надлежното тело на Собранието со решение го утврдува правото од член 19 на овој закон и престанувањето на правото според одредбите на овој закон. Тужителот во целост постапил според оваа одредба како што тоа е утврдено и во фактичката положба од страна на судовите. Во член 23 став 1 од Законот е предвидено, на пратеник - функционер и раководен работник му престанува правото пред истекот на времето утврдено во член 19 на овој закон кога тој тоа ќе го побара, кога ќе се вработи или ќе биде избран или именуван за друга функција врз основа на која остварува личен доход. Наведената одредба предвидува претходно да се утврди правото на пратеникот во смисол на член 19 од Законот, а потоа да настапат последици предвидени во членот 23. Одредбата од член 23 предвидува престанување на утврденото право само во случај кога кумулативно се исполнети законските претпоставки а тоа е кога самиот пратеник чија функција престанала тоа го бара, кога ќе се вработи или ќе биде избран или именуван на друга функција врз основа на која остварува плата. Ова значи кумулативно да бидат исполнети условите да биде избран или именуван на друга функција врз основа на која да остварува плата.

Во фактичката состојба судовите прифатиле дека тужителот бил именуван на функцијата - ВД раководен орган во ДОО "В." - С. и во моментот кога му престанал мандатот, пратеник имал услов да остварувал плата поради тоа што платниот промет се обавувал преку жиро сметка, без да утврди дали на тужителот му била исплатувана плата, односно дали остварувал плата.

Оттаму, за да престане правото на пратеник во Собранието на Република Македонија утврдено со член 19 став 1 во согласност со член 23 став 1 од Законот е потребно кумулативно да бидат исполнети условите, избран или именуван на друга функција и врз основа на која остварува плата, бидејќи самото именување на функцијата не претпоставува и остварување на плата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.835/97 од 18.06.1998 година.

56. Лице кое пред отповикувањето со вршење на функцијата остварило право на пензија, кое право мирува во време на вршењето на функцијата, по престанувањето на вршењето на функцијата нема право на личен доход - плата во траење од една година по престанувањето на функцијата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужителот од 01.12.1991 година се стекнал со право на административна пензија согласно член 241 од Законот за органите на управата, што значи дека тужителот пред да отпочне да ја извршува функцијата претседател на Собранието на општина Т. се имал стекнато со статус на лице кое остварува пензија. Потоа, по истекот на времето на вршењето на функцијата, што значи за спорниот период од 5.03.1997 година до 5.03.1998 година, основано оценува првостепенот суд дека на тужителот не му припаѓа личен доход - плата за тој период согласно одредбата од член 19 став 1 од Законот за лични доходи и другите надоместоци на пратениците на Собранието на Република Македонија и на другите избрани и именувани лица во Републиката. Споменатата одредба се однесува на лица кои пред отпочнувањето со вршењето на функцијата остварувале плата, па потоа заради материјално обезбедување по престанувањето на вршењето на функцијата, му се обезбедува уште една година личен доход - плата согласно цитираната законска одредба. Според член 19 став 3 од Законот за личните доходи и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и на другите избрани и именувани лица во републиката тоа право не можат да го остварат лица кои наполниле 40 години стаж на осигурување или 65 години возраст. Оваа одредба се однесува на лицата кои во време на извршувањето на функцијата наполниле 40 години стаж на осигурување или 65 годишна возраст, а не се однесува на лицата кои претходно оствариле право на пензија. Тужителот пред да отпочне со извршувањето на функцијата користел пензија, што значи го остварил тоа право на пензија, од кои причини, овој суд смета дека не може да му се признае право на личен доход - плата уште една година по престанувањето на вршењето на функцијата, имајќи предвид од кои причини се исплатува личен доход - плата уште една година по истекот на времето на вршењето на функцијата, што претставува само

материјално обезбедување на лицето по престанувањето на функцијата. Во овој случај такво материјално обезбедување не е потребно на тужителот, затоа што пред отпочнувањето со вршењето на функцијата остварил право на пензија, кое право му мирувало во времето кога ја извршувал функцијата, па по престанувањето на вршењето на функцијата тоа право нему му продолжува.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.58/98 од 03.09.1998 година.

57. Ако за време на важење на колективен договор се донесе закон со кој се ограничуваат определени права од колективниот договор, во однос на тие права ќе се применува законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување судот со побиваната пресуда погрешно го применил материјалното право, од следните причини:

Според член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија, остварувањата на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со Законот и Колективниот договор. Според член 51 став 1 од Уставот на Република Македонија, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со Законот. Согласно став 2 од овој член, секој е должен да ги почитува Уставот и законите. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, а според алинеја 2 од истиот член Уставниот суд одлучува за согласноста на други прописи и колективни договори со Уставот и Законите.

Во членот 84 став 1 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93), пропишано е дека со Колективниот договор се доуредуваат во согласност со законот и со други прописи, правата, обврските и одговорностите на работниците и на работодавецот од работен однос, како и обемот и начинот на остварување на правата и обврските и другите прашања од интерес за работниците и работодавецот, како и

начинот и постапката на меѓусебните спорови. Според став 2 од овој член, Колективниот договор се применува непосредно и е задолжителен за организацијата на работниците и работодавците кои го склучиле и за сите работници и работодавци во чие име договорот е склучен.

Од цитираните уставни и законски одредби произлегува дека правата и положбата на вработените се уредуваат со закон и колективен договор, дека со колективните договори се доуредуваат правата и обврските на работодавецот и дека тие мораат да бидат во согласност со Уставот и законите. Според тоа, доколку во времето на важењето на колективен договор се донесе закон со кој се ограничуваат правата од колективниот договор, ќе се применува законот како повисок правен акт од колективниот договор во правниот поредок на државата.

Согласно член 56 од Општиот колективен договор за јавни служби, јавни претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат стопанска дејност, работникот има право на одделни примања во висина утврдена со овој колективен договор, Основицата за пресметување на другите примања на работниците претставува просечна месечна плата по работник исплатена во стопанството на Република Македонија во претходните три месеци. Висината на одделни примања се утврдува во процент од основицата и тоа 25% за регрес за исхрана доколку исхраната не е организирана и 100% за регрес за годишен одмор. Исто ова е утврдено и во член 69 и член 70 од Колективниот договор за државните, правосудните и органите на локалната самоуправа на РМ.

Меѓутоа, висината на регресот за годишен одмор е ограничена со Законот за исплата на платите во Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.70/94). Имено, според член 9 од овој закон, правното лице може да изврши исплата на надоместоците кои имаат карактер на заедничка потрошувачка и материјални расходи и тоа најмногу до 60% за регрес за годишен одмор од просечната нето плата по работник во стопанството на Републиката до ценот на исплатата.

Во конкретниот случај неспорно е дека на тужителите од страна на тужениот не им е исплатен надомест за регрес за годишен одмор за 1995 година. Меѓутоа по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија основано во барањето за заштита на законитоста се укажува дека првостепениот суд при

одлучувањето погрешно го применил материјалното право кога прифатил дека тужителите имаат право на регрес за годишен одмор во висина на уважениот износ согласно одредбите од Општиот колективен договор и Колективниот договор за државните, правосудните и органите на локалната самоуправа на Република Македонија без да ги има во предвид одредбите од Законот за исплата на платите во РМ ("Службен весник на РМ" бр.70/94) или погочно одредбата од член 9 од овој закон. Основано во барањето за заштита на законитоста се укажува дека според овој закон износот на регресот е ограничен на 60%, а основница претставува просечната месечна плата по работник во стопанството во Републиката објавена до денот на исплатата и да оваа одредба има императивен карактер па во ваков случај треба да се примени Законот, а не одредбите од Општиот колективен договор или на посебните колективни договори, во случај кога тие предвидуваат подруги решенија.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија ваквите укажувања во барањето за заштита на законитоста се основани. Ова од причини што ако за време на важење на колективен договор се донесе закон со кој се ограничуваат определени права од колективниот договор, во однос на тие права ќе се применува законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.23/98 од 17.06.1998 година.

58. Доколку Фондот за здравствено осигурување утврди дека му е причинета штета од страна на работодавачот, тој не може сам да изврши повлекување на исплатените средства, туку е должен во определен рок да го повика работодавачот да му ги поврати исплатените средства, а во спротивно да поведе спор пред надлежен суд.

О д б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите во ревизијата на утврдената фактичка состојба за погрешна примена на материјалното право.

Во текот на редовната постапка првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека тужителката д-р НН од В. е

сопственик на приватна здравствена ординација, во која самостојно со личен труд врши здравствена дејност. Тужителката за уредување на односите помеѓу неа и Фондот за здравствено осигурување, заклучила договор со кој биле уредени нивните односи. Врз основа на изготвените фактури и составената спецификација, тужителката редовно доставувала до тужениот список за секој месец, во вкупна сума на паричното побарување по кој тужениот и ги исплатувал средствата. Тужениот на 27.01.1995 година извршил контрола на доставената документација од страна на тужителката, по која веќе биле исплатени фактурите и откако констатирал дека таа не се придржувала на договорените обврски извршил задржување на парични средства од исплаќање на тужителката. Имено, тужениот за месец август 1994 година и задржал износ од 6.697,00 денари, за месец септември износ од 9.530,00 денари, за месец октомври износ од 8.758,00 денари, за месец ноември износ од 7.886,00 денари. Исто така, тужениот и задржал средства во износ од 3.200,00 денари за месец јануари 1995 година. Образложението на тужениот за задржувањето на средствата било дека тужителката не постапувала во своето финансиско работење по договорот со тужениот.

На утврдената фактичка состојба, пониските судови во целост го уважиле тужбеното барање на тужителката и го задолжиле тужениот ретроактивно задржаните парични средства да и ги поврати со законска затезна камата од денот на доспеаноста до денот на исплатата. Во образложението, пониските судови прифатиле дека согласно член 124 од Законот за здравствена заштита, надоместокот за укажаните услуги, материјалите и пренишаните лекови од лекар кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност, спаѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување, под исти услови како и за здравствените организации. Според тоа, пониските судови застанале на стојалиште дека тужениот не можел ретроактивно да врши запирање на паричните средства, поради наводно утврдени неправилности во работењето на здравствената ординација на тужителката и тоа по нивно мислење тужителката можела да врши услуги кои спаѓале во специјалистичко-консултативни здравствени услуги.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека пониските судови правилно одлучиле кога го уважиле тужбеното барање на тужителката, но од други причини од тие што се изнесени од пониските судови.

Во конкретниов граѓанско-правен однос, спорно било прашањето дали тужениот-Фондот за здравствено осигурување, откако утврдил дека е настаната штета на средства со кои тој управува од страна на здравствен работник кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност, може сам да изврши задржување на средства и на тој начин да се обештети од тужителката. По мислење на овој суд, тужениот не можел сам да изврши задржување на средства, поради надоместување на евентуална штета на Фондот, бидејќи вакво овластување не е предвидено во Законот за здравствена заштита.

Имено, согласно член 83 од Законот за здравствена заштита, Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета што му е причинета од организациите или работодавачите, ако штетата настанала поради тоа што не дале податоци или што дале неистинити податоци за фактите од кои зависи стекнувањето или определувањето на обемот на правата од здравствено осигурување. Во член 87 став 2 од Законот за здравствена заштита, штетата за која Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок во случаите предвидени со овој закон, ги опфаќа трошоците за здравствена заштита, надоместокот на личниот доход и други парични надоместоци кои се исплатуваат на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување.

Согласно член 88 од Законот, при утврдување на правата на надоместок на штета во случаите предвидени со овој закон се применуваат одредбите на Законот за облигационите односи. Согласно член 89 од Законот за здравствена заштита кога Фондот за здравствено осигурување ќе утврди дека настанала штета на средствата со кои тој управува, ќе ги повика организацијата, работодавачот, заедницата за осигурување имоти и лица и други лица кои според овој закон се должни во определен рок да ја надоместат штетата. Ако штетата не биде надоместена во определен рок, Фондот за здравствено осигурување може да поднесе тужба до надлежниот суд.

Наведените одредби упатуваат на правото на тужениот да бара надомест на штета во случај кога корисниците на средствата од Фондот му ги причинат со незаконито постапување. Меѓутоа, Фондот поради рационалност на постапката е должен писмено да се обрати до причинителот на штетата, односно одговорниот за штетата во определен рок врз основа на приложени докази, да му

ја признае и плати направената штета. Во случај, во определен рок причинителот на штетата да не ја надоместил, на Фондот му останува право тоа да го стори со поднесување на тужба за надомест на штета до надлежниот суд. Доколку тужениот сметал дека тужителката не постапила и не се придржувала на условите предвидени во договорот и на таков начин за исплаќање на средства од Фондот за кои биле извршени услуги предвидени во договорот или тие не биле потврдени со соодветни докази за извршените услуги, а била причинета штета, бил должен да ја повика тужителката во определен рок да ги поврати исплатените средства. Во случај, тужителката да не ги поврати средствата во определен рок, тужениот-Фондот за здравствена заштита согласно законот не можел сам да изврши задржување на средствата, а тоа бил должен да го стори во постапка со тужба пред надлежен суд.

Од овие причини, ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право се неосновани, на следување во согласност со член 393 од ЗПП да се одлучи како во изреката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.645/97 од 11.12.1998 година.

59. Повеќе исплатениот регрес за годишен одмор на работниците за 1990 година, добива третман на личен доход и подлежи на обврска за плаќање на данок и придонеси од личен доход и не може да биде пренаменет за наредната година.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите за погрешна примена на материјалното право кога се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, тужителот со одлука на своите работени исплатил на име регрес за годишен одмор за 1990 година поголем износ од дозволеният од 11.240,00 денари. Донесената одлука станала извршна со денот на нејзиното донесување 13.12.1990 година и во текот на таа година била реализирана. По извршената контрола за исплата на личните доходи од 1.01 до 31.12.1990 година од страна на Службата за општествено клинговодство на тужителот со записник било констатирано повеќе исплатен регрес

за годишен одмор од дозволеният во износ од 11.240,00 денари а на истиот не се пресметани даноци и придонеси од личен доход. Тужителот со одлука, повеќе исплатениот износ на име регрес за годишен одмор го пренаменил за општествена исхрана за јануари и февруари 1991 година.

Второстепенниот суд со побивањата пресуда, жалбата на тужениот ја уважил, пресудата на Окружниот стопански суд во Б. ја пренаменил и одлучил така што тужбата на тужителот за поништување на решението со кое е задолжен тужителот на повеќе исплатениот износ за регрес за годишен одмор кој има третман на личен доход да ги исплати обврските за данок и придонеси од личен доход, ја одбил како неоснована.

Врховниот суд на Република Македонија, одлучувајќи по барањето на тужителот за воопшто пренспитување на правосилната одлука на Стопанскиот суд на Македонија, иако во истата стои ревизија, но од нејзината содржина произлегува дека се работи за барање за пренспитување на правосилна одлука, паоѓа дека е правилно применето материјалното право. Имено, правилно е прифатено во побивањата пресуда дека тужителот не можел да постапи во согласност со член 57 од Законот за сметководство и на повеќе исплатената разлика на име К-15 за 1990 година да изврши пренамена на начин што овој износ да го прикаже како однапред исплатен износ за општествена исхрана за наредната година, а со тоа да ги избегне обврските за плаќање на даноци и придонеси од личен доход.

Согласно член 168 од Законот за даноци на населението ("Службен весник на СРМ" бр.12/87..4/90), поголемиот исплатен износ на име регрес за годишен одмор од дозволеният согласно Законот добива третман на личен доход и истиот подлежи на обврска за плаќање на данок и придонеси од личен доход.

Согласно член 57 од Законот за сметководство ("Службен лист на СФРЈ" бр.12/89), што бил во примена, во позициите на активните временски разграничувања можат да бидат одложени само трошоците што му припаѓаат на идниот период и приходите на тековниот период што не можеле да бидат фактурирани, а за кои настанале трошоци во тековниот период.

Повеќе исплатениот регрес за годишен одмор за 1990 година на работниците на тужителот не може да биде прифатен дека претставува трошок што припаѓа за 1991 година и истиот не можел да биде одложен и пренаменет за наредната година како

прифатил тужителот, и не може да се подведува под одредбата од член 57 од Законот за сметководство. Од наведените причини правилно е применето материјалното право кога е донесена побиваната пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Р бр.32/98 од 24.09.1998 година.

60. Работникот кој постапувал спротивно на препораката на лекарот и самоницијативно престојувал за време на боледување во работните простории на работодавецот и учествувал во преговорите додека траел штрајкот и притоа се изложил на стресна психичка и конфликтна состојба, го злоупотребил правото на користење боледување а со тоа ги повредил работните обврски.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Ревизииските наводи за погрешна примена на материјалното право се неосновани ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во текот на редовната постапка, првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот прифатил дека тужителот во времето кога го користел боледувањето во периодот од 26 до 29.05.1993 година, го злоупотребил боледувањето на начин што на 27 и 28.05.1993 година учествувал во штрајк како посредник помеѓу штрајкувачите и директорот на тужениот. Поинските судови утврдиле дека карактерот на болеста согласно мислењето на вештото лице била таква што болниот за време на боледувањето потребно е да се отстрани од работа како и од место во кое се случуваат конфликтни и напнати состојби. Во случајов тужителот така не постапувал и за време на користењето на боледувањето поради болест со дијагноза "чир на дванаестопалачно црево", самоволно престојувал неколку пати во работните простории, во дирекцијата кај тужениот, се изложувал во конфликтни состојби во преговорите поради штрајкот и постапувал спротивно на карактерот на болеста.

На утврдената фактичка состојба по наоѓањето на овој суд, со побиваните пресуди, правилно е одбиено тужбеното барање

кога е прифатено дека тужителот го злоупотребил правото на користење на боледување. Имено, истиот не бил обврзан постојано да лежи, а било потребно да се движи во природа и прошетка на чист воздух. Тој бил должен да се придржува кон хигиенско диететскиот режим и дадената терапија. Во дадената терапија тој не требало да престојува во затворени просторни и да биде изложен на психички стресови и конфликтни состојби. Тужителот постанувал спротивно на препораките на лекарот, самонинцијативно престојувал во повеќе наврати во работните просторни во работната единица на тужениот и директно учествувал во преговорите додека траел штрајкот со што се изложувал на стресно психичка состојба и конфликт поради состојбите со штрајкот, што значи постанувал спротивно на карактерот на заболувањето. Со тоа ги сторил повредите на работните обврски, утврдени во член 18 став 1 точка 9 од Правилникот за дисциплинска и материјална одговорност на работниците кај тужениот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1324/97 од 24.09.1998 година.

61. Се смета работниот однос дека престанал по сила на закон, ако тој престанал поради укинувањето на Факултетот на на тужителката не и следува испратнина.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Окружниот суд во С. со пресуда жалбата на тужителката ја одбил како неоснована и ја потврдил пресудата на Општинскиот суд С. со која тужбеното барање на тужителката да се задолжи првотужениот да исплати на тужителката на име испратнина во висина од 24 просечни лични доходи на работниците во организацијата остварени во тромесечието во кое тужителката остварувала право на испратнина, а второтужениот да се задолжи да ги одобри средствата за исплата на испратнината е одбиено како неосновано.

Против побиваната пресуда навремена ревизија поднесе тужителката поради погрешна примена на материјалното право, со предлог ревизијата да се уважи, побиваната и првостепената

пресуда да се укинат и предметот да се врати на првостепенниот суд на повторно одлучување.

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право.

Првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека тужителката била вработена на Правниот факултет во Битола.

Согласно член 5 од Законот за укинување на Правниот факултет во Битола работниот однос на тужителката и престанал на 30.09.1993 година. Тужителката до Општинскиот суд во Б. поднела тужба за поништување на решението со кое и престанал работниот однос, но со правосилно решение тужбата и била отфрлена како ненавремена. Тужителката поднела барање до советот на Правниот факултет во Скопје да и биде обезбедено едно од правата од член 21 од ЗОПРО, но и тоа и било одбиено како неосновано.

На утврдената фактичка состојба по барање на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителката да се задолжи првотужениот да и исплати испратнина во висина од 24 просечни лични доходи, на работниците во организацијата остварени во тромесечнието, го одбиле како неосновано.

Во конкретниот случај пониските судови неспорно утврдиле дека на тужителката како вработена на Правниот факултет работниот однос и престанал заклучно со 30.09.1993 година согласно член 5 од Законот за укинување на Правниот факултет во Б. ("Службен весник на РМ"бр.32/87). Во оваа одредба е предвидено дека на работниците - наставниците и соработниците на Правниот факултет во Б. им престанува работниот однос најмногу две години по завршувањето на учебната година која ја изведуваат на настава по дисциплините што ги предаваат според наставниот план, а на другите работници на 30.09.1993 година. Според тоа на тужителката работниот однос и престанал по сила на закон, поради укинување на Факултетот, и не ѝ следува испратнина од член 21 од ЗОПРО.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1147/96 од 24.09.1998 година.

62. Повеќе исплатениот регрес за годишен одмор на работниците од дозволеиот, не може да се прифати дека претставува трошок и да се препамени како таков за наредната година согласно член 57 од Законот за сметководството.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите за погрешна примена на материјалното право кога се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, тужителот со одлука на своите вработени исплатил на име регрес за годишен одмор за 1990 година поголем износ од дозволеиот од 11.240,00 денари. Донесената одлука станала извршна со денот на нејзиното донесување 13.12.1990 година и во текот на таа година била реализирана. По извршената контрола за исплата на личните доходи од 1.01 до 31.12.1990 година од страна на Службата за општествено книговодство, на тужителот му било констатирано повеќе исплатен регрес за годишен одмор од дозволеиот во износ од 11.240,00 денари а на истиот не пресметал даноци и придонеси од личен доход. Тужителот со одлука бр.02-28 од 29.01.1991 година, повеќе исплатениот износ на име регрес за годишен одмор го препаменил за општествена исхрана за јануари и февруари 1991 година.

Второстепенниот суд со побиваната пресуда, жалбата на тужениот ја уважил, пресудата на Окружниот стопански суд во Б. УСС.бр.4/91 од 20.05.1993 година ја препаменил и одлучил на начин што тужбата на тужителот за поништување на решението УП.П.бр.38/МП од 25.03.1991 година со кое е задолжен тужителот на повеќе исплатениот износ за регрес за годишен одмор кој има третман на личен доход да ги исплати обврските за данок и придонеси од личен доход, ја одбил како неоснована.

Врховниот суд на Република Македонија, одлучувајќи по барањето на тужителот за вопредно препенитување на правосилната одлука наоѓа дека е правилно применето материјалното право. Имено, правилно е прифатено во побиваната пресуда дека тужителот не можел да постапи во согласност со член 57 од Законот за сметководство и на повеќе исплатената разлика на име К-15 за 1990 година да изврши препамена на начин што овој износ да го прикаже како однапред исплатен износ за општествена исхрана за наредната година, а со тоа да ги избегне обврските за плаќање на даноци и придонеси од личен доход.

Согласно член 168 од Законот за даноци на населението ("Службен весник на СРМ" бр.12/87..4/90), поголемиот исплатен износ на име регрес за годишен одмор од дозволеениот, добива третмац на личен доход и истиот подлежи на обврска за плаќање на данок и придонеси од личен доход.

Согласно член 57 од Законот за сметководство ("Службен лист на СФРЈ" бр.12/89), што бил во тоа време во примена, во позициите на активните временски разграничувања можат да бидат одложени само трошоците што му припаѓаат на идниот период и приходите на тековниот период што не можеле да бидат фактурирани, а за кои настанале трошоци во тековниот период.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Р.бр.32/98 од 24.09.1998 година.

63. Нема место за солидарна одговорност на двајцата соосновачи на приватно претпријатие за паричен износ од неисплатена плата и надомест за општествена исхрана на вработените врз основа на член 140-а од Законот за претпријатијата, кога судот утврдил дека парите ги присвоил еден од сооснивачите на претпријатието.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Правилно второстепенниот суд прифатил дека во случајот не може да дојде до примена на одредбите од член 140-а од Законот за претпријатијата, од причини што првостепенниот суд не дал причини тужените со своите дејствија или со мешање на својот имот или имотот на претпријатието, да создаде кај тужителите привид на стопански идентитет со ПП "Д" за да им одговараат на тужителите неограничено солидарно. Од друга страна, утврдено е дека првотужениот е тој кој ја подигнал нивната плата и надоместокот за општествена исхрана, а не им ја исплатил, па на страна на второтужениот не може да стои одговорност за дејствијата што првотужениот ги сторил, односно за штетата што им ја причинил на тужителите, со оглед дека утврдено е да надоместок за плата и општествена исхрана исклучиво тој првотужениот им го присвоил на тужителите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Реп.бр.1250/97 од 10.09.1998 година.

64. Задржаниот дел од личниот доход на работниците на име интерни акции, може да се поврати на работниците врз основа на одлука донесена од надлежниот орган на работодавецот со законска затезна камата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужениот до 6.10.1992 година бил акционерско друштво, кога со пресуда на Окружниот стопански суд во Б. е поништен уписот во судскиот регистар и оттогаш претпријатието станало претпријатие во општествена сопственост. Додека тужениот бил акционерско друштво, со одлука биле предвидени услови и начини за издавање на интерни акции на вработените, па така на тужителот му биле одобрени акции со попуст во износ од 90.712,80 денари, заради што му била издадена и потврда за одобрени акции во висина од 21.162,60 денари или депоминирани 211,26 денари. Бидејќи тужениот се трансформирал повторно во општествено претпријатие со одлука на Работничкиот совет од 26.01.1993 година, одлучиле на сите вработени кои прифатиле и запишале интерни акции, а на кои им било задржано дел од личниот доход на име интерни акции, да им се вратат износите со законска затезна камата сметана од денот на плаќањето на придонесите на личен доход за секој работник поодделно. Уплатените износи на име интерни акции на вработените им биле исплатени, а тужителот одбил да го прими платениот износ кој заедно со пресметаната камата изнесувал 1.301,20 денари.

На вака утврдената фактичка состојба, правилно понишките судови го примениле материјалното право кога делумно го уважиле тужбеното барање на тужителот, затоа што било утврдено дека интерните акции заедно со законската затезна камата изнесувал 1.301,20 денари.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека понишките судови во побиваната и првостепената пресуда правилно го примениле материјалното право, согласно член 109 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал ("Службен весник на РМ" бр.30/93), од причина што интерните акции не можат да добијат својство на обични акции, поради што тужениот е должен на тужителот да му го поврати износот на име интерни акции заедно со пресметаната законска затезна камата утврдена во вкупен износ од 1.301,20 денари, а што произлегува од одлуката на Работничкиот совет.

Во наводите на ревизијата, ревидентот укажува дека се направени повреди на материјалното право од страна на пошиските судови кога не го примениле Законот за хартии од вредност, во кој се предвидува номиналната вредност на акциите и дека вредноста може да се менува во зависност од промената на капиталната вредност на претпријатието, затоа бара од тужениот да му исплати акции во износ од 90.712,80 денари како противвредност за 30 акции, или сума во износ од 105.000,00 денари.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1251/97 од 22.10.1998 година.

65. Кога се работи за избрана месна надлежност, без влијание е приговорот на тужениот за месна ненадлежност, зашто тужителот при поднесувањето на тужбата избрал месно надлежен суд.

Од образложението:

Основниот суд на ден 18.09.1997 година по приговор на тужениот донел решение со кое се огласил за месно ненадлежен за решавање на овој спор, определувајќи да предметот се отстапи на Основниот суд во К. како на стварно и месно надлежен суд.

Основниот суд со решение се огласил за месно ненадлежен, повторно по приговорот на тужениот определувајќи предметот да се отстапи на Основниот суд во С.

Основниот суд сметајќи дека не е надлежен предизвика судир на месна надлежност и предметот со списите го достави до овој суд.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека при оваа прапна работа, месно надлежен да постапува и одлучува е Основниот суд во С.од следните причини:

Согласно член 4 од Законот за измени и дополненија за ЗПП ("Службен лист на СФРЈ" бр.27/90), е влезен во сила на 01.07.1990 година, кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.52/91 и 4/92), се применува како важечки пропис, извршена е измена на член 20 од ЗПП, така што судот може по

повод приговорот на тужениот да се огласи за месно ненадлежен ако приговорот е поднесен најдоцна на подготвителното рочиште или ако тоа не е одржано, до впуштање на тужениот во расправата за главната работа на првото рочиште за главната работа, а по службена должност судот може да се огласи за месно ненадлежен само кога постои исклучителна месна надлежност на некој друг суд најдоцна на подготвителното рочиште и ако тоа не е одржано, до впуштање на тужениот во расправање за главната работа на првото рочиште за главна расправа.

Во случајов основот на тужбеното барање е надомест на штета, а согласно член 52 став 1 од горниот закон, за судење во спорови за воиодговорна одговорност за штета, покрај судот од општата месна надлежност, надлежен е и судот на чие подрачје е извршено штетното дејствие или судот на чие подрачје настапила штетната последица. Како се работи за избирлива месна надлежност која дава можност и право на тужителот да бира кој суд ќе биде месно надлежен, но само до поднесувањето на тужбата, а не и после тоа, а како тужениот приговарал на месната надлежност и на двата суда, со самото тоа што тужителот тужбата ја поднел до Основниот суд С. произлегува дека тој суд го избрал како месно надлежен и истиот е должен да постапува во предметниот спор.

Од овие причини следуваше Врховниот суд на Република Македонија во согласност со член 34 од Законот за судовите ("Службен весник на РМ" бр.36/95), да донесе решение како во диспозитивот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Р.бр.27/98 од 03.06.1998 година.

66. Кога наместо правното лице како тужен е означена негова деловна или подрачна единица, тужбата е неуредна во однос на странкарска способност, па судот согласно член 82 и 83 од ЗПП ќе побара уредување на тужбата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е основана.

Во донесувањето на побивацата пресуда сторена е суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од член

354 став 2 точка 1о од ЗПП, на која што повреда согласно член 386 од ЗПП, ревизиониот суд внимава по службена должност.

Согласно член 77 став 1 од ЗПП, странка во постапка може да биде секое физичко и правно лице.

Во овој спор како првотужен се јавува ЈП за стопанисување со станбен и деловен простор на РМ - Подрачна единица - К., која е без својство на правно лице, каков недостаток во текот на постапката не е отстранет со уредување на тужбата во смисла на член 82 од ЗПП, напротив пред судот постапката се водела со полномошник со полномошно издадено од подрачната единица, а исто така доставата е вршена на подрачната единица.

На ваков начин сторена е суштествена повреда на одредбите на процесната постапка од член 354 став 2 точка 1о од ЗПП, поради што следуваше овој суд согласно член 394 став 1 од ЗПП, да одлучи како во изреката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.607/98 од 07.10.1998 година.

67. Основачот на ново правно лице не може да ги пренесе нитерните акции издадени по основ на работен однос на новото правно лице, каде работникот засновал работен однос, со оглед на што новото правно лице нема пасивна легитимација, по однос на тужбеното барање за враќање на нитерни акции.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот е сооснивач на тужениот основан на 29.05.1992 година со договор за основање на претпријатија за трговија во мешовита сопственост чии соосновачи се: НН и уште 5 физички лица меѓу кои е и тужителот. Утврдено е дека тужителот има акции во НН. Со писмена спогодба за престанок на работниот однос од 29.01.1993 година, помеѓу тужителот и тужениот на тужителот му престанал работниот однос кај тужениот на 28.02.1993 година. Од таа спогодба меѓу другите права и обврски во точка 5 основачот има право на акциите кои се наоѓаат во НН, со писмена изјава да си ги исплати акциите по договор во стока или пари чија вредност на 31.12.1992 година изнесувала 14.342.269,00 југословенски динари.

Иа така утврдената фактичка состојба одбиено е тужбеното барање на тужителот како неосновано во однос на акциите, затоа што не постоел правен основ тужениот да врши исплата на акции кои припаѓаат на друго правно лице. Притоа, второстепенниот суд застанал на мислење дека на страна на тужениот не постои пасивна легитимација за водење спор по однос на исплата на акции на тужителот.

Врховниот суд на Република Македонија, наоѓа дека со побиваната пресуда правилно е применото материјалното право, затоа што тужениот е посебно правно лице со свои посебни обврски и права, не е пасивно легитимиран и нема обврска за исплата на акции спрема тужителот. Сето ова од причината што како неспорно се јавува дека тужителот има акции во ИИ по основ на неговиот работен однос. Тужениот е ново формирано правно лице каде што тужителот засновал работен однос и каде му престанал спогодбено работниот однос. Тужителот нема акции при тужениот, спорните акции се наоѓаат при друго правно лице, од кои причини правилно заклучил второстепенниот суд во побиваната пресуда дека тужениот не е пасивно легитимиран по однос на тужбеното барање за враќање и на акциите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.135/97 од 05.11.1998 година.

68. Признавањето на тужбеното барање од новоименованиот застапник на правното лице, го обврзува правното лице иако одлуката за именувањето подоцна е поништена со пресуда од судот, и без оглед што во времето на признавањето на тужбеното барање - тој сè уште не бил запишан во судскиот регистар како застапник на правното лице.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се ревизиските наводи дека пониските судови сториле суштествена повреда на одредбите од парничната постапка од член 354 став 2 точка 1о од ЗПП, дека во текот на постапката тужениот бил застапуван од лице кое не било овластено.

Согласно член 82 од Законот за парничната постапка во текот на целата постапка судот по службена должност внимава дали лицето кое се појавува како странка може да биде странка во постапката и дали е процесно способно, дали процесно неспособната странка ја застапува нејзиниот законски застапник и дали законскиот застапник има потребно овластување кога тоа е потребно.

Во конкретниот случај подавката од 5.04.1995 година со која е повлечен приговорот поднесен на решението И.бр.25283/94 од 10.11.1994 година и е признаено тужбеното барање во целост, е поднесена од директорот, кој во тој период бил овластено лице на тужениот, бидејќи одлуката за неговиот избор за директор на тужениот е од 14.03.1995 година. Оттука значи дека во периодот од 14.03.1995 година па се до донесување на пресудата П.бр.1192/95 од 27.12.1995 година, со која е поништена одлуката за избор како директор, овластено лице на тужениот фактички било ова лице. Точно е дека лицето е запишано како директор на тужениот во судскиот регистар пред надлежниот суд на 10.04.1995 година со решение, но тоа е без значење затоа што уписот во судскиот регистар е податок за правниот промет, а директорот е овластено лице од моментот на донесување на одлуката за избор на директор и оттогаш додека е во важност таа одлука дејствијата што тој ги презема предизвикуваат правно дејство. Според ова, овој суд оцени дека тужениот како странка во оваа постапка бил застапуван од овластено лице, па не е сторена наведената суштествена повреда од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП.

Врз основа на изнесеното овој суд оцени дека поиските судови во случајот правилно го примениле материјалното право.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Реп.бр.603/97 од 02.12.1998 година.

69. Поука за правото на употреба на својот јазик во усна постапка пред судот со посредство на толкувач, е задолжително и судот е должен да им ја соопшти на странките и другите учесници во постапката на самиот почеток на расправата пред преземање на било кое друго процесно дејствие.

Од образложението:

Барањето за заштита на законноста и ревизијата се основани.

Основани се наводите во ревизијата и во барањето за заштита на законноста за сторени суштествени повреди на одредбите од процесната постапка, на кои укажуваат подносителите.

Согласно член 102 од Законот за процесната постапка, странките и другите учесници во постапката имаат право при учествувањето на рочишта и при усно превземање на другите процесни дејствија пред судот да го употребуваат својот јазик. Ако постапката не се води на јазикот на странката, односно на другите учесници во постапката, ќе им се обезбеди усно преведување на нивниот јазик на она што се изнесува, како и усно преведување на исправите кои на рочиштето се користат за докажување.

Странката и другите учесници во постапката ќе се поучат за правото усната постапка пред судот да ја следат на својот јазик преку преведувач. Тие можат да се одречат од правото на преведување ако изјават дека го знаат јазикот на кој се води постапката. Во записникот ќе се забележи дека им е дадена поука како и изјава на странките, односно учесниците.

Начелната одредба за правото на граѓанинот на употреба на својот јазик во постапката пред судот, е предвидена и во член 6 од Законот за процесна постапка.

Поуката за правото на употребата на својот јазик во усната постапка пред судот, преку толкувач е задолжителна и судот мора да им ја соопшти на странките и другите учесници во постапката на самиот почеток на расправата пред преземање на било кое друго процесно дејствие. Видно од записниците за главна расправа, како тужителот и првотужената се припадници на националностите, првостепенниот суд не ги поучил странките за правото усната расправа пред судот да ја следат на својот јазик преку толкувач, а тој бил должен тоа да го стори.

Оваа повреда ја направил и второстепенниот суд, на кој по жалбата од тужителот му било укажано, но тој по побиваната пресуда не ја отклонил.

Повреда на правото на странките на употреба на својот јазик во постапката пред судот е предвидена во член 354 став 2

точка 8 од Законот за процесна постапка како апсолутна повреда а судот на неа не внимава по службена должност, туку само ако на неа се повикува странката во правниот лек како што тоа го сторил тужителот.

Во случај кога странката на повредата од член 102 од Законот за процесна постапка укажува во жалбата, второстепенниот суд е должен побиваната одлука да ја укине, без оглед на тоа дали ускратувањето на правото на употреба на јазикот влијаело на законитоста и правилноста на одлуката по тужбеното барање. Второстепенниот суд не постапувајќи во согласност со наведената одредба, ја сторил апсолутната суштествена повреда предвидена во член 354 став 2 точка 8 од ЗПП.

Од овие причини, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека пониските судови со побиваната пресуда ги сториле суштествените погрешки на одредбите од член 354 став 2 точка 8 во врска со член 102 од ЗПП, поради што барањето за заштита на законитоста и ревизијата се основани, па во согласност со член 394 од ЗПП следување да се одлучи како во изреката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.77/98 и Рев.бр.1452/98 од 08.10.1998 година.

70. Доколку против одлука за престанување на работен однос бил вложен приговор кај работодавецот од стручно лице - адвокат, настанатите трошоци претставуваат процесни трошоци настанати по повод постапката, можат да се остварат во постапката пред судот за оценка на законитоста на одлуката за престанување на работниот однос.

Тие трошоци не може да се сметаат како штета и да се остваруваат во друга постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Во текот на редовната постапка првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил, меѓу останатото дека тужителот водел работен спор и со пресуда на Општинскиот суд во О. уважено е тужбеното барање на тужителот за поништување на решение за престанок на работниот однос. Во таа постапка бил изведен како доказ приговорот што го вложил тужителот против

решението за престанување на работниот однос. Постапката по тој предмет завршила со пресуда, со која е поништено решението на тужениот како незаконито и на тужителот му се досудени трошоци во постапката, што истиот ги побарал пред завршувањето на постапката. Во овие трошоци тужителот не ги побарал и трошоците кои биле направени во претходната постапка односно трошоците за поднесувањето на приговорот против решението за престанување на работниот однос.

На така утврдена фактичка состојба со побиваната пресуда одбнено е барањето на тужителот како неосновано, затоа што оценето е дека тоа се трошоци настанати во врска со претходната постапка за поднесување на приговор против решението за престанување на работниот однос, па од тие причини во смисла на член 164 од Законот за процесната постапка тие трошоци во постапката тужителот можел да ги бара најдоцна до завршувањето на постапката која што се водела за оценка на законитоста на решението за престанување на работниот однос од причина што тоа претставуваат трошоци за состав на приговор од неговиот полномошник - адвокат.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со побиваната пресуда правилно е применето материјалното право. Имено, во текот на редовната постапка по предметот кој тужителот го водел пред Општинскиот суд во О. за оценка на законитоста на решението за престанување на работниот однос, тужителот предјавил трошоци на постапката кои му биле досудени, но притоа како трошок во постапката не предјавил за состав на приговор кој приговор составен од стручно лице - адвокат против решението за престанување на работниот однос. Од тие причини правилно е применета одредбата од член 164 од Законот за процесната постапка, кога на тужителот му е одбнено тужбеното барање затоа што за трошоци по постапката Судот одлучува по барање на странката најдоцна до завршувањето на расправањето. Притоа се имаше предвид и одредбата од член 151 став 1 од Законот за процесната постапка, каде што е предвидено дека процесните трошоци ги сочинуваат издатоците сторени во текот или по повод постапката. Во конкретниот случај трошоците за состав на приговорот претставуваат процесни трошоци по повод постапката, од кои причини тужителот овие трошоци требало да ги предјави во постапката што ја водел за оценка на законитоста на решението за престанување на работен

однос П.бр.46/96 затоа што трошоците по приговорот се трошоци кои што настанале во постапката по повод оценката на законитоста на решението за престанување на работниот однос. Тие трошоци, тужителот бил должен да ги предјави во постапката која што ја водел пред Општинскиот суд во О. за оценка на законитоста на решението за престанување на работен однос. Според тоа побарувањето на тужителот не може да се смета како штета, бидејќи не се содржани основните елементи за надомест на штета според Законот за облигационите односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Реп.бр.1260/97 од 08.10.1998 година.

71. При делумен успех во спорот во примената на член 154 став 2 од ЗПП, Судот оценува во кој случај ќе одлучи секоја странка да ги сноси своите трошоци.

О д б р а з л о ж е н и е т о:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Согласно член 164 став 1 од ЗПП за надоместок на трошоците судот одлучува на одредено барање на странката, а без расправање. Согласно став 2 од истиот пропис странката е должна во барањето определено да ги наведе трошоците за кои што бара надоместок, а ваквото барање согласно став 3 од истиот пропис странката е должна да го стави најдоцна до завршување на расправата која претходи на одлучувањето за трошоците. Во случајов тужениот на последната расправа по спорот на 28.05.1997 година не бил присутен ниту пак со поднесок предјавил трошоци во постапката. Од своја страна тужителот преку полномошникот адвокатот К.С. од Р. предјавил трошкови во постапката по истремен трошковник кој што се наоѓа во списите по предметот. Првостепенот суд по завршување на расправата при донесување на одлуката за главната работа, се произнел и по трошоците на постапката во смисла на член 154 од ЗПП, на начин што на тужителот му ги признал предјавените трошоци, во сразмера на постигнатиот успех во спорот. Со оглед дека тужениот немал предјавено трошоци во постапката, односно не поставил одредено барање за надоместок на трошоците, судот не можел да ги

пребива трошоците на едната и на другата странка. што се однесува пак за примената на член 154 став 2 од ЗГП, овој пропис дава можност за судот да определи секоја странка да си ги споси своите трошоци на постапката, ако странката делумно успее во постапката, или да ја задолжи една странка да ги надомести на другата странка и на вмешувачот сразмерниот дел од трошоците. Судот, вака не постапил со оглед на конкретната ситуација во конкретниов случај да само тужителот предјавил трошоци на постапката, така што судот се ограничил да одлучува по ова барање, уважувајќи ги трошоците сразмерно на постигнатиот успех во постапката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.29/98 од 14.04.1998 година.

72. Во спор за враќање на дадени средства поради неисполнување на договор, тужениот може да истакне противтужба за наплата на свое побарување што му го долгува тужителот, нако истото се однесува на трошоци и награда на адвокат од застапување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е делумно основана.

Неосновани се и наводите од ревизијата за погрешна примена на материјалното право со побиваната и првостепената пресуда во делот на уваженото тужбено барање, а кога се има предвид утврдената фактичка состојба:

Пониските судови од изведените докази меѓу другото утврдиле дека тужителот и тужениот се познавале уште од 1991 година, и дека уште тогаш тужениот како адвокат го застапувал тужителот во правната работа против тужениот НН. Тужителот во текот на 1993 година сакал да регистрира мешовито претпријатие со лицето НН, и за таа цел се обратил до тужениот како адвокат за да истиот му регистрира мешовито претпријатие односно да му издејствува одобрение за основање на мешовито претпријатие со споменатото лице. Во канцеларијата на тужениот, тужителот за услугата која што требал да ја изврши му дал на тужениот пари во износ од 300 германски марки во присуство на

споменатото лице. Со оглед на тоа дека во подолг временски период тужениот не ја исполнил преземената обврска, тужителот на 20.09.1993 година писмено побарал да му бидат вратени тие дадени 300 германски марки во рок од 10 дена, па како не ги добил назад нарите го повел конкретниов спор.

На вака утврдената фактичка состојба правилно пониските судови во однос на уваженото тужбено барање со побивањата и првостепената пресуда го примениле материјалното право. Неспорно е утврдено дека тужителот на тужениот му дал 300 германски марки за да ја изврши определената услуга - работа, но тој тоа не го сторил, а и на повик од тужителот, тужениот не ги вратил споменатите средства. Во состојба кога тужениот не ја извршил обврската, а не ги вратил ни средствата иако бил повикан тоа да го стори од страна на тужителот, фактички тој го раскинал договорот за преземената услуга, па во смисла на член 124 и член 132 став 2 и 5 од Законот за облигационите односи, кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е важечки закон, - е должен да ги врати тие средства и плати на нив соодветна камата.

Од изнесените причини следуваше овој суд да донесе пресуда како под I од изреката согласно член 393 од ЗПП.

Меѓутоа, основани се ревизиските наводи на тужениот во делот на одбиеното противтужбено барање поради нецелосно утврдена фактичка состојба во однос на ова барање, погрешна е примената на материјалното право. Пониските судови утврдиле дека тужениот кој е адвокат го застапувал тужителот во спор против ИИ, и во спорот кој завршил со правосилна пресуда кај првостепенит суд, биле досудени трошоци на сега тужителот во износ од 12.282,52 тогашни динари, односно подоцна деноминирани 122,80 денари, па да сега тужениот овие пари, како трошоци досудени на тужителот да му ги плати споменатото претпријатие, можел да си ги надомести во друга постапка, а не во оваа со изјавената противтужба, како што сметаат пониските судови во првостепената и побивањата пресуда.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови одбивајќи го тужбеното барање на тужениот истакнат со противтужбата, погрешно го примениле материјалното право. Факт е дека тужениот бил полномошник на тужителот во споменатиот спор, факт е дека споменатото претпријатие со правосилната пресуда е во обврска да му плати

на сега тужителот трошкови во износ од 122,82 денари, но факт е дека право на трошкови и награда има и тужениот како негов полномошник во тој спор. Како пак пописките судови не утврдиле и не разграничиле на кој дел од досудените трошкови сега тужениот има право на име награда и трошкови, со оглед на тоа да во тие досудени трошкови спаѓаат и платени такси за тужба и пресуда, потоа дали и кој ги платил тие такси (дали тужителот или евентуално тужениот) и слично на ова, овој суд наоѓа дека поради погрешна примена на материјалното право во делот на противтужбеното барање и нецелосно е утврдена фактичката состојба, поради што согласно член 395 став 2 од ЗПП донесе решение како под II од изреката.

Пресуда и решение на Врховниот суд на Република Македонија, Фев.бр.178/97 од 29.04.1998 година.

73. Кога повеќе тужители со иста тужба ја оспоруваат законноста на одлуките за престапок на работниот однос, донесени посебно за секој од нив, во парницата тие се самостојна странка и нивните дејствија или пропуштања не им користат ниту им штетат на другите сопарничари.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се и ревизиските наводи дека сите тужители во овој спор се единствени сопарничари, од причини што заради карактерот на оспорените одлуки и односот на секој од тужителите посебно, не може да стане збор за тоа да може спорот да се реши на еднаков начин спрема сите, како што тоа е пропишано во член 201 од ЗПП. Иако е поднесена една тужба од сите тужители, секој од нив во спорот е самостојна странка и нивните дејствија или пропуштања не им користат ниту им нантетуваат на другите сопарничари - член 200 од ЗПП. Од тие причини по наоѓање на овој суд правилно е стојалштето на пописките судови дека тужителите секој е посебна странка. Во таа смисла правилен е заклучокот за дел од тужителите дека тужбата поднесена од нив е ненавремена согласно член 83 од ЗОПРО. Ваквото стојалиште од наведените причини го прифаќа и овој суд, при што укажува дека заради тоа тужбата во тој дел

требало да се отфрли како ненавремена, а не да се одбие тужбеното барање. Бидејќи последиците за тужителите од ваквото одлучување се исти како при отфрлање на тужба поради пропуштен преклузивен рок за барање заштита на право по судска постапка, немаше основ за поинакво одлучување по изјавената репизија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.702/98 од 01.07.1998 година.

74. Доколку решавањето на правото за исплата на плата за одреден период зависи од решавањето на претходно прашање, дали работникот во тој период бил во работен однос, а за тоа веќе е заведен спор, судот заради заедничко расправање е пушно да пристапи кон спојување на парниците.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепенниот суд со побиваното решение тужбата на тужителот против тужениот за надомест на штета за исплата на плата за месец мај и јуни 1995 година во износ од 6.500,00 денари ја отфрлил како прерано поднесена бидејќи било спорно решавањето на претходното прашање дали тужителот во овој временски период за кој бара исплата на плата бил во работен однос кај тужениот, односно дали му престанал работниот однос, а за кое нешто имал заведено и работен спор.

Согласно член 213 став 1 точка 1 од Законот за процесната постапка прекин на постапката судот ќе определи во случај ако одлучи самиот да не решава за претходното прашање (член 12 од ЗПП).

Согласно член 12 од ЗПП кога одлуката на судот зависи од претходното прашање дали постои некое право или правен однос, а за тоа прашање судот или друг надлежен орган уште нема донесено одлука, судот може да го реши тоа прашање ако со посебни прописи не е определено поинаку.

Во конкретниотв граѓанско-правен однос по мислење на овој суд, решавањето за правото на тужителот за исплата на плата за месец мај и јуни 1995 година, зависело од решавањето на претходното прашање, дали тужителот бил во работен однос кај

тужениот за временскиот период за кој барал исплата на плата, односно дали му престанал работниот однос, а за кое нешто бил заведен посебен работен спор.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија првостепенниот суд погрешно постапил кога тужбата на тужителот ја отфрлил како прерано поднесена иако за тоа не постоел законски основ, наместо да постапил во согласност со член 213 став 1 точка 1, а во врска со член 12 од ЗПП, или да ја примени одредбата од член 213 став 1 од ЗПП во која е предвидено, ако пред исти суд течат повеќе процесни помеѓу исти лица или во кое исто лице е противник на разни тужители или разни тужени, сите овие процеси можат со решение на советот да се спојат заради заедничко расправање, ако со тоа би се забрзало расправањето или би се намалиле трошоците. За сите споени процеси судот може да донесе заедничка пресуда.

Со оглед на изнесеното, како пониските судови не постапиле и не ги примениле погоре наведените законски одредби, тоа побивањите решенија имаат недостатоци поради кои не можеа да бидат испитани, а со што е сторена суштествената повреда на одредбите од процесната постапка на која укажува овој суд, па од тие причини ревизијата е основана и во согласност со член 394 и член 400 од ЗПП се одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1194/96 од 29.01.1998 година.

75. Кога тужителот во спор за раскинување на договор за доживотно издржување во текот на постапката пред првостепенниот суд ќе умре, неговиот син може да ја преземе и да ја продолжи постапката како негов наследник.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

По наоѓање на овој суд пониските судови правилно постапиле кога прифатиле дека тужителот НН може да ја преземе и продолжи постапката по тужбата поднесена од сега покојниот Т., бидејќи тој бил негов син и како наследник можел да биде странка во спорот по смртта на неговиот татко - примателот на

издршката, односно можел да ја продолжи постапката за раскинување на договорот за доживотна издршка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.234/97 од 25.11.1998 година.

76. Продолжувањето на постапката на основа предлог од тужителот поднесен пред истекот на рокот од три месеци од настапувањето на мировањето на процесната постапка е повреда на постапката поради која не може да се изјави ревизија.

Од образложението:

Точни се наводите во ревизијата дека со решение на првостепенит суд од 19.08.1994 година, постапката по тужбата е ставена во мировање од тој ден. Рокот истекол на 19.11.1994 година, а тужителката предлогот го дала на 18.11.1994 година, што значи пред истекот на рокот. Според член 217 став 1 од ЗПП, ваквиот предлог не можела да го даде пред истекот на рокот од 3 месеци. Меѓутоа овој суд ваквите приговори не ги ценеше бидејќи по неговото наоѓање, продолжувањето на постапката на основа предлогот од тужителот поднесен пред истекот на рокот од 3 месеци од настапувањето на мировањето на процесната постапка, поведена со неговата тужба, преставува повреда на постапката од член 354 став 1 по врска со член 217 од ЗПП, поради која не може да се изјави ревизија согласно член 385 став 1 точка 1 од ЗПП. Со настапувањето на последиците од мировањето на постапката тужителот не го изгубил правото понатаму да се расправа по поставеното тужбено барање во истата тужба и мериторно да одлучува по таквото барање, што е предмет на оспорените пресуди на пониските судови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.600/97 од 04.06.1998 година.

77. Кога судот ја прифатил противтужбата со предлог побарувањата на странките да се пребијат, не можел со делумна пресуда да го задолжи тужениот да му го исплати на тужителот барањето износ.

Од образложението:

Во случајов не е спорно дека тужениот е дел од системот кој потпаднал под 25-те загубари а тужителката била вработена на работно место благајник. Со решение од 28.02.1995 година на тужителката и престанал работниот однос поради настанатите организациони промени и реструктурирањето на тужениот. По тој основ требало да и биде исплатен износ од 40.000 денари, а по налог на директорот исплатата е стопирана во банката. Ваквото барање на тужителката тужениот во целост го признава но на расправата истакна противтужбено барање во износ од 177.500 денари и предложи пребивање на тужбеното со противтужбеното барање. Противтужбеното барање тужителката го оспорува во целост по основ и висина.

Од списите по предметот исто така неспорно се гледа дека првостепенниот суд на рочиште со решение ја прифатил противтужбата на тужениот и одлучил заеднички да се расправа по барањата на двете странки.

При изнесената неспорна фактичка состојба првостепенниот суд ја заклучил расправата по тужбата и го уважил тужбеното барање така што го задолжи тужениот да ѝ го исплати на тужителката барањот износ повикувајќи се на член 329 од ЗПП. Второстепенниот суд ја одби жалбата на тужениот прифаќајќи ја утврдената фактичка состојба и дадените правни причини од првостепенниот суд.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужениот, најде дека истата е основана.

При неспорната фактичка состојба по наоѓањето на овој суд, погрешен е заклучокот на пониските судови дека со тоа што тужениот го признал тужбеното барање тоа созрело за делумна пресуда во смисла на член 329 од ЗПП. Правилно се наведува дека судот може да донесе делумна пресуда и кога е поднесена противтужба ако за одлука созрело само барањето по тужбата или барањето по противтужбата. Но, по мислењето на овој суд, кога судот ја прифатил противтужбата на тужениот во која е содржан и предлогот тужбеното барање на тужителката да се пребне со барањето по против-тужбата не можел да донесе делумна пресуда со која го задолжува тужениот да и го исплати барањот износ. Тоа од причини што во случајов таквата обврска на тужениот е во зависност од одлуката по против-тужбеното барање.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Реп.бр.1151/97 од 1.10.1997 година.

78. Исполнети се условите од член 331 од Законот за парничната постапка за донесување на пресуда врз основа на признание, кое ополномоштенот со добиеното полномошно бил овластен во име на ополномоштувачот да даде пред судот таква изјава.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка по член 354 став 2 точка 7 и точка 10 бидејќи тужената како законски застапник на нејзината малолетна ќерка согласно член 89 и член 92 од ЗПП, ополномоштила адвокат да презема дејствија за нејзе и малолетната пред судот.

Неосновани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на член 354 став 2 точка 6 од ЗПП бидејќи тужениот со полномошно заверено во Амбасадата на Република Македонија во Париз, ја ополномоштил неговата сестра во негово име да даде изјава дека се согласува со поништување на договорот за подарок пред Општинскиот суд С., а тужениот на рочиште го признал тужбеното барање, договорот за подарок да биде поништен.

Неосновани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на член 354 став 1 во врска со член 96 од ЗПП, бидејќи тужениот во полномошното со кое ја овластил неговата сестра да го застапува пред судот, изрично ја овластил во негово име да даде изјава дека се согласува со поништувањето на договорот за подарок.

Неосновани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на член 354 став 1 во врска со член 331 од ЗПП, бидејќи тужените го признале тужбеното барање до заклучувањето на главната расправа, па судот без натамошно расправање донел пресуда со која го уважил тужбеното барање - пресуда врз основа на признание.

Бидејќи Врховниот суд на Република Македонија најде дека во конкретниот случај пониските судови не сториле суштествена повреда на одредбите од процесната постапка, а на основа

утврдената фактичка состојба материјалното право е и правилно применето, согласно член 393 од ЗПП одлучи како во изреката:

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.1151/96 од 22.01.1998 година.

79. Постои суштествена повреда на одредбите од парничната постапка кога во решението на второстепенниот суд, со кое пресудата на првостепениот суд е укината и тужбата со која се барало поништување на клаузулата за правосилност на пресудата со која бракот помеѓу странките бил разведен е отфрлена, е наведено дека тужителот можел да поднесе предлог за повторување на постапката од член 421 од Законот за парничната постапка, затоа што согласно членот 260 од Законот за семејството, е одредено дека правосилна пресуда со која бракот е разведен или поништен, не може да се побина со вопредни правни декови.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитост е основано.
Ревизијата е основана.

Апелациониот суд во С. со донесувањето на побиваното решение сторил суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од член 354 став 1 во врска со член 369 став 2 од Законот за процесната постапка. Имено, Судот застанал на стојалиште дека првостепениот суд со обжалената пресуда уважувајќи го тужбеното барање на тужителката и поништувајќи ја клаузулата за правосилност на пресудата на Општинскиот суд С. сторил суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од членот 354 став 2 точка 13 од ЗПП, бидејќи одлучил за работа која била правосилно пресудена. Притоа, истакнал дека со поведената постапка тужителката барала да се интервенира во граѓански предмет што бил завршен со правосилна пресуда.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, погрешно заклучил второстепенот суд дека во конкретниот предмет постоела пресудена работа. За постоење на пресудена работа потребно е да се исполнети следните три услови: идентитет на странките во иста или обратна улога, идентитет на

барањето и идентитет на фактичката основа. Со правосилната пресуда на Општинскиот суд С. бил разведен бракот на странките. Во тој спор тужител бил тужениот во овој спор, а тужена била тужителката во овој спор. Во овој спор странките се исти само сега во обратна улога. Ова значи, дека првиот услов за постоење на пресудена работа - идентитет на странките во иста или обратна улога е исполнет. Меѓутоа, не биле исполнети другите два услова. Имено, не постои идентитет на барањето, затоа што во овој спор се бара поништување на клаузула за правосилност на пресуда што е суштински различно од барање за развод на брак, а исто така не постои и идентитет на фактичката основа, затоа што во спорот во кој е разведен бракот на странките фактичката основа се состоела во факти од значење за тоа какви биле брачните односи на странките и дали настапиле законските услови за развод на бракот, а во овој спор фактичката основа се состои во факти дали тужителката односно нејзиниот застапник ја примил пресудата на со закон предвиден начин и дали поради тоа можела да стане правосилна или не.

Бидејќи, не биле исполнети комунитивно сите три услови во конкретниот случај не постоела пресудена работа па затоа второстепенниот суд донесувајќи го своето решение погрешно ги примениле одредбите од член 354 став 1 во врска со член 369 став 2 од ЗПП, со што сторил суштествена повреда на одредбите од процесната постапка а тоа било од влијание за донесување на законита и правилна одлука.

Со побиваното решение второстепенниот суд сторил и суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од член 354 став 2 точка 13 од ЗПП, која се состои во тоа што решението содржи причини кои се меѓусебно спротивни поради што одлуката не може да се испита. Конкретно, судот како причина за донесувањето на решението, покрај веќе наведените причини за пресудена работа, навел дека од тужбата и жалбата произлегувало оти евентуално биле исполнети условите за вложување на воопштен правен лек, повторување на постапката од членот 421 став 1 точка 2 од ЗПП. Меѓутоа, ваквото образложение на судот е во директна спротивност со одредбата од членот 260 од Законот за семејството ("Службен весник на РМ" број 80/92 и 9/96), во која е определено дека ако со правосилна пресуда бракот е разведен или поништен, одлуката за развод на брак, односно поништување на брак не може да се побива со

вопредни правни лекови. Оттука произлегува дека одлуката на второстепенниот суд е нејасна и не може да се испита, што пак ја чини наведената суштествена повреда на одредбите од процесната постапка.

Од изнесените причини следуваше ревизијата и барањето за заштита на законитост согласно член 394 став 1 и член 408 став 2 во врска со член 406 од ЗПП да се уважат, а решението на второстепенниот суд да се укине и предметот да биде вратен на повторно судење на истиот суд.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз бр.24/98 и Рев.бр.433/98 од 30.04.1998 година.

80. Не е дозволена ревизијата изјавена против решение на второстепенниот суд со кое сепотврдува решението на првостепенниот суд за дозволеното повторување на постапката.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепенниот суд го уважил предлогот на предлагачот и дозволил повторување на постапката завршена со правосилна пресуда на тој суд и таа пресуда ја укинал.

Ваквата одлука, второстепенниот суд ја потврдил.

Постапувајќи по изјавената ревизија, Врховниот суд на Република Македонија најде дека ревизијата не е дозволена. Имено, во одредбата од член 389 став 2 од ЗПП, меѓу другото е пропишано дека ревизијата е недозволена ако е изјавена против пресуда (решение) против кои по закон таа не може да се изјави. Според одредбата пак од член 400 став 1 од тој закон, странките можат да изјават ревизија и против решение на второстепенниот суд со кое постапката е правосилно завршена.

Во случајов, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, ревизијата е изјавена против решение со кое постапката не се завршува правосилно, односно се дозволува нејзино повторување, според што ревизијата се јавува како недозволена, а согласно цитираните законски одредби.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.1127/97 од 03.09.1998 година.

81. Само против правосилна одлука на судот, Јавниот обвинител на Република Македонија може да подигне барање за заштита на законноста.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законноста е недозволено.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека против решението на Основниот суд во О. е поднесена жалба и предметот не бил доставен на второстепенниот суд и не се произнесол по жалбата. Согласно член 401 став 1 од ЗПП, Јавниот обвинител може да подигне барање за заштита на законноста против правосилна судска одлука. Во конкретниот случај, Јавниот обвинител поднел барање за заштита на законноста против решение кое не станало правосилно, поради што согласно член 333 став 1 од ЗПП, барањето за заштита на законноста е недозволено.

Решено во Врховниот суд на Република Македонија согласно член 408 став 2, а во врска со член 392 од ЗПП одлучи како во изреката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз.бр.101/98 од 10.12.1998 година.

82. Кога тужителот се стекнал со право на користење на гробно место врз основа на договор склучен со Јавното претпријатие кое управува со гробницата, а претпријатието ипоа правото на користење го пренело на друго лице, за барањето на тужителот Јавното претпријатие да се задолжи да го испразни гробното место стварно надлежен е да одлучува судот, а не управен орган.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Поаѓајќи од фактот дека тужителката поседува доказ дека таа стекнала право на користење на предметното гробно место и дека тоа право и било попредено од страна на тужениот, овој суд смета дека во случајов се работи за граѓанско правен однос за кој согласно член 30 и 32 став 1-б од од Законот за судовите и член 1 од Законот за процесната постапка преземен како републички пропис согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на

Уставот на Република Македонија, надлежен е да постапува и одлучува Основниот суд во Б., а не управен орган.

Повикувањето на првостепенниот суд на членот 12 од Законот за гробиштата ("Службен весник на СРМ" бр.18/73), е погрешно, затоа што со таа одредба се одредува начинот на управувањето со гробиштата, а не правото и опластувањето на управниот орган тој да ги уредува граѓанско - правните односи што настануваат со закуп на гробното место. При состојба кога тужителката се стекнала со право на користење на гробното место, за загрозувањето или повредувањето на таквото право било од страна на тужениот било од страна на друго лице надлежен е да одлучува основен суд.

Оттука, произлегува дека првостепенниот суд со отфрлање на тужбата на тужителката ја сторил наведената суштествена повреда на одредбите од процесната постапка која пак била од значење за законито одлучување, а истата повреда ја сторил и второстепенниот суд кога жалбата на тужителката ја одбил како неоснована а решението на првостепенниот суд го потврдил.

Поради ова следуваše согласно член 394 став 1 во врска со член 400 од ЗПЦ, ревизијата на тужителката во овој дел да се уважи и решенијата на двата суда да се укинат и предметот да се врати на првостепенниот суд на повторно судење.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1081/96 од 15.01.1998 година.

83. Надоместок на штета на име трошоци во кривичната постапка, во која е донесена ослободителна пресуда, обвинетиот може да бара во посебен парничен предмет под услов ако претходно тоа барање го истакнал во кривичната постапка, односно ако претходно такво барање поднел до надлежниот орган на управата, а истото му е одбиено или ако во рок од 3 месеци по таквото барање не се произнел тој орган.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите од ревизијата за погрешна примена на материјалното право кога се има во предвид утврдената фактичка состојба.

Од изведените докази во текот на постапката пошските судови меѓу другото, утврдиле дека против тужителот на 26.10.1993 година бил поднесен обвинителен акт за кривично дело-Кражба по кој е донесена ослободителна пресуда од 1.03.1995 година, затоа што не е докажано дека тужителот го сторил делото за кое што се обвинувал и со истата пресуда трошоците на кривичната постапка одлучиле да паднат на буџетските средства на судот, а таа пресуда станала правосилна на 10.11.1995 година. Тужителот во рок од три месеци од денот на доставување на правосилната пресуда со која е ослободен од обвинение, не поднел барање за висината на трошоците.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба првостепенниот суд делумно го уважил тужбеното барање на тужителот за износ од 22.600,00 денари, за кој што сметал дека му следуваат како трошоци направени во кривичната постапка, а согласно член 95 во врска со член 99 точка 1 од Законот за кривичната постапка.

Второстепенниот суд наоѓа дека со ваквото одлучување првостепенниот суд погрешно го применил материјалното право, поради што ја преиначил првостепената пресуда и одлучил така што го одбил тужбеното барање на тужителот. При одлучувањето второстепенниот суд наоѓа дека не постои основ тужителот да ги бара направените трошоци во кривичната постапка на име надомест на штета во посебен парничен предмет, затоа што тој можел во рок од три месеци по добивањето на второстепената одлука со која е потврдена првостепената ослободителна пресуда, да побара со посебно решение да му се досудат трошоците на товар на буџетските средства, а тоа не го сторил во можниот рок од три месеци и не истакнал никакво барање.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија второстепенниот суд со побивањата пресуда правилно го применил материјалното право, давајќи образложени причини од што се раководел при одлучувањето, кои ги прифаќа и овој суд. Имено, согласно член 99 од Законот за кривичната постапка во случај кога ќе се донесе пресуда со која обвинетиот се ослободува од обвинение, трошоците во постапката паѓаат на товар на буџетските средства, но за да истите се досудат секако треба да постои барање од обвинетиот, а тоа барање тој може да го поднесе на главниот претрес или доколку тогаш не го стори, може да постави посебно барање и по тоа да се донесе посебно решение.

Исто така, согласно член 542 став 2 од Законот за кривична постапка пред поднесувањето до судот тужба за надомест на штета поради донесување правосилна пресуда за ослободување од обвинение, оштетенот е должен со своето барање да се обрати до надлежниот орган заради постигнување спогодба за постоење на штета и за видот и висината на надоместокот. Со оглед на тоа што тужителот тоа не го сторил како што е предвидено со напред цитираните одредби, неосновани се неговите наводи во ревизијата.

Со оглед да не стојат наводите изнесени во ревизијата, како и тоа да не се сторени суштествени повреди на одредбите од процесната постапка од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП на кои ревизијскиот суд внимава по службена должност, а материјалното право е правилно применето, следуваеше овој суд да одлучи како во изреката согласно член 393 од ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.361/97 од 14.10.1998 година.

84. Спротивен е на принудните прописи договорот склучен помеѓу странките за физичка делба на куќа и дворно место која е неделива ниту по хоризонтала ниту по вертикала и при тоа не можат да се добијат реални делови во етажна сопственост кој ќе претставуваат градежна целина со одделен влез.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Неосновани се наводите во барањето за заштита на законитоста и во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

Од изведените докази во постапката од страна на првостепенот суд е утврдено дека тужителката и тужениот се сестра и брат. По основ на наследство се стекнале со право на сопственост на семејна станбена зграда во С.. Странките заклучиле договор за физичка делба во реални делови при што се договориле на тужениот Д. да му припадне северниот дел од КП бр.13387/9 и дел од исток во површина од 80м² од кои 27м² под зграда а 53м² под дворно место, а на тужителката да и припадне јужниот дел од куќата во површина од 80м² од кои под зграда 27м² а под дворно место 53м². Од наодот на вештото лице ББ. е

утврдено дека предметниот објект се состои од сутерен и приземје и има неправилна форма, од кој 27,92м² под сутерен и 27,92м² приземје и не била возможна физичка делба ни по хоризонтала ни по вертикала. Притоа, не можеле да се добијат реални делови кои ќе претставуваат градежна целина во етажна сопственост. Помеѓу странките не била извршена физичка делба на предметниот имот ниту во време на заклучувањето на договорот, ниту подоцна. Тужителката никогаш не станала во владение на својот реален дел, бидејќи таков не постоел.

На утврдената фактичка состојба, пониските судови го уважиле тужбеното барање на тужителката и утврдиле дека договорот за физичка делба на недвижен имот заклучен помеѓу странките е ништовен и не произведува правно дејство.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, со побиваната пресуда правилно е применето материјалното право.

Правилен е заклучокот на судот дека договорот за физичка делба заклучен помеѓу странките е спротивен на принудните прописи во смисол на член 103 од Законот за облигационите односи и како таков е ништовен и не произведува правно дејство.

Согласно член 103 од Законот за облигационите односи, договорот кој е спротивен на принудните прописи е ништовен.

Согласно член 208 од Законот за воипроцесна постапка, во постапката за делба на заеднички предмети или имот се одлучува за начинот и условите на делба на заедничкиот предмет, односно имот, и секој учесник во делбата од заедничкиот имот треба да го добие својот физички односно реален дел. Предмет на делба е имотот прз кој постои правна заедница на две или повеќе лица како што тоа била правната заедница над спорниот недвижен имот на странките. Согласно член 215 од Законот за воипроцесна постапка, учесниците во физичката делба можат да се спогодат за начинот на делбата. Ако делбата на недвижниот имот е можна физички да се изврши, тогаш спогодбата ќе се однесува на реалниот дел што го добива секој учесник како и за правата и обврските што ќе отпаднат на секој учесник во делбата. Физичка или реална делба на заеднички предмет или имот, може да се изврши само ако според физичките својства на предметот на делбата заедничкиот имот е делив. Спорната куќа и дворно место не биле деливи и на нив не можело да се изврши делба, по основа или вертикала за да се добијат реални делови и дотогашните

идеални делови не можеле да се претворат во етажна сопственост кои ќе служат за становање и претставуваат градежна целина и по правило имаат одделен влез, како што тоа е предвидено во член 4 од Законот за станбени односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, под Гзз.бр.85/98 и Рев.бр.1548/98 од 22.10.1998 година.

85. Пропустот на судијата во записникот за сочинување на судски тестамент да го наведе начинот на кој го утврдиле идентитетот на завештателот, не го чини тестаментот ништовен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Овој суд наоѓа дека судовите во редовната постапка со побивањите пресуди правилно го примениле материјалното право или поточно одредбите од член 68, 69 од Законот за наследувањето и член 252 од Законот за воипарничната постапка, а тоа се согласува и со причините изнесени во пресудите. Притоа, по наоѓање на овој суд тоа што во записникот за судски тестамент судијата не го навел начинот на кој е утврден идентитетот на завештателот, односно не потврдил на самиот тестамент дека лично го познава завештателот, сега покојната, не го прави ништовен судски тестамент составен во просторите на Медицинскиот факултет С., Клиника за нефрологија, при положба да овој недостаток е дополнително отстранет во овој спор преку сослушување на судијата кој го сочинил тестаментот.

При одлучувањето Врховниот суд на Република Македонија го ценеше и наводот во ревизијата за тоа дека завештателот, сега покојната во моментот на составувањето на тестаментот се наоѓала на лекување во Клиниката за нефрологија С. и да во тој момент не била при чиста свест и здрав разум, како и дека текстот од тестаментот бил составен од друго лице, и дека ревидентот се сомнева во веродостојноста на потписот на завештателот, но најде дека не се од влијание за поинакво одлучување. Ова од причини што предмет на тужбено барање е поништување на судски тестамент, поради тоа што судот согласно член 252 од Законот за процесната постапка не го утврдил идентитетот на завештателот согласно законот, и во границите на тоа барање на тужителот

судот одлучувал, а овие основи кои за првпат се истакнуваат во ревизијата можат да бидат презентирани за таа цел во друг спор за поништување на тестаментот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1140/96 од 18.03.1998 година.

86. Ако каматната листа што се прилага кои предлогот за извршување како веродостојна исправа не ги содржи податоците на фактура, предлогот се одбива како неоснован.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите од барањето за заштита на законитоста во делот со кој се напаѓа решението за отфрлање на приговорот од должникот како ненавремени, бидејќи од доказите и списите во предметот видно е дека должникот приговорот го поднел по истекот на рокот од 8 дена. Причините од кој се раководел при решавањето понискиот суд со нападнатото решение ги прифаќа и овој суд, поради што согласно член 13 од Законот за извршна постапка и член 408 а во врска со член 393 од ЗПП, кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија а во смисла на член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), се применува како важечки закон.

Основани се наводите од Барањето за заштита на законитоста во делот со кој се напаѓа решението СИ.бр.3282/98 од 8.04.1998 година со кое е дозволено предложеното извршување.

Во член 15 од Законот за извршната постапка ("Службен весник на РМ" бр.53/97), кој стапи во сила на 25.10.1997 година предвидено е дека - судот го дозволува извршувањето врз основа на извршна исправа, а како извршни исправи се извршната судска одлука и судско порамнување; извршна одлука и порамнување во управна постапка, ако гласат на исполнување на парична обврска и друга исправа која како извршна исправа е предвидена со Закон. Во член 21 од истиот закон меѓу другото предвидено е дека извршување заради остварување на парично побарување на правно лице се определува и врз основа на веродостојна исправа, а пак веродостојна исправа, во смисла на овој закон, е фактура,

меница и чек, со протест и со повратна сметка кога е тоа потребно за засновање на побарување, јавна исправа, извод од заверени деловни книги, според законот заверена приватна исправа и исправа која според посебните прописи има значење на јавна исправа, а како фактура се смета и пресметката на каматата.

Во конкретниот случај доверителот кон предлогот за издавање дозвола за извршување на цитираниот главен долг со камата и трошоци како веродостојна исправа приложил "каматна листа за затезни камати" од 15.09.1997 година на вкупен износ на пресметана камата од 4.740.960,00 денари. Во оваа листа нема податок од што произлегува бараната камата односно недостасуваат елементи на фактура односно пресметка на каматата, за да таа листа може да се земе за веродостојна исправа во смисла на член 21 став 1 и 2 од Законот за извршна постапка. Во приложената исправа кон предлогот за извршување нема податоци од што потекнува долгот, на што истиот се однесува (на пример подоцна платени износи по определени фактури со ознака на фактурите број и датуми односно сметки и слично, на пример, за извршена купопродажба, извршени услуги, извршена работа и слично), потоа деновите на стасаноста на истите и слично. Од ова следува заклучок дека приложената листа не е веродостојна исправа ниту пак извршна исправа во смисла на цитираната одредба од член 15 на Законот за извршна постапка, поради што следуваше овој суд согласно член 13 и 38 став 4 од Законот за извршна постапка и член 408 а во врска со член 395 став 1 од ЗПП, кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, и во смисла на член 475 од Законот за процесната постапка ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајов да го примени како важечки закон и реши како во изреката под став II.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.80/98 од 07.10.1998 година.

87. Кога со правосилна пресуда се поништени одлуките на работодавецот за престанок на работниот однос, а во меѓувреме ако работникот бил во непрекинат работен однос и ќе наполнил 40 години работен стаж, право на избор има единствено работникот дали правото на старосна пензија ќе

го оствари со ефективно одработување на потребното време за што треба да биде вратен на работа по поднесениот предлог за извршување или пак преку водењето на спорот за надомест на штета заради ускратена плата за времето на пеработењето поради незаконит престанок на работниот однос што подразбира и ушлата на придонесите за пензиско и инвалидско осигурување до исполнети 40 години работен стаж.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во текот на редовната постапка првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека доверителот поседува извршна исправа во смисла на член 16 од Законот за извршната постапка за своето побарување, односно за враќање на работа кај должникот на работно место виши стручен работник во дирекцијата за општи работи. Од списите по предметот неспорно произлегува дека должникот не го вратил доверителот на работа, наоѓајќи дека постојат причини што го спречуваат таквото извршување во смисла на член 50 од Законот за извршната постапка, односно дека доверителот не може повеќе да биде во работен однос бидејќи извесен период примал пензија преку Фондот за пензиско и инвалидско осигурување и во месец август 1997 година наполнил 40 години пензиски стаж, па неговото повторно вработување е спротивно на одредбата од член 108 став 1 точка 5 од Законот за работните односи.

На основа таква фактичка состојба првостепенниот суд не ги прифатил како основани наводите на должникот дека постојат причини што го спречуваат извршувањето, односно дека со примањето на пензијата преку Фондот за пензиско и инвалидско осигурување и исполнети 40 години стаж кај доверителот настанале околности што во смисла на член 50 точка 8 од Законот за извршната постапка влијаат врз можноста доверителот да се врати на работа. Со оглед на тоа имајќи предвид дека на доверителот му е признаен пензиски стаж од 35 години, 5 месеци и 23 дена заклучно со 30.01.1993 година, од кога впрочем и истиот не работел, а од друга страна пак 65 години старост наврнува на 27.02.1999 година, првостепенниот суд утврдил дека не е утврдено ниту еден од условите за престанок на работен однос на доверителот по сила на законот, согласно член 108 став 1 точка 5 од Законот за работните односи. Второстепенниот суд наоѓа дека

со ваквото одлучување првостепенниот суд погрешно го применил материјалното право, притоа раководејќи се од одредбите од член 108 став 1 точка 5 од Законот за работните односи која предвидува престанок на работниот однос по сила на законот, ако работникот наполни 40 години пензиски стаж или 65 години старост и најмалку 15 години стаж на осигурување. Во случајов доверителот врз основа на решението на Фондот на пензиско и инвалидско осигурување, му е признат пензиски стаж од 35 години, 5 месеци и 22 дена заклучно со 30.01.1994 година. На основа тоа второстепенниот суд наоѓа дека во текот на траењето на извршната постапка за враќање на работа или конкретно во месец август 1997 година доверителот наполнил 40 години пензиски стаж. Според тоа, во услови кога доверителот наполнил 40 години пензиски стаж тој суд наоѓа дека во смисла на наведените законски одредби исполнет е еден од условите за престанок на работен однос на доверителот по сила на законот. При такви услови не постои основ за спроведувањето на извршување за враќање на доверителот на работа кај должникот. Исто така тој суд наоѓа дека во постапката за надомест на штета поради незаконното престанување на работен однос на доверителот утврдено врз основа на правосилна судска одлука доверителот има право покрај исплатата на надоместок на штета што му следува согласно член 104 став 1 од Законот за работните односи и на придонесите по основ на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, согласно член 71 став 3 од истиот закон претставуваат обврска на работодавецот или конкретно должникот за уплата во полза на работникот односно доверителот во надлежниот Фонд за пензиско и инвалидско осигурување.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија основани се наводите во барањето за заштита на законноста дека во случајов со ваквото одлучување, второстепенниот суд погрешно го применил материјалното право.

Имено, правото на работа е неотуѓливо право гарантирано со Устав на спрема тоа со оглед дека е поништена одлуката за престанок на работниот однос не може да му се ускрати право преку работење да оствари полна старосна пензија. Работникот има право на избор дали остварувањето на право на старосна пензија ќе го оствари со работно ангажирање или пак со водење на спор за надоместок на штета заради незаконитиот престанок на работниот однос и со задолжување на работодавецот за

уплаќање на надоместоци на пензиско и инвалидско осигурување. Работникот се определил со поднесување на предлогот ова право да го оствари преку ефективно работење кај работодавецот, а со побиваната пресуда судот не можел со хипотетички конструкции во случајов да тужителот ако води спор за надоместок на штета заради неосстварена плата, поради незаконит престанок на работниот однос и во случај да работодавецот да биде задолжен да уплати определени приоднеси за одреден временски период во тој случај истиот би исполнил услови за целосна старосна пензија.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.51/98 од 01.07.1998 година.

88. Решенијата за обезбедување на парично побарување и за одобрување на ипотабулација, без претходна судска спогодба, не се извршни исправи подобни за извршување со продажба на заложените недвижности.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Пописките судови сториле суштествена повреда на одредбите од Законот за извршна постапка кога прифатиле дека приложените решенија за обезбедување и решение за одобрување на ипотабулацијата се извршни исправи подобни врз основа на нив предложеното извршување против должникот да се спроведе на начин што ќе се изврши продажба на заложената недвижност - деловна просторија и од добиените средства исплати долгот, а што е во спротивност со одредбата од член 251-ф од Законот за извршна постапка.

Согласно член 251-ф, на предлог од доверителот, судот со решение, откако ќе утврди дека спогодбата на странките од член 251-в на овој закон станала извршна (член 19), ќе определи и ќе спроведе извршување на недвижен односно подвижен предмет на должникот, заради намирување на обезбеденото парично побарување на доверителот според одредбите за извршување на недвижности (член 140 до 186), односно според одредбите за извршување на подвижни предмети (член 69 до 90), освен одредбите за изземањето од извршување. Решението од став 1 на

овој член, има значење на решение за извршување. Решението за да има значење на решение за извршување е нужно претходно да бидат исполнети условите од член 251-в од Законот. Имено, на предлог на странките судот ќе определи рочиште на кое во записникот ќе ја утврди спогодбата на странките за постоењето на побарување и за времето на неговото втасување и илвната согласност дека со укинувањето на заложното право над недвижноста на должникот односно со пописот на заложното право над подвижните предмети на должникот се обезбедува парично побарување. Потпишаниот записник за спогодбата на странките од став 1 на овој член има сила на судско порамнување.

Од списите кои предметот недвосмислено произлегува дека помеѓу странките не е постигната спогодба во смисла на член 251-в. Имено, во списите кои предметот стои решение 1 бр.225/96 од 14.06.1996 година со кое е извршено само обезбедување со засновање на заложно право врз недвижност на должникот и решение Р бр.185/96 од 14.02.1996 година со кое е одобрено ставање на прибелешка на прв ред на должникот за обезбедување на долг кои дејствија се преземени после постигнатата спогодба под 1 бр.25158/93 од 06.10.1994 година.

Отсуството на заклучена спогодба во смисла на член 251-в, врз која извршниот суд, согласно член 251-г, откако ќе утврди дека станала извршна (член 19) ќе определи и спроведе извршување на недвижноста, значи отсуство на судска спогодба врз основа на која ќе може да се дозволи извршување на начин како тоа го сторил судот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.78/97 од 29.01.1998 година.

89. Лице кое со решение на судот било именувано за вршител на должноста директор на претпријатието по запирањето на стечајната постапка и кое фактички го застапувало во правниот промет, иако не е запишано во судскиот регистар како овластено лице, е овластено да поднесе жалба во име на претпријатието како учесник и лично како лице кое смета дека со решението за упис на друго лице како овластено во судскиот регистар е повредено негово право или интерес засноваи врз закон.

Од образложението:

Основниот суд ја отфрли како недозволена жалбата поднесена во лично име и во име на правното лице, учесник во постапката, од лицето што било стечаен управник на истиот учесник, сè до донесувањето на решението од Окружниот стопански суд од 25.06.1996 година, со кое се одобрува присилното порамнување и се запира стечајната постапка, а за вршител на должноста директор на учесникот се именува подносителот на жалбата.

Второстепениот суд ваквото решение го потврди прифаќајќи го фактот дека подносителот на жалбата не бил упишан во судскиот регистар како стечаен управник односно како в.д. директор.

Врховниот суд на Република Македонија, одлучувајќи по барањето за заштита на законноста на Јавниот обвинител на Република Македонија го уважи од следните причини:

Од списите по предметот па и од одговорот на барањето за заштита на законноста, произлегува дека ова лице како вршител на должноста директор го застапувало претпријатието по основ на тоа решение, иако не бил извршен негов упис во судскиот регистар, се до упишувањето во тој регистар како вршител на должноста директор со оспореното решение на подносителот на барањето за упис. Во предметната жалба е јасно нагласено дека жалбата ја поднесува и во свое име како вршител на должноста директор.

При изнесената фактичка состојба и по наоѓањето на овој суд основан е приговорот во барањето за заштита на законноста дека правното стојалиште на поинските судови на кои се засноваат оспорените решенија е погрешно. Според член 15 став 1 од Законот за постапката за упис во судскиот регистар ("Службен лист на СФРЈ" бр.13/83), кој се применува на основа член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија како републички закон, учесник во постапката во смисла на тој закон, е лицето што ја повело постапката, како и лицето за чии што права односно правни интереси се одлучува во постапката. Според член 60 став 1 од истиот закон право на жалба против решението за упис во судскиот регистар има учесникот или друго лице кое смета дека со решението е повредено неговото право или интерес засновани прз закон. При изнесената фактичка

и правна состојба и по наоѓањето на овој суд, лицето кое со решение на судот било поставено за вршител на должноста директор на претпријатието по запирањето на стечајната постапка и која фактички го застапувало во правниот промет, како не е запишано во судскиот регистар како овластено лице, е овластено да поднесе жалба во име на претпријатието како учесник и лично како лице кое смета дека со решението за упис на друго лице како овластено во судскиот регистар е повредено негово право или интерес заснован врз закон.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.1/98 од 26.02.1998 година.

90. Признавањето на странската судска одлука и изедначување со домашна судска одлука подразбира исполнување на определени процесно правни и материјално правни претпоставки.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основани се наводите за погрешна примена на материјалното право, како резултат на што останала непотполно утврдена и фактичката состојба.

Од списите на предметот, видно е дека првостепенниот суд со решение Р.бр.44/98 извршил признавање на странска судска одлука бр.23 П 209/97м-5, со која е одобрено усвојување на ИИ, како усвоеник од страна на ИИ, како усвоител и ги укинал семејно-правните односи помеѓу усвоеникот и неговата природна мајка ИИ, со што странската судска одлука е изедначена со одлука на суд во Република Македонија. Наведеното првостепенно решение станало правосилно на 25.06.1998 година, без да биде доставено до надлежните служби на Центарот за социјални грижи на општина О.

Меѓутоа, при донесување на побиваното решение првостепенниот суд не утврдил со сигурност дали во случајов може да се изврши признавање на странска судска одлука, предвид на одредбите од Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи, преземен како републички пропис согласно член 5 од Уставниот закон.

Имено, согласно член 44 став 2 од Законот за решавање на судирот на законите со прописите на другите земји во определени односи ("Службен лист на СФРЈ" бр.43/82, 72/82), ако посвоителот и посвоеникот се државјани на различни држави за условите за засновање посвојување и за престанување на усвојување, се меродавни кумулативно правата на обете држави чии државјани се тие.

Согласно член 45 став 3 од истиот закон, ако посвоителот и посвоеникот се државјани на различни држави, а немаат живеалиште во иста држава, меродавно е правото на Република Македонија, ако едниот од нив е државјанин на Република Македонија.

Согласно член 93 од истиот закон, ако при одлучувањето за лична состојба (статусот) на државјанин на Република Македонија требало, според овој закон, да се примени правото на Република Македонија, странска судска одлука ќе се признае и кога е применето странско право, ако таа одлука суштествено не отстапува од правото на Република Македонија што се применува на таквиот однос.

Согласно член 101 став 2 од истиот закон, судот ќе се ограничи на тоа да испита дали постојат условите од член 86 до 100 на овој закон, а ако смета за потребно може да бара објаснение како од судот што ја донел одлуката, така и од странките.

Согласно член 96 од Законот за семејство ("Службен весник на РМ" бр.80/92), само малолетно лице може да биде посвоено.

Во конкретниот случај првостепенниот суд при донесување на решението со кое е признаена странска судска одлука, не ги имал предвид напред цитираните законски одредби, за да врз основа на нив оцени дали во случајот може да изврши признавање на странска судска одлука или не, имајќи во предвид дека предлагачот НН кој што е посвоеник е полнолетно лице, односно истиот е роден на 13.10.1968 година, а изјавата од неговата природна мајка за посвојување е од 25.09.1997 година.

Од изнесените причини, овој суд согласно член 408 а со примена на член 395 став 2 од ЗПП, реши како во изреката.

Во повторната постапка првостепенниот суд најпрвин ќе треба да ги има предвид напред цитираните законски одредби, целосно да ја утврди фактичката состојба, на со правилна примена на материјалното право да донесе одлука по овој предмет.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз.бр.72/98 од 07.10.1998 година.

IV. УПРАВНО ПРАВО

1. Дете родено во странство на кое едниот родител во моментот на раѓањето е државјанин на Република Македонија, а другиот странски државјанин, со потекло стекнува државјанство на Република Македонија, ако до наполниети 18 години живот биде пријавен за запишување како државјанин на Република Македонија или ако до наполниети 18 години живот постојано се насели во Република Македонија со родителот кој е државјанин на Република Македонија, но под истите услови може да стекне државјанство на Република Македонија и лице кое не е пријавено од двајцата родители со наполниети 18 години живот, ако поднесе пријава за унес во државјанство на Република Македонија со навршени 23 години живот.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи С. а со кое е одбиено барањето на тужителот за утврдување на државјанство на Република Македонија. Притоа тужениот орган оценил дека првостепеното управно решение е законито, бидејќи тужителот не ги исполнува условите за утврдување на државјанство на Република Македонија.

Согласно член 5 став 1 од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), дете родено во странство на кое едниот родител во моментот на раѓањето е државјанин на Република Македонија, а другиот странски државјанин со потекло стекнува државјанство на Република Македонија, ако до наполниети 18 години живот биде пријавено за запишување како државјанин на Република

Македонија, или ако до наполниети 18 години живот постојано се населени во Република Македонија со родителот кој е државјанин на Република Македонија. Во случај на судски спор за доделување на дете, државјанството се стекнува по правосилноста на судската одлука. Согласно став 2 од истиот член под условите од став 1 на овој член, државјанство на Република Македонија може да стекне и лице кое не е пријавено од двајцата родители со наполниети 18 години живот, ако поднесе пријава за упис во државјанство на Република Македонија со навршени 23 години живот.

Согласно член 4 став 1 точка 1 и 2 од истиот закон, со потекло стекнува државјанство на Република Македонија дете на кое во моментот на раѓањето двата родители се државјани на Република Македонија, како и на дете на кое во моментот на раѓањето едниот родител е државјанин на Република Македонија, а детето е родено во Република Македонија, доколку родителите спогодбено не определат детето да го добие државјанството на другиот родител.

Во конкретниот случај по управната постапка било ценето дали тужителот ги исполнува условите за утврдување на државјанство на Република Македонија предвидени во погоре наведениот член и било утврдено дека истиот до наполниети 18 години живот не бил пријавен за запишување како државјанин на Република Македонија, ниту до таа возраст постојано се населил во Република Македонија со родителот кој е државјанин на Република Македонија. Имајќи го предвид ова, произлегува дека тужителот не ги исполнува условите за утврдување на државјанство на Република Македонија по член 5 став 1 од погоре наведениот закон, а исто така не го исполнува ниту условот од став 2 од истиот член, а имено до навршени 23 години живот да поднесе пријава за упис во државјанство на Република Македонија, со оглед да тој е роден во 1954 година.

Исто така органите утврдиле дека тужителот не ги исполнува условите за утврдување на државјанство ни по член 4 став 1 точка 1 и 2 од законот.

Оттаму Судот наоѓа дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.384/97 од 01.07.1998 година.

2. Еден од условите за стекнување државјанство на Република Македонија со природување е лицето да го владее македонскиот јазик.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителите изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, со кое им е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека тужителите не ги исполнуваат условите за прием во државјанство на Република Македонија предвидени во член 7 став 1 точка б од Законот за државјанство на Република Македонија.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 7 став 1 точка б од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец кој поднесол барање за прием во државјанство на Република Македонија, ако го владее македонскиот јазик.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба и фактот дека Комисијата за утврдување на условот владеење на македонскиот јазик на седницата одржана на 06.02.1997 година утврдила дека тужителите не го владеат македонскиот јазик, што е еден од условите за стекнување на државјанство на Република Македонија, Судот најде дека не е повреден законот на штета на тужителите кога им е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителите дека по Република Македонија завршиле основно образование, каде како наставен предмет учеле и македонски јазик и дека тужителот поседува доказ уверение за владеење на македонски јазик, издадено од Работнички универзитет Т., меѓутоа Судот ваквите наводи не можеше да ги уважи. Ова од причина што согласно член 7 став 2 од Законот за државјанство на Република Македонија, исполнувањето на условот - владеење на македонскиот јазик непосредно го утврдува посебна комисија образувана од Владата на Република Македонија, кога се работи

за барање за стекнување државјанство со природување, поднесено од странец, а кое се однесува и на тужителите, затоа што тие не поднеле барање за прием во државјанство како државјани на поранешната СФРЈ; односно на некоја од нејзините републики, во смисла на член 26 од Законот за државјанство на Република Македонија, Имено, тужителите имаат статус на странец по истекот на рокот предвиден во став 2 на член 86 од Законот за движење и престој на странците ("Службен весник на РМ" бр.36/92). Според цитираниот член 86 став 2 од наведениот закон, до донесување на конечно решение во управна постапка за прием во државјанство на Република Македонија, одредбите на овој закон не се однесуваат на државјаните на СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ кои во рок од една година од влегувањето во сила на Законот за државјанство на Република Македонија поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија. За државјаните на СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ кои не поднеле барање за прием во државјанство на Република Македонија во рокот од став 1 на овој член или е донесено негативно решение, одредбите од овој закон ќе се применуваат во рок од два месеци по истекот на рокот во кој можеле да поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија, односно до донесување на конечно решение. Во случајов тужителите се стекнале со статус на странец после месец јануари 1994 година, а барањето за прием во државјанство на Република Македонија е поднесено на 20.11.1995 година, па од тие причини за оценка на условот владеење со македонскиот јазик, меродавна е надлежната комисија на Владата на Република Македонија, како и за сите други странци. Доколку тужителите се стекнат со условот владеење на македонскиот јазик, може да поднесат ново барање за прием во државјанство на Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1559/97 од 16.09.1998 година.

3. Владеење со македонскиот јазик се утврдува врз основа на мислењето на Комисијата за утврдување на условот владеење на македонскиот јазик.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија - С., со кое ѝ е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. При тоа, тужениот орган утврдил дека тужителката не ги исполнува условите за прием во државјанство на Република Македонија предвидени во член 7 став 1 точка 6 од Законот за државјанство на Република Македонија.

Судот смета дека оспореното решение е законшто и со него не е повреден законот.

Согласно член 7 став 1 точка 6 од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец кој поднесол барање за прием во државјанство на Република Македонија, ако го владее македонскиот јазик.

Имајќи ја предвид одредбата од член 7 став 1 точка 6 и фактот дека Комисијата за утврдување на условот владеење на македонскиот јазик на седницата одржана на 19.11.1996 година утврдила дека тужителката не го владее македонскиот јазик што е еден од условите за стекнување на државјанство на Република Македонија, Судот најде дека не е повреден законот на штета на тужителката кога и е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.936/97 од 01.07.1998 година.

4. Странец ќе биде примен во државјанство на Република Македонија ако, помеѓу другите услови, го исполнува и условот - да има 15 години непрекинат законски престој на територијатата на Република Македонија, со тоа што тој престој мора да биде регулиран согласно Законот за движење и престој на странците.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за

внатрешниот работ на Република Македонија - С., со кое на тужителот му е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепенниот орган правилно постапил кога врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба го одбил барањето на тужителот за прием во државјанство, затоа што не се исполнети законските услови од член 7 од Законот за државјанство, односно тужителот до моментот на поднесувањето на барањето за прием во државјанство законски не престојувал на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години.

Судот наоѓа дека во конкретниот случај фактичката состојба е правилно утврдена и со оспореното решение не е повреден законот. Ова затоа што согласно член 7 од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец ако поднесол барање за прием во државјанство на Република Македонија и меѓу другите услови до поднесувањето на барањето законски да престојува на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години.

Во конкретниот случај од списите приложени во предметот произлегува дека тужителот нема живеалиште на територијата на Република Македонија, бидејќи истиот живее и работат во странство. Цитираната законска одредба изрично бара лицето до поднесувањето на барањето законски да престојува на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години, а тужителот нема живеалиште на територијата на Република Македонија во моментот на поднесувањето на барањето.

Во член 7 од Законот за државјанство по кој тужителот поднел барање се предвидени условите под кои државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец, тужителот има статус на странец по истекот на рокот предвиден во став 2 од членот 86 од Законот за движење и престој на странците ("Службен весник на РМ" бр.36/92). Според споменатиот член 86 став 2 до донесување на конечно решение на управна постапка за прием во државјанство на Република Македонија, одредбите на овој закон не се однесуваат на државјаните на СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ кои во рок од една година од влегувањето во

сила на Законот за државјанство на Република Македонија поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија. За државјаните на СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ кои не поднеле барање за прием во државјанство на Република Македонија во рокот од став 1 на овој член или им е донесено негативно решение, одредбите на овој закон ќе се применуваат во рок од два месеци по истекот на рокот во кој можеле да поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија, односно до донесувањето на конечно решение. Во случајот тужителот се стекнал со статус на странец после месец јануари 1994 година, а барањето за прием во државјанство му е поднесено на 15.04.1994 година. Здобивајќи се со статус на странец согласно член 71 од Законот за движење и престој на странците, тужителот бил должен да го регулира своето престојувалниште или живеалиште според овој закон, за да се исполни условот од член 7 став 1 точка 2 од Законот за државјанство, а тоа е да има законит престој на територијата на Република Македонија, односно до поднесувањето на барањето законски да престојувал на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години.

Од напред изложеното произлегува дека тужителот не ги исполнувал условите од член 7 од Законот за државјанство, како што е утврдено во оспореното решение на Судот не најде основ за поинакво одлучување.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите на тужителот во тужбата дека неговниот престој во странство е привремен а постојано место на живеалиште и престојувалниште му е во село Ч. па смета дека ги исполнува законските услови за да биде примен во државјанство на Република Македонија. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи имајќи ги предвид напред изложените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека тужителот фактички живее и работи во странство и го нема регулирано законскиот престој на територијата на Република Македонија, како што е предвидено во член 7 од Законот за државјанство, ниту пак барањето го поднел во законскиот рок според член 26 од Законот за државјанство како државјанин на поранешната СФРЈ, односно на некоја од републиките во поранешните СФРЈ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.944/97 од 01.07.1998 година.

5. Странаец да добие прием во државјанство на Република Македонија или пак дејзин потомок од прво колено, неопходно е да се утврди каде е родена странката, во кој период живеела на територијата на Република Македонија, по кој основ била државјанин на Република Македонија или СРМ и од кои причини барала отпуст од државјанството на Република Македонија, како и по кој основ и од чие државјанство има добиено отпуст.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителите поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија -С., со кое на тужителите им е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепенниот орган правилно постапил кога го одбил барањето на тужителите бидејќи истите не ги исполнуваат условите за прием во државјанство на Република Македонија предвидени во Законот за државјанство и тоа по член 7 и 8 од Законот.

Судот оцени дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган. Ова, затоа што Судот смета дека при донесување на оспореното решение, не се почитувани правилата на управната постапка како резултат на што останала непотполно утврдена фактичката состојба, од која пак зависи правилната примена на материјалното право. Имено, согласно Законот за општата управна постапка органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти и сите докази кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Во конкретниот случај почитувањето на правилата на постапката се однесува на примената на член 8 од Законот за државјанство на Република Македонија, со кој е предвиден еден од бенифицираните начини за стекнување државјанство на Република Македонија. Согласно оваа одредба, иселеник на Република Македонија како и негов потомок од првоколено, може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2 и 8 од истиот закон.

Од списите приложени кон предметот произлегува дека тужителите барањето го имаат поднесено по член 8 од Законот

за државјанство на РМ, а тужениот орган не ги утврдиш сите факти и не ги извел потребните докази кои се од значење за правилната примена на овој член од Законот. И покрај тоа, сепак тужениот орган заземал правно становиште дека тужителите не ги исполнуваат условите од член 8 од Законот за државјанство, со оглед на тоа што тие во 1986 година замнале од територијата на Република Македонија за Република Турција, односно како странски државјани, а не како државјани на Република Македонија па за да се сметаат за иселеници.

Од ова становиште на тужениот орган произлегува дека овие државјани на Република Македонија кои добиле отпуст од државјанството на Република Македонија, односно на СРМ, биле примени востранско државјанство и се иселиле во друга држава, не може да се сметаат за иселеници на Република Македонија.

Според мислењето на овој суд, ова становиште на тужениот орган е неосновано.

Ова, затоа што тужениот орган не го имал во предвид Законот за државјанство на Социјалистичка Република Македонија ("Службен весник на СРМ" бр.19/77) и Законот за државјанство на СФРЈ ("Службен лист на СФРЈ" бр.58/76), кои важеле во времето кога се иселиле тужителите. Според овие законски прописи отпуст од државјанство на Република Македонија може да добие она лице кое има странско државјанство или ќе докаже дека ќе биде примено во странско државјанство, со тоа што решението за отпуст губи важност и се става во сила ако лицето што добило отпуст во рок од една година од денот на донесувањето на решението не стекне странско државјанство, а продолжи да живее во Македонија, односно решението за отпуст може да се стави во сила на барање од лице што добило отпуст и се иселило од Македонија, ако тоа во рок од една година од денот на иселувањето не стекнало странско државјанство.

Од овие одредби според мислење на Судот, произлегува дека како услов за добивање отпуст од државјанство и за иселување се барало лицето да добие странско државјанство. Ако е така, се поставува прашање дали со самото тоа што едно лице примило странско државјанство и се иселило како странски државјанин, не може да се смета за иселеник на Република Македонија, кога само таквото лице (странски државјанин) има интерес и можност по член 8 од Законот за државјанство да бара прием во државјанство на Република Македонија.

Оттука, Судот е на мислење дека отпустот од државјанство на Република Македонија, приемот на странско државјанство, односно иселувањето како странски државјанин се само некои од елементите кои имаат значење за статусот иселеник. Потребно е тужениот орган да утврди други факти и докази и тоа, каде се родени тужителите, во кој период живееле на територијата на Република Македонија, по кој основ и од чие државјанство добиле отпуст, по кој основ биле државјани на Република Македонија или СРМ, и од кои причини барале отпуст од државјанство на Република Македонија за да може да се извлече заклучок за правилна примена на членот 8 од Законот за државјанство на Република Македонија.

При ова, овој суд смета дека во примената на Законот треба да се има во предвид односот на Републиката кои иселениците, начелно утврден со Уставот на Република Македонија (член 49), а според кој Република Македонија се грижи и за иселениците од Македонија, го помага нивниот културен развој и ги унапредува врските со нив.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.819/97 од 01.07.1998 година.

6. Лицето кое не е психофизички здраво, има статус на малолетно лице кое нема наполнето 15 години живот, и дали ги исполнува условите за прием во државјанството на Република Македонија зависи од околноста дали неговите родители се примени во државјанството на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, а со кое одбиено е барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение согласно член 7 став 1 точка 3 од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), со оглед да тужителот не е психофизички здрав.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него не е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба.

Имено, во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека тужителот не е психофизички здрав со што не исполнува еден од условите предвидени во член 7 од Законот за државјанство на Република Македонија, па во таа смисла му го одбиле барањето за прием во државјанство.

Согласно член 12 од Законот за државјанство на Република Македонија, ако двата родители со природување стекнале државјанство на Република Македонија, државјанство на Република Македонија стекнува и нивното дете помало од 18 години.

Согласно член 168 од Законот за семејството ("Службен весник на РМ" бр.80/92), старателот на лице на кое му е одземена деловната способност, ги има правата и должностите на старател на малолетно лице кое нема наполнило 15 години живот.

Имајќи го предвид погоре цитиранот член 168 произлегува дека тужителот има статус на малолетно лице со оглед да му е назначен посебен старател што е видно од списите во предметот.

Оттаму, поврзано со погоре наведениот член 12 од Законот за државјанство на Република Македонија, Судот смета дека фактичката состојба не е утврдена целосно, бидејќи органите биле должни да утврдат дали родителите на тужителот се примени во државјанство на Република Македонија со природување, за да се реши статусот на тужителот, по однос на тоа дали може да биде државјанин на Република Македонија или не. Ова, особено што и во тужбата се укажува дека родителите на тужителот се државјани на Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2944/97 од 11.03.1998 година.

7. Кога тужителката поднела барање за прием во државјанството на Република Македонија на 10.11.1997 година, а нејзиниот сопруг починал во 1986 година, произлегува дека тужителката како поранешна брачна другарка на починатиот државјанин на Република Македонија не исполнува еден од

условите за прием во државјанството на Република Македонија според член 9 од Законот за државјанството на Република Македонија.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија -С., а со кое на тужителката и е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение согласно член 9 од Законот за државјанството на Република Македонија, со оглед да тужителката не е во брак најмалку 3 години со државјанин на Република Македонија, до моментот на поднесувањето на барањето.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителката.

Имено, согласно член 9 од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92) странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку 3 години и до поднесувањето на барањето законски престојува најмалку 1 година непрекинато на територијата на Република Македонија може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2, 6 и 8 на истиот закон.

Од оваа одредба произлегува дека тужителката треба до моментот на поднесувањето на барањето законски да престојува на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку една година и да биде во брак со државјанин на Република Македонија најмалку 3 години.

Во конкретниот случај од списите на предметот, се гледа дека тужителката поднела барање за прием во државјанство на Република Македонија на 10.11.1997 година, а нејзиниот сопруг починал 1986 година, односно 11 години пред поднесувањето на барањето за прием во државјанство. Согласно член 34 став 1 од Законот за семејството ("Службен весник на РМ" бр.80/92) еден од начините според кој престанува бракот е и смрт на брачниот другар. Оттаму произлегува дека тужителката не исполнува еден

од условите за прием во државјанство на Република Македонија според погоре цитираниот член 9 од Законот.

Од ова произлегува дека органите донеле законито решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителката дека таа е во брак со државјанин на Република Македонија од 1981 година, па затоа смета дека ги исполнува условите за прием во државјанство на Република Македонија по член 9 од законот, меѓутоа судот не можеше да ги уважи имајќи ги предвид погоре наведените причини.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2290/98 од 23.12.1998 година.

8. Само по претходно мислење на Владата на Република Македонија, странец кој наполнил 18 години живот може со природување да стекне државјанство на Република Македонија ако тоа претставува посебен научен, економски, културен и национален интерес.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија-С., а со кое одбиено е барањето на тужителката за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение со оглед да тужителката не ги исполнувала условите за прием во државјанство по член 9 и 11 од Законот за државјанството на Република Македонија.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба поради што погрешно е применет законот.

Имено, согласно член 11 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92) по исклучок од член 7 на овој закон, странец кој наполнил 18 години живот може со природување да стекне државјанство на Република Македонија ако тоа претставува

посебен научен, економски, културен и национален интерес, а посебно за сите Македонци по потекло кои живеат надвор од границите на Република Македонија. Согласно став 2 пак од истиот член, Владата на Република Македонија дава претходно мислење за постоење на посебниот интерес во смисла на став 1 на овој член.

Во конкретниот случај, органите на управата го одбиле барањето на тужителката за прием во државјанство на Република Македонија, без да прибават претходно мислење за постоење на посебниот интерес во смисла на став 1 од погоре наведениот член, кое нешто се гледа од списите во предметот, а иако тужителката барала прием во државјанство токму по член 11 од Законот за државјанството на Република Македонија.

Поради ова, фактичката состојба не е потполно утврдена, со што погрешно е применет и законот.

Од тие причини, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1286/97 од 09.09.1998 година.

9. За да добие странката отпуст од државјанство на Република Македонија, а притоа да се утврди и дека нема пречки во поглед на воената обврска, ќе мора да се има предвид дека воената обврска се состои од регрутна обврска, обврска за служење на воениот рок и обврска за служење во резервниот состав, па во зависност од тоа за кој тип воена обврска станува збор, ќе треба да се образложи со цел да се утврди дали тој услов е исполнет или не.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија-С., а со кое одбиено е барањето на тужителот за отпуст од државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека

првостепениот орган донел законито решение со оглед да тужителот не ги исполнувал условите за отпуст од државјанство предвидени во член 17 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија, а поврзано со член 3 и 63 од Законот за одбраната, односно тужителот не ја регулирал воената обврска.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба поради што погрешно е применет законот.

Согласно член 17 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92) државјанство на Република Македонија престанува со отпуст ако лицето кое поднесло барање за отпуст ги исполнува, меѓу другите услови и условот од точка 2-да нема пречки во поглед на воената обврска.

Согласно член 3 став 2 од Законот за одбраната ("Службен весник на РМ" бр.8/92) на воена обврска подлежат сите граѓани на Републиката од машки пол на возраст од 17 до 55 години живот.

Согласно член 4 од истиот закон воената обврска на граѓаните се состои од регрутна обврска, обврска на служење на воен рок и обврска на служење во резервен состав.

Имајќи ги предвид погоре наведените одредби, органите на управата не дале доволно причини за тоа во која смисла тужителот не ја регулирал воената обврска, со оглед да согласно член 4 од Законот за одбраната таа се состои од регрутна обврска, обврска за служење на воен рок и за служење во резервен состав. Ова, уште повеќе што тужениот орган во оспореното решение се повикува и на член 63 од Законот за одбраната, кој пак се однесува само на обврската за служење на воен рок, на која впрочем тужителот и не подлежи имајќи ја предвид неговата возраст, односно дека тој бил на возраст од 37 години во моментот на поднесувањето на барањето. Имено, согласно член 61 од Законот за одбраната на отслужување на военот рок може да се повикаат граѓаните на возраст до 27 односно 30 години.

При ваква фактичка и правна состојба, следуваше Судот да го поништи оспореното решение и предметот да го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2216/97 од 09.09.1998 година.

10. Личните карти се доказ за државјанство на Република Македонија, ако се заменети по влегувањето во сила на овој закон.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против заклучокот на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија со кој е отфрлен предлогот за обнова на постапката поднесен од тужителот. Притоа, тужениот орган утврдил дека согласно член 220 и член 256 од Законот за општата управна постапка во врска со член 26 од Законот за државјанството, заклучокот на првостепениот орган е законит, од причина што околноста на која се повикува тужителот-законски престој на територијата на Република Македонија од 1970 година, не е сторена веројатна.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 256 став 1 од Законот за општата управна постапка кога органот што е надлежен за решавање по предлог за обнова ќе го прими предлогот, должен е да испита дали предлогот е навремен и изјавен од овластено лице и дали околноста на која се заснова предлогот е сторена веројатна, со тоа што според став 2 на истата одредба од наведениот закон, ако условите од претходниот став не се исполнети надлежниот орган со свој заклучок ќе го отфрли предлогот.

Согласно член 26 став 3 од Законот за државјанството, државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешна СФРЈ кои имаат пријавено живелните на територијата на Република Македонија можат да стекнат државјанство на Република Македонија ако во рок една година во влегувањето во сила на овој закон поднесат барање доколку имаат постојан извор на средства, се полнолетни и до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Македонија најмалку 15 години.

Во конкретниот случај, утврдено е дека околноста на која се заснова предлогот за обнова на постапката не е сторена веројатна, односно тужителот не ја сторил веројатна околноста за законит престој на територијата на Република Македонија сметано од 1970 година, односно законски престој најмалку 15 години до поднесување на барањето за прием во државјанството

на Република Македонија на 28.12.1993 година, како еден од условите за стекнување државјанство во смисла на цитираниот член 26 од наведениот закон. Ова од причина што тужителот првпат пријавил законски престој на територијата на Република Македонија на 21.12.1970 година со лична карта број 56817 со рок на важење од 7 години, или до 1977 година, а од 1988 година живее и работи во Швајцарија, меѓутоа пред заминувањето не ја исполнил обврската согласно член 8 од Законот за пријавување на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните, кој предвидува дека граѓанинот кој има намера да престојува во странство подолго од три месеци должен е непосредно пред заминувањето да го пријави одењето во странство, односно во рок од три дена да го пријави враќањето во живеалиштето на Република Македонија, со тоа што согласно член 2 од истиот закон живеалиште е местото во кое граѓанинот се населил во него постојано да живее и во кое има обезбедено стан за живеење.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законното решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата дека тужителот живее во сопствена куќа во с.Попате-Куманово, а во Швајцарија е на привремена работа и дека неговата сопруга и децата имаат државјанство на Република Македонија, меѓутоа истите не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби како и фактот дека тужителот не ја сторил веројатно околноста за законит престој на територијата на Република Македонија најмалку 15 години до поднесување на барањето за прнем во државјанство, како основ за обнова на постапката.

Судот не можеше да ги уважи наводите на тужителот дека истиот има законски престој на територијата на Република Македонија, бидејќи поседувал лична карта издадена во 1970 година, што се потврдува и од приложеното уверение на Управата за внатрешни работи-Куманово, од причина што согласно член 28 во врска со член 23 став 1 од Законот за државјанството, тужителот имал обврска за замена на личната карта издадена до влегувањето во сила на овој закон на 11.11.1992 година. Во таа смисла, со глед на рокот на важење од седум години на личната карта издадена во 1970 година, тужителот имал обврска за замена на истата и по истекот на нејзиниот рок на важење, односно во периодот од 1977 до 1992 година.

Тужителот има можност доколку смета дека ги исполнува условите за прием во државјанството на Република Македонија во смисла на член 9 од државјанството да поднесе ново барање за стекнување на државјанство на Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1771/97 од 18.11.1998 година.

11. Условите за прием во државјанство на Република Македонија за државјаните на другите републики во поранешна СФРЈ и за државјаните на поранешна СФРЈ се точно утврдени во член 26 од Законот за државјанство, па со нив не важат условите од член 7 од истиот закон.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи, а со кое е одбиено неговото барање за прием во државјанство на Република Македонија. Тужениот орган смета дека жалбата е неоснована, бидејќи тужителот не ги исполнува условите за прием во државјанство на Република Македонија предвидени со член 7 став 1 точка 7 и член 26 од Законот за државјанство, а во врска со мислењето на Министерството за внатрешни работи-Дирекција за безбедност и контраразузување. При тоа, тужениот орган посочува дека при донесување на оспореното решение постапувал по пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.3453/97 од 1.04.1998 година.

Судот оцени дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган, од причина што при донесување на истото не се почитувани правилата на постапката.

Во конкретниот случај почитувањето на правилата на постапката се однесува на примената на член 62 од Законот за управните спорови, кој, во услови кога судот ќе поништи акт против кој бил поведен управен спор, покрај обврската за донесување нов управен акт во точно определен рок, предвидува врзаност на управниот орган со правното сфаќање и забелешките

на судот. Во таков случај, доколку причината за поништување на управниот акт е погрешна примена на материјалното право, тогаш правното сфаќање на судот што се однесува на толкувањето и примената на законските прописи, е задолжително за управниот орган кој го донел оспорениот акт

Од списите приложени кон предметот произлегува дека при донесување на оспореното решение, тужениот орган не се придржувал кон правното сфаќање на судот изразено со пресудата У.бр.3453/97 од 1.04.1998 година, во поглед на примената на прописите од материјалното право.

Имено, органите на управата го одбиле како неосновано барањето на тужителот за прием во државјанство на Република Македонија поради тоа што тужителот не ги исполнувал условите од член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство на Република Македонија кој се однесува на загрозување на безбедноста и одбраната на Република Македонија, и член 26 од истиот Закон, а во врска со мислењето на Министерството за внатрешни работи - Дирекција за безбедност и контраразузнавање од 16.04.1997 година, иако од поднесеното барање за прием во државјанство се гледа дека истото е поднесено во законски предвидениот рок во кој тужителот можел да бара прием во државјанство на Република Македонија по член 26 од Законот за државјанство на Република Македонија.

Согласно член 26 став 3 од Законот за државјанство на Република Македонија, државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија, можат да стекнат државјанство на Република Македонија ако во рок од 1 година по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање, доколку имаат постојан извор на средства, се полнолетни и до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Македонија, најмалку 15 години. Од оваа одредба произлегува дека како услови за прием во државјанство на државјани на другите републики во поранешната СФРЈ и државјани на поранешната СФРЈ, како што е овој случај, се предвидени само напред цитираните услови.

Според мислењето на овој суд член 26 не може да се поврзува со член 7 кога тоа изрично не е утврдено со Законот за државјанство. Имено, член 26 се наоѓа во преодните и завршните одредби за државјанство и се однесува за утврдување

на условите за прием во државјанство на Република Македонија само за државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија и тие немаат статус на странци за да за нив важи член 7 од Законот за државјанство на Република Македонија. Дека тоа е така произлегува и од член 86 став 1 од Законот за движење и престој на странците ("Службен весник на РМ" бр.36/92) според која одредба до донесување на конечно решение во управната постапка за прием во државјанство на Република Македонија, одредбите на овој закон не се однесуваат за државјаните на поранешна СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешна СФРЈ кои во рок од една година од влегувањето во сила на Законот за државјанство на Република Македонија поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија.

Со оглед на изложеното Судот смета дека не може да се поврзува член 26 со член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство, па решението донесено по овој основ како што е во конкретниов случај е незаконито односно погрешно е применет материјалниот закон. Ова, затоа што тужителот поднел барање за прием во државјанство по член 26 во предвидениот рок, а неговото барање е одбиено поради неисполнување на условите од член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.2071/98 од 23.12.1998 година.

12. Како државјани на Република Македонија се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи. С. со кое на тужителката и е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија.

Притоа тужениот орган утврдил дека тужителката не ги исполнува условите предвидени во член 26 став I од Законот за државјанство, дека тужителката и нејзиниот татко не се запишани во регистарот на државјаните на Република Македонија, а нејзината мајка се стекнала со државјанство на Република Македонија по пат на природување и дека фактот што на тужителката е издаден извод од матичната книга на родените во кој во рубриката државјанство стои СРМ и СФРЈ тоа е сторено по пат на автоматизам, а не согласно податоците од регистрот на државјаните на Република Македонија, па не може да се смета како доказ за државјанствена Република Македонија.

Судот смета дека оспореното решение не е законито и со истото е повреден законот. Ова затоа што и фактичката состојба во конкретниот случај не е правилно и потполно утврдена.

Според член 26 од Законот за државјанство на Република Македонија, ("Службен весник на РМ" бр.67/92), како државјанин на Република Македонија, во смисла на овој закон се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанствена Република Македонија. Прашањето за евиденција на државјаните на Република Македонија според досегашните прописи не било уредено на единствен начин. Според важечките закони во периодот од 1946 до 1977 година евиденцијата се водела од страна на органот за внатрешни работи. Според важечките прописи и после 1977 година, (Закон за државјанство на СРМ "Службен весник" број 19/77, како и Правилникот за водење евиденција за државјаните на СРМ и државјаните на другите социјалистички републики родени на територијата на СРМ, за издавање на уверение за државјанство, "Службен весник на СРМ" бр.26/77), евиденцијата за државјаните на СРМ и државјаните на другите социјалистички републики кои се родени на територијата на СРМ се води во матичната книга на родените според правилата за водење на матичните книги. Притоа при запишување на раѓањето (основно запишување) податоците за државјанство се запишуваат во рубриката државјанство, а дополнителните промени во државјанството се запишуваат во рубриката "дополнителни запишувања и прибелешки". Исто така книгите на државјаните водени според дотогашните прописи се заклучуваат со денот на стапување во сила на споменатиот правилник, со тоа што заклучените книги за државјани се чуваат во матичниот центар и од нив можат да се издаваат уверенија за државјанство за лицата

за кои во матичната книга на родените не е одбележан податокот за државјанство.

Од напред изложеното произлегува дека по 1977 година заклучените книги за државјани можат да се употребат за издавање уверение за државјанство само ако во матичните книги на родените не е одбележан податокот за државјанство. Во конкретниот случај во изводот од матичната книга на родените за тужителката издаден во 1986 година стои податокот за државјанство СРМ, СФРЈ. Ова значи дека не постои автоматизам во изводот од матичната книга на родените и во времето на важењето на прописите по 1977 година, туку на точно пропишани правила за водење на матичните книги. Тој решавачки факт органите морале да го утврдат, односно како и врз основа на што во изводот од матична книга на родените за тужителката е запишано во рубриката државјанство СРМ-СФРЈ, ако во заклучените книги на државјаните истата не е евидентирана.

Матичните книги на родените се јавни исправи кои се водат според посебни правила, и фактите запишани во нив се сметаат за точни. Не можат органите само начелно да наведат во решението дека уписот на државјаните во матичната книга е сторено по пат на автоматизам или пак да бараат тужителката да го докажува тоа што е запишано во јавната книга, односно дека извршеното запишување на државјанство во матичната книга не е запишано по пат на автоматизам.

При таква состојба на работите Судот го поништи оспорениот управен акт и предметот го врати на тужениот орган на повторно разгледување и одлучување, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3889/96 од 15.04.1998 година.

13. Странката помеѓу другите услови би го исполнила и условот да има 15 години законски престој на територијата на Република Македонија до поднесувањето на барањето, доколку се рени претходното прашање во смисла дали лицето кое што тврди дека е нејзин вообрачен татко и е државјанин на Република Македонија е навистина нејзин родител и имал законски престој

на територијата на Република Македонија во временскиот период кога странката како малолетна живеела со него.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решене одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи, а со кое одбиено е како неосновано барањето на тужителката за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение согласно член 26 од Законот за државјанство на Република Македонија, со оглед да тужителката до поднесувањето на барањето законски не престојувала на територијата на Република Македонија најмалку 15 години.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителката, а поради погрешно утврдена фактичка состојба, поради што погрешно е применет законот.

Согласно член 26 став 3 од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија, можат да стекнат државјанство на Република Македонија, ако во рок од една година по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање, доколку имаат постојан извор на средства, се полнолетни и до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Македонија најмалку 15 години.

Во конкретниот случај, органите утврдиле дека тужителката не исполнува еден од условите за прием во државјанство на Република Македонија предвиден со горе наредениот член, односно нема најмалку 15 години законит престој на територијата на Република Македонија до моментот на поднесувањето на барањето, со оглед да првпат пријавила живеалиште на 11.01.1989 година, кога станала полнолетна, а пак нејзината мајка воопшто нема пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија.

Меѓутоа, Судот смета дека фактичката состојба не е целосно утврдена. Ова затоа што во списите на предметот има

судски заверени изјави од лицето од кои јасно се гледа дека тоа лице признава дека е воцбрачен татко на тужителката и дека таа живеела со него се додека не се омажила. Овие докази ја доведуваат под сомнение утврдената фактичка состојба, а со тоа и правилната примена на законот.

При ваква состојба на работите, органите биле должни да утврдуваат дали навистина лицето е воцбрачен татко на тужителката, а согласно член 51 став 2 од Законот за семејството ("Службен весник на РМ" бр.80/92), според кој татковство може да се признае пред матичар, Центар за социјална работа и суд. Органот пред кого е дадено ова признание, должен е, без одлагање записникот за признавање на татковството да го достави до матичарот надлежен за упис на детето во МК на родените. Доколку е тоа така органите треба да утврдуваат дали тој е државјанин на Република Македонија односно дали имал законски престој на територијата на Република Македонија во време кога тужителката како малолетна живеела со него, а имајќи предвид дека законскиот престој на малолетните деца на територијата на Република Македонија се утврдува според законскиот престој на нивните родители. Ова се со цел да се утврди дали тужителката има најмалаку 15 години законски престој на територијата на Република Македонија до моментот на поднесувањето на барањето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.383/97 од 10.06.1998 година.

14. Државјанин на друга република на поранешната СФРЈ и државјанин на поранешната СФРЈ, може да стекне државјанство на Република Македонија ако помеѓу другите услови има и пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија со кое на тужителката не е одбиено барањето за прием во државјанство на

Република Македонија, бидејќи не ги исполнува условите за прием во државјанство на Република Македонија предвидени во член 26 од Законот за државјанство на Република Македонија.

Судот смета дека со оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 26 став 3 од Законот за државјанство на Република Македонија, државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ, кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија можат да стекнат државјанство на Република Македонија ако во рок од една година по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање доколку имаат постојан извор на средства, се полнолетни и до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Македонија најмалку 15 години.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба како и фактот дека тужителката пријавила живеалиште на територијата на Република Македонија на 6.03.1979 година, односно дека истата до поднесувањето на барањето 17.03.1993 година законски не престојувала на територијата на Република Македонија најмалку 15 години, Судот најде дека не е повреден законот на нејзина штета кога и е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија.

При одлучувањето, Судот го ценеше наводот во тужбата на тужителката дека истата на територијата на Република Македонија живее од 14.07.1978 година, а не како што органите утврдиле од 6.03.1979 година. Меѓутоа, ваквиот навод Судот не можеше да го уважи од причини погоре наведени посебно од фактот што тужителката наводот не го поткрепува со доказ дека го регулирала законскиот престој, а други докази кои би имале влијание за поинакво одлучување кои тужбата не се приложени.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.873/97 од 25.06.1998 година.

15. Приемот во државјанство по член 26 став 3 од Законот за државјанството не може да се поврзува со член 7 став 1 точка 7 од истиот закон кога тоа не е изричито утврдено со Законот за државјанството.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение тужениот орган постапувајќи по пресудата на Врховниот суд У.бр.3864/95 од 19.12.1996 година, ја одбил жалбата на тужителот против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, со кое му е одбиен приемот во државјанство на Република Македонија, бидејќи не ги исполнувал условите од член 26 во врска со член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство. Судот смета дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка како резултат на што останала непотполно утврдена фактичката состојба. Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбата за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законско решение.

Согласно член 26 став 3 од Законот за државјанство на Република Македонија, државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ, кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија можат да стекнат државјанство на Република Македонија ако во рок од 1 година по влегување на сила на овој закон поднесат барање доколку имаат постојан извор на средства, се полнолетни и до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Македонија најмалку 15 години. Од оваа одредба произлегува дека како услови за прием во државјанство на државјани на другите републики во поранешната СФРЈ и државјани на поранешната СФРЈ каков што е овој случај се предвидени само напред цитираните услови. Од списите на предметот се гледа дека тужениот орган и покрај укажувањата на судот во пресудата У.бр.3088/94 од 22.06.1995 година и У.бр.3864/95 од 19.12.1996 година, воопшто не утврдувал дали тужителот ги исполнува условите од член 26 од Законот за државјанство.

Од тие причини Судот оспореното решение го поништи и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

При повторното постапување по укажувањата на овој суд доколку органот утврди дека се исполнети условите од член 26 од Законот за државјанство да го има предвид имислењето на овој суд дека член 26 не може да се поврзува со член 7 кога тоа

изрично не е утврдено со Законот за државјанство. Имено, член 26 се наоѓа во преодните и завршните одредби за државјанство и се однесува за утврдување на условите за прием во државјанство на Република Македонија само за државјаните на другите републики на поранешна СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија и тие немаат статус на странци за да за нив важи член 7 од Законот за државјанство на Република Македонија. Дека е тоа така произлегува и од член 86 став 1 од Законот за движење и престој на странците ("Службен весник на РМ" бр.36/92) според која одредба до донесување на конечно решение во управната постапка за прием во државјанство на Република Македонија одредбите на овој закон не се применуваат за државјаните на поранешна СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешна СФРЈ кои во рок од 1 година од влегувањето во сила на Законот за државјанство на Република Македонија поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија.

Постапувајќи по укажувањата на овој суд, органите одкако ќе ја утврдат фактичката состојба со правилна примена на материјалното право да донесат законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1850/98 од 09.12.1998 година.

16. За да може да се утврди дали лицето има намера постојано да се насели во едно место, а кое се наоѓа на привремена работа во странство, неопходно е да се утврди каков престој тоа пријавило во странство каде што работи односно дали таму има привремен или постојан престој.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи -Одделение за внатрешни работи, а со кое на тужителот му е одбиено барањето за пријавување на живеалиште во К. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенот орган

донел законито решение согласно член 2 став 1 од Законот за пријавување на живеалиште и престојувалиште на граѓаните ("Службен весник на РМ" бр.36/92), со оглед да тужителот нема намера постојано да живее во К.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба.

Имено, согласно член 27 од Уставот на Република Македонија секој граѓанин на Република Македонија има право слободно да се движи на територијата на Републиката и слободно да го избира местото на своето живеење.

Согласно член 2 став 1 од Законот за пријавување на живеалиште и престојувалиште на граѓаните, живеалиште е местото во кое граѓанинот се населил со намера во него постојано да живее и во кое има безбедено стан.

Согласно член 3 од истиот закон, при промена на живеалиштето, граѓанинот е должен да го одјави претходното живеалиште и да го пријави новото живеалиште во рок од 8 дена од денот на иселувањето.

Согласно член 8 од истиот закон, граѓанинот кој има намера да престојува во странство подолго од три месеци должен е непосредно пред заминувањето да го пријави одењето во странство, односно во рок од три дена да го пријави враќањето во живеалиштето во Република Македонија.

Во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека тужителот не ги исполнува со закон предвидените услови во погоре цитираниот член 2 став 1, затоа што тој со својата фамилија живее и работи во странство, односно нема намера постојано да живее во К, па во таа смисла е одбиено неговото барање.

Меѓутоа, Судот наоѓа дека фактичката состојба не е целосно утврдена. Ова, затоа што не може да се види од списите во предметот од каде органите утврдиле дека тужителот нема намера постојано да живее во К. Самата околност дека тој е на работа во странство не е доволна да се утврди дека тој нема таква намера. Ова дотолку повеќе што од списите се гледа дека тужителот го одјавил своето живеалиште во Б. и поднел барање за пријавување живеалиште во К. каде има и обезбедено стан. Од друга страна пак органите биле должни да изведуваат докази со цел да утврдат каков престој тужителот има пријавено во

странство каде што работи, односно дали таму тој има привремен или постојан престој. Сето ова е од значење за правилно утврдување на фактичката состојба по однос на околноста дали тужителот има намера постојано да живее во К.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3640/96 од 18.03.1998 година.

17. За утврдување на намерата за живеење, кога одредено лице е на работа во странство, потребно е меѓу другото да се утврди карактерот на престојот на лицето во странство, односно дали има привремен или постојан престој.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи -Одделение за внатрешни работи -Г., а со кое на тужителот му е одбиено барањето за пријавување на живеалиште во Г.. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган довел законното решение согласно член 2 став 1 од Законот за пријавување на живеалиште и престојувалиште на граѓаните ("Службен весник на РМ" бр.36/92), со оглед да тужителот нема намера постојано да живее во Г..

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба.

Имено, согласно член 27 од Уставот на Република Македонија секој граѓанин на Република Македонија има право слободно да се движи на територијата на Републиката и слободно да го избира местото на своето живеење.

Согласно член 2 став 1 од Законот за пријавување на живеалиште и престојувалиште на граѓаните, живеалиште е местото во кое граѓанинот се населил со намера во него постојано да живее и во кое има безбедено стан.

Согласно член 3 од истиот закон, при промена на живеалиштето, граѓанинот е должен да го одјави претходното живеалиште и да го пријави новото живеалиште во рок од 8 дена од денот на иселувањето.

Согласно член 8 од истиот закон, граѓанинот кој има намера да престојува во странство подолго од три месеци должен е непосредно пред заминувањето да го пријави одењето во странство, односно во рок од три дена да го пријави враќањето во живеалиштето во Република Македонија.

Во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека тужителот не ги исполнува со закон предвидените услови по погоре цитираниот член 2 став 1, затоа што тој нема намера постојано да престојува во Г., туку повремено, поради што неговото барање е одбиено.

Меѓутоа, Судот наоѓа дека фактичката состојба не е целосно утврдена. Ова, затоа што и од самата службена белешка која се наоѓа во списите на предметот составена по повод оперативните проверки, произлегува дека при проверка тужителот бил присутен, но истиот времено работел во странство. Притоа, Судот смета дека околноста дека тужителот е на работа во странство не е доволна да се утврди дека тој нема намера да живее во Г.. Органите биле должни да изведуваат докази со цел да утврдат каков престој тужителот има пријавено во странство каде што работи, односно дали таму тој има привремен или постојан престој. Сето ова е од значење за правилно утврдување на фактичката состојба по однос на околноста дали тужителот има намера постојано да живее во Г..

При ваква фактичка и правна состојба, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување при тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.799/97 од 26.11.1998 година.

18. Услов за основање на верска заедница е да бидат обезбедени соодветни простории во кои ќе се вршат верските обреди и верските работи, кои треба да претставуваат целина и да бидат единствено во функција на вршењето на тие работи без да се користат на посреден или непосреден начин за политички цели.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи - Управа за внатрешни работи К., а со кое одбиено е барањето на тужителот за упис во регистарот на верските заедници. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение согласно член 17 став 3 во врска со член 23 од Законот за општествените организации и здруженијата на граѓани и член 7, 8, 13 и 14 од Законот за правната положба на верските заедници, со оглед да не се исполнети условите за упис во регистарот, односно тужителот не обезбедил посебни просторни за неговото седиште и за извршување на верските обреди.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот.

Согласно член 7 од Законот за правната положба на верските заедници ("Службен весник на СРМ" бр.39/77) верските заедници, верските собири, верските обреди, верскиот печат, верската поука, верските училишта и другите видови изразувања на верски чувства не може да се користат во политички цели.

Согласно член 8 став 2 од истиот закон пријавата за основање на верска заедница содржи: назив, седиште и подрачје на просторните во кои ќе се вршат верските работи и верските обреди.

Според член 13 од истиот закон верските обреди во собири и верските работи се вршат во црквите, цамиите, другите храмови, гробништата и другите јавни просторни, што за таа цел ги имаат определено верските заедници како и во двориштата кои со нив сочинуваат целина.

Во член 14 од истиот закон верските обреди во собири и верските работи може да се вршат и во други просторни кои и се достапни на јавноста и што верските заедници ги користат во согласност со Законот. Тие просторни мора да сочинуваат посебни целини, да имаат посебен влез и да ги исполнуваат условите утврдени во Законот за одржување на јавни собири на граѓаните. Овие просторни верските заедници можат да ги користат по добиено одобрение од надлежниот општински ор-

ган на управата во кое се утврдува за кој вид дејност можат да се користат просторите.

Од цитираните одредби од законот произлегува дека услов за основање на верска заедница е да бидат обезбедени соодветни простории во кои ќе се вршат верските обреди и верските работи, кои треба да претставуваат целина и да бидат единствено во функција на вршењето на тие работи без да се користат истите на посреден или непосреден начин за политички цели.

Во конкретниот случај од списите на предметот, се гледа дека тужителот како седиште ги пријавил просторите на адресата на која е заведено и седиштето на политичката партија Здружение на срби и црногорци. Имајќи ги предвид погоре наведените одредби правилно органите извлекле заклучок дека не се исполнети законските услови седиштето на тужителот да е во исти простории со седиштето на горе наведената политичка партија. Освен тоа тужителот и не обезбедил посебни простории за вршење на верските обреди како што е предвидено според член 13 од законот.

Од сето ова произлегува дека е донесено законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1343/97 од 23.12.1998 година.

19. Службените патувања во странство не значат и прекин на законскиот престој на територијата на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи С., со кое на тужителот му е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека тужителот не ги исполнува условите од член 9 од Законот за државјанство во врска со член 2 и 8 од Законот за пријавување на живеалиштите и престојувалиштите на граѓаните.

Судот смета дека при допесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка како резултат на што останала непотполно утврдена фактичката состојба.

Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбата за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Според член 9 од Законот за државјанство на Република Македонија, странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку 3 години и до поднесувањето на барањето законски престојува најмалку една година непрекинато на територијата на Република Македонија може со природување да стекне државјанство на Република Македонија ако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2, 6 и 8 на овој закон.

Во конкретниот случај тужениот орган утврдил дека тужителот припат се пријавил за жител на град С. како странец од 19.06.1995 година, но бидејќи живее во СР Германија не го исполнува условот до поднесувањето на барањето - 25.06.1996 година да престојува на територијата на Република Македонија најмалку една година.

Тужителот во тужбата укажува дека постојано живее и работи во С. каде се наоѓа и неговото семејство, а само службено патува во странство бидејќи во Минхен има свое претставништво, а во списите на предметот се приложени и докази дека истиот има уверение за престој од 19.06.1995 година до 12.06.1997 година и лична карта за странец.

Според член 27 Законот за движење и престој на странците, одобренето за постојан или привремен престој на странецот престанува под 1) кога ќе истекне важноста на одобренето за привремен престој, а странецот не поднел барање за продолжување на одобренето и под 2) кога тужителот кој има одобрение за постојан престој ќе се исели или ќе престојува во странство непрекинато подолго од една година, а за тоа не го известил Министерството за внатрешни работи.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби наводите во тужбата на тужителот и приложените докази во списите Судот смета дека фактичката состојба останала непотполно утврдено односно дали во конкретниот случај службените патувања во странство на тужителот значат и прекин на законскиот престој на тужителот на територијата на Република Македонија.

Од тие причини Судот оспореното решение го поништи и предметот врати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1602/97 од 23.09.1998 година.

20. Не може да се избрише од регистарот општествената организација односно здружението на граѓаните ако за измените и дополнувањата на статутот не го извести надлежниот орган за водење на регистарот во рок од 15 дена, туку може само прекршочно да се казни.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Управа за внатрешни работи, а со кое тужителот е избришан од регистарот на општествени организации и здруженија на граѓани. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение со оглед да тужителот не постапил согласно член 42 и член 18 од Законот за општествените организација и здруженија на граѓани - пречистен текст ("Службен весник на СРМ" бр.13/90).

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба.

Имено, согласно член 42 од Законот за општествените организација и здруженија на граѓани ("Службен весник на СРМ" бр.13/90), општествените организации и здруженија на граѓани се должни своите акти да ги усогласат со одредбите на овој закон во рок од 6 месеци од денот на неговото влегување во сила.

Согласно член 18 од истиот закон, општествените организации, односно здруженијата на граѓани, што вршат измени и дополнувања на статутот, се должни во рок од 15 дена за тоа имено да го известат надлежниот орган за водење на регистарот и да му достават одлука за изменување и дополнување на статут, пренисот од записник за прифаќање на одлуката и новиот статут во два примероци и да побараат запишување на овие промени во регистарот.

Во член 37 од истиот закон пак, е предвидено со парична казна ќе се казни за прекршок општествената организација, односно здружението на граѓани, ако не се постапи согласно погоре наведениот член 18.

Имајќи ги предвид овие членови, Судот наоѓа дека непочитувањето на член 18 е причина за парично казнување за прекршок, а не и за бришење на општествената организација,

односно здружението на граѓани, во конкретниот случај на тужителот.

Причините за престанокот на постоење на општествените организации, односно здруженијата на граѓани се наведени во член 22 и 23 од истиот закон, според кои општествената организација, односно здружението на граѓани престанува да работи ако затоа одлучат членовите, бројот на членовите се намали под бројот определен за основање, настанат причините од член 23 од овој закон и тоа, ако ивицата активност се користи за уривање на основите на општественото уредување утврдено со Уставот, загрозување на независноста на земјата, кршење на слободите и правата на човекот и граѓанинот загарантирани со Уставот, загрозување на мирот и рамноправната меѓународна соработка, разгорување на национална, расна или верска омраза и нетрпеливост, поттикнување кои вршење на кривични дела и навредување на јавниот морал, како и ако се утврди дека општествената организација, односно здружението на граѓани престанало со работа.

Видно од оспореното решение, Судот наоѓа дека во истото не е наведено ништо една од погоре наведените причини што би довела за престанок на тужителот. Доколку органите сметаат дека тужителот не ги исполнува условите да постои како општествена организација, односно здружение, во таков случај ќе треба во таа насока да изведуваат докази, за да утврдат кои се причините за престанок на истото. Ова, со цел да се донесе законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.885/96 од 25.02.1998 година.

21. Кога органот ќе утврди дека статутот на општествената организација или здружение, не е во согласност со законот, ќе му укаже на подносителот на барањето, во одреден рок да го отстрани тоа и при своето укажување треба да биде конкретен и јасен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи - Одделение за внатрешни работи, а со кое

е одбиено барањето на тужителот за запишување во регистарот на општествените организации и здруженија на граѓани.

Тужениот орган оценил дека првостепениот орган во целост ги почитувал одредбите од Законот за општествени организации и здружение на граѓаните и дека се исполнети условите предвидени во член 19 став 3 од Законот односно органот да го одбие барањето за запишување во регистарот, ако општествената организација или здружението во рокот што му го дал органот не е постапил по неговите забелешки. Притоа, тужениот орган смета дека тужителот не постапил по укажувањата и на првостепениот орган и на тужениот орган и посебно не била прифатена забелешката на член 5 став 2 од статутот во кој се употребувал скратен назив кој во општо не соодветнувал на целиот назив на општествената организација - Сојуз на граѓаните на Република Македонија.

Судот смета дека со оспореното решение повреден е законот на штета на тужителот, поради следното:

Првостепениот орган на 27.05.1993 година со писмо број 15-578 до тужителот ги упатил следните забелешки: да изврши измена на самиот назив на организацијата, во статутот да се извршат извесни корекции односно да се усогласи со член 10 и другите одредби од Законот за општествената организација за движење на граѓани и да му достави програма за работа.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот постапил по укажувањата на првостепениот орган со тоа што го изменил називот на општествената организација од Г. Ф.А.М во Сојуз на граѓаните на Република Македонија. Исто така извршил одредени усогласувања на статутот според Законот за општествените организации и здруженија на граѓаните за што му доставил на првостепениот орган пречистен текст од статутот, еден примерок од одлуката на собранieto, еден примерок на записник од седницата на собранieto. Тоа го сторил тужителот на 11.06.1993 година. Првостепениот орган донел решение на 5.07.1993 година со кое повторно го одбил барањето за запишување во регистар на општествените организации и здружение на граѓани од причини што од приложените списи одлуката не била во согласност со член 11 од законот, а исто така и статутот не бил во согласност со Уставот, со член 10, како и со другите одредби од Законот за општествени организации и здружение на граѓани. Во жалбата поднесена

против ова решение жалителот сега тужителот укажал дека непотполно и погрешно е утврдена фактичката состојба и погрешно е применето материјалното право затоа што тие ги извршиле исправките според укажувањата на органот и смета дека не се во прашање правни работи, туку дека во прашање се политички причини зошто на граѓаните им се ускратува правото да се организират во општествена организација.

Тужениот орган во своето решение само начелно констатирал дека се исполнети условите од член 19 став 2 од законот прифаќајќи го

стојалштето на првостепенниот орган дека не е постапено по неговите забелешки како и тоа дека не е постапено и по забелешката на тужениот орган дадена на член 5 став 2 од статутот.

Според член 19 од Законот за општествени организации и здружение на граѓани, ако органот утврди дека статутот не е во согласност со законот, ќе му укаже за тоа на подносителот на барањето и ќе му одреди рок во кое е должен тоа да го отстрани.

Според мислењето на овој суд оваа одредба го задолжува органот во своето укажување да биде конкретен и јасен кои одредби од статутот на општествената организација или здружение не се во согласност со законот за да може да се постапи по тие забелешки, а не како што е во случајот само да се укаже дека статутот треба да се усогласи со член 10 и другите одредби од законот без да се прецизира во што треба да биде тоа усогласување. Според член 17 став 2 од законот со барањето за запишување во регистарот се поднесува записник од седница на основачкото собрание на општествената организација на здружението и два примерка од статутот. Ова одредба значи дека во одлуката на општествената организација меѓу другото согласно член 13 треба да бидат внесени и целите и задачите. До колку органот смета дека целите и задачите утврдени во член 13 во одлуката за основање на општествената организација а во спротивност со законот треба да каже кои цели и задачи се спротивни и со кои одредби од законот. Истото се однесува и за статутот на општествената организација кое треба да ги уреди прашањата утврдени во член 10 од истиот закон, со тоа што и во овој случај органот е должен да укаже кои одредби од статутот не се во согласност со Законот за општествените организации и здружение на граѓаните.

Без такво конкретно и јасно укажување од страна на органот од кои причини кои одредби од одлуката и статутот се во спротивност со одредбите од Законот за општествените организации и здружение на граѓаните според мислењето на судот не може да се донесе правилно и законито решение согласно член 19 став 2 од истиот закон. Истото се однесува и за укажувањето односно забелешката на тужениот орган во врска со член 5 став 2 од статутот, а имено каква повреда односно со која одредба од законот не е во согласност, скратениот назив на организацијата.

Со оглед на напред изложеното, Судот одлучи како во изреката на оваа пресуда со тоа што го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2048/96 од 06.05.1998 година.

22. За организација чиј упис во регистарот сè уште не е извршен, измените на статутот ги врши собранieto на оснoвачитe.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоспoвана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против заклучокот на Министерството за внатрешни работи-Управа за внатрешни работи во Б.со кој се отфрла предлогот за обнова на постапка. Притоа тужениот орган оценил дека подносителот на предлогот не навел нови докази кои би можеле да доведат до поинакво решение.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот

По поднесеното барање за запишување во регистарот на општествени организации и здружение на граѓани на С. Л. В. со седниците во Б. на 27.03.1996 година Управата за внатрешни работи-Б. упатила забелешки дека во предметот не постои доказ дека лицата кои присуствувале на одржаното Собрание се легитимни претставници на соодветните асоцијации и доказ дека овие асоцијации се регистрирани во матичните држави. Исто така во известнето органот укажува дека не е почитуван член 17 став 1

од Законот за општествени организации и здруженија на граѓани според кој основачите на општествената организација односно на Здружението на граѓани или нивните органи се должни во рок од 15 дена од денот на основањето да поднесат барање за запишување во регистарот. Ова од причина што барањето за запишување во регистарот на општествени организации и здруженија на граѓани е поднесено на 11.03.1996 година, а записникот од Основачкото собрание одлуката и Статутот од ова Собрание се донесени на 25.09.1993 година.

Органот навел забелешки и по однос на усогласеноста на Статутот со член 10 од Законот за општествени организации и здруженија на граѓани односно дека во Статутот не се наведени условите и начинот на зачленување и престанување на членството и правата, обврските и одговорноста на членовите, правата, обврските и одговорноста на органите на здружението кој го застапува и претставува ова здружение како и потребата од корекција во член 18, 19 и 20 од Статутот.

Органот утврдил дека тужителот не постапил по наведените укажувања.

Судот смета дека во конкретниот случај со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот од причина што приложените докази во обновената постапка не се од влијание за поинакво одлучување.

Имено, имајќи предвид дека во конкретниот случај се работи за организација чиј упис во регистар сеуште не е извршен, Судот смета дека тужителот требал да ја има предвид одредбата од член 13 став 2 од Законот за општествени организации и здруженија на граѓани според која општествената организација и здружението на граѓани на собранieto на основачите донесуваат одлука за основање и статут на општествената организација и на здружението на граѓани. Со оглед да од страна на органот било укажано на подносителот на барањето да постапи согласно член 19 став 2 од Законот за општествени организации и здруженија на граѓани измените на статутот требало да го изврши собранieto на основачите и за тоа да достави доказ.

Кон барањето за обнова на постапката е поднесен записник од Основачко собрание од 25.09.1993 година одржан во Б. и Статут донесен од ова Собрание со иста дата и извесни корекции по однос на првобитниот статут по укажување на органот. Со оглед да тужителот за недостатоците во врска со барањето е известен

на 27.03.1996 година а приложените докази се од 25.09.1993 година, Судот смета дека истите не претставуваат докази во смисла на член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3090/96 од 17.06.1998 година.

23. За престанок на општествените организации, односно здруженијата на граѓани одлучуваат членовите, а не основачите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи, а со кое тужителот е избришан од регистарот на општествените организации и здруженија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законното решение согласно член 22 од Законот за општествените организации и здруженијата на граѓани-пречистен текст ("Службен весник на СРМ" број 13/90), со оглед на мнозинството од основачите на Здружението поднеле барање за бришење на истото.

Судот најде дека оспореното решение е незаконно и со него е повреден законот.

Согласно член 22 од Законот за општествените организации и здруженијата на граѓани-пречистен текст ("Службен весник на СРМ" број 13/90), општествената организација, односно здружението на граѓани престанува да работи ако за тоа одлучат членовите, бројот на членовите се намали под бројот определен за основање, настапат причините од член 23 на овој закон и тоа уривање на основите на општественото уредување утврдено со уставот, загрозување на независноста на земјата, кршење на слободите и правата на човекот и граѓанинот загарантирани со Уставот, загрозување на мирот и рамноправната меѓународна соработка, разгорување на национална, раска или верска омраза и нетрпеливост, поттикнување кои вршење на кривични дела и навредување на јавниот морал, и ако се утврди дека

општествената организација, односно здружението на граѓани престанало со работа.

Во член 20 од Статутот на тужителот е предвидено дека одлука за престанок на фестивалот донесува Собранието со двотретинско мнозинство поради истите причини содржани во член 22 од Законот.

Во конкретниот случај, органите на управата утврдиле дека се исполнети условите за бришење на тужителот од регистарот на општествените организации и здруженијата на граѓани од причина што мнозинството од основачите на тужителот поднеле барање за бришење на истиот.

Меѓутоа, Судот смета дека погрешен е заклучокот на органите дека се исполнети условите за бришење на тужителот согласно погоре цитираниот член 22 од Законот, од причина што за престанок на Здружението можат да одлучат само членовите на истото, а не и оснивачите кое нешто произлегува од тој член. Ола, уште повеќе што и во член 20 од Статутот на тужителот произлегува дека одлуката за престанок на Здружението може да биде донесена од Собранието со двотретинско мнозинство. На ова, основано укажува во тужбата и тужителот, што по мислење на овој суд е околноста која е од значење за правилно одлучување во случајот и која треба да се утврди. Само ако е донесена одлука за престанок на Здружението со двотретинско мнозинство на Собранието или ако постои некоја друга причина предвидена во член 22 и 23 од Законот и член 20 од Статутот, органите може да одлучат да го избришат Здружението од регистарот, а за таа цел мора да се изведуваат докази заради правилно утврдување на фактичката состојба.

При ваква фактичка и правна состојба, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.954/96 од 18.03.1998 година.

24. Согласно член 79 од Законот за здруженија на граѓани и фондациите, постапката за регистрација на здруженијата на граѓани, која на денот на влегувањето во сила на овој закон не е завршена, ќе заврши според одредбите на новиот закон.

Одобразложението:

На ден 17.03.1997 година тужителот поднел тужба до Врховниот суд на Република Македонија за управен спор против решението на Владата на Република Македонија, Комисија за решавање на управни работи во втора степен од областа на одбраната, внатрешните работи, правосудство и управа, со кое е одбена жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Градска управа за внатрешни работи - С. за запишување на тужителот во регистарот на општествени организации и здруженија на граѓани.

На ден 02.07.1998 година во "Службен весник на РМ бр.31/98" објавен е Законот за здруженијата на граѓани и фондациите, кој согласно член 85 од Законот влегол во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на РМ".

Согласно член 43 став 1 и 3 од овој закон, здруженијата на граѓани и фондациите се запишуваат во регистар што го води основниот суд на чие подрачје се наоѓа нивното седиште. Постапката за регистрација и престанок на здруженијата на граѓани и фондациите се води според правилата на процесната постапка.

Согласно пак член 76 од истиот закон постојните општествени организации и здруженија се должни своите програми и статути да ги усогласат со одредбите на законот во рок од 6 месеци од денот на неговото влегување во сила и да се запишат во регистарот на здруженијата на граѓани и фондациите, а според член 77 основниот суд ќе изврши упис на постојните општествени организации и здруженија ако ги исполнат условите утврдени со законот.

Согласно член 79 од истиот Закон, постапката за регистрација на здруженијата на граѓани, здруженија на странци и странски невладини организации, фондации, сојузи и нивни подружници, која на денот на влегувањето во сила на овој закон не е завршена, ќе заврши според одредбите на овој закон.

Имајќи ги предвид овие одредби, а со оглед да во конкретниот случај се работи за постапка за регистрација на здружение, Судот одлучи како во изреката на решението согласно член 60 од Законот за управните спорови во врска со член 21 од Законот за процесната постапка и член 43 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.619/97 од 21.10.1998 година.

25. Собранието на здружението свикано и одржано согласно Законот за општествени организации и здруженија на граѓани и Статутот на здружението е легитимно.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на Е. П. поранешен претседател на Организацијата на жените од К. П. изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Одделение за внатрешни работи, со кое пак е одлучено да се потврди решението бр.13-213 од 17.05.1995 година, односно се утврдува дека претседател на Општинската организација на жените на К. П. од 9.02.1995 година е С. Г. Притоа тужениот орган утврдил дека првостепенит орган правилно постапил кога го донел првостепеното решение со кое во регистарот на општествените организации и здружение на граѓани се запишуваат промените во Општинската организација на жените во град К.П, затоа што првостепенит орган ги почитувал одредбите од Статутот на организацијата на жените на општина К.П. (член 17 став 2 и 3), а имено дека седниците на Собранието ги свикнува Претседателот на Собранието на организацијата, а во неможност за исполнување на оваа одредба дадена е можност седницата да може да се свикнува и по барање на најмалку 1/3 од членовите на Собранието на претседателството. Појатаму дека мандатот на избраното претседателство престанало на 27.09.1994 година а нови избори не биле спроведени согласно Статутот во рок од 30 дена пред истекот на мандатот, дека изборното Собрание од 9.02.1995 година е свикано и одржано согласно член 17 став 3 од важечкиот Статутот на здружението. И конечно дека одржаното Собрание од 5.02.1996 година е основачко Собрание на кое биле избрани сите органи и тела на организацијата и за претседател е избрана Е.П., кое зборува дека во конкретниот случај се работи за ново здружение на граѓани.

Судот најде дека во конкретниот случај оспореното решение е законито и со него не е повреден законот. Ова затоа

што од деталното образложение на оспореното решение како и од увидот во списите кон предметот, произлегува дека во конкретниот случај фактичката состојба е правилно и потполно утвредена и дека материјалното право е правилно применето. Имено, во случајов решавачко е дека Собранието од 9.02.1995 година е свикано и одржано согласно Законот за општествени организации и здруженија на граѓани и важечкиот Статутот на ова здружение и тоа по барање од најмалку 1/3 од членовите на Собранието на претседателството а согласно член 17 став 3 од важечкиот Статут на организацијата, а дека седницата одржана на 5.02.1996 година се претворила во основачко Собрание на кое биле избрани сите органи и тела на ново здружение на граѓани.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот во тужбата дека Собранието одржано на 9.02.1995 година е нелегитимно, затоа што на членовите на претседателството им бил истечен мандатот, меѓутоа ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи. Ова затоа што, Статутот на организацијата на жените на општина К.П. членот 17 став 3 токму предвидува ситуација кога седница може да биде свикана, ако тоа не го направи претседателот, и по барање на најмалку 1/3 од членовите на Собранието на претседателството, како што е сторено и во случајов, за да продолжи да работи организацијата односно нејзините органи.

Исто така Судот ги имаше предвид и наводите на тужителот во тужбата дека во никој случај не може да се прифати дека се работи за ново здружение туку само дека е продолжен континуитетот на организацијата, меѓутоа ги оцени како неосновани, бидејќи одржаното Собрание на 9.02.1995 година е легитимно и го продолжува континуитетот на Општинската организација на жените на К.П.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2782/97 од 01.07.1998 година.

26. Кога годината на производство на моторното возило се совпаѓа со годината на регистрација на возилото, почетната старост на возилото ќе се смета од денот на првата регистрација - согласно насоките за постапување на надлежните органи во однос на извршување на Законот за падворешно трговско работење.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата Б., со кое на тужителот му е наредено да го врати во странство патничкото моторно возило Марка "Нисан" тип Сенгра, пријавено за увозно царинење на царинската испостава Б., според единствениот царински документ, и тоа во рок од 48 часа од извршноста на решението. Притоа, тужениот орган утврдил дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба првостепените органи допел законното решение согласно член 185 од Законот за царините во врска со член 79 став 3 од Законот за надворешно-трговско работење и насоките за постапување на надлежните органи во однос на извршувањето на овој закон, од причина што во моментот на увозот на 20.08.1996 година, предметното возило на тужителот било постаро од три години сметано од денот на производството во месец март 1993 година, утврдено по пат на вештачење од Машинскиот факултет во С.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот. Ова, затоа што во оспореното решение, само е констатирано дека при прегледот на возилото работниците на царинската испостава не можеле да ја утврдат датата на производството, поради што било побарано тој факт да се утврди по пат на вештачење спроведено од Машинскиот факултет во С. Меѓутоа во конкретниот случај не е утврдуван и не е ценет фактот дали годината на производство според документацијата на предметното возило и табличката на шасијата на истото се совпаѓа со годината на регистрацијата на возилото. Ова заради тоа што, според насоките за постапување на надлежните органи во однос на извршување на Законот за надворешно-трговско работење ("Службен весник на РМ" број 64/94), во ваков случај почетната старост на возилото се смета од денот на првата регистрација. Во врска со тоа, по жалбата, а и сега со тужбата тужителот укажува дека предметното возило е произведено 1993 година со права регистрација на 21.09.1993 година кога и го купил возилото поради што во време на увозот на 28.08.1996 година истото не било постаро од 3 години, а со тоа и увозот на возилото не е забранет.

Со оглед на изложеното, имајќи предвид дека како година на производство е утврдена 1993 година, првата регистрација на предметното возило е 21.09.1993 година, што значи се совпаѓаат по годината, Судот наоѓа дека во конкретниот случај не е разјаснето од кога ќе се смета почетната старост на предметното возило, односно дали не треба да се смета од првата регистрација. Без разјаснување и утврдување на наведеното не е можна и правилна примена на одредбите од член 79 став 3 од Законот за надворешно-трговско работење поврзано со член 185 од Законот за царините, кои предвидуваат дека домашните физички лица можат слободно да увезат патнички моторни возила со старост до три години, на што ги упатуваат насоките на Владата на Република Македонија за постапување на надлежните органи во однос на примената на овие закони.

При ваква состојба на работите, следуваше Судот согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови да одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр. 673/97 од 16.12.1998 година.

27. Лице се ослободува од обврската за служење воен рок кое што завршило училиште за внатрешни работи и поминало најмалку 2 години на должност милиционер или стражар во казнено поправен дом.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за одбрана - Подрачна единица К., а со кое одбиено е барањето на тужителот за ослободување од обврската за служење воен рок. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган на правилно и целосно утврдена фактичка состојба правилно го применил законот и донел законното решение имајќи ги предвид член 63 став 1 точка 5 од Законот за одбрана и член 20 од Правилникот за времето и начинот на упатувањето на регрутите на отслужување воен рок, одлагање и прекин на служењето на

воениот рок и отпуштањето на војниците од постојаниот состав на АРМ.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот;

Согласно член 63 став 1 точка 5 од Законот за одбрана ("Службен весник на РМ" бр.8/92 и 30/95), од обврската за служење воен рок се ослободува лице кое што завршило училиште за внатрешни работи и номинало најмалку 2 години на должност милиционер или стражар во Казнено поправен дом.

Согласно член 20 од Правилникот за времето и начинот на упатувањето на регрутите на отслужување воен рок, одлагање и прекин на служењето на воениот рок и отпуштањето на војниците од постојаниот состав на АРМ ("Службен весник на РМ" бр.34/92 и 16/96), регрутите кои до 15.02.1992 година се затекнале на школување на факултетите: Медицински, Стоматолошки, Фармацевтски, Електротехнички и Ветеринарен, групата - ОНО на Филозофскиот факултет и Факултетот за општествена самозаштита и безбедност и на школувањето на трет степен или специјализација, ќе се упатат на служење на воен рок по завршувањето на школувањето, а најдоцна до наполнување на 27 години живот.

Во конкретниот случај по списите на предметот се гледа дека тужителот не ги исполнува условите за ослободување од служење на воениот рок. Оттаму, имајќи ги предвид цитираните одредби, Судот смета дека органите правилно одлучиле кога неговото барање за ослободување од служење на воениот рок го одбиле како неосновано.

Од сето ова произлегува дека е донесено законито решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека органите погрешно утврдиле дека тој не ги исполнува условите за ослободување од служење на воениот рок истакинувајќи дека тој е полицаец во смисла на член 8 став 2, член 50 став 1 точка 2, член 24 став 2 точка 1 и член 25 став 1 и 2 од Законот за внатрешни работи со оглед да е задолжен со полициска опрема, има завршено Факултет за безбедност во Скопје и работел 2 години како полицаец. Во прилог на ваквите наводи тужителот приложил докази кои тужбата. Ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи имајќи ги предвид погоре наведените причини. Ова уште повеќе што и од доказите што тужителот ги прилага во тужбата произлегува дека тој не е полицаец и не

работел најмалку 2 години на тоа работно место. Имено, од договорот за работа од 02.02.1996 година произлегува дека тој се вработил како приправник со завршен VII степен на стручна подготовка, а откако го положил стручниот испит бил распореден на работно место виш инспектор во одбранбени подготовки по Управата за внатрешни работи К.. Од ова јасно произлегува дека тужителот не ги исполнува условите за ослободување од обврската за служење на воениот рок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1486/98 од 11.11.1998 година.

28. За правилна примена на член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје, органите се должни да утврдат факти дека подносителот на барањето нема оправдани причини за поседување на оружје со олучени цевки.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбнена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Градска управа за внатрешни работи - С. со кое одбнено му е барањето за издавање одобрение за набавување на оружје - пиштол. Притоа, тужениот орган врз основа на добиените оперативни сознанија за поведението на тужителот, како и увидот од извадокот од казнената евиденција, утврдил дека тужителот нема потреба да поседува и носи ваков вид оружје, поради што во овој случај не се исполнети условите од член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење оружје.

Судот смета дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка како резултат на што останала непотполно утврдената фактичка состојба, како претпоставка за правилна примена на законот. Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите фкати кои се од значење за донесување на правилно и законито решение. Судот најде дека во списите кои предметот нема доволно докази за да може да се оценува

законитоста на оспореното решение во смисла на член 1 од Законот за управните спорови, односно нема факти поткрепени со соодветни докази дека е утвредена материјална вистина во смисла на член од 7 од Законот за општата управна постапка по однос на тоа дека во конкретниот случај тужителот нема потреба да поседува и носи оружје - пиштол. Во списите кои предметот мора да постојат докази кои унатуваат на тоа дека одредбата од член 9 став 2 од погоре наведениот закон е основано и законито применета, односно докази во поткрепа на постоењето или непостоењето на потребата на тужителот од поседување и носење ваков вид оружје како услов за правилна и законита примена на член 9 став 2 од наведениот закон.

При ваква состојба на работите, Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него на штета на тужителот е применет законот.

Во натамошната постапка треба да се прибават докази за утврдување на фактите од значење за правилна примена од член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје. Тоа значи дека органите се должни да ги утврдат сите факти кои можат да се подведат од означената законска одредба, но исто така и конкретни докази за тие факти од кои може да се види дека во конкретниот случај основано се применува наведената одредба од законот.

При одлучувањето, Судот ги имаше предвид наводите на тужениот орган од одговорот на тужбата дека тужителот не ги исполнува условите од цитираната законска одредба, од причина што врз основа на добиените оперативни сознанија за поведенето на тужителот, како и врз основа на увидот од изводот од казнената евиденција за него е утвредено дека истиот нема потреба да носи ваков вид оружје. Меѓутоа, ваквите наводи непоткрепени со докази, Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека тужителот во списите кои предметот приложил дозвола за поседување и носење оружје - ловечка пушка, дозвола за поседување и носење службено оружје - пиштол како и решение од 1.04.1994 година за распоредување на работното место возач во Војна пошта С..

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.689/97 од 28.10.1998 година.

29. Согласно член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење оружје, надлежниот орган нема да издаде одобрение за набавување на оружје со олучени цевки ако утврди дека лицето кое поднело барање нема оправдана причина да поседува и носи оружје.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Управа за внатрешни работи - С. со кое на тужителот му е одбиено барањето за издавање на одобрение за набавување на оружје - пиштол. Притоа, тужениот орган оценил дека тужителот нема оправдана причина да поседува и носи оружје - пиштол.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење оружје ("Службен весник на СРМ" број 22/81 и "Службен весник на РМ" број 26/93), општинскиот орган за внатрешни работи нема да издаде одобрение за набавување на оружје со олучени цевки ако утврди дека лицето кое поднело барање нема оправдана причина да поседува и носи оружје или ако тоа го налагаат интересите на јавниот ред и мир.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба како и фактот дека тужителот не приложил докази дека има оправдани причини да поседува и носи оружје-пиштол Судот најде дека не е повреден законот на негова штета кога неговото барање за издавање одобрение за набавка на оружје-пиштол е одбиено.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот за сторена повреда на постапката од член 70 став 1 од Законот за општа управна постапка, бидејќи кај органот бил повикуван само за доставување решение, меѓутоа истите не ги прифати како основ за поинакво одлучување, од причина што од цитираната законска одредба произлегува овластување на органот што ја води управната постапка за повикување на странките по потреба, а со цел за остварување на начелото на економичноста во постапката, како што во случајов е сторено.

Судот ги ценеше и наводите на тужителот дека бара одобрение за набавка на оружје-пиштол поради карактерот на

неговата работа како деловен човек, во која станува по контакт со многу луѓе, а во последно време добива и анонимни телефакс пораки и телефонски повици; меѓутоа, ваквите наводи непоткрепени со докази не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираната законска одредба, како и фактот дека органот на управата е овластен да решава по слободна оценка врз основа и во границите на овластувањата што му е дадено со правните прописи во согласност со целта за која е дадено овластувањето, како што во конкретниот случај е сторено.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.367/97 од 07.10.1998 година.

30. Органите можат да одобрат или да не дозволат внесување на странска публикација под условите утврдени со закон, но не можат дозволата да ја условуваат со бројот на примероците на публикацијата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија-С, а со кое било одобрено внесување на странска публикација под назив "Разбудете се" и "Стражарска кула" по 3000 примероци за секоја публикација.Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган во конкретниот случај правилно одлучил, со оглед да внесувањето на поголемо количество на предметната публикација би било спротивно на член 7 став 3 од Законот за правната положба на верските заедници.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот.

Имено, согласно член 6 од Законот за внесувањето и растурањето на странски средства за масовно комуницирање и за странска информативна дејност во Југославија ("Службен лист на СФРЈ" бр.39/74 и 74/77) кој е преземен како републички пропис согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, внесувањето на странски печатени работи е слободно, а по исклучок за внесување заради растурање

на странски печатени работи кои според својата содржина се наменети за граѓаните, потребна е дозвола.

Во член 13 од истиот закон, таксативно се наброени причините поради кои се забранува внесување и растурање на странски печатени работи.

Имајќи ги предвид погоре цитираните одредби органите можеле или да одобрат внесување на странска публикација, или пак да не дозволат доколку постои една од таксативно наброените причини во членот 13 од Законот.

Во случајов не е јасно врз основа на која одредба од законот органите го ограничиле бројот на предметната публикација која се внесува во земјата. Притоа, Судот смета дека неодржлива е констатацијата наведена во оспореното решение дека со внесување на поголем број количество од предметната публикација би се довело до состојба која е предвидена со член 7 став 3 од Законот за правната положба на верските заедници. Ова затоа што не е образложено и нема никакви причини кои би ја поткрепиле ваквата констатација, ниту пак се изведувани некакви докази во прилог на истата, а кое нешто се гледа од списите во предметот.

При ваква фактичка и правна состојба на работите судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување при тужешниот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.890/97 од 23.12.1998 година.

31. Измена на податоците во матичните книги на родени по заклучување на книгите, органот го врши врз основа на доказите поднесени од странката и прибавените по службена должност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи -Одделение за внатрешни работи Д., а со кое му е одбиено барањето на тужителот за

исправка на податоците во матичната книга на родените за датумот и местото на раѓање од 07.05.1944 година с.С. Д. - Република Македонија на 07.05.1935 година с.О. Република Албанија.

Тужениот орган смета дека првостепенитот орган правилно постапил кога не ја одобрил исправката што ја барал тужителот затоа што од извршениот увид во списите и посебно во матичната книга на родените како и по сите други документи тужителот евидира дека е роден 1944 година а не 1935 година. При тоа тужениот орган од доказите констатирал дека со сигурност не може да се утврди дека се работи за тужителот бидејќи во приложениот извод од матичната книга на родени издаден од надлежни органи во Р.Албанија е запишано дека тоа лице е државјанин на Соединетите Американски Држави, а не државјанин на Република Македонија.

Судот наоѓа дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот. Ова затоа што согласно Законот за матичната евиденција ("Службен весник на РМ" бр.8/95) во матичната книга на родените меѓу другото се внесуваат и податоците за часот, денот, месецот, годината и местото на раѓањето на лицето. Од друга страна во сите документи кои се приложени во списите на предметот јасно стои и тоа во изводот од матичната книга на родените, и книгата за државјани дека тужителот евидира со податоците дека е роден 1944 година.

Врз основа на овие факти имајќи ја предвид цитираната одредба од законот, Судот смета дека органите правилно постапиле односно при донесувањето на решението го почитувале законот и фактите како основа за примена на законот.

Според член 23 од Законот за матичната евиденција ("Службен весник на РМ" бр.8/95) до заклучувањето на матичните книги исправка на грешките врши матичарот, а по нивното заклучување исправката се врши само врз основа на решение. Ова значи дека во управна постапка согласно правилата на водењето на управната постапка странката е должна согласно член 137 од Законот за општата управна постапка за своите наводи да понуди докази и помошност да ги поднесе. Во конкретниот случај Судот смета дека органите правилно постапиле кога врз основа на приложените докази му го одбиле барањето на тужителот за измена на податоците.

Врз основа на изложеното Судот одлучи како во изреката на оваа пресуда согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека единствена причина за ова барање е потребата во личната документација да бидат наведени вистинити податоци, меѓутоа не можеше да ги уважи од напред наведените причини и факти изведени и потврдени во управната постапка. Доколку тужителот дојде до нови докази и факти ќе може да бара обнова на постапката или да поднесе ново барање.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.462/97 од 07.10.1998 година.

32. Износот на царината за стоките предмет на царински прекршок, се утврдува според прописите што важат на денот на поведување на постапката за наплата на царината.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата С. со кое тужителот е задолжен да плати износ од 128.861,00 денари на име царина и други увозни давачки за стоката предмет на царинскиот прекршок, односно за патничкото моторно возило марка "Мазда". Притоа, тужениот орган оценил дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба првостепенитот орган донел законито решение, согласно член 303 во врска со член 22 став 12 од Законот за царините.

Тужителот во тужбата наведува дека во конкретниот случај погрешно е применет Законот за царини, односно закон кој не бил во примена во време на сторување на прекршокот и водењето на постапката за истиот, поради што постапката за наплата на царина требала да почне и да се води согласно Царинскиот закон на СФРЈ кој бил во примена. Покрај тоа тужителот укажува на неправилно пресметаниот износ на име царина и други увозни давачки, во износ од 128.861,00 денари на

Царинарницата С., во однос на проценетата вредност на предметното возило од Комисијата за проценка на моторни возила во износ од 106.704,00 денари. Воедно, тужителот со тужбата укажува на застареност на правото на наплата на царината согласно член 59 од Законот за царините.

Како во во случајот се работи за утврдување правни прашања, а имено примена на прописи-Законот за царини ("Службен весник на РМ" број 20/93), или Царинскиот закон ("Службен лист на СФРЈ" број 10/76.....20/90), како и постоењето или непостоењето застареност на правото на наплата на царината, Судот најде дека може да се оценува законитоста на оспореното решение и без списите по овој предмет.

Имено, Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 303 став 1 од Законот за царините, ако со решение за прекршок, помеѓу другите и за пречекорување на рокот за предавање на стоките на приемната односно излезната царинарница, не се одземат стоките, односно ако прекршочната постапка е запрена и не може да се води поради тоа што сторителот е непознат или недостапен на надлежните органи, или поради постоење на други законски пречки, царинарницата по службена должност ќе поведе постапка заради наплата на царината и другите увозни давачки.

Согласно член 22 став 12 од истиот закон, износот на царината за стоките предмет на царински прекршок, а кои не се одземаат во прекршочната постапка (член 19 став 1 точка 11), се утврдува според прописите што важат на денот на поведување на постапката за наплата на царината по службена должност (член 303 став 1).

Во конкретниот случај, органите утврдиле дека за патничкото моторно возило на тужителот, предмет на царински прекршок во прекршочна постапка против тужителот, која е правосилно завршена, а возилото не е одземено, тужителот има обврска за плаќање на износот од 128.861,00 денари на име царина и други увозни давачки, пресметан според прописите што важеле на денот на поведување на постапката за царинење по службена должност, односно на 20.04.1994 година.

При ваква фактичка и правна состојба на работите Судот смета дека оспореното решение е законито.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот по однос погрешна примена на Законот за царините кој не бил во сила во време на сторување на прекршокот - 5.12.1989 година и водење на прекршочната постапка во периодот од 1991 до 1993 година, меѓутоа ваквите наводи не можеше да ги уважи од причина што цитираниот член 22 став 12 од Законот за царините, за стоките предмет на царински прекршок предвидува примена на прописите што важат на денот на поведување на постапката за наплата на царината по службена должност или конкретно Законот за царините кој бил во примена на денот на поведување на предметната царинска постапка на 20.04.1994 година.

Судот не можеше да ги уважи наводите на тужителот по однос застареност на правото на наплата на царината, имајќи ја предвид содржината на член 59 од Законот за царините, кој предвидува рок на застареност за правото на наплата од 5 години од денот на настанување на обврската, со тоа што овој рок се прекршува со секое службено дејствие на надлежните органи преземено заради наплата на царината, или конкретно со поведување прекршочна постапка од царинарницата на 7.06.1991 година и постапка за наплата на царината на 20.04.1994 година.

Судот ги имаше предвид и наводите на тужителот по однос неправилно пресметаниот износ на име царина и други увозни давачки, со оглед на вредноста на моторното возило, предмет на царинскиот прекршок, меѓутоа истите непоткрепени со докази не можеше да ги уважи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.832/97 од 18.11.1998 година.

33. Царински обврзник е примателот на стоките или други лица определени со закон. Согласно Одлуката за спроведување на царински квоти за 1997 година меѓу Македонија и Словенија, не се плаќа царина за стоките увезени во рамките на квотите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата С. со кое во смисла на член 235 став 1 точка 1 од Законот за царините,

тужителот бил дополнително задолжен со износ од 119.157,00 денари на име царина и царински давачки за стоката увозно оцаринета по увозно-царинската декларација на Царинската испостава С..

Тужениот орган смета дека жалбата е неоснована, затоа што првостепениот орган со дополнителна контрола утврдил дека применетите прописи и инструменти од кои непосредно зависел пресметката на царината и другите увозни давачки во постапката на царинењето се погрешно применети, односно во моментот на увозното царинење не требало да се прифати приложеното решение за одобрена квота за увоз на стоки од Република Словенија, од причина што во истото не е содржан податок дека увозник на предметната стока е царинскиот обврзник, односно тужителот, туку корисникот на таа стока-ИИ.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Согласно член 22 став 1 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), износот на царината и на другите давачки за стоките за кои настанала обврската за плаќање царина се утврдува според состојбата на стоките и според прописите што важат на денот на поднесувањето на царинската декларација, а за стоките што патниците ги носат со себе на денот на царинењето.

Согласно член 235 став 1 точка 1 од истиот закон, ако врз основа на податоците од декларацијата од кои зависи пресметката на царината и на другите увозни давачки и од исправите што се поднесени кои декларацијата се утврди дека пресметката на царината и на другите увозни давачки не одговара на вистинската состојба на стоките, односно ако до плаќање на царината и на другите увозни давачки дошло во помал или во повисок износ, односно ако царината и другите увозни давачки се платени повеќе пати, Царинарницата е должна во рок од 1 година од денот на поднесувањето на декларацијата, дополнително да ја пресмета царината и другите увозни давачки и да донесе решение за наплата, односно за поврат на царината и на другите увозни давачки што не биле пресметани или се пресметани во помал или поголем износ од пропишаниот.

Согласно член 24 став 1 од наведениот закон, царинскиот обврзник е примателот на стоките или лицето кое тој ќе го овласти или лицето на кое гласи превозната исправа, лицето врз кое се пренесени правата од превозната исправа, лицето кое стоките ги

внесува во царинското подрачје на Република Македонија или ги внесува од царинското подрачје на Република Македонија, како и другите лица кои во случаите предвидени со овој закон, се должни да платат царина.

Одлуката за определување на царински квоти за 1997 година согласно договорот за слободна трговија меѓу Република Македонија и Република Словенија ("Службен весник на РМ" бр.72/96), ги уредува условите за увоз на стоки кои се по потекло од Република Словенија во Република Македонија во 1997 година, при што согласно член 2, за тие стоки, во рамките на квотите утврдени во прилогот 1, како составен дел на оваа одлука, не се плаќа царина. Во член 4 од истата одлука предвидено е дека остварувањето на правото на увоз на стоки од Република Словенија се остварува со поднесување барање до Министерството за надворешни работи, со тоа што помеѓу другото, барањето треба да содржи податоци за името, матичниот број и адресата на подносителот и на корисникот на стоката, ако подносителот не е истовремено и корисник.

Во конкретниот случај, за увезените стоки од Република Словенија била поднесена и оформена увозно-царинска декларација, по која согласно наведената одлука не била пресметана и наплатена царина.

Меѓутоа, извршено е дополнително задолжување со царина и други увозни давачки, од причина што тужителот, означен како царински обврзник во увозно-царинската декларација, не се јавува како подносител на барањето и корисник на одобрената квота на увезената стока од Република Словенија.

Имајќи ги предвид погоре цитираните законски одредби, Судот смета дека основната правна и фактичка состојба во конкретниот случај останала неразјаснета, а имено дали подносителот на барањето за одобрување квота за увоз на стоки од Република Словенија треба да биде само увозникот, за да може во смисла на споменатата одлука да ја користи можноста за привилегиран увоз на стоки од Република Словенија, без плаќање царина, односно дали во случајов согласно цитираниот член 24 од Законот за царините, царински обврзник е само тужителот како лице кое стоките ги внесува во царинското подрачје на Република Македонија, или пак царински обврзник е лицето кое се јавува како примател на стоките.

При ваква состојба на работите, Судот согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1881/98 од 21.10.1998 година.

34. Ако увезената стока биде пуштена во слободен промет без да биде платена царината и другите увозни давачки, за тоа може да биде задолжен шпедитерот ако од името на царинскиот обврзник се јавува како одговорно лице за правилноста на преземените дејствија односно за неисвршување на дејствијата што требало да се извршат.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбигена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението, со кое тужителот е задолжен на име царина и други увозни давачки да плати износ од 433.238,00 денари за стоката увезена со увозна царинска декларација на царинската испостава.

Притоа, тужениот орган утврдил дека во постапката на решавањето се утврдил дека спорната стока не е пријавена во определен рок од 18.03.1992 година на царинската испостава и е пуштена во слободен промет без да бидат наплатени увозни царински давачки, па согласно член 303 став 1 од Законот за царините правилно тужителот е задолжен со плаќање царина.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Ова, од причина што од списите на предметот произлегува дека спорната стока увезена со наведената увозна царинска декларација била пуштена во слободен промет без да биде спроведена постапка на царинење и без да биде платена царина и другите увозни давачки. Од увозната царинска декларација бр.2432 од 16.03.1992 година видно е дека има печат на тужителот како шпедитер на предметната стока, кој всушност ја презел обврската и одговорноста во врска со превозот на оваа стока.

Имено, согласно член 24 од Законот за царините, царински обврзник е примателот на стоките или лицето кое тој ќе го овласти или лицето на кое гласи превозната исправа, лицето врз кое се пренесени правата од превозната исправа, лицето кое стоките ги внесува во царинското подрачје на Република Македонија, како и други лица кои во случаите предвидени со закон се должни да платат царина.

Согласно член 219 од истиот Закон, ако во постапката за царинење од името на царинскиот обврзник се појават други лица (шпедитери и други) тие лица се одговорни за правилноста на преземените дејствија, односно за неизвршување на дејствијата што требало да се извршат.

Во конкретниот случај, царински обврзник е тужителот бидејќи тој како шпедитер ја презел обврската и одговорноста за превоз на предметната стока, а оваа стока била пуштена во слободен промет на територијата на Република Македонија без да биде платена царината. Од овие причини, Судот не најде основ за уважување на тужбата на тужителот и поништување на оспореното решение.

При одлучувањето, Судот го ценеше наводот на тужителот во тужбата, дека оспореното решение е спротивно на Уставот на Република Македонија и одлуките донесени од Уставниот суд на Република Македонија дека не е запазена двостепеноста во одлучувањето по жалбата, меѓутоа ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи. Ова, затоа што одредбата од членот 15 од Уставот на Република Македонија гарантира право на жалба против поединечните правни акти донесени во постапката во прв степен. Во конкретниот случај, не е повредена оваа одредба и е обезбедена двостепеност во одлучувањето, бидејќи по жалбата на тужителот изјавена против решението одлучувал орган кој не учествувал во одлучувањето во прв степен. Имено, оспореното решение е донесено од страна на Владата на Република Македонија-Комисија за решавање во втор степен по предметите од царинската управна постапка, со што не е повреден ниту Уставот ниту Законот.

Исто така, Судот не можеше да ги уважи и наводите на тужителот во тужбата дека органот при пресметувањето на царината и царинските давачки требал да го примени член 22 став 7 од Законот за царини, односно спорната стока да ја смета за превозна стока (влезна од а наменета за), па износот да се утврди

според прописите што важат на денот на поднесувањето на декларацијата за царинење на тие стоки. Ова, од причина што во конкретниот случај се работи за пресметување на царина на стоки кои се предмет на прекршок, а кои не се одземени во прекршочната постапка што се врши според прописите што важат на денот на поведување на постапката за наплата на царината по службена должност, согласно член 22 став 12 од Законот за царини.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.2731/96 од 25.02.1998 година.

35. Во случај кога се работи за стоки кои се предмет на царински прекршок, тогаш како царински обврзник може да се јави и превозникот на стоките.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарница С., а со кое тужителот бил задолжен да плати износ од 29.923,00 денари на име царина и други увозни давачки. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение согласно со член 22 став 12 и член 303 став 1 од Законот за царините, со оглед да тужителот бил превозник на стоките што биле предмет на царински прекршок, па оттаму и неговата обврска да ги плати царинските давачки за таа стока.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот.

Согласно член 303 став 1 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93) ако со решението за предметниот прекршок не се одземаат стоките, односно ако прекршочната постапка е запрена или не може да се води поради тоа што сторителот е непознат или им е недостапен на надлежните органи или поради постоење на други законски пречки, Царинарницата по службена должност ќе поведе постапка заради наплата на царината и другите увозни давачки.

Согласно член 24 од истиот закон, царински обврзник е примателот на стоките или лицето кое тој ќе го овласти или лицето на кое гласи превозната исправа, лицето врз кое се пренесени правата од превозната исправа, лицето кое стоките ги внесува во царинското подрачје на Република Македонија или ги изнесува од царинското подрачје на Република Македонија, како и други лица кои во случаите предвидени со овој закон, се должни да платат царина. За стоките што ќе се загубат или на друг начин ќе исчезнат на патот од царинската линија до приемната царинарница, царински обврзник е превозникот, односно лицето кое ќе ги преземе стоките од царинарницата.

Во конкретниот случај, се работи за стоки кои се предмет на царински прекршок, па органите правилно одлучиле кога го задолжиле тужителот да ги плати царинските давачки со оглед да тој бил превозник на истите, а според погоре цитираниот член 24 од Законот за царините и превозникот може да се јави како царински обврзник.

Според тоа, Судот смета дека е донесено правилно и законното решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека органите погрешно утврдиле кој е царински обврзник во конкретниот случај, односно дека со царинските давачки не треба да биде задолжен тој, туку увозникот на предметната стока кој е познат на органите, како и дека не е утврден фактот каде се наоѓа предметната стока, а кои околности според тужителот се од влијание за правилно одлучување. Овие наводи Судот не можеше да ги уважи, од причина што во член 24 од Законот за царините како царински обврзник е предвидено дека може да биде и лицето кое ги превезува стоките каков што е овој случај, а што се однесува до околноста каде тие стоки се наоѓаат, Судот смета дека исто така не е од влијание за правилно одлучување со оглед да обврската за плаќање на царината ја има сторителот на прекршокот како што е предвидено во член 303 став 1 од Законот за царините, а само во случај ако тој не е познат, обврзан ќе биде несовесниот држател на предметот како што тоа го предвидува став 2 од истиот член.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.643/97 од 28.10.1998 година.

36. Решение за ослободување од плаќање царина може да се донесе откако ќе се прибават и оценат потребните мислења од надлежните министерства.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарницата С., со кое тужителот бил задолжен да плати износ од 254.251,00 денари, на име царина и други увозни давачки за стоките увозно оцаринети според увозната царинска декларација на Царинската испостава К.. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенот орган донел законното решение согласно член 235 став 1 точка 1 од Законот за царините со оглед да се работи за стоки кои биле привремено извезени поради надградба.

Судот смета дека оспореното решение е незаконното и со него е повреден законот на штета на тужителот.

Согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка во образложението на второстепеното решение мораат да се оценат сите наводи во жалбата

Од списите на предметот се гледа дека тужителот во жалбата навел дека при одлучувањето првостепенот орган не ги ценел мислењата на Министерството за стопанство и Министерството за урбанизам, гредержништво и заштита на животната средина, според кои во конкретниот случај тужителот може да биде ослободен од увозните давачки.

Овие факти и докази кои тужителот ги прибавил постапувајќи согласно член 34 од Правилникот за постапката за остварување на правото на ослободување од плаќање царина ("Службен весник на РМ" бр.46/94 и 39/35) не се ценети во текот на управната постапка.

Согласно пак, член 204 став 4 од Законот за општата управна постапка, кога во закон или во пропис заснован врз закон е определено дека надлежниот орган е должен пред донесувањето на решение да прибави мислење од друг орган, решение може да се донесе само по прибавеното мислење.

Во конкретниот случај органите не постапиле во смисла на горе наведениот член со што сториле повреда на правилата на

постапката, што по мислење на Судот е од влијание за правилно одлучување во случајот.

Освен тоа органите наведуваат дека во конкретниот случај се работи за привремен извоз на возило заради надградба поради што не се исполнети условите за ослобдување од плаќање царина согласно член 29 став 1 точка 14 од Законот, без да наведат од каде произлегува обврската на тужителот да ја плати царината во ваков случај кога извозот се врши привремено заради надградба, поради што фактичката состојба погрешно и нецелосно е утвредена и врз основа на истата погрешно е применет законот.

При ваква фактичка и правна состојба, Судот одлучи оспореното решение да го поништи и предметот да го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1770/98 од 07.10.1998 година.

37. Во услови кога царинската основица не може да се утврди врз основа на член 37 став 2 од Законот за царините, како царинска основица ќе се земе договорената цена на идентични стоки купени заради увоз во Република Македонија и увезени во исто или во приближно исто време како и стоките што се царинат.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата Б. со кое е одбиен приговорот на тужителот на наодот на царинарницата со оглед на вредноста на стоките пријавени за увозно царинење според увозната царинска декларација. Притоа, тужениот орган утврдил дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба првостепенниот орган со примена на член 38 од Законот за царините правилно ја утврдил вредноста на предметните стоки, од причина што вредноста на стоките прикажана во фактурата упатува на взаемна поврзаност помеѓу продавачот и купувачот.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Основниот принцип за утврдување на царинската вредност - основица на стоките е предвидено во став 2 на член 37 од Законот за царините, според кој, вредноста на стоките што претставува царинска основица е договорената цена (трансакциска вредност), а како договорена цена се смета вистински платената цена или цената што треба да се плати за стоките купени заради увоз во Република Македонија. Согласно став 3 точка б на истата одредба од наведениот закон, под договорена цена која претставува царинска основица се подразбира дека купувачот и продавачот не се взаемно поврзани, односно ако се - дека на договорената цена не влијаат трговскиот, финансискиот или друг однос помеѓу купувачот и продавачот.

Смислата на оваа законска одредба е царинската вредност на стоката да биде договорената цена-трансакциската вредност, што е еден од основните принципи на пазарната економија, усвоен во уставно-правниот систем на Република Македонија, кој подразбира слобода на пазарот и конкуренција во воспоставувањето на цената на стоките во внатрешниот и надворешниот промет.

Дополнителниот принцип за утврдување на царинската вредност на стоките, согласно член 38 став 1 од Законот за царините предвидува дека во условите кога царинската основица не може да се утврди врз основа на член 37 став 2 од истиот закон, како царинска основица ќе се земе договорената цена на идентични стоки купени заради увоз во Република Македонија нувезени во исто или во приближно исто време како и стоките што се царинат.

Од содржината на цитираната законска одредба произлегува дека примената на овој принцип ќе се врши само доколку не може да се утврди царинската вредност на стоката согласно цитираната одредба од член 37 став 2 од наведениот закон.

Во оспореното решение на тужениот орган нема образложение во поглед на тоа зошто во конкретниот случај е применет цитираниот член 38 од Законот за царините, туку во истото како причина само се спомнува дека вредноста на стоките искажана во фактурата упатува на взаемна поврзаност помеѓу продавачот и купувачот. Притоа, очигледно тужениот орган со оспореното решение, како и првостепениот орган, не утврдувал

факти и не изведувал докази во поткрепа на својот навод дека во случајов постои взаемна поврзаност на продавачот и купувачот.

Според мислењето на овој суд не е доволно само сомнежето на тужениот орган дека постои или непостои таква взаемна поврзаност за да не се примени член 37, туку член 38 од Законот за царините.

На ова упатува одредбата од член 61 од Законот за царините, која во спроведување на царинската постапка предвидува примена на одредбите на Законот за општата управна постапка. Од ова произлегува дека органот бил должен во случајов во примената на член 37 став 3 точка б од Законот за царините да го почитува начелото на материјалната вистина предвидено согласно член 7 од Законот за општата управна постапка, односно во предметната постапка да ја утврди вистинската состојба на работите и за таа цел да ги утврди сите факти кои се од важност за донесување на правилно и законито решение, како и одредбата од член 135 став 1 од истиот закон која предвидува дека пред донесување на решението ќе се утврдат сите факти и околности што се од значење за решението и на странките ќе им се овозможи да ги остварат и заштитат своите права и правни интереси.

Имајќи ги предвид напред цитираните одредби од материјалниот и формалниот закон, Судот смета дека при донесување на оспореното решение, повредени се правилата на постапката и не е правилно утврдена фактичката состојба како услов за правилна примена на материјалното право.

Притоа, Судот смета дека даденото овластување на тужениот орган во член 229 од Законот за царините за спроведување на посебна постапка за утврдување на царинска вредност на стоките, не значи дека истиот не е должен да ја почитува и да се придржува на членот 37 став 2 од Законот за царините. Имено, само во случај кога сомнежето е поткрепено со факти и докази за взаемната поврзаност на продавачот и купувачот во поглед на царинската вредност на стоката, може да се спроведе постапката предвидена со споменатата законска одредба.

Со оглед на погоре изложеното, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови, следуваше да се одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.592/97 од 28.10.1998 година.

38. Доколку органите во управната постапка не ја прифаќаат вредноста на стоките изразена во фактурата, тогаш органите треба да имаат јасно образложение зошто не ја прифаќаат вредноста изразена во фактурата, а ипотоа да изведуваат докази со цел да утврдат која е вистинската вредност на предметната стока која што претставува царинска основница.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарница С., а со кое е одбиен приговорот на тужителот поднесен против наодот на Царинарницата на утврдената царинска основница, за стоките пријавени според увозната царинска декларација, на Царинската испостава А.. Ипотоа тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законното решение согласно член 44 став 3 и 7 од Законот за царините, кога царинската основница ја утврдил според вредноста наведена во информацијата на цени број 2718 од 17.04.1997 година, а со оглед да истиот има законско овластување во фазата на прегледот на стоките да ја цени прифатливоста на вредноста означена во фактурата во смисла дали таа вредност одговара на квалитетот на стоките.

Судот смета дека оспореното решение е незаконско и со него е повреден законот на штета на тужителот.

Имено, согласно член 44 став 1 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93) како царинска основница се зема вредноста на стоките означени во фактурата на продавачот, ако таа вредност им одговара на одредбите на тој закон што се однесуваат на договорената цена. Според став 3 од истиот член на наведениот закон, ако фактурата не е поднесена од оправдани причини, односно ако царинарницата, со оглед на околностите под кои се врши увозот, смета дека вредноста на стоките означена во фактурата не одговара на одредбите од овој закон за договорената цена, ја утврдува царинската основница согласно со одредбите од член 37 до 48 на овој закон, а пак став 7 предвидува дека царинската управа ги следи податоците за цените и по потреба издава листи на вредностите што царинските органи ги користат во постапката за утврдување на царинската основница.

Во конкретниот случај органите постапувајќи согласно погоре цитираниот член 44 став 3 и 7 од Законот за царините, царинската основица ја утврдиле според вредноста наведена во информацијата на цени број 2718 од 17.04.1997 година без да се образложи во оспореното решение зошто сметаат дека вредноста на стоките договорената цена означена во фактурата не одговара на одредбите од Законот за царините. Самиот заклучок во оспореното решение дека органите имаат законско овластување во фазата на прегледот на стоките да ја ценат прифатливоста на вредноста пријавена во фактурата не е доволна причина за одредување на царинската основица на начин како што е тоа сторено во овој случај. Ова, уште повеќе што и во приговорот и во жалбата како што тоа сега го прави и во тужбата тужителот истакнувал дека доколку органите не ја прифаќаат вредноста изразена во фактурата можеле да изведуваат други докази заради правилно и целосно утврдување на фактичката состојба, односно заради правилно утврдување на вредноста на увезената стока. Во прилог на ова е и член 61 од Законот за царините во кој е предвидено дека постапката се води според одредбите од Законот за општата управна постапка, па при одлучувањето во случајот органите биле должни да го почитуваат начелото на материјалната вистина предвидено во член 7 од Законот за општата управна постапка, односно во предметната постапка да се утврди вистинската состојба на работите и за таа цел да се утврдуваат сите факти кои се од важност за донесување на правилно и законито решение, како и одредбата од член 135 став 1 од истиот закон која предвидува дека пред донесување на решението ќе се утврдат сите факти и околности што се од значење за решението и на странките ќе им се овозможи да ги остварат и заштитат своите права и правни интереси.

Имајќи ги предвид напред цитираните одредби од материјалниот и формалниот закон, Судот смета дека при донесувањето на оспореното решение, повредени се правилата на постапката и не е правилно утврдена фактичката состојба, како услов за правилна примена на материјалното право.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2386/98 од 02.12.1998 година.

39. Странката ќе биде ослободена од плаќање царина доколку тоа е уредено со меѓународен договор (спогодба) што Република Македонија го потпишала и ратификувала.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарница С, а со кое одбиено е барањето на тужителот за поврат на царината и другите увозни давачки платени за стоките оцаринети според увозната царинска декларација на Царинската испостава С.. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенит орган донел законито решение со оглед да тужителот не го поднел барањето во постапката за царинење, а истовремено и не се исполнети условите за обнова на постапката согласно член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка односно тужителот не приложил нови факти и нови докази кои би биле од влијание за поинакво одлучување во конкретниот случај.

Тужителот во тужбата наведува дека погрешно органите утврдиле дека барање за ослободување од плаќање на царина не поднел со самата увозна царинска декларација истакнувајќи дека царинскиот службеник ставил забелешка на увозната царинска декларација дека не може да бара ослободување од плаќање на царина врз основа на Спогодбата на увоз на предмети од просветен, научен и културен карактер и протоколот кон истата, бидејќи не биле ратификувани од Република Словенија. Исто така тужителот во тужбата укажува дека кон жалбата приложил нови факти и нови докази допис од Амбасадата на Република Словенија и уредни лист на Република Словенија од кој може да се види дека погоре наведената Спогодба со протоколот била ратификувана од Република Словенија. Затоа смета дека треба да им биде уважено барањето за ослободување од плаќање царина на предметните стоки.

Во случајот имајќи ги предвид наводите во тужбата и доказите приложени кон истата, Судот смета дека се работи за непотполно утврдено фактичко прашање, а имено кога тужителот поднел барање за ослободување од плаќање царина и во кој рок можел тоа да го стори како и дали може да се примени спогодбата или пак некој друг основ за ослободување од царина

согласно одредбите од Законот за царините зависно од тоа какви производи увезувал тужителот и каква дејност тој вршел. Судот не можеше да утврди дали овие фактички прашања правилно се утврдени, а со тоа и дали правилно е применет законот и е донесено законното решение, со оглед да списите по предметот не беа доставени, како од органот беа двапати барани.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1266/97 од 09.12.1998 година.

40. Условите за ослободување од плаќање царина се исполнети и во случаите на извозно-увозно царинење без премин на стоката преку царинската линија.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбите се основани.

Со оспорените решенија одбени се како неосновани жалбите на тужителот поднесени против решенијата на Царинарница со кои тужителот е задолжен да плати царина и други увозни давачки износ од 353.934,00 денари и износ од 64.628,00 денари за стоките оцаринети според увозните царински декларации. Притоа тужениот орган утврдил дека тужителот не ја извршил предвидената обврска за извоз на стоката, па согласно член 53 од Законот за царините првостепениот орган правилно го задолжил тужителот дополнително да плати царина и други увозни давачки за стоките оцаринети според предметните увозни декларации.

Судот најде дека основано се оспорува законноста на решенијата на тужениот орган поради непотполно утврдена фактичка состојба како услов за правилна примена на материјалното право.

Според член 53 став 1 точка 1 од Законот за царини на увозот на сировини и репродукционен материјал не се плаќа царина под услов стоките во целост да се употребат по производство на стоки за извоз и најдоцна во рок од една година од денот на поднесувањето на увозната царинска декларација стоките да се извезат во странство.

Тужителот во тужбата наведува дека во конкретниот случај се исполнети условите за примена на член 53 од Законот за царини ако се има предвид решението на Министерството за внатрешни работи донесено врз основа на член 9 од Законот за надворешно трговско работење со кое е одобрено извозно-увозно царинење без премии на царинската линија. Исто така во тужбата се наведува дека се исполнети останатите два услова од член 53 став 1 од наведениот закон, односно дека оспорениот извоз е наплатен во конвертибилна валута и во предвидениот износ од точка 2 од овој член.

Според член 9 од Законот за надворешно трговско работење ("Службен весник на РМ" бр.31/93) извозот односно увозот е извршен кога стоките се оцаринети и кога ја преминале царинската линија односно кога услугата е дадена. Како ден на извозот односно на увозот на стоките се смета денот кога е извршено царинењето на стоките. Според став 2 на овој член по исклучок на одредбата од став 1 на овој член органот на управата надлежен за економски односи со странство може да издаде одобрение за извозно увозно царинење на стоките, без преминување на стоката преку царинската линија а по склучен договор со странско лице и ако се намалуваат трошоците за транспорт на стоките. При извозно-увозното царинење на овие стоки се применуваат прописите што се однесуваат на извозот и увозот на стоките што ја преминуваат царинската линија. Во став 3 на овој член е предвидено функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за економски односи со странство да пропише кој ден се смета како ден на извршувањето на услугите.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба и доказите во списите на предметот, наведеното решение од Министерството за надворешни работи, договорот на тужителот со хуманитарната асоцијата "Еквилибре" од Лион Франција за реконструкција на специјализираната институција во Д.К, и записникот за извршени работи од 25.05.1995 година Судот смета дека во конкретниот случај фактичката состојба останала непотполно утврдена.

Имено, органот не утврдил дали во конкретниот случај може да се смета дека е извршен извоз во смисла на член 53 став 1 имајќи предвид дека со решение на Министерството за надворешни работи е одобрено извозно-увозно царинење без премии на царинската линија и кога може да се смета дека е

извршен увозот, поради што оспореното решение го поништи и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.3121/96 и У.бр.215/97 од 7.10.1998 година.

41. Утврдувањето на царинската вредност на стоките ќе се врши според член 98 став 1 од Законот за царините, само доколку не може да се утврди царинската вредност на стоката според член 37 став 2 од истиот закон - а тоа е договорната цена - трансакционата вредност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата Б., со кое е одбиен приговорот на тужителот на наодот на царинарницата со оглед на вредноста на стоките пријавени за увозно царинење според увозната царинска декларација. Притоа, тужениот орган утврдил дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба првостепенниот орган со примена на член 38 од Законот за царините правилно ја утврдил вредноста на предметните стоки, од причина што вредноста на стоките прикажана во фактурата упатува на взаемна поврзаност помеѓу продавачот и купувачот.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Основниот принцип за утврдување на царинската вредност - основица на стоките е предвиден во став 2 на член 37 од Законот за царините, според кој, вредноста на стоките што претставува царинска основица е договорената цена (трансакциска вредност), а како договорена цена се смета вистински платената цена или цената што треба да се плати за стоките купени заради увоз во Република Македонија. Согласно став 3 точка б на истата одредба од наведениот закон, под договорена цена која претставува царинска основица се подразбира дека купувачот и продавачот не се взаемно поврзани, односно ако се - дека на договорената

цена не влијаел трговскиот, финансискиот или друг однос помеѓу купувачот и продавачот.

Смислата на оваа законска одредба е царинската вредност на стоката да биде договорената цена - трансакциската вредност, што е еден од основните принципи на пазарната економија, усвоен во уставно-правниот систем на Република Македонија, кој подразбира слобода на пазарот и конкуренција во воспоставувањето на цената на стоките во внатрешниот и надворешниот промет.

Дополнителниот принцип за утврдување на царинската вредност на стоките, согласно член 38 став 1 од Законот за царините предвидува дека во условите кога царинската основница не може да се утврди врз основа на член 37 став 2 од истиот закон, како царинска основница ќе се земе договорената цена на идентични стоки купени заради увоз во Република Македонија и увезени во исто или во приближно исто време како и стоките што се царинат.

Од содржината на цитираната законска одредба произлегува дека примената на овој принцип ќе се врши само доколку не може да се утврди царинската вредност на стоката согласно цитираната одредба од член 37 став 2 од наведениот закон.

Во оспореното решение на тужениот орган нема образложение во поглед на тоа зошто во конкретниот случај е применет цитираниот член 38 од Законот за царините, туку во истото како причина само се спомнува дека вредноста на стоките искажана во фактурата упатува на взаемна поврзаност помеѓу продавачот и купувачот. Притоа, очигледно тужениот орган со оспореното решение, како и првостепенниот орган, не утврдувал факти и не изведувал докази во поткрепа на својот навод дека во случајов постои взаемна поврзаност на продавачот и купувачот.

Според мислењето на овој суд не е доволно само сомнењето на тужениот орган дека постои или непостои таква взаемна поврзаност за да не се примени член 37, туку член 38 од Законот за царините.

На ова упатува одредбата од член 61 од Законот за царините, која во спроведување на царинската постапка предвидува примена на одредбите на Законот за општата управна постапка. Од ова произлегува дека органот бил должен во случајов во примената на член 37 став 3 точка б од Законот за царините да

го почитува начелото на материјалната вистина предвидено согласно член 7 од Законот за општата управна постапка, односно во предметната постапка да ја утврди вистинската состојба на работите и за таа цел да ги утврди сите факти кои се од важност за донесување на правилно и законито решение, како и одредбата од член 135 став 1 од истиот закон која предвидува дека пред донесување на решението ќе се утврдат сите факти и околности што се од значење за решението и на странките ќе им се овозможи да ги остварат и заштитат своите права и правни интереси.

Имајќи ги предвид напред цитираните одредби од материјалниот и формалниот закон, Судот смета дека при донесување на оспореното решение, повредени се правилата на постапката и не е правилно утврдена фактичката состојба како услов за правилна примена на материјалното право.

Притоа, Судот смета дека даденото овластување на тужениот орган во член 229 од Законот за царините за спроведување на посебна постапка за утврдување на царинска вредност на стоките, не значи дека истиот не е должен да ја почитува и да се придржува на членот 37 став 2 од Законот за царините. Имено, само во случај кога сомнението е поткрепено со факти и докази за взаемната поврзаност на продавачот и купувачот во поглед на царинската вредност на стоката, може да се спроведе постапката предвидена со споменатата законска одредба.

Исто така, Судот смета дека во конкретниов случај законот е повреден и по однос на член 41 став 1 точка 4 во врска со член 50 став 1 од Законот за царините, според кој под трошоци и издатоци што се засметуваат во царинската основица согласно член 37 од истиот закон, се подразбираат и трошоците за амбалажа, со тоа што вообичаената (стандардна) амбалажа не се царини посебно, ако царинската основица ја опфаќа и вредноста на амбалажата. Спротивно на цитираните законски одредби, нао со оспореното решение на тужениот орган се признава вообичаена (стандардна) амбалажа, сепак со истото се определуваат посебни трошоци за амбалажа на предметната стока.

Со оглед на погоре изложеното, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови, следува да се одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.742/97 од 07.10.1998 година.

42. Во спроведување на царинската постапка ќе се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, па меѓу другото и одредбите за утврдување на материјалната вистина како услов за донесување на правилно и законито решение.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата С., со кое е одбиен приговорот на тужителот на наодот на царинарницата со оглед на вредноста на стоките пријавени за увозно царинење според увозната царинска декларација. Притоа, тужешниот орган утврдил дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба, првостепенниот орган согласно член 38 став 1 од Законот за царините правилно постапил кога во постапката за царинење не ги прифатил цените на стоките некажани во фактурата, од причина што од купопродажниот договор произлегува взаемна поврзаност помеѓу продавачот и купувачот.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Основниот принцип за утврдување на царинската вредност - основница на стоките е предвиден во став 2 на член 37 од Законот за царините, според кој, вредноста на стоките што претставува царинска основница е договорената цена (трансакциска вредност), а како договорена цена се смета вистински платената цена или цената што треба да се плати за стоките купени заради увоз во Република Македонија. Согласно став 3 точка 6 на истата одредба од наведениот закон, под договорена цена која претставува царинска основница се подразбира дека купувачот и продавачот не се взаемно поврзани, односно ако се - дека на договорената цена не влијаат трговскиот, финансискиот или друг однос помеѓу купувачот и продавачот.

Смислата на оваа законска одредба е царинската вредност на стоката да биде договорената цена - трансакциската вредност, што е еден од основните принципи на пазарната економија, усвоен во уставно-правниот систем на Република Македонија, а кој подразбира слобода на пазарот и конкуренција во

поспоставувањето на цената на внатрешниот и надворешниот промет.

Дополнителниот принцип за утврдување на царинската вредност на стоките, согласно член 38 став 1 од Законот за царините предвидува дека во условите кога царинската основица не може да се утврди врз основа на член 37 став 2 од истиот закон, како царинска основица ќе се земе договорената цена на идентични стоки купени заради увоз во Република Македонија и увезени во исто или во приближно исто време како и стоките што се царинат.

Од содржината на цитираната законска одредба произлегува дека примената на овој принцип ќе се врши само доколку не може да се утврди царинската вредност на стоката согласно цитираната одредба од член 37 став 2 од наведениот закон.

Во оспореното решение на тужениот орган нема образложение во поглед на тоа зошто во конкретниот случај е применет цитираниот член 38 од Законот за царините, туку во истото како причина само се спомнува дека вредноста на стоките искажана во фактурата упатува на взаемна поврзаност помеѓу продавачот и купувачот. Притоа, очигледно тужениот орган со оспореното решение, како и првостепенниот орган, не утврдувал факти и не изведувал докази во поткрепа на својот навод дека во случајов постои взаемна поврзаност на продавачот и купувачот.

Според мислењето на овој суд не е доволно само сомнењето на тужениот орган дека постои или непостои таква взаемна поврзаност за да наместо член 37, го примени член 38 од Законот за царините.

На ова упатува одредбата од член 61 од Законот за царините, која во спроведување на царинската постапка предвидува примена на одредбите на Законот за општата управна постапка. Од ова произлегува дека органот бил должен во случајов во примената на член 37 став 3 точка 6 од Законот за царините да го почитува начелото на материјалната вистина предвидено согласно член 7 од Законот за општата управна постапка, односно во предметната постапка да ја утврди вистинската состојба на работите и за таа цел да ги утврди сите факти кои се од важност за донесување на правилно и законито решение, како и одредбата од член 135 став 1 од истиот закон која предвидува дека пред донесување на решението ќе се утврдат сите факти и околности

што се од значење за решението и на странките ќе им се овозможи да ги остварат и заштитат своите права и правни интереси.

Имајќи ги предвид напред цитираните одредби од материјалниот и формалниот закон, Судот смета дека при донесување на оспореното решение, повредени се правилата на постапката и не е правилно утврдена фактичката состојба како услов за правилна примена на материјалното право.

Притоа, Судот смета дека даденото овластување на тужениот орган во член 229 од Законот за царините за спроведување на посебна постапка за утврдување на царинска вредност на стоките, не значи дека истиот не е должен да го почитува и да се придржува на членот 37 став 2 од Законот за царините. Имено, само во случај кога сомнението е поткрепено со факти и докази за взаемната поврзаност на продавачот и купувачот во поглед на царинската вредност на стоката, може да се спроведе постапката предвидена со споменатата законска одредба.

Со оглед на погоре изложеното, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови, следуваше да се одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.327/97 од 07.10.1998 година.

43. Во случај кога тужителот - царински обврзник приложил неколку извозни царински декларации, не може да се прифати заклучокот на тужениот орган дека на несомнен начин не можело да се утврди дали со тие извозни царински декларации е извезена предметната привремено увезена стока.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарницата Г., а со кое конечно се оцаринети привремено увезените стоки според увозната царинска декларација и тужителот е задолжен на плаќање на износ на име царина и други увозни давачки. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенит орган донел законито

решение согласно член 214 став 3 од Законот за царините со оглед да привремено увезените производи не се вратени во странство во определен рок, илту пак се наоѓаат кај корисникот.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба поради што погрешно е применет законот.

Имено, согласно член 214 став 3 од Законот за царините, ако привремено увезените стоки се отуѓат, не се вратат во странство, му се дадат на друг на употреба или се употребуваат за други цели, а не за целите заради кои привремено се увезени, надлежниот царински орган ќе поведе постапка за царинење по службена должност.

Во конкретниов случај органите утврдиле дека привремено увезените стоки не се вратени во странство, илту пак се наоѓаат кај корисникот, па затоа по службена должност извршиле конечно оцаринување на истите. Меѓутоа, тужителот и сега во тужбата како и во жалбената постапка истакнал дека привремено увезената стока била извезена во странство во определен рок, па во поткрепа на своите наводи приложил неколку извозни царински декларации. Притоа, не може да се прифати заклучокот на тужениот орган дека на несомнителен начин не можело да се утврди дали со тие извозни царински декларации е извезена предметната привремено увезена стока. Судот смета дека органот во оспореното решение треба да наведе конкретно зошто тоа е невозможно, што не е случај со овој предмет. Ова уште повеќе што тужителот во тужбата наведува и дека при извозот е направена грешка во смисла да како извозник е напишан АД "М." П, а не тужителот. Овој навод го поткрепува со доказ - молба од АД "М." П во која е укажано за сторената грешка и е барано измена на податоците во извозните царински декларации.

Затоа органите имајќи ги предвид наводите во тужбата и приложените докази ќе треба истите да ги оценат, а по потреба да изведуваат и други докази со цел со сигурност да утврдат дали извезената стока со извозните царински декларации на кои се повикува тужителот е соодветна на привремено увезената стока која тужителот бил должен да ја извезе во определен рок. По мислење на Судот ова фактичко прашање е од значење за правилно решавање во конкретниов случај.

Од тие причини, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.591/97 од 09.12.1998 година.

44. Подносителот на декларацијата не може да ги подигне стоките што се под царински надзор, ниту со нив да располага, пред да ги уплати царината и другите увозни давачки.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснова жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата Г., со кое тужителот бил задолжен со износ од 334.093,00 денари на име царина и други увозни давачки за стоките пријавени по единствениот царински документ на царинската испостава С. Пригоа, тужениот орган утврдил дека согласно член 214 став 2 во врска со член 19 точка 10 и член 22 став 11 од Законот за царините, првостепеното решение е законито, од причина што предметната стока била иземена од подцарински надзор пред да биде спроведена постапката за редовно царинење со поднесување на увозна царинска декларација и со плаќање на царината и другите увозни давачки. Воедно, тужениот орган оценил дека приложените доказ на околноста за извршено плаќање на царината и другите увозни давачки за предметната стока - вирман за уплата на царината, не е од влијание при утврдувањето на фактичката состојба, од причина што врз основа на истиот не може на несомнителен начин да се утврди дека уплатата се однесува токму за предметната стока пријавена по единствениот царински документ.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 232 став 3 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), подносителот на декларацијата не може да ги подигне стоките од подцарински надзор, ниту со нив да располага, пред да ги уплати царината и другите увозни давачки на царинарницата до која ја поднел декларацијата.

Согласно член 214 став 2 од наведениот закон, ако царинските стоки се ставени во слободен промет пред спроведената царинска постапка и пред наплатата царината и на другите увозни давачки, надлежните царински органи, можат да поведат постапка за царинење по службена должност.

Во ваков случај, согласно член 19 точка 10 од истиот закон, за стоките ставени во слободен промет пред спроведување на царинската постапка и пред наплатата на царината и другите увозни давачки, обврската за плаќање царина настанува со денот на ставањето на стоките во слободен промет, со тоа што според член 22 став 11 од истиот закон, износот на царината за таквите стоки се утврдува според прописите што важат на денот на поведувањето на постапката за царинење по службена должност.

Во конкретниот случај, органите на управата утврдиле дека пријавената стока по наведениот единствен царински документ, била подигната без одобрение од надлежниот орган и пуштена во слободен промет без да се платат увозните царински давачки, поради што, согласно цитираните законски одредби било извршено дополнително царинење по службена должност на ден 05.09.1996 година, со примена на царинската тарифа согласно Законот за царинската тарифа, објавен во Службен весник на РМ бр.38/96, а кој се применува од 15.08.1996 година.

Имајќи ги предвид погоре цитираните законски одредби, Судот смета дека основната правна и фактичка состојба во конкретниот случај останала неразјаснета, а имено дали и кога тужителот ја подигнал стоката од под царински надзор, односно дали и кога тужителот ја платил царината и други увозни давачки за предметната стока, а со тоа и кој законски пропис треба да се примени во конкретниот случај, односно Законот за царинската тарифа ("Службен лист на СФРЈ" БР.27/78...96/91) или пак Законот за царинската тарифа објавен во Службен весник на РМ бр.38/96 од 31.07.1996 година, а кој се применува од 15.08.1996 година. Ова, особено ако се има предвид дека во текот на управната постапка, а и сега со тужбата, тужителот укажува дека царината и другите увозни давачки во износ од 271.747,00 денари за стоката увезена на 19.07.1996 година ги платил на 09.08.1996 година, или во период кога во примена бил стариот Закон за царинската тарифа. Уште повеќе што на оваа околност тужителот прилага доказ - предлог за присилно извршување на

првостепеното решение, со кој во извршната постапка на тужителот му признава платен износ на име царина и други увозни давачки за предметната стока на ден 09.08.1996 година во износ од 271.747,00 денари, односно предлага присилно извршување само на износот од 62.346,00 денари, како разлика до утврдениот износ со наведеното решение, кој всушност е резултат на примена на новиот Закон за царинската тарифа.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1675/97 од 09.12.1998 година.

45. Царинарницата е овластена во рок од една година од денот на поднесувањето на декларацијата, дополнително да ја пресмета царината и другите увозни давачки што не биле пресметани или се пресметани во помал или поголем износ.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарницата С., а со кое тужителот бил задолжен на име царина и другите увозни давачки да плати и износ од 72.800,00 денари за стоките увезени според увозната царинска декларација на Царинската испостава С. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенитот орган донел законито решение согласно член 235 став 1 точка 1 од Законот за царините кога дополнително била пресметна царината за предметните стоки по стапка од 5% согласно Точката 2-б од Одлуката за дополнување на Одлуката за одредување на преференцијални царински стапки за увоз на одредени производи од земјите во развој.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 235 став 1 точка 1 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93 и 63/95), ако врз основа на податоците од декларацијата од кои зависи пресметката на царината и другите увозни давачки и од исправите што се

поднесени кои декларацијата се утврди дека пресметката на царината и на другите увозни давачки не одговара на вистинската состојба на стоките, односно ако до плаќање на царината и другите увозни давачки дошло во помал или повисок износ, односно ако царината и другите увозни давачки се платени повеќе пати, Царинарницата е должна во рок 1 година од денот на поднесувањето на декларација, дополнително да ја пресмета царината и другите увозни давачки и да донесе решение за наплатата, односно за поврат на царината и на другите увозни давачки што не биле пресметани или се пресметани во помал или поголем износ од пропишаниот. Владата на Република Македонија пропишува за кој износ на непресметаните, односно на помалку наплатените увозни давачки и камата нема да се донесува решение за дополнителна наплата.

Согласно точката 2-б од Одлуката за дополнување на Одлуката за одредување на преференцијални царински стапки за увоз на одредени производи од земјите во развој ("Службен весник на РМ" бр.36/95), во 1995 година при увозот на сите готови лекови, што се по потекло од Република Словенија, се применува царинска стапка од 5%.

Во конкретниот случај имајќи ги предвид погоре наведените одредбите, органите правилно утврдиле дека предметните стоки не биле оцаринети при увозот во Република Македонија, па дополнително органите ја пресметале царината и другите увозни давачки и го задолжиле тужителот истите да ги плати.

Оттаму, Судот смета дека е донесено законното решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека со дополнително пресметаната царина тој ќе претрпи штета од причина што увезената стока веќе е продадена на крајниот потрошувач и тој не е во можност да ја пресмета во цената. Ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи имајќи ги предвид погоре наведените причини, и цитираните законски одредби кои даваат основ и можност за донесување на оспореното решение, а решавањето пак на облигационо-правните односи на правните субјекти се врши во управниот спор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1008/97 од 02.12.1998 година.

46. Пришремено увезените стоки мора да се вратат во странство или дефинитивно да се увезат и да се оцаринат според Законот за царините.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбнена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата Г., со кое тужителот е задолжен да плати на име царина и други увозни давачки износ од 32034,00 денари за стоките привремено увозни според увозно царинска декларација на Царинската непостава С. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е законито од причина што при непосредно извршената контрола кај тужителот било утврдено дека привременото увезените стоки по наведената увозна царинска декларација не се вратени во странство, ниту пак се најдени кај тужителот.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 39 став 4 од Законот надворешно, трговско работење ("Службен весник на РМ" бр.31/93), привремено увезените стоки мораат да се вратат во странство или дефинитивно да се увезат и да се оцаринат спрема прописите со кои се уредува увозот, царинењето на тие стоки, како и роковите на привременот увоз.

Согласно член 214 став 3 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), ако привремено увезените стоки се отуѓат, не се вратат во странство, му се дадат на друг на употреба или се употребуваат за други цели, а не за целите за кои привремено се увезени, надлежниот орган ќе поведе постапка за царинење по службена должност.

Во ваков случај, согласно член 272 став 1 од наведениот закон, ако привремено увезените стоки се царинат конечно, износот на царината и другите давачки се утврдува според член 22 од овој закон, односно согласно став 4 на оваа одредба износот на царината за стоките што биле привремено увезени и за кои според член 19 став 1 точка 4 од истиот закон, обврската за плаќање на царина настанала со денот на поднесување на декларацијата за конечно царинење, односно со денот на истекот на рокот за кој е одобрен привременот увоз, се утврдува според

прописите што важат на денот на поднесување на декларацијата за конечно царинење, односно според прописите што важат на денот на истекот на рокот за кој е одобрен привремен увоз.

Во конкретниот случај, утврдено е дека привремено увезените стоки по наведената увозна царинска декларација, не биле вратени во дадениот рок во странство поради што тужителот има обврска за плаќање на износ од 32.034,00 денари на име царина и царински давачки, и тоа пресметан според прописите што важеле на денот на истекувањето на рокот за кој бил одобрен привремениот увоз односно на 4.08.1996 година.

При ваквата фактичка и правна состојба на работите Судот смета дека оспореното решение е законито.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите по тужбата на тужителот дека висината и видот на царинските давачки се неправилно одмерени, бидејќи привремено увезената стока била доставена до ИИ, поради што за истата не треба да се плаќа данок на промет, дотолку повеќе што висината на данокот по стапка од 25% е неправилно определена според тарифниот број 1 од Тарифата на данокот на промет, наместо по тарифниот број 2 по истата Тарифа, по стапка од 5%, како за амбалажа. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи, од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека, како во конкретниот случај се работи за привремен увоз на стока со обврска за враќање на истата во странство по истекот на рокот за кој е увезена, тоа не било сторено туку била дадена на употреба на друг односно на ИИ. Воедно, Судот не можеше да ги уважи наводите по однос висината на данокот на промет за наведената стока - амбалажа, од причина што истата не е предвидена како производ, на кој според тарифниот број 2 од означената Тарифа на данокот на промет се плаќа данок на промет по стапка од 5%, па правилно е применет Тарифен број 1.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.630/97 од 28.10.1998 година.

47. Како жиг може да се заштити само знак кој е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот, а таков знак може да биде и збор, без оглед на кој јазик му припаѓа, со тоа што ќе се земат предвид особено времето и обемот на

дотогашната употреба на знакот во прометот на стоки, односно услуга во Република Македонија, за да се оцени дали тој знак е подобен за разликување на стоки односно услуги во прометот.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Заводот за заштита на индустриска сопственост, со кое одбиен е како неоснован предлогот на тужителот за огласување ништовно решението донесено од Заводот за заштита на индустриска сопственост за признавање на правото на жиг "ФРЕЕ" во збор, за класата 34 од меѓународната класификација на производи и услуги. При тоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законното решение согласно член 21 став 1, член 22 став 1 и член 23 став 1 точка 5 од Законот за индустриската сопственост со оглед на жигот ФРЕЕ во збор за класата 34 од меѓународната класификација на производи и услуги е дистинктивен, не предизвикува забуна во стоковниот промет бидејќи не е идентичен, ниту сличен со од порано заштитен знак на друго лице за истиот или сличен вид стоки и е подобен за обележување на стоки во промет.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот.

Имено, согласно член 21 став 1 од Законот за индустриската сопственост ("Службен весник на РМ" бр.42/93), со стоковен, односно услужен жиг се штити знак кој во прометот е наменет за разликување на стоки односно услуги од ист или сличен вид.

Согласно член 22 од истиот закон, со жиг може да се заштити само знак кој е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот, како што се слика, цртеж, збор, израз, пињета, шифра, комбинација на тие знаци и комбинација на бои. При оценувањето дали некој знак е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот, се земаат предвид сите околности, а особено времето и обемот на дотогашната употреба на знакот во прометот на стоки, односно услуги во Република Македонија.

Во конкретниот случај, имајќи ги предвид погоре цитираните одредби, органите ги оцениле сите околности кои се од значење за правилно утврдување дали знакот ФРЕЕ во збор е подобен за разликување на стоки во прометот на класата 34 од меѓународната класификација на производи и услуги, кое нешто

се гледа од сите во предметот и од широкото наргументирано образложение на оспореното решение.

Од тие причини Судот смета дека органите донеле законното решение за признавање на правото на жигот ФРЕЕ, и дека со оспореното решение со кое е одбиен предлогот на тужителот за поништување на тоа решение не е повреден законот.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека тужениот орган не одговорил со оспореното решение на наводите во жалбата, меѓутоа истите не можеше да ги уважи, од причина што тужениот орган тоа го сторил постапувајќи согласно член 245 од Законот за општата управна постапка, а кое нешто се гледа од образложението на решението и списите во предметот. Во тужбата тужителот наведува и дека не се исполнети условите за признавање на правото на предметниот жиг, предвидени во член 21 и 22 од Законот за индустриската сопственост, а особено дека жигот ФРЕЕ во збор не е дистинктивен, тоа е збор кој по потекло е од англискиот јазик кој е мајчин јазик на тужителот и врз кој не смее да се има монопол од страна на било кое правно или физичко лице. И овие наводи Судот не можеше да ги уважи, имајќи ги предвид погоре наведените причини, а посебно што погоре цитираните член 21 и 22 од Законот даваат можност да биде заштитен како знак и збор, како што е во овој случај, без оглед на тоа од кој јазик тој збор потекнува водејќи сметка за сите околности дали тој знак е подобен за разликување на стоки во прометот во Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.91/97 од 30.09.1998 година.

48. Во смисла на член 24 од Законот за индустриска сопственост, се врши заштита и на жиг кој се состои од странски збор, односно транскрипција и транслитерација на жигови кои не се напишани на македонски јазик и со кирилично писмо.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Законот за заштита на индустриска сопственост на Република Македонија со кое

предлогот за огласување за ништовно решение за признавање на правото на жиг поднесен од ИИ, преку застапникот Т.Д. адвокат од С. се одбива. Притоа, тужениот орган утврдил дека решението на Заводот за заштита на индустриска сопственост правилно постапил кога сметал дека заштитата на жигот ТОБАКО не е во спротивност со член 22 став 2, член 23 став 1 точка 2, 3 и 4 и член 24 од Законот за индустриска сопственост.

Судот оцени дека основано се оспорува законноста на решението.

Ова затоа што за да се донесе законното решение потребно е правилата на постапката доследно да се почитуваат во примената на член 24 од Законот за индустриска сопственост, според кој ако жигот се состои од зборови или букви или од комбинација на зборови и букви заштитата ги опфаќа тие зборови букви и комбинации нивните транскрипции или транслитерации напишани со кој да било тип на букви, во која и да било боја или изразени на кој и да било друг начин.

Во конкретниот случај тужениот орган смета дека според овој член заштитата на жигот ја опфаќа неговата транскрипција и транслитерација што подразбира ситуација кога жигот е напишан на јазик кој не е македонски и на писмо кое не е кирилично па бидејќи жигот е напишан на македонски јазик со кирилично писмо транскрипција на ТОБАКО е ТОБАКО а транслитерација на ТОБАКО е ТОБАКО. Според тоа органот смета дека фактот што жигот ТОБАКО е транскрипција на англискиот збор ТОВАССО, не е ситуација што може да се подведе под член 24 од Законот за индустриска сопственост и со овој член не се забранува како жиг да се заштити транскрипција на некој странски збор, особено поради тоа што со транскрипцијата зборот го губи своето изворно значење.

Меѓутоа, според мислењето на овој суд тужениот орган при примената на цитираната законска одредба требал да го има предвид и значењето на термините транскрипција и транслитерација. Имено, ако под транскрипција се подразбира препишување од една азбука на друга, на пример од латиница на кирилица а терминот транслитерација значи превод, произлегува дека одредбата од член 24 од Законот за индустриска сопственост дава една широка заштита на жигот која утврдува дека заштитата опфаќа зборови, букви и нивните комбинации, нивните транскрипции и транслитерации напишани со кој и да било тип

букви. Од тие причини Судот смета дека органот не ја утврдил правилно фактичката состојба, како претпоставка за правилна примена на материјалното право.

Имајќи предвид дека транскрипција на зборот ТОВАССО е ТОБАКО што не го спори ни тужениот орган, Судот смета дека тужениот орган треба да утврди дали конкретната ситуација не може да се подведе под член 24 од Законот за индустриска сопственост без оглед за какво писмо се работи или на кој јазик е напишан жигот, при тоа имајќи предвид дека со Законот се врши заштита на жиговите без оглед од кој јазик се врши транскрипција. Ова дотолку повеќе што и самиот тужен орган во одговорот на тужбата тврди дека Законот не забранува да се заштити транскрипција на некој странски збор, односно дека член 24 од Законот за индустриска сопственост дава заштита на транскрипцијата и транслитерацијата на жиговите кои не се напишани на македонски јазик и со кирилично писмо каков што е овој случај.

Врз основа на напред изложеното, Судот оспореното решение го поништи и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1089/96 од 08.07.1998 година.

49. Странките кои се вработени како наставници во училиштата за основно музичко образование, со работно искуство над 15 години во настава и натаму ги вршат работите на работните места на кои се затекнати при влегувањето во сила на законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителите поднесена против решението на Републичкиот просветен инспекторат при Министерството за образование и физичка култура со кое се наредува на Училиштето за основно музичко образование "ПП" од К. во рок од 8 дена по приемот на решението да ги изврши следните работи: -сите несоодветно

застапени наставни предмети да се заменат со наставници кои што имаат завршено потребно образование, согласно член 120 од Законот за предучилишно и основно воспитание и образование и предвидените нормативи за наставен кадар; како и наставните предмети застапени спротивно на законот и нормативите да се огласат во средствата за јавно информирање.

Од списите приложени кон предметот се гледа дека Републичкиот просветен инспекторат при Министерството за образование и физичка култура, го донел првостепеното решение затоа што на ден 13.04.1995 и 26.09.1995 година извршил инспекциски надзор кај тужителот, при што утврдил дека наставните предмети: солфеж, теорија на музиката, клавир, труба, кларинет, виолина, хармоника, класична гитара и флејта, се застапени спротивно на член 120 од Законот за предучилишно и основно воспитание и образование ("Службен весник на СРМ" бр.19/83), Одлуката со која се донесува норматив за наставниот кадар за основно музичко и балетско образование ("Службен весник на СРМ" бр.48/88), и Одлуката со која се донесува норматив за наставниот кадар за основно музичко и балетско образование ("Службен весник на СРМ" бр.19/89).

Со оспореното решение повредени се правилата на постапката од член 209 став 2 и член 245 став 1 од Законот за општата управна постапка, од причини што ни првостепеното, а ни второстепеното решение не содржат причини за решавачките факти, кои се од значење за правилноста и законноста на решението. Воедно тужениот орган не постапил по пресудата на Врховниот суд на Република Македонија, со која тужениот орган бил задолжен да го примени Законот за основното образование објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.44 од 20.09.1995 година, кој што бил во сила кога е донесено решението на тужениот орган.

Имено, согласно член 119 од Законот за основното образование ("Службен весник на РМ" бр.44/95), постојниот кадар во одделенска настава со завршена учителска школа и Виша дефектолошка школа и натаму ги врши работите на работните места на кои се затекнати при влегувањето во сила на овој закон. Исто така, членот 119 од овој закон е дополнуван со Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование ("Службен весник на РМ" бр.24/96) и тоа со член 5 каде што во

член 119 под ставот 1 се додава нов став 2 кој гласи дека: вработените наставници во училиштата за основно музичко образование со работно искуство над 15 години во настава и натаму ги вршат работите на работните места на кои се затекнати при влегувањето во сила на овој закон.

Согласно член 4 од Законот за општата управна постапка, органите, самоуправните организации и заедници што постапуваат во управни работи, решаваат врз основа на закон, други прописи на државни органи и врз основа на општи акти на организациите и заедниците што ги донесуваат тие врз основа на јавни овластувања. Натаму во член 62 од Законот за управните спорови е предвидено дека кога судот ќе поништи акт против кој бил поведен управен спор, предметот се враќа во состојбата во која се наоѓал пред да е донесен поништенниот акт. Ако според природата на работата што била предмет на спорот место поништенниот управен акт треба да се донесе друг, надлежниот орган е должен да го донесе без одлагање, а најдоцна во рок од 30 дена од денот на доставувањето на пресудата. Надлежниот орган притоа е врзан со правното сфаќање на судот, како и со забелешките на судот во поглед на постапката.

Поради сето горе наведено и утврдено, следуваше оспореното решение да биде поништено, со тоа што тужениот орган треба да постапи по примедбите на овој суд изнесени во оваа пресуда, и правилно да го примени Законот за основното образование ("Службен весник на РМ" бр.44/95) и Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование ("Службен весник на РМ" бр.24/96).

Судот при одлучувањето, го имаше предвид предлогот на полномошникот на тужителите изнесен во петитумот на тужбата, Судот да донесе пресуда која во се ќе го заменува поништенниот акт, а согласно член 42 од Законот за управните спорови. Меѓутоа со оглед на природата на работата тоа не го дозволува, а и податоците на постапката не даваат сигурен основ за тоа, поради тоа Судот не најде основ за примена на член 42 став 3 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3661/96 од 01.07.1998 година.

50. Снаата од умрениот син на оставителката која е повикана на наследство преку нејзиниот брачен другар кој умрел после оставителката, се јавува како наследничка од прв наследен ред и за својот наследен дел не плаќа данок на наследство.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека тужителката е задолжена како даночен обврзник со облог на данок на наследство и подарок во износ од 20.802,00 денари, за недвижниот имот, предмет на оставина по наследното решение.

Со оспореното решение тужениот орган жалбата на тужителката против првостепеното решение ја еодбил како неоснована, затоа што тужителката со оставинското решение била огласена за единствен законски наследник на оставината од умрената, како снаа од покојниот и син, па во однос на оставителката и во однос на наследениот дел од своите деца се јавувала како наследничка од втор наследен дел и е даночна обврзничка во согласност со член 10 и 16 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ бр.80/93).

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение Судот најде дека законот е применет на штета на тужителката.

Според член 10 став 1 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93) обврзник на данокот на наследство и подарок е физичко и правно лице кое наследува имот од член 9 од овој закон.

Според член 15 став 1 точка 1 од истиот закон данок на наследство и подарок не плаќа наследникот, односно примателот на подарокот од прв наследен ред.

Со одредбите од член 10-20 од Законот за наследување ("Службен весник на СРМ" бр.39/73 и 27/78), кој се применуваше во времето кога е одлучувано во управната постапка, одредени се законските наследни редови и снаата на умрената, не влегува во кругот на законските наследници.

Според член 134 од истиот закон, оставината на умрениот преминува во сила на законот, врз неговите наследници во моментот на неговата смрт.

Според член 135 став 6, исто така, од истиот закон ако се откажат од наследство потомците на оставителот и неговите

посвоеници и шивните потомци, брачниот другар на оставителот се повикува на наследство како единствен наследник од првиот наследен ред.

Од списите на предметот се гледа дека со правосилно наследно решение на Општинскиот суд во О.бр.128/94 и О.бр.263/94 од 14.05.1995 година, за единствен наследник на оставината на оставителката, поранешна од , која се состои од недвижен имот е огласена снаата од покојниот и син, тужителката . Понатаму од образложението на ова решение, исто така, се гледа дека тужителката била повикана на наследство на оставината од умрената , преку покојниот и брачен другар , што претпоставува дека тој ја надживеал својата мајка, со неговите потомци децата и кои се откажале од наследството на делот кој по законот им припаѓа, додека пак тужителката се прифатила за наследничка, но заедно со снаата и внуците од покојните синови на умрената и ќерката .

Имајќи ја во предвид погоре изнесената состојба, а во согласност со погоре наведените одредби од Законот за наследување според мислењето на судот, снаата на умрениот (оставителот) има право на наследство спрема оставителот само доколку нејзиниот брачен другар, син на оставителот умре после оставителот, а не пред него.

Во конкретниот случај, тужителката е повикана на наследство, како снаа, преку покојниот и брачен другар М. и во однос на неговиот дел од оставината (едната идеална четвртина), кој преминал на него како наследник по сила на законот на денот на смртта на неговата мајка, оставителката Т., тужителката се јавува како наследничка од прв наследен ред.

Од тие причини Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

При повторното постапување тужениот орган ќе треба да го има во предвид изнесеното правно стаѓање во оваа пресуда и со примена на член 15 став 1 од Законот за даноците на имот, во смисла на дадените укажувања со оваа пресуда, донесе правилна и законита одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3343/96 од 19.03.1998 година.

51. При одлучувањето за утврдување основ за пресметување на данок согласно со член 16 од Законот за даноците од имот од суштествено значење е дали во изреката на правосилното решение за наследување е утврдено дека наследникот што се прифатил за наследник, својот наследен дел го отстапил во корист на друг наследник.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Од образложението на оспореното решение, се гледа дека со првостепеното решение задолжена е со данок на наследство и подарок во износ од 56.560,00 денари.

Со оспореното решение тужениот орган жалбата на тужителите против првостепеното решение ја одбил како неоснована. Ова од причини што од наследното решение се гледа дека како брачна другарка е огласена за наследник на оставината на умрениот и врз делот од една идеална петтина од својата керка, која дала наследничка изјава со која се прифаќа за наследник на делот кој по законот и припаѓа и својот дел го отстапува во корист на нејзината мајка, па во смисла на член 16 став 2 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93) е даночен обврзник за тој дел.

Тужителите во поднесената тужба го оспоруваат решението на тужениот орган заради погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на законот.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека се заснова на погрешно утврдена фактичка положба и погрешна примена на законот.

Според член 10 став 1 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93) обврзникот на данокот на наследство и подарок е физичко и правно лице кој наследува имот од член 9 од овој закон.

Според член 15 став 1 точка 1 од истиот закон, данок на наследство и подарок не плаќа наследникот, односно примателот на подарокот од прв наследен ред.

Според член 135 став 1 и 2 од Законот за наследување ("Службен весник на СРМ" бр.39/73 и 27/78) кој се применуваше во времето кога е одлучувано во управната постапка, наследникот може да се откаже од наследство со изјава во судот до завршување на расправата на оставината. Ако се откажат од наследство

потомците на оставителот и неговите посвоеници и живните потомци, брачниот другар на оставителот се повикува на наследство како единствен наследник од првиот наследен ред.

Според член 138 став 2 од истиот закон, откажувањето во корист на определен наследник не се смета како откажување од наследство, туку како изјава за отстапување на својот наследен дел.

Од списите на предметот се гледа дека со правосилното решение за наследување на Општинскиот суд за законски наследник на оставината на умрениот, која се состои од недвижен имот е огласена неговата брачна другарка. Понатаму, од образложението на ова решение, исто така, се гледа дека таа се прифатила за наследничка и дека била повикана на наследството со децата на оставителот: синовите и ќерките и кои дале наследнички изјави на записникот од 15.12.1988 година, односно писмена изјава заверена пред Југословенската амбасада во Брисел, но не и дека судот нејзината изјава ја прифатил како изјава за отстапување во корист на друг во смисла на член 138 став 2 од Законот за наследување, бидејќи не се гледа дека тоа го утврдил во изреката на решението.

Со оглед на ваквата состојба, која произлегува од списите по предметот, а имајќи ги предвид погоре наведените законски одредби и укажувањата во тужбата, Судот наоѓа дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1964/96 од 02.04.1998 година.

52. Кога новиот сопственик го преземе имотот од правно или физичко лице кој го отуѓува а пристигнатиот персонален данок не е платен, за наплата на данокот тој солидарно одговора со даночниот обврзник до висината на вредноста на преземенот имот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решенијата на Управата за јавни приходи - Подрачна единица С., со кои е задолжена со данок на

промет на недвижности и права во вкупен износ од 1.064.387,00 денари. Притоа, тужениот орган утврдил дека правилно со првостепените решенија е задолжена НН со данок на промет на недвижности и права, како и тоа дека првостепените решенија се донесени согласно законот.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Во конкретниот случај со првостепените решенија, задолжена е НН како продавач, врз основа на даночна пријава со плаќање на данок на промет за предметните недвижности, а не тужителот како купувач односно како доверител во стечајната постапка врз основа на решение на Окружниот стопански суд С... Притоа, како тужителот ја поднесол жалбата против првостепените решенија со кои е задолжена НН како даночен обврзник да го плати данокот на промет, тужителот всушност со жалбата барал да се донесе акт или решение со кое ќе се утврди дека тој не е даночен обврзник за плаќањето данок на промет на недвижности и права и дека правото на сопственоста тужителот го стекнал врз основа на судска одлука, па не треба да му се попречува од страна на Управата за јавни приходи остварување на правото за упис и укинување на правото на сопственост на предметните недвижности. Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот со образложение дека со првостепените решенија правилно е задолжена НН со плаќање на данок на промет за недвижностите и дека е постапено согласно член 21 став 4 од Законот за даноците на имот во врска со утврдување на даночната основа за висината на данокот на промет и член 37 од истиот закон, според кој без доказ за платен данок не може да се изврши упис на правото на сопственоста на недвижностите врз основа на судска пресуда.

Во врска пак, со наводот на тужителот дека тој не е даночен обврзник, тужениот орган во оспореното решение му укажува дека за наплата на данокот солидарно гарантира со даночниот обврзник до висината на вредноста на преземениот имот.

Со тужбата тужителот бара оспореното решение да се поништи и да се задолжи тужениот орган да ги поништи првостепените решенија и со свое решение да утврди дека тужителот не е даночен обврзник за предметните недвижности, како и да се задолжи тужениот орган на тужителот да му го исплати износот што го има платено на име данок на промет, со затезна камата.

Согласно член 20 став 1 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93), обврзник на данокот на промет на недвижности и права е правно и физичко лице-продавач на недвижноста. Од друга страна, според член 137 став 2 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93), ако новиот сопственик го преземе имотот, а пристигнатиот данок не е платен, за наплатата на данокот тој солидарно одговара со даночниот обврзник до висината на вредноста на преземиениот имот.

Судот смета дека тужбата е неоснована, затоа што со истата се бара истовремено и поништување на првостепените решенија со кои друг субјект е задолжен да го плати данокот, а истовремено тужениот орган да донесе решение со кое ќе се утврди дека тужителот не е даночен обврзник за предметната недвижност и да му се врати пеќе платениот износ на име данок на промет, што тој без решение за задолжување со плаќање го сторил тоа заради остварување свои права за упис на предметните недвижности кај надлежните органи. Ваквите барања во тужбата, според мислење на Судот се противречни и спротивни на член 37 од Законот за даноците на имот, по кој изрично и императивно е определено дека без доказ на платен данок не може да се изврши заверка на договорот за пренос на сопственоста на недвижноста, односно другото право, кај надлежниот суд, или упис на преносот на правото на сопственост на недвижности односно другото право на недвижност во катастарските и други јавни книги, или врз основа на судска пресуда, изјаснување на странките или со друг акт. Од оваа одредба јасно произлегува дека данокот на промет мора да се плати, а даночен обврзник е продавачот, како што е одлучено со првостепените решенија и оспореното решение. Фактот што тужителот го платил данокот на промет наместо продавачот, нема основ за оспорување на решението на тужениот орган во оваа постапка, бидејќи тужителот бара да се утврди дека не е даночен обврзник кога всушност со првостепеното решение тој и не е утврден и задолжен како даночен обврзник.

Од друга страна тужениот орган, основано во конкретниот случај ја имал предвид и одредбата од член 137 став 2 од Законот за персоналниот данок од доход, кој дава можност за солидарна одговорност за плаќање на данок.

Во овој управен спор се оценува законитоста на оспореното решение, со кое всушност се потврдуваат и првостепените решенија кои се донесени согласно законот, односно како даночен

обврзник е утврден продавачот на недвижноста. Друго е план прашањето што тужителот го истакнува во наводите во тужбата за донесување на управен акт, односно за повраќај на уплатениот данок на промет од страна на тужениот орган кое може да биде евентуално предмет на друга управна постапка, во смисол на член 141 од Законот за персоналниот данок од доход, но секако имајќи го во предвид Законот за стечај, ликвидација и присилно порамнување во врска со стечајната маса и трошоците на стечајната постапка и член 137 став 2 од Законот за персоналниот данок од доход.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.2901/98 од 4.02.1998 година.

53. Под пазарна вредност се подразбира цената на недвижноста и правото која би можела да се постигне во слободниот промет во моментот на настанувањето на даночната обврска. Пазарната вредност на недвижноста и правото ја одредува органот за јавни приходи, при што формира комисија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција во С., со кое таа била задолжена со данок на промет на недвижности во износ од 54.450,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенит орган донел законито решение согласно со член 21 и 22 од Законот за даноците на имот, при што основата на данокот е одредена од комисија при органот, а според пазарната вредност на недвижноста.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителката, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на законот.

Имено, согласно член 21 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 3/94) основа на данокот на прометот на недвижности и права е пазарната вредност на недвижноста и правото во моментот на настанувањето на обврската.

Според член 22 од истиот закон под пазарна вредност се подразбира цената на недвижноста и правото која би можела да се постигне во слободниот промет во моментот на настанувањето на даночната обврска. Пазарната вредност на недвижностите и правата ја одредува органот за јавни приходи, при што формира комисија.

Во конкретниот случај, од списите на предметот се гледа дека комисијата на органот излегла на увид на лице место и составила записник за состојбата на недвижноста, при што истовремено ја определила и пазарната вредност. Меѓутоа, од списите на предметот не може да се види врз основа на кои докази комисијата го сторила тоа, односно врз основа на што утврдила дека 1 метар квадратен чини 15.000,00 денари во село Г.Н.. Органите биле должни согласно со член 7 од Законот за општата управна постапка, во постапката да ја утврдат вистинската состојба на работите, за што мораат да се утврдат сите факти што се од важност за донесување на законито и правилно решение, а кои факти ќе ги земат за докажани согласно член 9 од истиот закон одлучуваат органите по свое уверение, врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и на сите докази заедно, како и врз основа на резултатот од целокупната постапката.

При ваква фактичка и правна состојба, следуваеше оспореното решение да се поништи и предметот да се врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.517/97 од 28.10.1998 година.

54. Данокот на промет на недвижности и права не се плаќа кога првото на сопственост на недвижноста се пренесува на давателот на доживотно издржување кој во однос на примателот на издржувањето се наоѓа во прв наследен ред и тоа само за делот на недвижности кои би ги наследил според Законот за наследување и од давање на издршката.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за

јавни приходи - Дирекција - Одделение во С. со кое тужителката е задолжена со данок на промет на недвижностите и права во износ од 38.548,00 денари. Притоа тужениот орган утврдил дека првостепенитот орган постапил правилно кога ја задолжил тужителката со данок на промет согласно член 20 став 4 и член 26 од Законот за даноците.

Судот најде дека во конкретниот случај фактичката состојба не е потполно утврдена како резултат на што дошло и до погрешна примена на законот.

Согласно член 20 став 3 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" 80/93), ако се пренесува идеален дел на сопственост на недвижноста даночен обврзник е секој сопственик посебно, а согласно став 4 од истиот член ако правото на сопственост на недвижноста се пренесува врз основа на договор за доживотно издржување, даночен обврзник е примателот на недвижноста.

Согласно член 26 став 34 од истиот закон данокот на промет на недвижностите и права не се плаќа кога правото на сопственост на недвижноста се пренесува на давателот на доживотно издржување кој во однос на примателот на издржувањето се наоѓа во прв наследен ред и тоа само за делот на недвижноста кој би го наследил според Законот за наследување и без давање на издршката.

Во конкретниот случај тужениот орган утврдил дека тужителката правилно е задолжена со данок на промет на недвижноста во износ од 38.548,00 денари за деловите од децата, на кои станала сопственик врз основа на договор за доживотна издршка. Меѓутоа, при донесување на оспореното решение тужениот орган не утврдил и не дал образложение во своето решение колкав дел од предметната недвижност тужителката би наследила од нејзиниот покоен сопруг според Законот за наследување, без давање на издршка, за да во зависност од тоа се утврди на кој дел на сопственоста на недвижностите постои обврска на страната на тужителката за плаќање на данокот на промет на недвижноста. Во таа смисла тужителката имала истакнати наводи и во жалбата против првостепеното решение, но тужениот орган во оспореното решение не дал образложение по однос на тие наводи, како согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка во образложението на оспореното решение мораат да се оценат и сите наводи од жалбата.

Овој суд смета дека потребно е тужениот орган точно да утврди колкав е идеалниот дел на сопственоста на недвижноста што се пренесува на тужителката од децата на оставителот од неговиот прв брак. Притоа првостепениот орган треба да го има во предвид член 21 став 3 од Законот за даноците на имот според даночна основа е пазарната вредност на идеалниот дел на недвижноста.

Од овие причини Судот смета дека решението на тужениот орган треба да се поништи и предметот врти на повторно разгледување и одлучување, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.637/96 од 27.01.1998 година.

55. Данокот на промет на недвижности и права не се плаќа кога правото на сопственост се пренесува на давателот на доживотното издржување ако тој се наоѓа во прв наследен ред во однос на примателот на издржувањето и тоа само за делот на недвижности кој би го наследил по Законот за наследување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - дирекција С., со кое на тужителот му е одбиено барањето за ослободување од плаќање на данок на промет на недвижности и права. Притоа, тужениот оценил дека првостепениот орган донел законното решение согласно член 25 и 26 од Законот за даноците на имот, со оглед дека, покрај тужителот за законски наследници на неговиот татко, се огласени и неговите посвоеници-лицата Д.Р. и Е.М, на според тоа тужителот е во обврска за плаќање на данокот на промет на недвижности и права врз основа на договорот за доживотна издршка склучен со неговиот татко.

Судот смета дека оспореното решение е незаконско и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба.

Имено, согласно член 25 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93), ако пренос на сопственоста на недвижности се врши врз основа на договор за доживотно издржување, даночната обврска настанува во моментот на смртта на примателот на издржувањето.

Според член 26 став 1 точка б од истиот закон, данок на промет на недвижности и права не се плаќа кога правото на сопственост на недвижност се пренесува на давателот на доживотното издржување кој во однос на примателот на издржувањето се наоѓа во прв наследен ред и тоа само за делот на недвижноста кој би го наследил според Законот за наследување и без давање на издршката.

Во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека тужителот не ги исполнува условите за ослободување од плаќање данок на промет на недвижности и права врз основа на договорот за доживотно издржување, предвидени согласно цитираниот член 26 став 1 точка б, затоа што со оставинското решение на Општинскиот суд С., покрај тужителот за законски наследници се огласени и посвоениците на неговиот татко - Д.Р. и Е.М., па со оглед на тоа, имајќи предвид дека според договорот за доживотно издржување тужителот како давател на издршката се смета за сопственик на имотот по смртта на примателот на издршката - неговиот татко, истиот е во обврска за плаќање данок на промет на недвижности и права.

Меѓутоа, Судот наоѓа дека во конкретниот случај фактичката состојба не е целосно утврдена. Ова, затоа што не може да се види од списите во предметот од каде органите на управата утврдиле дека покрај тужителот за законски наследници на оставината на неговиот татко, се огласени и посвоениците, односно лицата Д.Р. и Е.М.. Ова особено ако се има предвид дека со означеното оставинско решение, оставинската постапка по оставината на таткото на тужителот е запрена, поради постоење на договор за доживотна издршка склучен помеѓу тужителот како давател на издршка и неговиот татко како примател на доживотната издршка со кој, неговиот татко како примател на издршката му го остава во наследство целиот движен и недвижен имот, односно таткото на тужителот не оставил друг имот, освен оној кој е предмет на договорот за доживотна издршка. Од овие причини, околноста што во образложението на оспореното решение е наведено дека таткото на тужителот после својата

смрт како законски наследници ги оставил тужителот и посвоениците Д.Р. и Е.М., не значи дека овој факт не може да биде спорен, како што тврди тужителот, бидејќи оставинската постапка била запрена и прашањето дали Д.Р. и Е.М., се законски наследници останало нерасправено во вонпарничната односно парничната постапка. Од друга страна пак, Судот наоѓа дека од списите на предметот не може да се утврди и дали лицата Д.Р. и Е.М., се посвоеници на таткото на тужителот кој во смисла на член 12 од Законот за наследување би можеле да го наследуваат. Ова од причина што кон списите во предметот на околноста за извршено посвојување на овие лица од таткото на тужителот во смисла на одредбите од член 95 до член 114 од Законот за семејството нема приложено никаков доказ. Напротив, според приложените изводи од матичната книга на родените за Д.Р. и Е.М., се потврдува дека таткото на тужителот Б.Б. не е забележан како посвоител на лицата Д.Р. и Е.М.,.

При ваква фактичка и правна состојба, Судот смета дека во овој случај треба да се реши претходното прашање, во смисла на член 144 од Законот за општата управна постапка, а имено дали Д.Р. и Е.М., се посвоеници на таткото на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.809/97 од 16.12.1998 година.

56. Кога преносот на правото на сопственост се врши врз основа на одлука на судот или друг државен орган, даночната обврска настанува со денот на правосилноста на таа одлука.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи дирекција Одделение во В., со кое задолжени се тужителките со данок на сопственост во износ од 7.992,00 денари, како противредност за инвизиот сопственички дел од по 2/24 идеален дел од куќа. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е правилно и донесено согласно член 20 став 3 од Законот за даноците на имот, а според кои тужителките се обврзници на плаќање данок на промет.

Судот најде дека во конкретниот случај фактичката состојба не е потполно утврдена, а од чие правилно и потполно утврдување зависи правилната примена на законот.

Согласно член 24 став 3 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93), ако преносот на правото на сопственост се врши врз основа на одлука на судот или друг државен орган, даночната обврска настанува со денот на правосилноста на таа одлука.

Во конкретниот случај тужителките се задолжени со данок на промет за пренос на правото на идеален дел на сопственост на недвижност согласно член 20 став 2 од наведениот закон. Меѓутоа, во списите приложени кон предметот нема доказ односно правосилна судска одлука врз основа на која би настанала обврската на тужителките како даночни обврзници за плаќање на данокот на промет. Тужениот орган во образложението на оспореното решение се повикува на решението, на кое нема печат на правосилноста, а од друга страна тужениот орган не го имал во предвид фактот дека тужителките имаат заведено спор за утврдување на право на поголем дел на сопственост на предметната недвижност. Според мислењето на овој суд по случај кога нема правосилна судска одлука, во смисла на цитираниот член 24 став 3, фактички нема пренос на правото на сопственост и не е настаната даночната обврска за плаќање на данокот на промет на недвижноста.

Пресуда на Врховен суд на Република Македонија У.бр.758/96 од 27.01.1998 година.

57. Законската обврска за плаќање данок на промет на недвижност, не престанува со тоа што договорните страни ќе се определат договорот за промет на недвижноста да им послужи како правен основ во спорот за утврдување право на сопственост по основ на одршка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Со решение на првостепенниот орган даночниот обврзник М.ш.од С. е задолжен со данок на промет на недвижности и права во износ од 92.909,00 денари, пресметан врз основа од 3.096.960,00 денари, за продаден недвижен имот - земја во КО В., врз основа на пресуда на Општинскиот суд С..

Со означената пресуда е утврдено дека тужителот А.Б. од с. К.-С. се стекнал со сопственост на недвижен имот - ишва во место викано "Ц." во површина од 5161 метри квадратни и пасиште во место викано "Ц." во површина од 4.517 метри квадратни КО В., по пат на одршка, па се задолжува лицето М.ш.од С. да му го признае на тужителот правото на сопственост на наведениот имот.

Од образложението на означената пресуда јасно се гледа дека правниот основ за утврдување на правото на сопственост со одршка бил договор за купопродажба склучен во 1970 година меѓу странките во тој спор - А.Б. и М.Ш.од С., тој договор бил целосно исполнет со предавање на недвижноста од страна на продавачот и со плаќањето на цената од страна на купувачот.

Од списите се гледа дека означениот договор за купопродажба не бил пријавен за утврдување на данокот на промет на недвижности и права иако таква законска обврска беше пропишана и во времето кога договорот е склучен.

Согласно со член 19 од Законот за даноците од имотот ("Службен весник на РМ" бр.80/93) под промет на недвижности и права во смисла на овој закон се подразбира преносот со надоместок на правото на сопственост на недвижности или права, замената на една недвижност со друга недвижност, како и друг начин на стекнување на недвижност со надоместок помеѓу правни и физички лица.

Според член 20, пак, од означениот закон, обврзник на данокот на промет на недвижности и права е правно и физичко лице - продавач на недвижноста односно правото.

Имајќи ја предвид ваквата правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот наоѓа дека органите во постапката правилно утврдиле дека во случајов станува збор за промет на недвижност, па тужениот орган правилно и законито одлучил кога жалбата ја одбил како неоснована.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата, дека недвижниот имот стекнат по основ на одршка не може да се оданочува со данок на промет на недвижности и права, бидејќи по својата суштина одршката не претставува промет, но оцени дека ваквите наводи во конкретниот случај немаат влијание за поннакво одлучување.

Имено, точно е дека одршката не е промет но, и задолжувањето со данок на промет на недвижности и права во

конкретниот случај не се однесува на одршката, туку на прометот на означената недвижност извршен со договорот за купопродажба склучен меѓу тужителот и лицето М.ш. кој промет органот го открил на денот кога му е пријавена пресудата на Општинскиот суд С.. А во случаите кога договорот за промет на недвижности не е пријавен или не е пријавен навремено, даночната обврска настанува на денот на откривањето на извршениот промет (член 24 став 6 од Законот за даноците на имотот). Според тоа, законската обврска за плаќање данок на промет на недвижности и права за извршен промет на недвижност, не престанува со тоа што договорните страни ќе се определат договорот за промет на недвижноста да им послужи како правен основ во спорот за утврдување право на сопственост по основ на одршка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2334/96 од 10.09.1998 година.

58. Врз основа на приложена пресуда не може да се изврши пренос на недвижноста кај надлежен орган, без доказ за платен данок.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против заклучокот на Управата за јавни приходи-Дирекцијата во П., со кое е одбиено барањето на тужителот за донесување решение за ослободување од плаќање на данок на промет на недвижности. Притоа тужениот орган утврдил дека правилно првостепенниот орган постапил кога го одбил барањето на тужителот за ослободување од плаќање на данок на промет на недвижности бидејќи согласно член 37 од Законот за даноците на имот без доказ за платен данок тужителот не може да изврши пренос на недвижноста кај надлежниот орган врз основа на приложената пресуда.

Судот смета дека во конкретниот случај се почитувани правилата на постапката дека фактичката состојба е правилно и целосно утврдена и дека оспореното решение е законито.

Ова, од причина што согласно член 24 став 3 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93), ако пренос на правото на сопственост се врши врз основа на одлука на судот или друг државен орган, даночната обврска настанува со денот на правосилноста на таа одлука.

Согласно член 37 од истиот закон без доказ на платен данок не може да се изврши улес на преносот на правото на сопственост на недвижностите во катастарските и други јавни книги врз основа на судска пресуда.

Во конкретниот случај видно од списите приложени кон предметот, тужителот поднел барање до Министерството за финансии на Република Македонија - Управа за јавни приходи-Подрачна единица II, да биде ослободен од плаќање данок на промет на недвижност. Во барањето тужителот не навел по кој основ и врз основа на кои факти и докази бара да биде ослободен од плаќањето данок. Имајќи го во предвид член 26 од Законот за даноците на имот во кој таксативно се наведени даночните ослободувања од плаќањето данок на промет, Судот смета дека тужениот орган не го повредил законот при донесување на своето решение, па објави дека не се исполнети условите од Законот за ослободување од плаќањето на данок. Дотлку повеќе што тужителот ниту во жалбата изјавена против првостепеното решение не изнел факти и нови докази во смисла на член 232 од Законот за општата управна постапка.

При таква правна и фактичка состојба на работите, Судот смета дека нема основ за оспорување на решението на тужениот орган, затоа што согласно член 202 од Законот за општата управна постапка органот надлежен за решавање донесува решение за работата што е предмет на постапката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.3212/96 од 18.03.1996година.

59. Тужителот може да биде дополнително задолжен со плаќање данок за периодот за кој што не го платил, а не и со камата за тој период ако даночниот обврзник престане да ја врши дејноста пред истекот на рокот од 3 години, согласно член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за даноците на граѓаните.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција - Одделение П со кое тужителот е задолжен со данок од личен доход за 1990 и 1993 година во износ од 19.784,00 денари. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е правилно и донесено согласно член 69 и 70 од Законот за даноците на граѓаните, односно бидејќи тужителот престанал да ја врши дејноста пред истекот на рокот за кој што бил ослободен, истиот дополнително треба да го плати данокот со камата на истиот.

Судот оцени дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган. Ова, затоа што при донесувањето на оспореното решение не се почитувани правилата на постапката, како резултат на што останала непотполно утврдена фактичката состојба, од што зависи правилната примена на материјалното право. Имено, согласно Законот за општата управна постапка, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти и сите докази кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Во конкретниот случај, тужителот е задолжен со дополнително плаќање данок од смаостојно вршење на дејност за период од 3 години за кој бил ослободен од плаќање согласно член 69 од Законот за даноците на граѓаните, а поради тоа што истиот престанал да ја врши дејноста во предвидениот рок од наведениот член. При дополнителното пресметување на данокот, органите на управата му пресметале камата на тужителот на неплатените износи за секоја година по истекот на календарската година.

Согласно член 3 став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за даноците на граѓаните ("Службен весник на РМ" 7/88), даночните обврзници на данокот од стопанска дејност кои за првпат почнуват да вршат стопанска дејност се ослободуваат од плаќање на данокот за време од 2 години, а за третата година им се дава олеснување во вид на намалување на данокот од 50%, доколку најмалку уште 3 години продолжат со вршење на дејноста. Ако даночниот обврзник престане да ја врши дејноста пред истекот на рокот од 3 години, дополнително ќе се задолжи со данок.

Од оваа законска одредба, произлегува дека тужителот може да биде дополнително задолжен со плаќање данок за периодот за кој што не го платил, а не и со камата за тој период, па што основано укажува тужителот во тужбата. Овој суд смета дека каматата на неплатените износи на данокот почнува да тече од денот на утврдувањето на задолжението за плаќање. Во случајот, тужителот е задолжен со дополнително плаќање на данокот, откако тој престанал да ја врши дејноста за која бил ослободен од плаќање, односно откако престанеле условите од член 69 од Законот за даноците на граѓаните. Според тоа, на неплатениот данок може да се пресметува камата од денот на задолжувањето, а не по истекот на секоја календарска година како што тоа го сторил тужениот орган.

Од овие причини, овој суд одлучи оспореното решение да се поништи и предметот врати на повторно одлучување, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3178/98 од 04.02.1998 година.

60. Уплатените парични средства на нерезидентна сметка на странско правно лице, на име закупнина по основ на склучен договор помеѓу правни лица со седиште на територијата на Република Македонија, а подигнати во готово, без да бидат искажани како приход во билансот на успехот на закуподавачот, имаат третман на лични примања во смисла на член 14 од Законот за персонален данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93) за кој се пресметува персонален данок од доход според овој закон.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Со оспорената пресуда на Основниот суд С., е одбиена како неоснована тужбата на тужителот "Ш.К."С., против решението на Министерството за финансии, затоа што судот оценил дека во конкретниот случај органите во постапката правилно го примениле член 14 од Законот за персонален данок од доход. Имено, во ситуација кога тужителот приходите од закупнината не ги евидентирал во книговодството, а парите ги подигал од

сметката, на тие парични средства им дал третман на лични примања и го задолжил тужителот со персонален данок од доход.

Подносителот на барањето за вонредно преиспитување смета дека со оспорената пресуда е повредено материјалното право и тоа член 14 од Законот за персонален данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 3/94, 70/94). Имено, судот како и тужениот неосновано на дозначените средства на нерезидентна сметка на "Ш.К." С., им дале третман на лични примања и тоа само поради фактот дека "паричните средства биле дозначени на нерезидентна сметка наместо на жиро-сметка и дека истите биле подигнати во готово од страна на "Ш.К." С.. Ова, поради тоа што овие парични средства се уплаќани на нерезидентна сметка на друг правен субјект, а не жиро-сметката на тужителот. Следователно на тоа, истиот нема обврска да ги прикажува како свој приход, ниту пак само на основа на овие два факта може да се третираат тие средства како лични примања за да има обврска да плаќа персонален данок од доход. Ваквото наоѓање е произволно, ако се има во предвид наодот на вештите лица во кој е утврдено кој ги подигнал тие средства, во кое својство и за што се употребени, односно дека се подигнати од овластено лице кое не е вработено кај тужителот и употребени се за надомест за превоз и исхрана за лица кој не се вработени кај тужителот. Поради изнесеното, подносителот на барањето предложи барањето да се уважи, пресудата да се укине и предметот врати на повторно судење.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека со донесувањето на оспорената пресуда не е повредено материјалното право, односно не е погрешно применет законот.

Со Законот за персонален данок од доход се поведува персонален данок од доход кој се плаќа годишно на збирот на нето приходите од сите извори, освен на приходите што се изземени од оданочување со овој закон. Притоа, во член 3 е определено дека во доходот според кој се утврдува даночната основа влегуваат наведените видови приходи, а во член 14 се утврдени одделните видови на приходи, меѓу кои и личните примања по одредени основи. Понатаму, во член 75 е уредено пресметувањето на аконгацијата на данокот од доход во текот на годишната по видови приходи, а во член 76 е определено дека аконгацијата на данокот од приходите од член 75 на овој закон, пресметува исплатувачот за секој обврзник и за секој поединечно

неплатен приход. Коначно во член 87 е уредено пресметувањето на годишниот данок од доход.

Во конкретниот случај судот прифатил за утврдено дека тужителот "Ш.К." С. е регистриран во Окружниот стопански суд од оснивачите "Ш.К." АД С. и "Ш.Х." АД С., а по решение на Министерството за односи со странство на РМ бр.14-3161/2 од 27.03.1992 година. Истиот е мешовито претпријатие, основано согласно член 81 став 1 и 2 од Законот за претпријатија ("Службен лист на СФРЈ" бр.77/88, 40/89, 46/90 и 61/90 и "Службен весник на РМ" бр.15/93 и 55/95). Понатаму, согласно член 8 став 1 од Законот за странски вложувања ("Службен весник на РМ" бр.31/93), претпријатијата со странски вложувања имаат исти права и одговорности како и домашните претпријатија на територијата на Република Македонија и при своето работење тужителот бил должен да ги почитува прописите и правилата во финансиското работење кои важат и за домашните претпријатија. Тужителот во тоа својство склучил договор за закуп со АД "В." при што во договорот било утврдено дека плаќањето ќе се врши преку нерезидентна сметка во "А.Б.". Тужителот и покрај тоа што било извршено плаќање на закупнината, истата не ја искажал како приход во билансот на успехот за периодот од 01.01. до 30.06.1995 година, согласно член 61 од Законот за сметководство ("Службен весник на РМ" бр.42/93), а во врска со член 63 став 1 и 2 од истиот закон.

Имајќи ја предвид паквата состојба на работите, како и погоре наведените одредби од Законот за персонален данок од доход, според мислењето на овој суд со оспорената пресуда не е повредено материјалното право, а со тоа и погрешно применет законот. Она, затоа што тужителот остварените приходи по основ на закупнина во текот на годината книговоодствено не ги евидентирал, а уплатените парични средства ги подигал во готово од нерезидентната сметка, па органите во постапката правилно заклучиле дека подигнатите парични средства имаат третман на лични примања и основано го задолжиле тужителот со персонален данок на доход, како што е предвидено во погоре наведените одредби во Законот за персонален данок на доход.

Со оглед на изнесеното, Судот наоѓа дека се неосновани наводите на подносителот на барањето дека е повредено материјалното право, односно членот 14 од Законот за персонален данок од доход, поради неправилиниот заклучок на судот при

оценката на наодот и мислењето на вештите лица, затоа што наодот и мислењето на вештите лица на кои се повикува подносителот на барањето. Судот правилно го оцени и не го прифати, за што дава јасни и целосни причини во оспорената пресуда, кои овој суд ги прифаќа во целост.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Увпу.бр.15/98 од 25.11.1998 година.

61. Основа на данокот од доход на личните примања од стопанска и професионална дејност претставува личното примање кое даночниот обврзник го утврдува во даночниот биланс согласно со одредбите од Законот за данокот од добивка, а кое по правило не може да биде пониско од просечната плата остварена во Републиката, со тоа што годишниот данок од доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи-О., а со кое тужителот бил задолжен да плати персонален данок од доход за 1995 година во износ од 8.805,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законното решение со оглед на даночната обврска е одредена според податоците од поднесената даночна пријава и од податоците со кои располагал органот.

Судот смета дека оспореното решение е незаконно и со него е повреден законот на штета на тужителот, а поради сторена повреда на правилата на постапката, погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на законот.

Согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка по образложението на второстепеното решение мораат да се оценат сите наводи од жалбата.

Во конкретниот случај, во жалбата тужителот истакнал дека органот не ја пресметал правилно висината на расходите што

тој ги имал, а особено не ја земал предвид амортизацијата и ревалоризацијата на амортизацијата што се сметаат како расход во даночниот биланс, согласно член 15 од Законот за данок од добивка, а кој тој ги засметал и напишал во билансот на приходи и расходи за 1995 година.

Од оспореното решение се гледа дека тужениот орган не одговорил на овој жалбен навод, со што сторена е повреда на правилата на постапката која по мислење на овој суд е од влијание за правилно одлучување по предметот.

Освен тоа, оспореното решение не содржи ниту една одредба од Законот за персоналниот данок од доход од која може да се види на кој начин е утврден годишниот данок од доход, како и даночната основица, кое нешто претставува причина поради која може да се побива оспореното решение согласно член 10 став 1 точка 1 од Законот за управните спорови.

Имено, согласно член 30 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 3/94 и 70/94) основа на данокот од доход на личните примања од стопанска и професионална дејност претставува личното примање кое даночниот обврзник го утврдува во даночниот биланс согласно со одредбите од Законот за данокот од добивка, а кое по правило не може да биде пониско од просечната плата остварена во Републиката, а пак според член 87 од истиот закон годишниот данок од доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

Од погоре цитиранот член 87, произлегува врз основа на што органот може да го утврди годишниот данок од доход. При тоа, ако органот не ја прифати даночната пријава, ќе треба да постапи согласно член 89 од истиот закон и да образложи по која основа од таксативно наброените во овој член, ја утврдува даночната обврска, истовремено образлагајќи и зошто не е прифатена даночната пријава. Ова, во оспореното решение го нема.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.655/97 од 28.10.1998 година.

62. Ако странката пријавила приходи од имот и имотни права помали од оние што може да се постигнат според месните прилики, органот го утврдува можниот приход со споредување на закупнината за слични објекти кои се издаваат под закуп под приближно еднакви услови.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи, Дирекција - Одделение во О., а со кое тужителот бил задолжен со персонален данок на приход од имот и имотни права за 1995 година во износ од 22.356,00 денари. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенит орган донел законито решение согласно член 87 и 89 од Законот за персонален данок од доход со оглед да тужителот не поднел даночна пријава.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на законот.

Согласно член 36 од Законот за персонален данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 70/94), ако пријавените приходи од имот и имотни права се помали од оние што може да се постигнат според месните прилики, органот за јавни приходи го утврдува можниот приход со споредување на закупнината за слични објекти кои се издаваат во закуп под приближно еднакви услови.

Во конкретниот случај од списите на предметот се гледа дека се работи за данок на приход од имот за 1995 година од издавање на деловна просторија под закуп, па органот наместо да го примени погоре цитираниот член тој утврдувал факти и одлучувал согласно член 89 став 1 точка 2 од Законот за персоналниот данок од доход, а кој се однесува на пресметување на годишниот данок од доход.

Со ваквото постапување органот погрешно и нецелосно ја утврдил фактичката состојба со што погрешно го применил законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.529/97 од 21.10.1998 година.

63. Ако обврзникот на општ повик не поднесе даночна пријава или ако деловните книги не може да послужат како основа за утврдување на даночната обврска, данокот ќе се утврди врз основа на споредување со просечните нето плати на вработените кај правните лица од иста или слична дејност, кои таа дејност ја вршат под приближно еднакви услови, но споредувањето мора да биде поткрепено со докази.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управа за јавни приходи - Дирекција во К., а со кое на тужителот му се утврдува персонален данок од доход за 1995 година, во износ од 22.916,00 денари и се задолжува да ја плати разликата меѓу платената аконтација и утврдениот годишен износ на персоналниот данок од доход во износ од 6.034,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законното решение согласно член 89 став 1 точка 3 од Законот за персоналниот данок од доход со оглед да даночната пријава на тужителот не мубила прифатена како веродостојна, па одредена му е даночната обврска по пат на споредување со просечна нето плата на вработените кај правните лица од иста или слична дејност, кој таа дејност ја вршат под приближно еднакви услови.

Судот најде дека оспореното решение е незаконното и со него е повреден законот поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба поради што погрешно е применет законот.

Имено, согласно член 87 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 3/94 и 70/94) годишниот данок од доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

Согласно член 89 став 1 точка 3 од истиот закон, ако обврзникот на општ повик не поднесе даночна пријава или ако деловните книги не може да послужат како основа за утврдување на даночната обврска, данокот ќе се утврди врз основа на споредување со просечните нето плати на вработените кај

правните лица од иста или слична дејност, кои таа дејност ја вршат под приближно еднакви услови.

Во конкретниот случај органите само констатирале дека даночната обврска на тужителот ја одредиле по пат на споредување согласно погоре цитираниот член 89 став 1 точка 3 од законот, без да дадат причини за тоа зошто не ја прифатиле даночната пријава на тужителот, со оглед да истиот таква пријава поднел, кое нешто се гледа од списите во предметот. Истовремено и наводите во оспореното решение дека органите го сториле споредувањето со просечните нето плати на работните кај правни лица од иста или слична дејност, која таа дејност ја вршат под приближно еднакви услови, не се поткрепени со конкретни докази и документи во предметот.

Со ваквото свое постапување органите сториле повреда на правилата на постапката, со тоа што не постапиле согласно член 7 и 9 од Законот за општата управна постапка, според кои одредби во постапката мора да се утврди вистинската состојба на работите и за таа цел мораат да се утврдат сите факти што се од важност за донесување на законито и правилно решение, а кои факти ќе ги земе како докажани одлучува овластеното службено лице по свое уверение врз основа на сопствена и грижлива оцена на секој доказ посебно и на сите докази заедно, како и врз основа на резултатот од целокупната постапка.

Со тоа погрешно и нецелосно е утврдена фактичката состојба, поради што дошло до погрешна примена на материјалното право.

При ваква фактичка и правна состојба, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување при тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.48/97 од 30.09.1998 година.

64. Решението за присилна наплата мора да ги содржи висината на должиот данок, причините казни и каматите за даночните прекршоци како и вмотот на обврзникот од кој се извршува присилната наплата со напомена дека трошоците на присилната наплата паѓаат на товар на даночниот должник согласно член 105 став 3 од погоре цитираниот закон.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи- дирекција С., со кое на тужителот му е извршен попис и проценка на недвижниот имот за наплата на данок и придонеси во вкупен износ од 100.776,00 денари. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепениот орган го донел решението согласно законот и правилно се применети член 105,106,108 и 119 од Законот за персоналниот данок од доход.

Судот најде дека во конкретниот случај фактичката состојба не е потполно утврдена, од чие потполно утврдување зависи и правилната примена на законот.

Согласно член 104 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93), на обврзникот кој пристигнатиот данок не го платил во пропишаниот рок, наплатата ќе се изврши по присилен пат.

Согласно член 105 став 3 од истиот закон во решението за присилна наплата мора да се искажува висината на должниот данок, каматите и паричните казни за даночните прекршоци, имотот на обврзникот од кој ќе се изврши присилна наплата, напомена дека трошоците на присилна наплата паѓаат на товар на даночниот должник.

Во конкретниот случај извршен е попис и проценка на недвижниот имот на тужителот заради наплата на данок и придонеси во вкупен износ од 100.776,00 денари, за периодот од 1993 година и периодот од 1 до 9.1994 година, со камата. Меѓутоа, тужителот во тужбата наведува дека како даночен обврзник ги има измирено долговите по основ персонален данок на доход и придонеси за пензиско и инвалидско осигурување за 1,2 и 3 месец 1994 година и дека било потребно тужениот орган да направи извештај за точниот износ кој бил уплатен а не бил земен во предвид и вкупниот износ да биде намален за платените износи, а исто така не бил земен во предвид и износот што гој го имал платено на име аконтација за 1993 година при пресметувањето на вкупниот износ на даночната обврска. Тужителот кон тужбата прилага како доказ фотокопија од уплатници. Овие уплатници како биле приложени и во списите на предметот како доказ, тужениот орган не ги ценел иакоа согласно член 9 од Законот за

општата управна постапка бил должен да изврши совесна и грижлива оцена на секој доказ посебно и на сите докази заедно. Според ова, овој суд наоѓа дека тужениот орган ги повредил правилата на постапката по однос на оценката на доказите, а исто така и по однос на утврдувањето на вистинската состојба на работите. Имено, тужениот орган бил должен да го утврди точниот износ кој што тужителот го имал платено и за тој износ да биде намален вкупниот износ за кој што тужителот е задолжен. Истовремено тужениот орган бил должен да утврди кога се платени овие износи од страна на тужителот, дали истите се платени во одредениот рок, па во зависност од тоа дали и на кој износ треба да се пресметува каматата поради задоцнувањето со плаќање.

Тужениот орган при донесувањето на оспореното решение не ги оценил наводите на тужителот од жалбата, како согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка морал да ги оцени сите наводи од жалбата и да даде образложение во второстепеното решение.

При таква состојба на работите Судот одлучи оспореното решение да се поништи и предметот врати на тужениот орган на повторно постапување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.995/96 од 27.01.1998 година.

65. Решението за присилна наплата и записникот за попис и проценка на подвижни предмети мора да ги содржат сите елементи предвидени во член 109, 114 и член 120 став 1 точка 5 и 7 од Законот за персонален данок од доход.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција во С., со кое заради присилна наплата на данок и придонеси се врши попис и проценка на подвижен имот во вкупен износ за 1993 година 22.462,50 денари и за 1994 година износ од 18.510,50 денари, комунална такса за фирма износ 2.000,00

денари, камата поради ненавремено плаќање износ од 200.767,00 денари, трошоци на извршување во износ од 10.250,00 денари или вкупна обврска во износ од 253.990,00 денари. Притоа тужениот орган оценил дека жалбата е неоснована бидејќи првостепенниот орган решението го донел согласно со член 105, 106 и 108 од Законот за персонален данок од доход ("Службен весник на РМ" број 80/93).

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Според член 104 од Законот за персоналниот данок од доход од обврзникот кој пристигнатниот данок не го платил во пропишаниот рок наплатата ќе се изврши по присилен пат.

Според член 105 од истиот закон присилната наплата на данокот се врши врз основа на решение за присилна наплата а решението за присилна наплата му се доставува лично на обврзникот на данокот. Во решението за присилна наплата се искажува висината на должниот данок, каматите и паричните казни за даночните прекршоци имотот на обврзникот од кој ќе се изврши присилната наплата со напомена дека трошоците на присилна наплата паѓаат на товар на даночниот обврзник.

Тужителот во тужбата наведува дека неосновано е задолжен со камата и дека не е во можност да ја плати истата.

Имајќи ги предвид наводите во жалбата на тужителот Судот смета дека тужениот орган не се произнел дали тужителот правилно е задолжен со камата со оглед да истиот наведува дека веднаш по добивањето на првостепеното решение го платил данокот.

Според член 109 од Законот за персоналниот данок од доход присилната наплата се состои од попис, проценка и продажба на имотот, а според член 114 од истиот закон истовремено се врши проценка на предметите и тоа од страна на службено лице или по потреба посебно лице оценувач, а според член 120 став 1 точка 5 и 7 во записникот се внесуваат сите податоци и поединости од пописот, а меѓу другото и износот од данокот, каматата и трошоците за кои се врши попис и поединечно проценетата вредност на пропишаниот подвижен имот.

Од увидот во списите на предметот а посебно од решението за присилна наплата и записникот за извршен попис и проценка на подвижни предмети Судот констатира дека овие акти не ги содржат елементите наведени во цитираните одредби од законот.

Имено, во решението за присилна наплата воопшто не е наведено врз основа на кој извршен наслов, односно врз основа на кое решение за облог на данок е утврден данокот што треба да го плати тужителот, а е предмет на присилно извршување. Во записникот само е наведено дека за наплата на каматата ќе се направи нов попис и проценка. Исто така во решението за присилна наплата не е наведена и одредбата според која е пресметана каматата како и начинот на пресметување на истата.

Од тие причини Судот оспореното решение го поништи и предметот врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.402/97 од 26.11.1998 година.

66. При одлучувањето за утврдувањето основ за пресметување на данокот од добивка, од суштествено значење е дали е приложен доказ за оправданоста на искажаниот расход во даночниот биланс, односно дека должничко доверителскиот однос од кој произлегува ненамирената обврска е реализиран и извршен во таа година, кога е искажан расходот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспорената пресуда на Основниот суд С., е одбена како неоснована тужбата на тужителот Претпријатие за внатрешен и надворешен промет и услуги НН., против решението на Министерството за финансии, затоа што судот врз основа на утврдената фактичка состојба во управната постапка оценил дека за работите по фактурата бр.01-00509 од 30.12.1994 година на НН на износ од 6.534.365,00 денари, тужителот не доставил докази дека се извршени, односно дека е изготвен главен проект за тужителот за "Погон за протектирање во В.", а приложените докази со тужбата, решението за локација, за урбанистичка согласност и одобреното за градба, како и скицата "Погон за протектирање во В.", ги оценил само како доказ за преземени активности во реализација на истите. Исто така, Судот оценил дека со книжењето на оваа фактура во тој износ како расход во работењето на тужителот за 1994 година, без да се оправда, во

даночниот биланс е искажана помала основица за пресметување на данок од добивка и придонеси, па нашол дека оспореното решение на тужениот орган е донесено во согласност со член 8 од Законот за данок на добивка ("Службен весник на РМ" бр.80/93), Законот за здравствена заштита и Законот за водите.

Подносителот на барањето за вонредно преиспитување смета дека со донесувањето на оспорената пресуда повредени се правилата на постапката и материјалното право.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека со донесувањето на оспорената пресуда не се повредени правилата на постапката и материјалното право.

Неосновани се наводите на подносителот на барањето дека оспорената пресуда е нејасна, противречна сама на себе, а дадените причини за фактите од влијание за одлучувањето се во спротивност со содржината на исправите изведени како докази. По наоѓањето на овој суд оспорената пресуда е јасна и непротивречи сама на себе, а дадените причини за фактите кои се од значење за одлучувањето произлегуваат во целост од изведените докази во текот на управната постапка: доказите кои се приложени со тужбата, судот правилно оцени дека претставуваат само доказ за преземени активности, а не и дека е изготвен главниот проект "Погол за протектирање В." заклучно со 1994 година, односно дека заснованиот должничко доверителски однос не започнал со реализација и не е извршен таа година.

Исто така, неосновани се наводите на подносителот на барањето дека судот го оневозможил да го достави изготвениот главен проект, кој го прилага со дополнението од 02.04.1998 година без дата, во делот архитектура и статистика, изготвен од Градежно занаетничкото претпријатие ИИ од С., затоа што судот не закажал усна расправа, ако се има предвид дека тужителот во тужбата не предложил одржување на усна расправа, а судот не одлучил таква да се одржи, што не е во спротивност со член 34 став 2 од Законот за управните спорови.

Неосновани се и наводите на подносителот на барањето за повреда на материјалното право, како последица на тоа што спорот го решил врз основа на член 39 став 1 од Законот за управната постапка, врз подлога на фактите што се утврдени во управната постапка, дека во поглед на така утврдените факти постои противречност во списите, што тие во суштествени точки се нецелосно утврдени - при постоење на главен проект кој ќе

беше доставен и дека искажаните расходи се реално направени како трошок за изготвување на главен проект за објектот кој веќе е изграден и се платени на ИИ. со наведената фактура, а со тоа и должничко доверителскиот однос е реализиран и извршен.

Според член 34 од Законот за управните спорови, за управните спорови Судот решава на нејавна седница. Поради сложеноста на спорната работа, или ако инаку најде дека е тоа потребно заради подобро разјаснување на состојбата на работата, Судот може да реши да се одржи усна расправа. Од истите причини и странката може да предложи да се одржи усна расправа.

Според член 39 од истиот закон, Судот го решава спорот по правило врз подлога на фактите што се утврдени во управната постапка.

Со Законот за данок од добивка ("Службен весник на РМ" бр.80/93), се воведува данок од добивка. Притоа, во член 3 е определено дека пресметувањето и плаќањето на данокот од добивка го врши обврзникот на данокот од добивката, а според член 4 обврзник на данокот од добивка е правно лице и физичко лице кое врши регистрирана дејност (субјект) резидент на Република Македонија кое остварува добивка од вршење на дејност во земјата и странство. Во членот 8 од истиот закон е определено дека основа за пресметување на данокот од добивка е добивката која се утврдува во даночниот биланс. Добивката претставува разлика меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на даночниот обврзник во износи утврдени согласно со прописите за сметководство, освен приходите и расходите за кои со овој закон е пропишан друг начин на утврдување.

Според член 7 став 6 и 7 од Законот за сметководство ("Службен весник на РМ" бр.42/93), деловната евиденција се води врз основа на сметководни документи, а под сметководни документи се подразбира писмена исправа за настанати деловни промени со кои се докажува промената врз средствата, обврските, капиталот, приходите и расходите. Понатаму, во член 13 став 1 и 2 предвидено е дека предмет на книжење во деловните книги може да биде само веродостоен сметководен документ, а веродостојноста на сметководниот документ се утврдува по пат на контрола. И конечно во член 61 е определено дека субјектот во билансот на успехот ги искажува расходите, приходите и финансискиот резултат (добивка, загуба).

Имајќи ги предвид утврдените факти во управната постапка кон судот ги прифаќа, овој суд наоѓа дека со оспорената пресуда

не е повредено материјалното право. Ова од причини што според мислењето на овој суд, утврдените факти во управната постапка врз која подлога судот ја заснова пресудата во однос на суштествените точки за одлучувањето се целосна основа за донесување на правилна и законита одлука. При ова се има во предвид дека и доставените докази со тужбата не можеле да бидат од влијание за утврдување на поинаква фактичка состојба, за што судот дава јасни и целосни причини со кои се согласува и овој суд. Поради тоа не е сторена и повреда на член 39 став 2, 3 и 4 од Законот за управните спорови. Од друга страна, со книжењето на ненамирената обврска по погоре наведената фактура во наведениот износ, во работењето на тужителот во 1994 година како расход, без докази дека произлегува од должничко доверителски однос кој започнал да се реализира односно да се извршува и со тоа да се оправда, во даночниот биланс за истата година е искажана помала основа за пресметување на данок на добивка, односно за придонеси, на органите во постапката правилно заклучиле дека стов обврска на тужителот за тој износ да плати данок на добивка како што е предвидено во погоре наведениот Закон за данок од добивка, како и придонеси според Законот за здравствена заштита и Законот за водите.

Наводите на подносителот на барањето дека со дополнението од 02.04.1998 година приложил изготвен проект и дека од самата фактура произлегува дека обврската за услугата е платена, овој суд оценува дека не може да биде од влијание за поинакво одлучување, затоа што според утврдувањата во управната постапка, кое судот го прифатил, тужителот заклучно со 31.12.1994 година ја книжел ненамирената обврска по погоре означената фактура како расход, без да приложи докази за оправданоста на тој расход во наведениот износ за таа година, а сега приложениот изготвен проект е без дата и самата фактура не може да се смета дека се однесуваат на извршена услуга и платена обврска по таа услуга од настанат должничко доверителски однос по склучен договор кој фактички тогаш започнал да се реализира, односно извршува, за да се смета дека и книжењето е оправдано, во согласност со погоре наведените одредби од Законот за сметководство.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Увну.бр.12/98 од 16.12.1998 година.

67. Кон присилна наплата на данокот може да се пристапи само доколку решението за присилна наплата на данокот, лично му е доставено на даночниот обврзник.

Жалба против решението за присилна наплата како и против поединечните дејствија во постапката за присилна наплата (пописот, проценката, продажбата и слично), може да поднесе само даночниот обврзник. Лицето кое полага право на попишаните подвижни предмети и присуствува на пописот, може да изјави приговор на записникот за попис.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со првостепеното решение, пристапено е кон присилна наплата на стасани, а не и намреени даночни обврски од обврзникот ИИ, по пат на попис и процена на неговиот подвижен имот на име данок од личен доход и придонеси за 1992 и 1993 година во износ од 130.789,00 денари, комунална такса за фирма во износ од 2.000,00 денари, камата во износ од 640.866,00 денари, трошоци за извршен попис во износ од 30.341,00 денари, трошоци за излез на овластени работници во износ од 500,00 денари или сè во вкупен износ од 805.165,00 денари, на записникот од ден 28.12.1995 година.

Со оспореното решение тужениот орган жалбата на тужителката против погоре наведеното првостепено решение ја одбил како неоснована. Ова, од причини што нашол дека првостепениот орган правилно постапил кога согласно член 106, 107, 108 и 109 од Законот за персоналниот данок од доход, по претходно доставената писмена опомена на ден 24.10.1995 година, пристапи кон присилна наплата на доспеаниот данок, по пат на попис и проценка на подвижниот имот на обврзникот ИИ на записникот од ден 28.12.1995 година, а за наплата на погоре наведените износи. Притоа, жалбените наводи ги оцени како неосновани, затоа што не биле поткрепени со соодветни докази.

Во поднесената тужба тужителката го оспорува решението на тужениот орган поради повреда на правилата на постапката предвидени со Законот за персонален данок од доход, затоа што решението за присилна наплата не е доставено лично на даночниот обврзник кој живее во странство и дека тој не присуствувал на веќе направениот попис, кога се одземени и одредени предмети

во станот, нејзина сопственост, без органот да ја поучи да поднесе излачна тужба во смисла на член 117 од наведениот закон. На таков начин се сака неосновано да се наплати тој долг од нејзиниот имот.

Судот најде дека со донесување на оспореното решение е повреден законот.

Според член 105 став 1 и 2 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 3/94 и 70/94), присилната наплата на данокот се врши врз основа на решението за присилна наплата.

Решението за присилна наплата му се доставува лично на обврзникот на данокот.

Според член 112, исто така, од истиот закон попишувањето на подвижниот имот се врши во присуство на даночниот обврзник, односно некој од полнолетните членови на семејството.

Во одредбата од член 117 од истиот закон, предвидено е пак, ако лицето присутно при пописот истакне свое право на попишаните подвижни предмети, или ако даночниот обврзник изјави дека на тие предмети има право и друго лице, тоа ќе се констатира во записникот за попис, во кој случај органот за јавни приходи е должен за попишувањето на тие предмети да го извести лицето и да го упати дека во рок од 8 дена од денот на известувањето може да поднесе излачна тужба до судот. Ако тоа лице во тој рок не поднесе доказ дека поднело тужба, постапката за присилна наплата ќе продолжи како да немало приговор. Со поднесувањето на доказ за поднесена излачна тужба, се одлага продажбата на попишаните предмети за кои е поднесена тужба до завршување на спорот и тој имот се остава на чување на даночниот должник.

Според член 119 став 1 и 2, пак, од истиот закон, жалба против решението за присилна наплата како и против поединечните дејствија во постапката за присилна наплата (пописот, процената, продажбата и слично), може да се поднесе во рок од 8 дена од доставувањето на решението, односно од извршувањето на поединечните дејствија. Во жалбата даночниот обврзник не може да истакнува околности што веќе биле истакнати во постапката за одложување.

Од погоре изнесените законски одредби според мислењето на Судот произлегува дека кон присилната наплата на данокот, органот не може да пристапи, доколку претходно решението за

присилна наплата на данокот лично не му го достави на даночниот обврзник и дека жалба против решението за присилна наплата како и против поединечните дејствија во постапката за присилна наплата (пописот, процената, продажбата и слично), може да се поднесат само од даночниот обврзник, а лицето кое што полага право на попишаните подвижни предмети и присуствува на пописот може да изјави приговор на записникот за попис за тоа, а ако поднесе излачна тужба во одредениот рок за тоа, може да бара одлагање на продажбата на попишаните предмети за кои е поднесена тужба до запишување на спорот.

Од списите на предметот не се гледа дека решението за присилна наплата му е доставено лично на даночниот обврзник.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3564/96 од 26.03.1998 година.

68. Игрите на среќа можат да се приредуваат врз основа на одобрение кое го издава Републичкиот орган на управата за работите на финансите, а ако такво одобрение не е прибавено, органот со решение ќе го забрани нивното натамошно организирање.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција во С., а со кое на тужителот привремено му се забранува организирање игри на среќа "лотарија-продажба на лотариски награди и картички и извлекување на добивки до донесување конечна одлука во постапката по стопанскиот престап. При тоа тужениот орган оценил дека првостепеното решение е законито од причина што тужителот нема одобрение од надлежен орган за приредување игри на среќа во смисла на член 11 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри на автомати.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот, поради следното:

Согласно член 11 став 1 точка 2 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри на автомати ("Службен весник на СРМ" бр. 17/87, 26/87, 51/88, 36/89 и "Службен весник на РМ број 38/91, 4/93 и 27.95), игрите на среќа можат да се приредуваат врз основа на одобрение кое го издава Републичкиот орган на управата надлежен за работите на финансите-за игрите на среќа што се приредуваат на подрачјето на две или повеќе општини и за посебните игри на среќа. Исто така според член 65 став 2 од истиот закон, ако во постапката за надзор се утврди незаконитост, односно ако се утврди дека приредувачот на игри на среќа сторил стопански престап или прекршок за кој е пропишана казна според овој закон, органот што го врши надзорот ќе донесе решение за отстранување на незаконитоста.

Во конкретниот случај од оспореното решение и од спиеите во предметот се гледа дека тужителот приредувал игри на среќа без да поседува одобрение за тоа во смисла на погоре наведена одредба што и самиот не го спори во тужбата. Оттука Судот смета дека органите на управата правилно го примениле законот кога на тужителот привремено му забраниле да приредува игри на среќа.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека органите поради непостоење на законска можност да се изрече забрана за организирање на игри на среќа го пречекориле законското овластување и неправилно го примениле законот односно член 64 а од Законот за изменување и дополнување на Законот за игрите на среќа и за забавните игри на автомати кој бил објавен во "Службен весник на РМ" на 26.05.1995 година и стапил на сила наредниот ден од објавувањето односно на 27.05.1995 година, а првостепеното решение е донесено на 8.05.1995 година, поради што смета дека во конкретниот случај постои погрешна примена на законот.

Овие наводи Судот не можеше да ги уважи од причина што органите не го применувале член 64 а од погоре наведените измени на законот туку член 65 од законот кој важел во времето на одлучување и кој предвидува дека со првостепеното решение се одлучува за отстранување на незаконитоста што по мислење на овој суд привременото забранување на вршење на дејноста претставува начин на отстранување на незаконитоста. Според мислењето на Судот органите правилно го примениле законот со донесувањето на првостепеното и второстепеното решение со

кои всушност привремено се забранува натамошно организирање на игрите на среќа, а не конечно, каква што можност е дадена со измените на законот во член 64-а. Органите движејќи се во рамките на овластувањата од член 64 и 65 од законот кој нажел во времето на одлучувањето со донесените решенија, ја отстраниле незаконитоста што ја утврдиле кај приредувачот на игрите на среќа, во случајов тужителот, па само привремено го забраниле натамошното организирање на игрите на среќа, додека не се обезбеди неопходното одобрение за тоа. Несомнено одредбите од член 64 и 65 од законот се релативно поблаги од член 64-а од измените на законот каде веќе изрично стои дека ако игрите на среќа и забавните игри на автомати се организираат спротивно на овој закон или спротивно на правилата за играње, со решение ќе се забрани илвно натамошно организирање.

Што се однесува пак до наводот во тужбата дека прибавувањето на одобрение за вршење на ваков вид дејност е во спротивност со член 55 став 1 од Уставот на Република Македонија, член 146 став 1 од Законот за претпријатијата и спротивно на Законот за упис во судскиот регистар, Судот не го така смета дека се неосновани од причини што и самиот Закон за упис во судскиот регистар бара кои пријавата да се поднесе и одобрение ако такво е пропишано за одредена дејност согласно со закон и овие одредби од овој закон и од Законот за игрите на среќа и за забавните игри на автомати не се во спротивност со Уставот на РМ и принципот на слободата на пазарот и претприемништво со тоа што пропишаните услови важат еднакво за сите стопански субјекти за вршење на одредена дејност. Право е на носителот на законската власт да ги утврдува условите за вршење на дејности со тоа што мора да се обезбеди еднаква правна положба на субјектите на пазарот со цел да се спречи мнополската положба и односи. Условот пак во овој случај претходно да се обезбеди одобрение од надлежен орган за организирање игри на среќа не е предвиден само за да се воспостави контрола над субјектите кои се регистрирани за вршење на таа дејност, туку по суштина е услов за вршење на дејност. Тоа произлегува од одредбите во член 11, 12 и 13 и особено 14 од Законот за игри на среќа и за забавни игри на автомати, според кој органот што дава одобрение за организирање игри на среќа ја цени и општествената оправданост и целите на игрите. Од тие причини Судот не можеше да ги прифати наводите на

тужителот за тоа како треба да се толкуваат член 55 од Уставот на Република Македонија и член 146 став 1 од Законот за претпријатијата. Во конкретниот случај како легс специјалне е применет Законот за игри на среќа и за забавни игри на автомати, според кој се уредуваат видот, условите и начинот на приредување на игрите на среќа, а доколку тужителот смета дека истиот не е во согласност со Уставот, има можност за тоа да се обрати до Уставниот суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.521/97 од 21.10.1998 година.

69. Утврдените разлики од искажаните расходи на име трошоци во работењето без веродостојна сметководна документација од контролата, се сметаат за неискажани приходи и, тој износ претставува основа за пресметување на данок од добивка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспорената пресуда на Основниот суд во Б., е одбиена како неоснована тужбата на тужителот НН, против решението на Министерството за финансии, затоа што судот врз основа на фактите утврдени од органите во постапката со контрола за пресметувањето и плаќањето на данокот од добивка кај тужителот во 1994 година, оценил дека тужителот искажал расход на име: трошоци за потрошена енергија во поголем износ за 125.262,00 денари, спротивно на склучените договори и врз основа на неверодостојна сметководна документација, со евидентирање на сметки за потрошено гориво за возила за кои им се признаваат трошоци во висина од 30% од цената на бензинот, како и сметки во кои не е наведено за кое возило се однесуваат; трошоци во износ од 62.980,00 денари за резервни делови и извршени услуги за одржување на возилата, со евидентирање на сметки во кои не е наведено за кои возила се однесуваат и за кои извршени услуги, без веродостојна документација во согласност со член 13 од Законот за сметководство; искажаните расходи по фактурата бр.187304 од 13.10.1994 година за набавен радиокасетофон, без доказ дека е во врска со дејноста која ја обавува, во спротивност

со член 10 од Законот за данок од добивка; искажал расходи на име трошоци по основ на закупнина во поголем износ од 94.751,00 денари за фактуриран период од 01.09.1994 до 31.07.1996 година, без временски да ги разграничи, најмногу до 12 месеци, спротивно на член 50 од Законот за сметководство и искажал расходи во поголем износ од 63.092,00 денари на име трошоци за користење на сопствено возило од директорот, спротивно на договорот со кој веќе еднаш му се признати трошоци по тој основ во виевна на потрошеното гориво, па иако дека тужениот орган правилно го извршил намалувањето на трошоците по наведените основи и за утврдените разлики како основа ги дал налозите за плаќање на данок од добивка и придонеси за здравство и водостопанство.

Подносителот на барањето за вопредно преспитување смета дека со оспорената пресуда е сторена повреда на правилата на постапката и материјалното право.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека со донесувањето на оспорената пресуда не е сторена повреда на правилата на постапката и материјалното право.

Според член 39 став 1, 3 и 4 од Законот за управните спорови, судот го решава спорот по правило врз подлога на фактите што се утврдени во управната постапка, а по исклучок доколку врз основа на јавните исправи и другите докази во списите на предметот е очигледно дека фактичката состојба е поинаква од онаа што е утврдена во управната постапка, судот може да ја утврдува фактичката состојба и врз подлога на така утврдената фактичка состојба да донесе пресуда односно решение, на расправа, на која се повикува и странката.

Со Законот за данок од добивка ("Службен весник на РМ" бр.80/93), се воведува данок од добивка. Притоа, во член 4 е определено дека обврзник на данокот од добивка е правно лице и физичко лице кое врши регистрирана дејност (субјект) и кое остварува добивка од вршењето на дејноста во земјата и странство, а во член 8 од истиот закон е предвидено дека основа за пресметување на данокот од добивка е добивката која се утврдува во даночниот биланс, што претставува разлика меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на даночниот обврзник по износи утврдени согласно со прописите за сметководство, освен приходите и расходите за кои со овој закон е пропишан друг начин на утврдување. Понатаму во член 10 е определено дека под расходи што се признаваат како одбитни ставки за да се утврди

добивката за оданочување се подразбираат само расходите што се направени за вршење на дејноста.

Според член 7 став 6 и 7 од Законот за сметководство ("Службен весник на РМ" бр.42/93), деловната евиденција се води врз основа на сметководни документи, а под сметководни документи се подразбираат писмени исправи за настанати деловни промени со кои се докажува промената врз средствата, обврските, капиталот, приходите и расходите. Понатаму, во член 13 став 1 и 2 предвидено е дека предмет на книжење во деловните книги може да биде само веродостојна сметководна документација, а веродостојноста на сметководната документација се утврдува по пат на контрола. И конечно во член 61 е определено дека субјектот во билансот на успехот ги искажува расходите, приходите и финансискиот резултат (добивка, загуба).

Во член 50 од истиот закон е предвидено дека во позициите на активните временски разграничувања можат да бидат одложени само издатоците платени однапред за 12 месеци што му припаѓаат на идниот период и приходите во тековниот период кои не можеле да бидат фактурирани, а за кои настанале трошоци во тековниот период, како и приходите по основ на поврат на даночните и други давачки по основ на извозот чија наплата пристигнува за идните пресметководни периоди, освен по исклучок издатоци врзани за нови погони и за развој на побарувањата за нови производи и освојување на нови пазари.

Неосновани се наводите на подносителот на барањето за воопшто пренеситување, поради тоа што судот ја засновал оспорената пресуда само врз основа на утврдените факти од органите во постапката, кои произволно, неправилно и еднострано го оцениле записникот за извршена контрола, во поглед на решителните факти за одлучувањето, кои се нецелосни и не произлегуваат од доказите, без да се впушти во целосно утврдување на фактичката состојба, со изведување и на вештачење како доказ, дека пресудата е противречна, неразбирлива и без причини за решителните факти. Имено, според мислењето на овој суд не постои противречност помеѓу утврдените факти од органите во постапката врз основа на записникот за извршена контрола, врз чија подлога судот решавал во конкретната правна работа, а утврдените факти се целосни и произлегуваат од тој записник. Ова особено, ако се има предвид дека тужителот со поднесената тужба не ги довел во сомневање

така утврдените факти со укажување на нови докази, ниту пак предложил и усна расправа и вештачење во таа смисла. Од друга страна оспорената пресуда содржи доволно причини за решителните факти од влијание за одлучувањето. Поради тоа судот наоѓа дека не е сторена повреда на член 39 од Законот за управните спорови.

Неосновани се и наводите на подносителот на барањето за воопшто пренспитување за повреда на материјалното право.

Имајќи ги во предвид погоре изнесените утврдени факти од органите во постапката, врз чија подлога судот ја засновал оспорената пресуда, како и погоре наведените одредби од Законот за данок од добивка и Законот за сметководство, според мислењето на овој суд не е повредено материјалното право. Ова затоа што како што е утврдено од органите во постапката при извршената контрола, неосновано се искажани погоре наведените трошоци, а со тоа неправилно се товарени трошоците на работењето на тужителот во 1994 година за тие износи, а кои износи не се прикажани како приход во билансот на успехот, а со тоа и неправилно е утврдена даночната основица, па органите во постапката правилно заклучиле дека на таа основица тужителот е во обврска да плати данок од добивка како што е предвидено во погоре наведените одредби од Законот за данокот од добивка, како и придонеси согласно Законот за здравствена заштита и Законот за води.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Увну.бр.2/98 од 16.12.1998 година.

70. Во случај кога тужителот во извозната царинска декларација не се јавува како извозник, ами се јавува друг субјект, битно и решавачко е прашањето дали увезената стока за која е платен данок на промет е извезена .

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција С., а со кое било одбиено барањето на

тужителот за поврат на данок на промет на производи во износ од 1.021.319,00 денари, по основ на извршен извоз на бакарни цевки. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенит орган донел законито решение со оглед да тужителот не ги исполнува условите за поврат на данок предвидени во член 54-а од Законот за данок на промет на производи и услуги ("Службен весник на РМ" број 34/92, 62/92, ...42/95).

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот.

Имено, согласно член 54-а од Законот за данок на промет на производи и услуги ("Службен весник на РМ" број 34/92, 62/92, ...42/95), за извршениот извоз на производи, производителот, односно увозникот има право на поврат на платениот данок на промет на производи. Барање за поврат со потребната документација: фактура за извршената продажба и извозна царинска декларација се поднесува до органот за јавни приходи. Со барањето за поврат на данок на промет на производи се доставува доказ за платениот данок на промет на производи.

Во конкретниов случај од списите на предметот се гледа дека тужителот барал од тужениот орган поврат на данок на промет на производи и кои барањето ги поднел потребните докази. Притоа органите му го одбиле барањето на тужителот од причините наведени во решението, а имено дека во фактурата за извршена продажба и во извозните царински декларации како извозник се јавува друг субјект, а не тужителот. Судот смета дека во овој случај битно и решавачко е фактичкото и правното прашање, дали увезената стока за која е платен данок на промет е извезена, а не само дали субјектот кој го извршил увозот, непосредно тој или преку друг субјект го извршил извозот. Во таа насока е и обврската на органите да изведуваат докази со цел правилно и целосно да се утврди фактичката состојба како услов за правилна примена на член 54-а од Законот, кој стимулира извоз односно увоз на одредени производи.

При ваква фактичка и правна состојба на работите судот одлучи да го поништи оспореното решение и предметот да го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.578/97 од 09.12.1998 година.

71. Обврската за плаќање комунална такса не зависи од остварениот приход, туку од самото истакнување на фирма или патпис кој означува вршење дејност или занимање.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција - С., а со кое тужителот бил задолжен да плати на име комунална такса за истакнатата фирма за 1996 година износ од 6.000,00 денари. Притоа тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение согласно член 1 и 3 став 1 точка 1 од Законот за комуналните такси ("Службен весник на РМ" бр. 50/91 и 17/93).

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 3 став 1 точка од Законот за комуналните такси ("Службен весник на РМ" 50/91 и 17/93), комунални, комунални такси се плаќаат за секоја фирма, односно назив истакнат на деловна просторија.

Согласно член 3 став 3 од наведениот закон под истакнатата фирма, односно назив во смисла на став 1 точка 1 се подразбира секое обележје или патпис кој означува дека одредено физичко или правно лице врши извесна дејност или занимање, со исклучок на патписите со називи на државни органи, установи и други субјекти.

Согласно член 2 од истиот закон, комуналните такси се плаќаат според тарифата за комунални такси што е составен дел на законот, а според тарифниот број 1 точка в, за истакнување на фирма, односно назив на деловните простории на претпријатијата и другите правни лица од областа на производство, прометот и услугите.

Согласно член 4 од наведениот закон, обврзник на комунална такса е лице кое користи определени права, предмети и услуги за чие користење е пропишано плаќање на комунална такса.

Од содржината на цитираните законски одредби произлегува обврската за плаќање комунална такса на секое лице кое користи определени права, предмети и услуги за чие

користење тоа е пропишано, при што обврската за плаќање комунални такси за истакнатата фирма-назив, подразбира секое обележје или натпис кој означува вршење некоја дејност или занимање.

Во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека тужителот има истакната фирма односно назив, па постапувајќи по погоре наведените одредби, а во врска со тарифниот број 1 точка в, ја одредиле висината на износот што тужителот треба да го плати како комунална такса за истакната фирма за 1996 година. Од ова произлегува дека е доенсено законито и правилно решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека не поседува деловен простор на кој има истакната фирма, меѓутоа истите не можеже да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби особено одредбата од член 3 став 3 од која произлегува обврската за плаќање комунална такса за секое обележје или натпис што означува вршење извесни дејности или занимање, што значи регистрирана дејност и фирма и нејзино користење, односно вршење на дејноста во правниот промет и живот. Судот ги имаше предвид и наводите на тужителот истакнати во жалбата, а и сега во тужбата, дека не остварувал никаков приход, меѓутоа и овие наводи не можеше да ги уважи, од причини што обврската за плаќање комунална такса не зависи од остварениот приход, туку такса се плаќа за секое обележје или натпис кој означува дека одредено физичко или правно лице врши некоја дејност или занимање.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.302/97 од 07.10.1998 година.

72. Под истакнатата фирма односно назив за кои се плаќа комунална такса се подразбира секое обележје или натпис кој означува дека одредено физичко или правно лице врши извесна дејност или занимање без оглед на местото и просторот каде е истакната.

Од образложението:

Судот најде дека тужбите се неосновани.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција - С., а со кое тужителот бил задолжен да плати на име комунална такса за истакнатата фирма за 1996 година износ од 6.000,00 денари. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенит орган донел законното решение согласно член 2, 3 став 1 точка 1 од Законот за комуналните такси ("Службен весник на РМ" бр. 50/91 и 17/93).

Судот најде дека оспореното решение е законното и со него не е повреден законот.

Согласно член 3 став 1 точка 1 од Законот за комуналните такси ("Службен весник на РМ" 50/91 и 17/93), комунални такси се плаќаат за секоја фирма, односно назив истакнат на деловна просторија.

Согласно член 3 став 3 од наведениот закон под истакнатата фирма, односно назив во смисла на став 1 точка 1 се подразбира секое обележје или натпис кој означува дека одредено физичко или правно лице врши извесна дејност или занимање, со исклучок на натписите со називи на државни органи, натписите на установите и на други субјекти.

Согласно член 2 од истиот закон, комуналните такси се плаќаат според тарифата за комунални такси што е составен дел на законот, а според тарифниот број 1 точка в, за истакнување на фирма, односно назив на деловните простории на претпријатијата и другите правни лица од областа на производство, прометот и услугите.

Согласно член 4 од наведениот закон, обврзник на комунална такса е лице кое користи определени права, предмети и услуги за чие користење е пропишано плаќање на комунална такса.

Од содржината на цитираните законски одредби произлегува обврската за плаќање комунална такса на секое лице кое користи определени права, предмети и услуги за чие користење тоа е пропишано, при што обврската за плаќање комунални такси за истакнатата фирма-назив, подразбира истакнување на секое обележје или натпис кој означува вршење некоја дејност или занимање.

Во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека тужителот има истакната фирма односно назив, па постапувајќи по погоре наведените одредби, а во врска со тарифниот број 1 точка в ја одредиле висината на износот што тужителот треба да го плати како комунална такса за истакната фирма за 1996 година.

Од ова произлегува дека е донесено законито и правилно решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека истиот нема обврска за плаќање комунална такса, бидејќи неговата фирма е истакната на приватен, а не на јавен простор. Ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, особено одредбата од член 3 став 3 од наведениот закон, од која произлегува обврската за плаќање комунална такса за секое обележје или натпис што означува вршење извесни дејности или занимања, што значи регистрирана дејност и фирма и нејзино користење, односно вршење на дејноста во правниот промет и живот, без оглед на местото-просторот на кој е истакната.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.621/97, У.бр.1309/97 од 09.12.1998 година.

73. Од плаќање такса се ослободени граѓаните со слаба имотна состојба, корисници на основни и други права по Законот за социјална заштита.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против заклучокот на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија - С., со кој е одбиено барањето на тужителката за ослободување на такса за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа тужениот орган оценил дека првостепенниот орган правилно одлучил кога го одбил барањето за ослободување од такса согласно член 15 точка 19 од Законот за административните такси,

со оглед да тужителката не припаѓа на категоријата граѓани кои согласно тој член можат да бидат ослободени од плаќање на административната такса.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба поради што погрешно е применет закон.

Имено согласно член 15 став 1 точка 19 од Законот за административните такси ("Службен весник на РМ" бр.17/93), од плаќање на такса се ослободени граѓаните со слаба имотна состојба, корисници на основни и други права според Законот за социјална заштита.

Согласно член 16 од истиот закон граѓани со слаба имотна состојба во смисла на член 15 точка 19 од овој закон се смета лицето чие домаќинство остварува приходи полнски од најниската плата утврдена со колективен договор во Републиката. Како домаќинство се смета заедница на живеење, стопанисување и трошење на остварените приходи.

Во конкретниот случај органите на управата не дале никакво образложение зошто тужителката не припаѓа во категоријата граѓани кои можат да бидат ослободени од плаќање на административната такса, а особено што точка 19 од член 15 предвидува неколку случаи. Ова, затоа што тужителката приложила докази дека таа и нејзините синови се невработени, нејзината ќерка е стечаен работник на ПОС "С.Т." - С., а сопругот е корисник на пензија, и тоа во периодот од 1.10.1996-31.12.1996 година во износ од по 4.466,50 денари месечно, како и упатница - извештај, издадена од Меѓуопштинскиот центар за социјални работи на општините во град С., на име на сопругот на тужителката за месец јуни 1995 година, на износ од 1.875,00 денари. Според тоа, имајќи ги предвид овие примања, органите биле должни да утврдат дали согласно погоре цитираниот член 16 од наведениот Закон, тужителката припаѓа на категоријата граѓани со слаба имотна состојба.

При ваква фактичка и правна состојба следуваше оспореното решение да се поништи и предметот да се врати на тужениот орган на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1770/97 од 04.11.1998 година.

74. Не може да се прекрати правото на помош и нега од друго лице затоа што лицето е сместено во герентолошки завод, а не е испитано дали сместувањето е на товар на Центарот за социјална заштита.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека тужителката била корисник на надоместок за помош и нега од друго лице, по решение од 26.01.1996 година.

Со решение од 16.09.1996 година правото на користење на овој надоместок и се прекратува сметано од 1.07.1996 година, согласно со член 5 став 1 од Законот за социјална заштита ("Службен весник на СРМ" бр.9/78, 43/78, 35/85 и 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.38/91 и 14/95), затоа што тужителката сметано од 1.07.1996 година од страна на нејзините блиски во фамилијата била сместена во Герентолошкиот завод -С.

Судот наоѓа дека, со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителката.

Со одредбата на членот 5 став 1 од Законот за социјална заштита е предвидено дека право на социјална заштита не може да оствари лице кое користи право на заштита во ист или поголем обем по друг основ.

Од приложените списи на предметот, не произлегува дека тужителката користи право на заштита по друг основ, затоа што, трошоците на сместувањето во Герентолошкиот завод, според наводите на тужбата, ги поднесува тужителката, а не Центарот за социјални работи.

Во такон случај, сместувањето во Заводот не би можело да се смета како користење на право на заштита по друг основ во смисла на член 5 став 1 од наведениот закон и да претставува причина за прекратување на правото на надоместок за помош и нега од друго лице, на кој начин би се довела во состојба да остане без право на социјална заштита по ниту еден основ.

Доколку трошоците за престој во Заводот се на товар на Центарот за социјални работи, тогаш би можело да се констатира користење на право на заштита во друг обем, меѓутоа таква состојба не е утврдена во случајот.

Поради тоа, Судот го поништи оспореното решение, со цел во повторната постапка со сигурност да се утврди дали

тужителката користи право на заштита во ист или поголем обем по друг основ, по што во смисла на изложеното ќе може да се донесе законното решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3789/96 од 15.04.1998 година.

75. Малолетните деца кои по смртта на мајката останале да живеат со таткото, а тој поради тоа што е во работен однос не може секојдневно да се грижи за нив, не се лица без социјална грижа и по тој основ не можат да остварат право на сместување во друго семејство.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Согласно со член 26 став 1 од Законот за социјалната заштита ("Службен весник на СРМ" бр.9/86-пречистен текст и 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.38/91, 14/95) право на сместување во организација или во друго семејство според овој закон, имаат корисниците на социјална заштита кои немаат соодветни услови за живеење во своето семејство или од други причини им е потребно сместување во организација или во друго семејство, а не може да се примени друг облик на социјална заштита. Според став 2 од овој член, во согласност со одредбите од став 1 на овој член право на сместување во организација или во друго семејство имаат: малолетни лица без социјална грижа; малолетница лица со воспитно-социјални проблеми; малолетни лица воспитно запуштени; стари лица без семејна грижа; самохрана мајка еден месец пред породување и по породување до тримесечна возраст на детето; лица со пречки во психофизичкиот и физичкиот развикот упатени на оспособување за работа надвор од местото на живеење и лица со пречки во психофизичкиот и физичкиот развикот неспособни за рехабилитација.

Од списите на предметот и од наводите во тужбата се гледа дека тужителот побарал неговите четири деца, родени 1984, 1988, 1990 и 1992 година, да бидат сместени во друго семејство со надоместок. Ова, затоа што нивната мајка починала во 1997 година, тој бил во работен однос во Б., додека децата живееле во село Р., работел втора и трета смена и додека бил на работа немало

кој да се грижи за децата, а остварувал плата од 3.398,00 денари и детски додаток.

При таква фактичка и правна состојба на работите, Судот најде дека оспореното решение е законито.

Ова, затоа што причините кои тужителот ги наведува и состојбата во која се нашол тужителот и неговите деца не може да се подведе под ниеден од случаите од членот 26 став 1 од цитираниот закон.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите дека поради слабата материјална состојба не можел да ги издржува и одгледува децата, од што произлегува дека бара сместувањето во друго семејство да биде на товар на средствата за социјална заштита, но најде дека не се од значење за донесување поинаква одлука.

Согласно со член 28 од цитираниот закон, лицата кои се сместуваат во организација или во друго семејство ги сносат трошоците, односно дел од трошоците потребни за сместувањето според нивните материјални можности. Доколку лицата од став 1 на овој член не се во состојба да ги сносат трошоците, односно дел од трошоците, трошоците паѓаат на товар на нивните роднини кои според законот се должни за нивното издржување.

Тужителот не наведува дека нема роднини кои според законот се должни да ги издржуваат децата, ниту наведува колкави се нивните примања, а што би било исто така од значење во смисла на Правилникот за утврдување на цените на услугите за здружување во организација за социјална заштита, односно во друго семејство како и на износот на надоместокот на трошоците што паѓаат на товар на корисникот згрижен во организација за социјална заштита ("Службен весник на РМ" бр.29/92), доколку и би постоеле законски услови за сместување на неговите деца во друго семејство.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2402/97 од 16.12.1998 година.

76. Осигуреникот остварува право на надоместок на плата ако за него е платен придонесот, а не е плаќан за останатите вработени, по принципот на солидарност и взаемност од средствата што се обезбедуваат од изворите означени во Законот за здравствена заштита.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од образложението на оспореното решение се гледа дека тужителката била спречена за работа поради породилно отсуство за период од 15.06.1996 до 10.03.1997 година. Органите нашле дека тужителката била вработена во Биро - фотокопир "А" С. при што работодавецот редовно го плаќал придонесот за здравствено осигурување на неговата работничка сега тужителката ПМ. како еден од условите за остварување право на паричен надоместок, но работодавецот придонес за здравствено осигурување не уплаќа за себе.

Судот наоѓа дека оспорното решение се заснива на погрешна примена на материјалното право поради следното:

Законот за здравствена заштита обезбедува задолжително осигурување врз начелото на взаемност и солидарност од средствата што се обезбедуваат од изворите означени во Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95).

Врз начелото на задолжително осигурување тужителката како осигуреник од член 12 став 1 точка 1 од Законот, а согласно член 18 став 1 од Законот, има право на надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа поради болест и надоместок согласно став 2 од овој член и припаѓа од првиот ден на спреченост за работа и трае цело време додека трае спреченоста, а се исплатува за деновите за кои се остварува плата според прописите за работни односи. Согласно член 17-а од Законот за здравствена заштита, осигурениците можат да остварат право на паричен надоместок ако: здравственото осигурување траело непрекинато 6 месеци пред настанување на случајот и придонесот за здравствено осигурување да е редовно уплатуван или со задоцнување по рок од 60 дена. Согласно со член 3 од Законот врз начелото на принципот на взаемност и солидарност се установува задолжително здравствено осигурување заради остварување на одредени права во случај на болест и повреда и други права од здравствена заштита утврдени со овој закон. Условите се дадени кумулативно, значи за да се оствари право на исплата на паричен надомест потребно е да се исполнети сите три услови освен во случај на повреда на работа или професионално заболување. Доколку обврзникот за уплата

на придонес, придонесот го уплати со задоцнување повеќе од 60 дена, правото на осигуреникот не застарува туку исплатата на паричниот надоместок се одлага додека обврзникот не го уплати стасаниот придонес. По плаќањето на придонесот за соодветните месеци, осигуреникот имал право на исплата на паричен надомест за поминатите месеци.

Начелото на солидарност претставува заедничка обврска и заедничка одговорност на осигурениците за создавање на материјални можности за обезбедување и остварување на правата утврдени со закон, со плаќање на придонес независно од зачестеноста на корисниците на здравствени услуги на товар на Фондот под исти услови за сите осигуреници.

Во случајот органите одбиле на тужителката да и исплатат паричен надоместок со образложение дека работодавецот редовно го уплатувал придонесот за здравствено осигурување за нејзината работничка сега тужителката П.М., а не го уплатувал придонесот за себе.

Во споменатите законски одредби не постои таков дополнителен услов како пречка за исплата на паричниот надоместок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.1800/97 од 04.11.1998 година.

77. Корисникот на минимална старосна пензија по Законот за старосното осигурување на земјоделците може да остварува право на материјално обезбедување кое се обезбедува на учесниците во НОВ.

О д б р а з л о ж е н и е т о :

Според член 2 став 1 од Законот за материјално обезбедување на учесниците во Народно ослободителната војна што е донесен во 1991 година, а оваа одредба не е изменета со подоцнежните измени на овој закон објавени во ("Службен весник на РМ" бр.57/91 и 13/96), учесниците во НОВ можат да се стекнат со право на материјално обезбедување ако не оствариле право на старосна, инвалидска или семејна пензија според прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

Во постапката не бил спорен фактот дека до 1991 година тужителот бил корисник на минимална старосна пензија по Законот за старосното осигурување на земјоделците и продолжил да го користи правото на материјално обезбедување и потоа и тоа право органот не му го оспорувал се додека не бил донесен Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.45/92), кога според органите и корисниците на минималната старосна пензија стекнале право на пензија по прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

Судот наоѓа дека тоа не произлегува од прописите за пензиското и инвалидското осигурување.

Со Законот за старосното осигурување на земјоделците беше востановено старосно осигурување на земјоделците, надвор од прописите од пензиското и инвалидското осигурување и според тој закон индивидуалните земјоделци остваруваа минимална старосна пензија.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), со одредбата од член 2 став 2 е востановено задолжително осигурување на индивидуалните земјоделци, а според член 9 став 4, како осигуреник во смисла на овој закон е индивидуалниот земјоделец - обврзник на данок од личен доход на кој земјоделската дејност му е единствено занимање (во натамошниот текст индивидуален земјоделец). Од овој закон произлегува дека задолжителното осигурување по прописите од пензиското и инвалидското осигурување е востановено за лицата кои на денот на влегувањето во сила на овој закон биле индивидуални земјоделци, а не за корисниците на минимална старосна пензија по Законот за старосно осигурување на земјоделците. Тие и натаму останаа надвор од пензиското и инвалидското осигурување и согласно член 151-а став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување на корисниците на минималната старосна пензија кои правото го оствариле според Законот за старосно осигурување на земјоделците, правата им се обезбедуваат и по влегувањето во сила на овој закон.

Органите и по донесувањето на овој закон, корисниците на минимална старосна пензија не ги третираше како пензионери од член 2 став 1 од Законот за материјалното обезбедување на учесниците во НОВ, кој беше донесен во 1991 година, од што произлегува дека не ги сметале за пензионери по прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

Иако оваа одредба не е изменета со подоцнежните измени на овој закон, органите, сметано од 01.08.1992 година, овие корисниците на минималната старосна пензија остварена по Законот за старосното осигурување на земјоделците ги изедначија со пензионерите кои оствариле право на пензија по прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

На 01.08.1992 година започна да се применува Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.45/92), според кој е извршена измена во одредбата од член 151-а став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.18/83, 3/87, 4/89, 18/89, 19/90 и "Службен весник на РМ" бр.36/91), во следната смисла: во ставот 2 од член 151-а беше предвидено дека заедницата ги усогласува износите на пензиите остварени според став 1 на овој член со ист процент со кој се усогласуваат пензиите според овој закон, што значи дека овој став се однесуваше само на висината на правото остварено по Законот за старосното осигурување на земјоделците. Со законот од 1992 година извршена е измена во ставот 1, така што зборовите: тие права им се обезбедуваат и по влегувањето во сила на овој закон, се заменуваат со зборовите: им се признава пензија во износ од 50% од пензијата определена во член 28 став 2 алинеја 3 од овој закон, а став 2 се брише.

Членот 28 се однесуваше на најниската пензија. Со оваа одредба, иако е употребен терминот пензија, не се измени нивниот статус на корисници на минимална старосна пензија остварена по Законот за старосно осигурување на земјоделците, туку се измени само начинот на утврдувањето на висината на таа пензија.

Тоа произлегува и оттаму што, ако се изедначени со пензионерите кои оствариле пензија по прописите од пензиското и инвалидското осигурување, требаше да им се признае загарантираната најниска пензија по тие прописи. Впрочем, и според став 2 од Законот за материјално обезбедување, на

учесниците во Народно ослободителната војна граничниот износ за остварување на права по овој закон е месечниот приход по семејството да не биде повисок од најниската пензија во Републиката, а овие пензионери остваруваат минимална старосна пензија во висина од 50% од најниската пензија во Републиката.

Дека тие и натаму останаа корисници на минимална старосна пензија по Законот за старосното осигурување на земјоделците, произлегува и од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97). Овој закон со одредбата од член 193 став 1 на корисниците на пензии кои правата од пензиското и инвалидското осигурување ги оствариле пред денот на почетокот на примената на овој закон, тие права им се обезбедуваат и по денот на почетокот на примената на овој закон.

Овој закон има посебна одредба, а тоа е членот 200. која преодно го решава прашањето на корисниците на минималната старосна пензија. Имено, според оваа одредба на корисниците на минимална старосна и семејна пензија кои правото на пензија го оствариле според Законот за старосното осигурување на земјоделците и Законот за пензиското и инвалидското осигурување (а тоа се лицата кои како индивидуални земјоделци оствариле пензија после 1989 година), тие права им се обезбедуваат и по денот на почетокот на примената на овој закон. Од оваа одредба јасно произлегува дека и натаму постојат корисници на пензија кои оствариле право по Законот за старосно осигурување на земјоделците и кои и натаму примаат 50% од минималната старосна пензија утврдена по прописите од пензиското и инвалидското осигурување, за кои и натаму, како во 1989 година, средства за исплата на пензиите обезбедува Републиката - член 202 од овој закон. Дека е тоа така може да се заклучи и од фактот што при постоењето на одредбата од член 193, ако и овие пензионери биле изедначени со пензионерите кои оствариле право на пензија по прописите од пензиското и инвалидското осигурување почнувајќи од 1992 година, не би имало потреба од оваа посебна преодна одредба.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1350/96 од 19.02.1998 година

78. На работникот кој како инвалид на трудот работи со скратено работно време, во основницата од која се утврдува надоместокот на плата за време на привремена спреченост за работа, треба да се пресмета и надоместок што го прима за работа со скратено работно време по прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Органите нашле дека барањето е неосновано, затоа што согласно со член 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.14/95) бил изменет членот 61 од овој закон и според став 1 средствата за исплата на паричните надоместоци од членот 54 од овој закон ги исплатува работодавецот, поради што, според наоѓањето на органите, за време на привремената спреченост за работа надоместокот на плата за скратено работно време паѓа на товар на работодавецот. Првостепенниот орган, пак се повикал и на член 18 став 1 од Законот за здравствена заштита, од чија формулација произлегувало дека Фондот за здравствено осигурување ја надоместува само платата, а не и паричниот надоместок на плата поради работа со скратено работно време.

Судот најде дека оспореното решение се заснова на погрешна примена на материјалното право.

Со одредбата од членот 61 став 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93), беше предвидено дека правото на паричен надоместок од член 54 точка 4 од овој закон (а тоа е правото на надоместок на плата поради работа со скратено работно време) осигуреникот го остварува во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија.

Со изменетата одредба на членот 61, и тоа со ставот 1, е предвидено дека средствата за исплата на паричните надоместоци од член 54 на овој закон ги обезбедува и исплатува работодавецот, од што произлегува дека по донесувањето на овој закон Фондот нема повеќе обврска за плаќање на надоместоците на свој товар, туку дека надоместоците паѓаат на товар на работодавецот, односно дека тој и ги обезбедува и исплатува надоместоците. Оттука, оваа одредба не може да биде основ за решавање на прашањето дали Фондот за здравствено осигурување во случај

на привремена спреченост за работа е должен на инвалидот на трудот да му ја надомести само платата или и паричниот надоместок на плата поради работа со скратено работно време.

Надоместокот на плата за време на привремена спреченост за работа е регулирано со Законот за здравствена заштита, и тоа како заклучува и првостепенниот орган во одредбата од член 18 и со изолираното толкување на оваа одредба би можело да се заклучи дека надоместокот што паѓа на терет на Фондот за здравствено осигурување се однесува само на платата, а не и на паричните надоместоци што му следуваат на инвалидот на трудот.

Меѓутоа, Судот наоѓа дека тоа не произлегува од останатите одредби од Законот. Имено, според член 20 став 2 во случај на повреда на работа и професионално заболување, ако корисникот во последните три месеци не остварил плата, односно нема утврдено основица за плаќање на средства за здравствена заштита, основицата за надоместок на плата ќе му се утврди од аконтацијата на платата утврдена со општ акт на организацијата во која е вработен, односно од аконтацијата на основицата според која плаќа средства за здравствена заштита, а според член 65 став 4 од овој закон, на работниците кои покрај платата примаат и паричен надоместок за скратено работно време, односно за помала плата според прописите за пензиското и инвалидското осигурување, во основицата за пресметување на придонесот за здравствено осигурување се зема и надоместокот остварен според тие прописи.

Бидејќи од овие одредби произлегува дека во основицата за плаќање на придонесот влегува и паричниот надоместок што му припаѓа на работникот поради работа со скратено работно време, тогаш и во основицата, од која се пресметува надоместокот на плата што му припаѓа на работникот за време на привремена спреченост за работа, по член 20 од Законот, треба да се пресмета и тој надоместок.

Појдувајќи од тоа и од фактот дека правото на надоместок на плата е право кое се остварува во Фондот за здравствено осигурување, на работникот, кој работи со скратено работно време, овој Фонд е должен да му ја надомести и платата и надоместокот што го остварува поради работа со скратено работно време, за цело време додека е привремено спречен за работа и поради тоа е спречен да ги остварува овие примања.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.389/97 од 17.06.1998 година.

79. Ќе се смета дека директорот на приватно претпријатие, е единствено вработено лице, за време на породилното отсуство примало плата, ако за тоа време претпријатието активно работело преку лице со кое не е заснован работен однос.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека тужителката користела породилно отсуство од 10.08.1996 година. За периодот од 10.08.1996 до 30.11.1996 година и бил исплатен надоместок на плата. Првостепенниот орган ја запрел исплатата на надоместокот, затоа што констатирал дека ПП "Ц.Р." од село Д. во кое е вработена само С.Т., работело и во време кога таа примала паричен надоместок на плата, па бидејќи не бил вработен нов работник, органот констатирал дека С.Т. за време на работењето на продавницата остварувала плата, а покрај тоа примала и надоместок на плата од Фондот, поради што согласно со член 27 став 1 од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95), исплатата на надоместокот е запрена и С.Т. е задолжена да го врати износот од 28.426,00 денари примен на име надоместок на плата за време на спреченост за работа поради бременост и породување.

Во поднесената тужба тужителката истакнува дека по породувањето имала компликации и не била способна за никаква работа и не остварувала плата, а пак книговодството во претпријатието и натаму се водело, а стоката подложна на расипување морала да биде продадена за да не пропадне, но таа не работела, туку член на семејството. Кон жалбата е приложена отпусна листа од која се гледа дека тужителката од 29.09.1996 до 9.10.1996 година била на лекување во Медицинскиот центар Б.-Гинекологија и акушерство, каде на 30.09.1996 година и била извршена операција.

Судот смета дека во конкретната правна работа не се утврдени сите одлучувачки факти.

Органите во постапката утврдиле со записник од 1.06.1997 година дека приватното претпријатие "Ц.Р." за време на породилното отсуство на тужителката не мирувало, туку работело. Со оглед на фактот дека во претпријатието не бил пријавен друг вработен, освен тужителката, органите заклучиле дека за време додека примала надоместок на плата, тужителката остварувала и плата, поради што надоместокот ѝ е запрен.

Меѓутоа, во случајот не е утврдено, ниту од списите на предметот тоа може да се види, во кое својство е тужителката единствениот вработен во претпријатието: дали таа е сопственик-директор на претпријатието, или таа е единствен вработен работник во претпријатие кое не е нејзина сопственост.

Оваа околност има решавачко значење, затоа што доколку тужителката е директор и сопственик на претпријатието, ќе се смета дека остварувала плата и по случај кога таа лично не работела, туку трето невработено лице, а претпријатието било активно за време на нејзиното породилно отсуство.

Доколку пак, тужителката е единствен вработен работник, а претпријатието е на друго лице, во случај кога за време на породилното отсуство претпријатието било активно, а таа не работела, туку трето лице, тогаш не може да се смета дека таа остварувала плата.

Затоа е неопходно, со сигурност да се утврди каков е статусот на тужителката во ПП "Ц.Р.", а покрај тоа треба да се утврди и дали претпријатието и после 30.11.1996 година работело. Во случај истото да не работело, на тужителката би ѝ следувало право на надоместок на плата за онолку време колку што претпријатието не работело во рамките на траењето на нејзиното породилно боледување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2138/97 од 02.12.1998 година.

80. Само со примената на одредбата од член 15 од Правилникот за условите и начинот на упатување на осигурениците на лекување во странство ("Службен весник на РМ" бр.3/92, 11/92, 32/92 и 48/92), се одлучува по барањето за признавање на права на трошоци за лекување во странство без решение за упатување од Фондот.

Од образложението:

Во членот 15 од Правилникот е предвидено дека ако осигуреникот на Фондот за здравствено осигурување е лекуван во странска здравствена установа без решение за упатување на лекување во странство, Фондот за здравствено осигурување

може да му признае дел од трошоците до висината на утврдената цена за соодветната здравствена услуга. Разликата на цената на здравствената услуга и патните и дневните трошоци ги поднесува осигуреникот.

Освен одредбата од членот 15 од Правилникот не содржи други одредби кои би ја регулирале постапката за остварување на ваквото право. Оттука само со примена на одредбата од член 15 од Правилникот треба да се реши барањето на тужителката за надомест на трошоци за лекување во странство без решение за упатување на лекување во странство.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1077/97 од 09.09.1998 година.

81. Правото на паричен надоместок, поради бременост и породување, е условено со плаќање на придонесот за осигуреникот пред да настане припремената спреченост за работа.

Законот за здравствена заштита не го предвидува правото на исплата на надоместокот наместо плата по принцип на рефундација на придонесот за здравствено осигурување од средства или имотот на работодавецот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од образложението на оспореното решение се гледа дека тужителката била спречена од работа поради породилно отсуство од 3.05.1996 година.

Органите нашле дека барањето за остварување право на надоместок место плата било неосновано, затоа што работодавецот "Г." К.П., каде што е вработена тужителката, не го уплатил придонесот за здравствено осигурување на тужителката од 1.01.1996 година, односно 4 месеци до денот на почетокот на користењето на породилното боледување.

Ваквата одлука второстепениот орган ја заспоval на член 17-а став 1 точка 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" број 55/95)

Со тужбата не се оспорува дека придонесот за здравствено осигурување за тужителката не е уплатуван од 1.01.1996 година

до денот на почетокот на користење на породилното отсуство. Во тужбата се истакнува дека органите погрешиле кога барањето го одбиваат заради неуплатен придонес за здравствено осигурување, неводејќи сметка дека членот 17-а од Законот не се однесува на корисниците на породилно отсуство, а од друга страна бидејќи работодавецот "Т." е во стечај-рефундација на придонесот органите треба да извршат од стечајаната маса и имотот на работодавецот.

Судот наоѓа дека оспореното решение е законито.

Законот за здравствена заштита обезбедува задолжително осигурување врз начелата взаемност и солидарност од средствата што се обезбедуваат од изворите означени во законот (член 3 и 5 од законот).

Врз начелото на задолжително осигурување, осигуреникот по член 12 став 1 точка 1 од законот, а согласно член 18 став 1 од Законот, има право на надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа поради болест и надоместокот согласно став 2 од овој член му припаѓа од првиот ден на спреченоста за работа и трае цело време додека трае спреченоста, а се исплатува за деновите за кои се остварува плата според прописите за работни односи.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита донесен во 1995 година, се пропишани услови за остварување на паричниот надоместок наместо плата. Во одредбите од членот 17-а, и според став 1 точка 2 право на надоместок на плата може да го оствари осигуреникот ако придонесот за здравствено осигурување е редовно уплатуван или со задоцнување од најмалку 60 дена.

Користењето на надоместок поради бременост и породување, е условен со плаќање придонеси за осигуреникот пред да настане привремената спреченост за работа.

Законот за здравствена заштита, не го предвидува правото на исплата на надоместокот наместо плата по принцип на рефундација на придонесите од средствата или имотот на работодавецот.

Законот определува во членот 74-а став 2 за осигурениците за кои редовно не е уплатуван придонесот или уплатата задоцнила повеќе од 60 дена, ускратените права повторно да им се воспостават со денот на намиравањето на сите пристигнати а неуплатени обврски.

Поради горе изнесеното, а како во случајот придонесот за здравствено осигурување за тужителката не е уплатуван од 1.01.1996 година, односно 4 месеци пред денот на почетокот на користењето на породилното боледување, Судот наоѓа дека органите правилно постапиле кога донеле решение со кое барањето на тужителката го одбиле, заради што согласно член 42 став 2 од Законот за управни спорови одлучи како во изреката на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1404/97 од 25.11.1998 година.

82. Осигуреникот кој, поради подолго боледување, е упатен кај надлежниот орган за оценување на работната способност, според прописите за пензиското и инвалидското осигурување, има право на надоместок на плата и по истекот на 60 дена од денот на упатувањето, ако надлежниот орган (комисијата за оцена на работната способност) во тие 60 дена не утврдил дека настанало губење на работната способност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителката од 1995 година била привремено спречена за работа и користела боледување од 29.07.1995 година. Врз основа на мислење на Второстепената лекарска комисија за оцена на привремена спреченост за работа бр.328 од 1.08.1996 година, со првостепеното решение и било одобрено боледување од 1.08.1996 до 31.08.1996 година, и тоа заклучно со тој ден. Првостепениот орган образложил дека по предлог на лекарската комисија била упатена на Комисија за оцена на работната способност при Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на 22.02.1995 година, и по евиденцијата на Фондот и со решение на Фондот, било одбиено барањето за остварување право на инвалидска пензија.

Во жалбата тужителката укажа дека и натаму е спречена за работа и дека и била потребна уште една година да оствари право на инвалидска пензија, но второстепениот орган жалбата ја одбил како неоснована, затоа што лекарските комисии не биле надлежни да го продолжат правото на боледување поради

неспособност за работа, по основ на кој може да се оствари право на инвалидска пензија.

Ценејќи ја законитоста на оспореното решение и по извршениот увид во списите на предметот, Судот утврди дека тоа се заснова на фактичка состојба која не произлегува од списите на предметот.

Согласно со член 18 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 43/93 и 55/95) осигурениците имаат право на надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа, а согласно со членот 24 став 1 од овој закон оценката за привремена спреченост за работа до 15 дена ја дава лекарот што го избрал осигуреникот, односно првостепената и второстепената лекарска комисија за привремена спреченост за работа од 16 до 60 дена и над 60 дена на предлог на избраниот лекар од примарната здравствена заштита.

Меѓутоа, случаите на подолго траење на привремената спреченост за работа, и тоа само кога се претпоставува дека настапило загубување на работната способност-кога кај работникот настанува инвалидност врз основа на која се остварува право на инвалидска пензија, се регулирани со членот 26 од Законот. Според став 1 од овој член во случај на подолго траење на привремена спреченост за работа, лекарската комисија го упатува осигуреникот до надлежниот орган за оценување на работната способност според прописите на пензиското и инвалидското осигурување.

Во списите на предметот нема доказ дека тужителката е упатена на таков преглед на 22.02.1995 година и тој факт првостепенит орган го извлекол од евиденцијата на Фондот, но и за таа евиденција во списите нема никаков доказ. Освен тоа тужителката и после тој ден и тоа до 31.08.1996 година користела боледување, а според став 2 од овој член, во таков случај можела да користи боледување само уште 60 дена.

Освен тоа, од решението на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија-Подрачна служба во Б., се гледа дека постапката била покрената од тужителката и тоа на 22.12.1995 година, за остварување право на инвалидска пензија, но постапката е запрена, затоа што тужителката немала доволен стаж за остварување на право на инвалидска пензија и дека поради тоа и не била упатена на преглед пред Комисијата за оцена на работната способност, од што произлегува дека

постапката не била покрената по упатувањето од лекарската комисија на Фондот за здравственото осигурување и дека сеуште не е утврдено дали кај тужителката настапило губење на работната способност поради која не може да се смета веќе како привремено спречена за работа, туку како трајно спречена за работа, што евентуално би претставувало основ за престанок на работниот однос.

Меѓутоа, ако работниот однос сè уште трае и спреченоста за работа трае подолго време, а во случајот и организите прифатиле дека и натаму постои спреченост за работа, од тужителката не може да се бара да ја врши својата работа, односно да и се прекине боледувањето, бидејќи не е способна за тоа, па затоа има право на боледување со право на надоместок на плата за целото време на спреченост за работа. Тоа право и припаѓа се додека надлежната комисија за оцена на работната способност не утврди дека настапило губење на работната способност, независно од тоа дали ќе оствари право на инвалидска пензија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.392/97 од 17.06.1998 година.

83. Од денот кога комисијата за оцена на работната способност ќе утврди дека кај работникот настапило губење на работната способност, тој не може да остварува право на надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителот на 7.03.1997 година поднел барање за остварување право на надоместок на плата за месец септември 1996 година, кога бил на боледување.

Од списите исто така, се гледа дека тужителот бил привремено спречен за работа почнувајќи од 21.09.1994 година. Лекарската комисија за оцена на привремената спреченост за работа, поради долго траење на привремената спреченост за работа, на 8.02.1996 година го упатила на надлежниот орган за оценување на работната способност, според прописите за пензиското и инвалидското осигурување.

Со наод, оценка и мислење на Комисијата за оцена на работната способност при Фондот на пензиското и инвалидското осигурување од 29.08.1996 година, било утврдено дека кај тужителот настанило загубување на работната способност сметано од 10.04.1996 година.

При таква состојба, првостепениот орган го одбил барањето за остварување право на надоместок на плата за месец септември 1996 година, согласно член 26 став 2 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/94 и 55/95), и притоа утврдил дека до 29.08.1996 година, на тужителот му бил исплатен надоместок на плата.

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Според член 26 став 1 од цитиранот закон, во случај на подолго траење на привремената спреченост за работа, лекарската комисија од членот 25 став 1 на овој закон го упатува осигуреникот до надлежниот орган за оценување на работната способност, според прописите за пензиското и инвалидското осигурување. Според став 2, во случаите од став 1 на овој член, осигуреникот има право на надоместок на плата од средствата на Фондот за здравствено осигурување до денот на утврдувањето на инвалидноста, но најмногу 60 дена од денот на упатувањето.

Од оваа одредба, јасно произлегува дека во случаите кога кај осигуреникот ќе настане загубување на работната способност, правото на надоместок на плата осигуреникот може да го остварува на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување најмногу 60 дена од денот на упатувањето.

Во случајот, надлежната комисија при Фондот на пензиското и инвалидското осигурување со цитиранот наод, оценка и мислење утврдила дека кај тужителот настанило загубување на работната способност и поради тоа во смисла на член 26 став 2 од Законот за здравствена заштита, тој имал право на надоместок на плата уште за 60 дена од денот на упатувањето, но бидејќи надлежната комисија при Фондот на пензиското и инвалидското осигурување во рокот од 60 дена не го донела наодот, туку тоа го сторила дури на 29.08.1996 година, правилно органите му признале право на надоместок на плата до тој ден.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите дека по месец септември бил на боледување со наод од надлежната комисија на Фондот за здравствено осигурување, а во месец октомври примил плата, дека наодот, оценката и мислењето од комисијата на

Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на работодавецот било доставено дури на 21.10.1996 година, така што работниот однос му престанал на 6.11.1996 година, но не најде основ за поинакво одлучување.

Правото на надоместок на плата, според член 18 став 1 од Законот, на осигурениците им се обезбедува за време на привремена спреченост за работа и согласно став 2 трае од првиот ден на спреченоста за работа додека трае таа привремена спреченост, што значи додека не стане способен за работа.

Со одредбата, пак, од член 26 од Законот, посебно е регулирано правото на надоместок на плата во случаите на подолготрајно боледување со сомневање за трајно загубување на работната способност, кога осигуреникот станува трајно, а не привремено спречен за работа и со оваа одредба е ограничено времето до кое осигуреникот може да ги остварува правата од здравствено осигурување по основ на привремена спреченост за работа по прописите за здравственото осигурување.

Бидејќи со наодот од 29.08.1996 година е утврдено дека кај тужителот настапило трајно загубување на работната способност, значи дека кај него повеќе не постои привремена спреченост за работа и врз основа на цитираната одредба, престанува и обврската на Фондот за здравствено осигурување да го исплатува надоместокот на плата по прописите за здравствено осигурување. По тој ден осигуреникот стекнува основ за остварување права кои му припаѓаат како на лице со загубена работна способност, по прописите на пензиското и инвалидското осигурување.

Според член 146 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), правата од пензиското и инвалидското осигурување утврдени со овој закон се здобиваат и пристигнуваат со денот на исполнувањето на условите, ако барањето е поднесено во рок од 6 месеци од денот на исполнувањето на условите, а ако барањето е поднесено по истекот на тој рок од поднесувањето на барањето и за 6 месеци наназад.

Во смисла на оваа одредба, со оглед дека надлежната комисија на 29.08.1996 година утврдила дека кај тужителот настапило загубување на работната способност, со тој ден тој и формално правно ги исполнил условите за остварување на правата по тој основ, а следствено на тоа и со правото да поднесе барање за остварување право на инвалидска пензија. По тој ден тој не

може повеќе да ги остварува правата по Законот за здравствената заштита што му припаѓаат по основ на привремена спреченост за работа, бидејќи кај него повеќе не постои таква здравствена состојба.

Затоа, без значење е тоа што во месец септември 1996 година добил боледување, а за месец октомври плата, а посебно тоа кога работодавецот го добил наодот и мислењето и од кога остварил право на пензија.

Според член 34 од Правилникот за организацијата, составот и начинот на работата на комисиите за оцена на работната способност ("Службен весник на РМ" бр.65/94), по донесувањето на наодот, оценката и мислењето комисијата усно го известува осигуреникот за утврдената работна способност и го поучува за натамошниот тек на постапката за остварување на право од пензиското и инвалидското осигурување. Тужителот не оспорува дека бил известен од комисијата оти кај него настапило загубување на работната способност, а по тој ден тужителот бил должен да поднесе барање за остварување право на инвалидска пензија и да побара од работодавецот да му престане работниот однос со тој ден.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2107/97 од 02.12.1998 година.

84. Транссексуализмот може да се лекува преку оперативен зафат на товар на Фондот за здравствено осигурување, само ако тој предизвикал психолошки проблеми кои можат да се отстранат единствено со промена на полот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителката побарала да и се одобри лекување во странство и со барањето доставила конзилијарно мислење од Клиниката за невропсихијатрија при Медицинскиот факултет во С. бр.1304 од 7.04.1997 година.

Во мислењето е наведено дека по извршените психијатриски прегледи, опсервација и психолошко тестирање во 1995 и 1996 година било утврдено дека таа боледувала од транссексуализмус и дека во земјата не постои можност за оперативен зафат и

хормонален третман за промена на полот. Лекувањето во странство било индицирано како итно, со образложение дека итноста на лекувањето е условена од актуелната психичка состојба, која може да биде пролонгирана со хроничен тек и заради подобрување на социјалното функционирање и адаптација, што ќе обезбеди стабилност и интеграција на личноста, а со лекувањето се очекува да се постигне стабилност, психолошка и социјална адаптација на личноста. Со барањето тужителката достави и писмено мислење од специјалист-психијатар сексолог при лекарската ординација "П" од Б. и мислење од Институтот за психологија, психолошко советувањите за млади при Филолошкиот факултет во С.

Органите согласно со член 44 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95) и согласно со член 7 и 14 од Правилникот за условите и начинот на упатување на осигурениците на лекување во странство ("Службен весник на РМ" бр.3/92, 11/92, 35/92 и 48/92), прибавиле оценка и мислење за потребата од лекување во странство од Првостепената и Второстепената комисија за лекување во странство. И двете комисији на записник од 18.04.1997 и 19.06.1997 година, констатирале дека не се исцрпени сите можности за лекување во здравствените установи во Републиката и не постои оправданост за решавање на психолошкиот проблем по хируршки пат.

Со оглед на тоа што постои противречност меѓу конзилијарното мислење, според кое актуелната психичка состојба на тужителката не можела да се лекува и дека било потребно да се пристапи кон оперативен зафат за промена на полот, кое не може да се изврши во земјата и наодите и мислењата на лекарските комисији дека не се исцрпени сите можности за решавање на психолошкиот проблем, Судот наоѓа дека основано тужителката укажува на непотполно утврдена фактичка состојба и на некомпетентниот состав на комисиите.

Од записникот на лекарските комисији не се гледа во каков состав тие работеле, поради што не може да се провери дали нивниот состав е во согласност со член 7 и 13 од Правилникот. Согласно со член 7 од Правилникот, лекарската комисија треба да биде составена од три члена-медицински стручњаци по видовите на заболувања, утврдени од Министерството за здравство, а согласно со член 14 од Правилникот, второстепената комисија има пет члена, врвни стручњаци од разни области на медицината

од кои два члена се специјалисти од гранката на медицината во која спаѓа заболувањето кое е предмет на разгледување, од Листата која ја утврдува Министерот за здравство.

Тргувајќи од тоа дека заболувањето на тужителката е од гранката на психијатријата, во смисла на цитираната одредба од Правилникот, во составот на комисијата требало да има врши стручњаци од таа област, а дали такви стручњаци имало во второстепената комисија, не може да се провери, затоа што во записникот се наведени само имињата на лекарите, а не и нивната специјалност.

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во натамошната постапка органот треба да ги отстрани овие недостатоци во постапката на начин што ќе побара нов наод, оценка и мислење од Второстепената лекарска комисија, која треба да биде во состав како што предвидува член 13 од Правилникот и доколку и таа комисија не го прифати конзилијарното мислење, да побара комисијата да образложи зошто така одлучила, да даде оценка за другата медицинска документација и јасно да се произнесе дали транссексуализмот предизвикал кај тужителката психичка состојба која може да се лекува и дали за таквото лекување се исцрпени можности во Републиката. Посебно да го образложи заклучокот дека со оперативниот зафат немало да се реши психолошкиот проблем. Исто така, јасно да се произнесе дали при таква состојба промената на полот е опфатена како право од основната здравствената заштита, во смисла на член 11 од Законот, како право од задолжителното здравствено осигурување, или тоа треба да падне на товар на средствата на тужителката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2455/97 од 16.12.1998 година.

85. Сè до донесувањето на актот за нормативите и стандардите за потребниот број на работници, во однос на населението во одредено подрачје, согласно член 59 став 1 точка 9 од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93, 55/95), кој претставува услов за склучување на договорите од член 131 од Законот, по однос на

правата на осигурениците од задолжителното здравствено осигурување, осигурениците се потполно еднакви, кога тие права ги остваруваат во јавните и приватните здравствени и стоматолошки ординации и клиника.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека, органите во постапката го одбиле барањето на тужителот како осигуреник при Фондот, за надоместок на направените трошоци за извршената стоматолошка услуга ставање на хелио пломби воизнос од 6.300,00 денари во приватната стоматолошка ординација "Х.-Б.", затоа што ова ординација нема склучено договор со Фондот, а ова согласно член 124 и 131 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95).

Според одредбата од член 11 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95), задолжителното здравствено осигурување обезбедува право на основна здравствена заштита, во кое, според став 1 точка 12 е опфатено и набавка на протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитетски справи и заботехнички средства утврдени со општ акт на Министерството за здравство, со тоа што согласно член 59 став 1 точка 7 Министерството за здравство утврдува листа на тие средства, стандарди на материјалот од кои се изработуваат, роковите на траење и условите за изработка на нови средства пред истекот на утврдените рокови.

Според член 34 од Законот за здравствената заштита, правата од задолжителното здравствено осигурување, осигурениците и членовите на нивните семејства ги остваруваат во Фондот за здравствено осигурување под условите и начинот утврдени со овој закон и со општите акти на Министерството за здравство.

Според член 76-б од Законот за здравствената заштита-осигуреникот и членовите на неговото семејство учествуваат со лични средства во цената на протезите, ортопедските и другите помагала и средства изработени од стандарден материјал според Листата утврдена согласно со член 59 точка 7 на овој закон, и тоа: 20% од цената на слушно помагало и на забно технички и забно-протетички средства и 50% од цената на сите други протези, ортопедски и други помагала и средства.

Според член 52 од Правилникот за утврдување на Листа на протези, ортопедски и други помагала и санитарски средства, заботехнички и забнопротетички средства, стандарди за материјалот од кој тие се изработуваат, роковите и траењето на тие средства и условите за изработка на нови средства пред истекот на утврдените рокови ("Службен весник на РМ" бр.37/92 и 67/93) - заботехнички и забнопротетички средства, во смисла на овој Правилник се: 1. сите видови крушчки; 2. леани пломби (шплен); и 3. подвижни и неподвижни протези.

Според член 59 став 1 точка 9 од Законот за здравствена заштита (пречистен текст), ("Службен весник на РМ" бр.17/97) - заради остварување на загарантираните права и утврдените потреби и интереси на општеството и остварување на правата и обврските од здравственото осигурување, Министерството за здравство утврдува стандарди и нормативи за потребниот број на здравствени работници според бројот на населението и други критериуми.

Според член 131 од истиот закон- Фондот за здравствено осигурување склучува договор со здравствен работник кој врши здравствена дејност со личен труд во согласност со нормативите и стандардите за потребниот број здравствени работници во однос на бројот на населението на одредено подрачје, утврдени согласно член 59 точка 9 на овој закон.

Надоместокот за укажаните услуги, материјалите и препишаните лекови од лекар кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување, под исти услови како и за здравствените организации, ако е склучен договор според став 1 на овој член.

Според 169- Министерството за здравство ќе ги донесе прописите и општите акти предвидени со овој закон најдоцна во рок од 6 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Од изложената фактичка и правна состојба, произлегува дека органите неправилно го примениле материјалното право и на штета на тужителката.

Имено, органите неправилно го одбиле барањето на тужителката по основ, на тоа што Фондот за здравствено осигурување намал склучено договор со стоматолошката ординација "X"-Б., односно не е вклучена во системот на здравственото осигурување.

Фондот за здравствено осигурување, може да склучува договор со здравствените работници согласно член 131 од Законот

за здравствената заштита, во согласност со нормативите и стандардите за потребниот број на работници, во однос на бројот на населението во одредено подрачје, утврдени согласно со член 59 став 1 точка 9 од законот.

Општите акти предвидени во Законот, меѓу кои спаѓа и актот за нормативите и стандардите за потребниот број на работници во однос на бројот на населението во одредено подрачје, Министерството за здравство требало да ги донесе најдоцна во рок од 6 месеци од денот на влегувањето по сила на Законот за здравствената заштита.

Како, сè уште не е донесен актот од член 59 точка 9 од Законот за здравствена заштита кој претставува основа за склучување на договорите од член 131 од истиот закон, по однос на правата на осигурениците од задолжителното здравствено осигурување, осигурениците се потполно еднакви, кога тие права ги остваруваат во јавните и приватните здравствени и стоматолошки ординации- клиници. Тоа значи, дека Фондот за здравствено осигурување во случајот треба да постапи во согласност со член 34 од Законот за здравствена заштита и за здравствените услуги на тужителката ги примени горе наведените одредби од Законот и Правилникот, така што по одредувањето на личното учество, согласно со член 76-б од Законот, одлучи за надоместокот на трошоците на тужителката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1654/97 од 02.12.1998 година.

86. Фондот за здравствено осигурување, ќе ги признае трошоците за закон од член 2 и 3 од Правилникот за висината на трошоците за закон ("Службен весник на РМ" бр.3/92), според висината на договорениот ценовник, само ако погребалното претпријатие - членка на групацијата за погребни услуги на Соборот на комунални дејности при Стопанската комора на Македонија, погребалната опрема и услуги ги продала на осигуреникот по договорената цена од ценовникот. Во случај кога така не е постапено, направените трошоци за закон, ќе бидат признаени во висина на најниска цена во времето кога се направени.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот побарал да му бидат надоместени трошоци за закоп на неговата мајка, во износ од 5.900,00 денари и тоа за ковчег, крст, венци и свеќи, по сметкопотврда на претпријатието "НН" од М.Б., од каде и ги набавил.

Првостепенниот орган му признал право на надоместок на трошоци за закуп, но не во таа висина туку во висина од 155 денари и притоа не утврдил поделни износи на трошоци кои се однесуваат за ковчегот, венците, свеќите и крстот.

Второстепенниот орган, ја одбил жалбата како неоснована и притоа се повикал на договорот склучен помеѓу Министерство за здравство - Фонд за здравствено осигурување С. и групацијата за погребни услуги на Соборот на комунални дејности на Стопанската комора на Македонија.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и се заснова на погрешна примена на материјалното право.

Според член 194 од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95) до уредувањето на правото на надоместок на трошоци за закоп со друг закон, правото се остварува од Фондот за здравствено осигурување во висина утврдена со општ акт на Министерството за здравство.

Според член 2 од Правилникот за висината на надоместокот на трошоците за закоп ("Службен весник на РМ" бр.3/92), Фондот за здравствено осигурување ги надоместува трошоците за закоп на осигурениците и на членовите на нивните семејства и тоа за: саудаќ за закоп, пренос на умреното лице до гробното место, чување на умреното лице во фрижидер и капела, надгробен знак и закоп во гробното место.

Според член 3 став 1 од Правилникот висината на трошоците од членот 2 на овој Правилник се утврдува според договорен ценевник .

Од изложеното, произлегува дека органите, при одлучувањето го примениле договорот склучен помеѓу Фондот за здравственото осигурување и групацијата за погребни услуги на соборот на комунални дејности при Стопанската комора на Македонија, без притоа да имат во предвид следното:

Со горе означениот договор се утврдени цените на погребалните услуги, односно висината на трошоците кои Фондот за здравствено осигурување ги надоместува на осигурениците

односно по членот 2 од Правилникот за висината на надоместокот на трошоците за закоп.

Овој договор, по неговото склучување, се должни да го почитуваат двете странки. Договорната странка Претпријатието "НИ" од М.Б. како членка на групацијата не го почитувала и предметните ствари за закоп на мајката на тужителот ги продала по цена од 5.900,00 денари, што значи не за 155 денари колку што по образложението на органот според договорот претставува договорна цена утврдена за тие услуги по договорот.

Судот наоѓа дека, органите ги толкуваат и применуваат одредбите од членот 2 и 3 од Правилникот, на штета на осигурениците.

Одредбата на член 3 од Правилникот, дека висината на трошоците се утврдува според договорен ценовник, не значи и право на Министерството за здравство, односно Фондот за здравствено осигурување еднаш за секогаш да ги утврди со договорен ценовник трошоците одредени во членот 2 и 3 од Правилникот и таквиот ценовник да го применува како основа за признавање на трошоците за закоп дури и после 4 години од неговото склучување.

Во случајот договорот, на кој се повикуваат органите ќе може да се примени само ако и другата договорна странка, постапила и го почитувала и тоа на начин што на тужителот погребалната опрема ќе му ја продаде за договорената цена од 155 денари. Како тоа не е сторено, органот не можел договорот да го прифати како основ за утврдена висина на погребалните трошоци во смисла тоа да претставува договорна цена од членот 2 и 3 од Правилникот. Бидејќи утврдените цени на договорот на кој се повикуваат органите во случајот, по оценка на Судот, не претставуваат реална цена на чинење, тој договор не може да се применува на штета на осигурениците. Оттука, основано е барањето на тужителот, направените трошоци за закоп, по сметкопотврдата на Претпријатието "НИ" - членка на групацијата да бидат признати ако претставуваат најниска цена во времето кога се направени, во смисла на член 2 и 3 од Правилникот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3099/97 од 16.12.1998 година.

87. Санитарниот и здравствениот инспектор не е надлежен да ја забрани употребата на просторијата за производство на безалкохолни пијалоци затоа што претходно не било донесено решение со кое сè одобрува вршењето на дејноста.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепенниот орган на тужителот му ја забранил употребата на просторијата што се наоѓа во С.Н. за производство на безалкохолни пијалоци, се додека не стекне одобрение за вршење на дејноста, затоа што претходно не била спроведена постапка за утврдување на условите за вршење на дејноста, односно нема решение со кое се одобрува вршење на дејноста. Одлуката ја заснова на одредбите од член 2, 10 и 12 од Законот за санитарната и здравствената инспекција ("Службен весник на РМ" бр.19/95).

Второстепенниот орган жалбата ја одбил како неоснована, затоа што првостепенниот орган бил овластен да ја забрани употребата на објекти, ако претходно не е издадено одобрение, од истиот орган, за употреба на објектот.

Судот наоѓа дека од одредбата, на која органите ја засноваат својата одлука, не произлегува овластување на инспекторот да ја забрани употребата на просторијата, само од причини што претходно тужителот не добил одобрение за употреба на објектот.

Согласно со член 10 став 1 точка 2 од цитираниот закон инспекторот е овластен да забрани употреба на јавни објекти без претходна согласност или одобрение, односно спротивно на издадената согласност или одобрение од инспекторот, од што јасно произлегува дека оваа одредба се однесува на јавни објекти, а просторијата на тужителот не е јавен објект туку работна просторија за производство на безалкохолни пијалоци.

Фактот, што е неспорно утврден, дека тужителот започнал да ја врши дејноста без потребното одобрение од санитарниот инспектор не е без значење во случајот, меѓутоа, Судот наоѓа дека поради тоа инспекторот можел да изрече само мерка во смисла на член 10 став 1 точка 1 од Законот. Ова, затоа што оваа одредба се однесува на забрана на користење на работни или јавни просторни, меѓутоа за да може инспекторот да забрани користење на работна просторија претходно треба да утврди дали и кој санитарно-хигиенски недостатоци ги има просторијата, а кои

штетно влијаат на животот и здравјето на луѓето и само доколку утврди такви недостатоци, има овластување да забрани користење на просторијата и тоа до отстранувањето на недостатоците.

Со оглед на тоа што инспекторот не утврдил дали просторијата има такви недостатоци, погрешил кога ја забранил употребата на просторијата, со погрешна примена на член 10 став 1 точка 2 од цитираниот закон.

Поради тоа Судот најде дека оспореното решение се заснова на непотполно утврдена фактичка состојба и дека има потреба од повторно разгледување и одлучување.

При одлучувањето Судот ги имаше предвид наводите од одговорот на тужбата дека обврската на тужителот претходно да прибави одобрение за употреба од здравствениот инспектор произлегува и од одредбата од член 443 став 1 од Законот за трговските друштва, но ги оцени како без значење за донесување на поинаква одлука. Ова, затоа што инспекторите ги вршат работите на инспекцискиот надзор во рамките на надлежноста на органот на управата и во вршењето на надзорот, инспекторот, на според тоа и санитарниот инспектор, може да преземе само такви мерки за чие изрекување е овластен со закон. Од Законот за трговските друштва ("Службен весник на РМ" бр.28/96 и 7/97) и од цитираната одредба од тој закон не произлегува дека инспекторот може да изрече таква мерка ако друштвото започнало со работа без дозвола или друг акт од кој ќе се види дали се исполнети здравствените и еколошките услови. Според член 440 став 3 друштвото може да започне да ја врши дејноста само откако ќе биде запишано во трговскиот регистар, а според член 443 може да отпочне со вршење на дејност ако при уписот поднесе дозвола дека се исполнети здравствените и еколошките услови, но со оваа одредба на инспекторот не е дадено овластување за изрекување на мерка, каква што изрекол.

Со постапувањето спротивно на оваа одредба друштвото евентуално прави прекршок и инспекторот има овластување и обврска да поведе прекршочна постапка, но при изрекувањето на мерките мора да се придржува на овластувањата што му ги определува законот и да изрекува само мерка што е пропишана со законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.300/97 од 10.06.1998 година.

88. Кога нема склучено меѓудржавна спогодба за социјално осигурување а странката не ги плаќала придонесите во Република Македонија како лична обврска, не се исполнети услови за остварување право на паричен надоместок во случај на непработеност.

Од образложението:

Во управна постапка неспорно било утврдено дека на тужителот како вработено лице во "ИИ" Г.Ј. СР Југославија, му престанал работниот однос на ден 12.04.1996 година поради технолошки вишок и на 21.05.1996 година до Бирото за вработување С. поднел барање да му се признае право на паричен надоместок. Органот согласно член 31 став 1 од Законот за вработување го одбил барањето и не му признал право на паричен надоместок, од причина што придонесот за вработување бил уплатуван во Г.Ј., додека правата од престанок на работниот однос по основ на технолошки вишок можеле да ги остварат само лица вработени во Република Македонија, а меѓу Република Македонија и СР Југославија не била склучена меѓудржавна спогодба за социјално осигурување.

Второстепенниот орган одлучувајќи по жалбата против ова решение се повикал на причини од кои се раководел и првостепенниот орган.

Во управниот спор тужителот ја оспорува законноста на решението и смета дека треба да му се признае правото на паричен надоместок, бидејќи претходно работел и во Република Македонија.

При таква состојба, Судот најде дека оспореното решение е законито.

Со член 2-а од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 36/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93), е определено дека работниците вработени во претпријатијата, организации од општествени дејности, банки и други финансески осигурителни организации, задруги и други форми на соработка со странско лице, работни заедници и други самоуправни организации и заедници (во натамошниот текст - организација), работниците кои самостојно вршат дејност со личен труд, односно со личен труд и средства во сопственост на граѓани кај граѓанско правни и физички лица,

во земјоделско стопанство, претставништва на странски фирми и дипломатско-конзуларни претставништва (во натамошниот текст - работодавачи), граѓански лица во служба во ЈНА, работници на привремена работа во странство за кои СФРЈ нема склучено меѓудржавна спогодба за социјално осигурување и Републиката обезбедува средства за остварување на правото на работа и првото за време на невработеност.

Според член 25 став 2 од овој закон, лицето на привремена работа во странство за кое време на исплата на паричен надоместок не е утврден со меѓународна спогодба од став 1 на овој член може да уплатува придонес за вработување и да го остварува право на надоместок според правото на овој закон.

Со оглед на ваквите одредби, а при неспорниот факт дека помеѓу Република Македонија и СР Југославија не е склучена меѓудржавна спогодба за социјално осигурување и дека тужителот не ги плаќал придонесите во Република Македонија како лична обврска во случај на непостоење на таква спогодба, Судот наоѓа дека тужителот не ги исполнува услови за остварување на правото на паричен надоместок.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите на тужителот во тужбата но, најде дека не можат да бидат основ за поинакво одлучување од претходно наведените причини.

Она, затоа што од одредбите на член 23 до 37 од Законот во кои се утврдени услови за остварување на правото на паричен надоместок, посебно на роковите за поднесување на барање и користење на правото, произлегува дека остварувањето на правото е непосредно поврзано со последниот престанок на работниот однос. Бидејќи работниот однос на тужителот му престанал во друга држава, а тој не ги плаќал придонесите во Република Македонија правилно одлучиле органите дека не може да оствари право на паричен надоместок како невработено лице.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1748/97 од 07.10.1998 година.

89. Барањето за евидентирање на невработено лице треба да се уважи, ако на барателот работниот однос му престанал со решение донесено од директор на приватно претпријатие, кој не бил во работен однос.

Од образложението:

Првостепенниот орган, со означениот заклучок, не поведе постапка по барањето на тужителката за остварување право на паричен надоместок како на невработено лице согласно со член 125 од Законот за општата управна постапка. Утврдил дека била во работен однос со ПП "Ф" од П., дека работниот однос и престанал со отказ поради економски, технолошки, структурални и слични промени и бидејќи утврдил дека директорот не бил во работен однос со ова претпријатие, заклучил дека не бил надлежен да донесува решение за престанок на работниот однос.

Судот наоѓа дека оспореното решение се заснова на повреда на правилата на постапката и на погрешна примена на материјалното право.

Според член 125 став 2 од Законот за општата управна постапка, ако надлежниот орган по повод ставеното барање на странката најде дека според важечките прописи нема услови за поведување на постапка, ќе донесе заклучок за тоа, против кој е допуштена посебна жалба.

Во случајот тужителката побарала да оствари право по Законот за вработувањето, како невработено лице и затоа првостепенниот орган погрешил кога заклучил дека нема услови за поведување на постапка, наместо мериторно да одлучи по барањето, а оваа повреда не ја отстранил и второстепенниот орган.

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во натамошната постапка органите треба да имаат предвид дека е погрешно правното сфаќање оти, и покрај постоењето на решението за престанок на работниот однос, тужителката не може да се евидентира како невработено лице, согласно член 14 и 15 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 36/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 79/93, затоа што решението било донесено од орган кој не бил надлежен за тоа.

Ова, затоа што согласно со член 1 став 2 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 14/95), под работен однос во смисла на овој закон се подразбира договорен однос меѓу работникот и работодавецот, а под работодавец согласно со став 3 од овој член, се подразбира претпријатие, друго

правно лице и физичко лице кое вработува работници. Бидејќи согласно со член 14 од овој закон, работниот однос се заснова со склучување на договор за работа меѓу работникот и работодавецот, произлегува дека работникот не заснова работен однос со директорот, туку со работодавецот, а исто така согласно со одредбите за престанок на работниот однос, работниот однос престанува со отказ од страна на работодавецот, додека работодавецот има свој работоводен орган кој го потпишува договорот за работа и го донесува решението за престанок на работниот однос.

Поради тоа, а бидејќи по Законот за претпријатијата ("Службен лист на СФРЈ" бр.78/88, 40/89, 46/90 и 61/90-преземен како републички пропис и "Службен весник на РМ" бр.15/93), во приватното претпријатие работоводниот орган-директорот не мораше да биде во работен однос со работодавецот, без основ органите испитувале дали директорот бил во работен однос со работодавецот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.844/98 од 04.11.1998 година.

90. Не се смета дека невработеното лице одбило да се вработи, ако во претпријатието каде било упатено не му бил понуден договор за засновање на работен однос од овластено лице.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителката била корисник на право на паричен надоместок, како стечаен работник на претпријатието "С.Т." од Скопје, за времето од 30.05.1996 до 29.05.1998 година.

Првостепениот орган, со означеното решение, констатирал дека тужителката го изгубила правото на паричен надоместок како невработено лице, сметано од 1.02.1997 година, согласно член 18 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 36/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93). Во образложението навел дека била упатена, заради вработување во ПП "Д"-С., но одбила да се вработи. За доказ

цитирал повратница и известување, а со списите ја доставил само повратницата, но не и известувањето.

Тужителката оспори дека одбила да се вработи и наведе дека на 3.02.1997 година се јавила со група од тринаесетина поранешни стечајни работнички во "С.Т.", во просторите на ПП "Д" и биле примени од страна на нивната поранешна шефица ИИ, во својство на шефица, а не од работодавецот или некое одговорно лице на работодавецот. Таа била исто така стечаен работник и објективно не можела да ги обезбеди правата од работен однос. Побарале да бидат запознати со процесот на работата и со правата од работен однос и им било кажано, од страна на ова лице, дека работа има, но плата нема. При таква состојба не можело, врз основа на еднострана изјава на неовластено лице, да се констатира одбивање на работа, без лицето да се произнесе со своја изјава и тоа не само од тужителката, туку од целата група на работнички од поранешното претпријатие.

Тужениот орган не ги оценил овие наводи, а согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка, се повикал на причините наведени во првостепеното решение.

Со оглед на тоа што во првостепеното решение не е образложено како првостепениот орган утврдил дека тужителката одбила да заснова работен однос, а тоа не може да се види и од списите на предметот, Судот најде дека второстепениот орган ги повреди правилата на постапката кога не ги оцени овие жалбени наводи, поради што се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во натамошната постапка второстепениот орган е должен да постапи согласно член 245 став 1 а во врска со член 209 став 2 од Законот за општата управна постапка и да оцени дали е утврден фактот дека тужителката одбила да заснова работен однос, ако во случајот сè било следено на разговорот со ИИ.

Во натамошната постапка, за да може да се смета дека тужителката одбила да заснова работен однос, треба да се утврди дали од страна на работодавецот-"Д", биле преземени соодветни дејства за засновање на работен однос во смисла на одредбите од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 14/95), по кој на работникот треба да му се понуди договор за работа со условите за работа, како што предвидува член 16 од тој закон и на кој начин тужителката го одбила вработувањето. Затоа, треба да се утврди и провери како првостепениот орган заклучил

дека тужителката одбила да заснова работен однос и дали била должна после разговорот кај идниот работодавец да се јави кај органот и да го извести за резултатите. Без известувањето, на кое се повикува првостепенниот орган, тоа не може да се провери, посебно што не може да се провери дали известувањето се однесува на тој факт.

Исто така, треба да има предвид дека, доколку е точно дека тужителката и другите триесетина работнички биле информирани оти тоа претпријатие не исплатува плати, не може да се смета дека и било понудено вработување, ако однапред се знае дека не може да оствари приходи за егзистенција од таквиот работен однос, а веќе врз основа на дотогашниот стаж, остварила право на надоместок и со тоа барем за определеното време имала сигурен извор на средства.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3431/97 од 11.11.1998 година.

91. Лицето на кое работниот однос му престанал согласно со член 114 од Законот за работните односи, има право на паричен надоместок на невработено лице.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите на предметот се гледа дека, тужителот на 12.07.1996 година, до Бирото за вработување-С, поднел барање за остварување право на паричен надоместок поради невработеност.

На тужителот не му е признато право на паричен надоместок, со образложение дека работниот однос му престанал согласно со член 114 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 34/94 и 14/93а), а ова согласно со член 24 став 1 точка 1 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 36/89, 17/94 и на РМ бр. 36/91, 12/93 и 78/93), претставувало основа за оневозможување на користење на правото на паричен надоместок на невработено лице.

Судот, наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Ова, од причини што, во член 114 од Законот за работните односи е предвидено дека, работниот однос на работникот може

да му престане со отказ од страна на работодавецот ако на работникот му се обезбедени потребните услови за работа и му се дадени соодветни упатства, насоки или писмено предупредување во врска со работата од работодавецот дека не е задоволен од начинот на извршувањето на работните обврски и ако по истекот на рокот од 30 дена од денот на дадените упатства, насоки и предупредувања, работникот не го подобри своето работење, а во член 24 став 1 од Законот за вработувањето е предвидено, дека, право на паричен надоместок не може да оствари невработеното лице на кое му престанал работниот однос поради повреда на работните обврски и други повреди на работната дисциплина.

Во конкретниот случај на тужителот работниот однос му престанал со отказ од страна на работодавецот согласно со член 114 од Законот за работните односи, а не по член 115 став 1 од Законот за работните односи, според кој работниот однос на работникот му престанува со отказ од страна на работодавецот поради кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор и договор за работа.

При ваква состојба Судот, наоѓа дека органите во постапката неправилно и несоодветно ја примениле одредбата од членот 24 од Законот за вработувањето, кога прифатиле и утврдиле дека на тужителот не му следува паричен надоместок поради невработеност, затоа што начинот на престанокот на работниот однос не претставува повреда на работната дисциплина.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.568/97 од 24.06.1998 година.

92. Право на отпремнина има невработено лице кое остварило право на старосна пензија, а не инвалидска пензија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите на предметот се гледа дека тужителката била евидентирана како невработено лице. Органите нашле дека не може да оствари такво право затоа што во моментот на

остварување на правото на пензија не била корисник на паричен надоместок, согласно член 29-а од Законот за вработувањето и член 14 став 2 од Правилникот за утврдување на мерилата и критериумите за користење на средства од придонесот за вработувањето.

Судот наоѓа дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителката.

Согласно член 29-а од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.38/87, 18/89,36/89,17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91,12/93 и 78/93) за остварувањето на правото на старосна пензија на невработеното лице Републичкиот завод со самоуправен општ акт ги пропишува условите и начинот на докуп на стаж и отпремнина при одење во пензија.

Кое лице се смета за невработено лице е определено во одредбата од член 14 став 2 од Законот, а во останатите одредби од член 17 и 36 се утврдени се правата и обврските на невработените лица.

Правото на паричен надоместок е едно од тие права и трае зависно од стажот на осигурување, а правото на отпремнина е друго право. Поврзувањето на правото на отпремнина со користење на правото на паричен надоместок не произлегува од Законот, ниту од Правилникот, на кој е засновано решението. Истиот и не е објавен во "Службен весник на РМ", па така тој, во смисла на член 52 од Уставот на Република Македонија, не е влезен во сила.

Меѓутоа, Судот најде дека барањето е неосновано од други причини.

Според член 29-а од Законот право на отпремнина има невработено лице кое може да оствари право на старосна пензија, при одење пензија. Бидејќи со ова одредба јасно е определено дека се однесува на лице кое остварило старосна пензија, а тужителот остварил инвалидска пензија, Судот најде дека тужителката не ги исполнува условите да и биде признато право на отпремнина, затоа што тоа не е утврдено како право по Законот за вработувањето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.3514/97 од 11.11.1998 година.

93. Одредбата од член 34 од Законот за вработувањето не се однесува на невработеното лице кое има повеќе од 25 години стаж на осигурување.

Од образложението:

Првостепенниот орган на тужителката и признал право на паричен надоместок за време на невработеност во траење од 24 месеци сметано од 29.11.1996 до 28.11.1998 година. Во образложението навел дека користела паричен надоместок во траење од 36 месеци сметано од 03.02.1993 година.

Иако тужителката во жалбата укажала дека има стаж на осигурување повеќе од 25 години, поради што треба да и се признае право на паричен надоместок до нејзиното вработување, односно до настапувањето на некои од основите за престанок на правото на паричен надоместок, согласно со член 27 став 2 од Законот за вработување ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 36/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93), второстепенниот орган жалбата ја одбил како неоснована и согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка се повикал на причините наведени во првостепеното решение.

Меѓутоа, од списите на предметот се гледа дека тужителката имала стаж на осигурување од 23 години, 9 месеци и 18 дена сметано до 02.02.1993 година од работен однос. Од 02.02.1993 до 2.02.1996 година користела право на паричен надоместок во траење од 36 месеци и од 01.04.1996 до 28.11.1996 година повторно била во работен однос во траење од 7 месеци и 27 дена.

Од таквата состојба произлегува дека органите при определувањето на претраењето на правото на паричен надоместок го имале предвид само времето додека била во работен однос, а во работен однос била 24 години, 5 месеци и 25 дена и ѝ признале право во траење од 24 месеци, согласно член 27 став 1 точка 10 од цитираниот закон. Во образложението, пак, не наведоа врз основа на која одредба од Законот така одлучиле, нао тужителката еднаш го искористила правото на надоместок, а по престанокот на правото не ги исполнила повторно условите за добивање на правото на паричен надоместок, за да би можело да се смета дека така одлучиле со примена на одредбата од член 34 од Законот.

Меѓутоа, независно од тоа, а поради тоа што од списице на предметот се гледа дека тужителката, заедно со времето за кое примала паричен надоместок има повеќе од 25 години стаж на осигурување, Судот најде дека таа ги исполнува условите од член 27 став 2 од Законот да и се признае право на паричен надоместок до нејзиното повторно вработување односно до настапување на некои од основите за престанок на тоа право на паричен надоместок. Ова, затоа што тоа е посебно признато право на лицата кои имаат повеќе од 25 стаж на осигурување и оваа одредба ја исклучува примената на член 34 од Законот.

Оваа одредба исто така не прави разлика по кој основ е остварен стажот на осигурување, а согласно член 11 став 1 точка 9 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), осигуреници со задолжително пензиско и инвалидско осигурување се и невработените лица кои примаат паричен надоместок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1632/97 од 30.09.1998 година.

94. Осигуреникот на кој работниот однос му престанал до 1994 година со право на испратнина од 24 плати, може да оствари пензија по истекот на 24 месеци од престанокот на работниот однос.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Со решението на првостепенниот орган на тужителката и е признато право на старосна пензија, со тоа што пензијата ќе се исплатува од 1.08.1994 година.

Во управната постапка и во управниот спор тужителката го оспори решението во делот со кој е определено исплатата на пензијата да започне од 1.08.1994 година, од причини што условите ги исполнила на 29.12.1993 година, а работниот однос и престанал на 1.08.1992 година, така што и исплатата на пензијата требало да почне од 29.12.1993 година, а не од 1.08.1994 година.

Од образложението на оспореното решение се гледа дека органите така одлучиле, затоа што на тужителката и престанал работниот однос на 1.08.1992 година со право на испратнина од 24

месеци, согласно со член 16 од Законот за работните односи и пензијата може да и се исплатува по истекот на тие 24 месеци.

Судот најде дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителката.

Согласно со член 21 став 1 од Законот за основните права од работниот однос ("Службен лист на СФРЈ" бр.60/89 и 42/90), кој беше преземен како републички пропис, на работникот за чија работа престанала потребата заради технолошки и други унапредувања со кои се допринесува во продуктивноста и се зголемува успехот на организацијата, работниот однос не може да му престане додека не му се обезбедат, во согласност со критериумите утврдени со закон и општ акт, односно колективен договор, едно од следните права по основ на работа: 1. Право на работа во друга организација, односно кај работодавец врз основа на спогодба на надлежните органи, на работно место кое одговара на неговото знаење и способност, односно работна способност; 2. Право на преквалификација или доквалификација за работа на работи на работно место во иста или друга организација, односно кај друг работодавец; 3. Право на докуп на стаж ако му недостасува до 5 години пензиски стаж за остварување право на старосна пензија; 4. Право на еднократен надоместок во вид на испратнина во висина од 24 просечни лични доходи на работниците во организацијата остварени во тримесечнето во кое го остварува правото на испратнина, ако писмено изјави дека сака да му престане работниот однос и дека со тие средства трајно го решава своето натамошно работно ангажирање под услови и на начин утврден со закон и 5. Други права во согласност со закон.

Согласно со член 16 став 1 од Законот за работните односи ("Службен весник на СРМ" бр.20/90, 27/90, 10/91 и "Службен весник на РМ" бр.18/92 и 12/93), беше предвидено дека работникот има право на еднократен надоместок во вид на испратнина согласно со член 21 став 1 точка 4 од Законот за основните права од работниот однос ако средствата ги користи за: 1. Самостојно вршење на дејност со личен труд; 2. Земјоделска дејност; 3. За засновање работен однос во друга организација, односно работодавец со вложување и здружување на средства и 4. Ако на друг начин трајно го решава своето вработување.

Од ваквите одредби произлегува дека искористувањето на правото на испратнина претставува само едно од можните права што работникот можел да ги оствари во случаите на престанок

на работниот однос во смисла на одредбите од член 21 од Законот за основните права од работен однос. Затоа, кога работникот, кој се определил да му престане работниот однос со изјава дека сака да му престане работниот однос со користење на правото на испратнина и дека испратнината ќе ја користи за трајно решавање на своето натамошно работно ангажирање, не може, за времето додека не поминат тие 24 месеци, истовремено да користи и пензија. Во таков случај тоа лице треба, за времето додека ја користи испратнината, а не ја вложило за работно ангажирање, да се прирамни со лицата во работен однос.

Во Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.23/82... и "Службен весник на РМ" бр.10/92), кој важеше во времето на престанокот на работниот однос и во времето кога тужителката ги исполнува условите за остварување право на старосна пензија, а тоа е на 29.12.1993 година, немаше изречна одредба со која беше регулирана таквата состојба, меѓутоа тоа произлегуваше од одредбата од член 98 од Законот, според која на осигуреникот кој на денот на поднесувањето на барањето е во работен однос пензијата му се исплатуваше од првиот нареден ден на престанокот на работниот однос, и бидејќи лицата кои го оствариле правото на испратнина, а не го вложило за работно ангажирање од претходно наведените причини, се прирамнуваат со лица во работен однос, не можат за тој период да остварат и пензија.

Дека така треба да се сфати користењето на правото на испратнина произлегува и од член 16 став 3 од Законот за работните односи, според кој правото од став 1 на овој член не може да го оствари работникот кој исполнил услови за старосна пензија, освен правото на предвремена пензија, така што во смисла на оваа одредба таа би имала право на испратнина само од денот на престанокот на работниот однос до исполнувањето на условите за пензија. Бидејќи остварила право на испратнина и за времето по исполнувањето на условите за пензија, таа не може истовремено да користи и право на пензија и право на испратнина.

Судот ги ценеше наводите дека треба да се примени Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93), кој стапил во сила во 1994 година, според кој, како едно од правата што може да ги користи работникот во случај на престанок на работниот однос со отказ поради економски, структурални, технолошки и слични промени, е и правото на испратнина, без обврска да ги

искористи за работно ангажирање, како е регулирано со одредбата од член 130 став 1 точка 4 од овој закон, но најде дека се неосновани. Ова, затоа што работниот однос и престанал во 1992 година и правото на испратнина го остварила по поранешниот закон и под условите предвидени со тој закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1386/98 од 16.12.1998 година.

95. Осигуреникот со изменета работна способност и осигуреникот кој работи на работи на кои постои опасност од настанување на инвалидност, не се инвалиди на трудот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со решението на првостепенниот орган, на тужителот не му е признато право на паричен надоместок од 20% од просечната месечна плата по вработен во стопанството во Република Македонија, по член 24 од Законот за реструктуирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуби, бидејќи не бил инвалид на трудот, туку бил осигуреникот со изменета работна способност утврдена на 19.07.1991 година.

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Според член 24 од Законот за реструктуирање на дел од претпријатијата кои во своето работење покажуваат загуби ("Службен весник на РМ" бр.2/95), инвалидот на трудот на кој му престанал работниот однос поради реструктуирање на претпријатието, има право и на паричен надоместок во висина од 20% од просечната плата по вработен во стопанството на Република Македонија на товар на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување. Во време на влегување во сила на овој закон, важеше Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93), кој содржи одредби само за инвалидност. Така, според член 38 од овој закон, инвалидност постои кога кај осигуреникот, поради трајни промени во здравствената состојба; причинети со повреда при работа, професионална болест, со повреда надвор од работата или со болест, што не можат да се отстранат со лекување или со мерки на медицинска рехабилитација, ќе настане намалување или

загубување на работната способност за вршење на работите на работното место на кое бил распореден пред настанувањето на инвалидноста, со што се разликува од претходниот закон, кој содржеше одредби и за осигурениците кај кои постои опасност од настанување на инвалидност и за осигурениците со изменета работна способност.

Исто така, во време на влегувањето во сила на Законот за реструктуирање на дел од претпријатијата кои во своето работење покажуваат загуби, важеше Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93), во кој, а во одредбата од член 68 се прави разлика меѓу инвалид на трудот и работник со изменета работна способност и работник кој работи на работи на кои постои опасност од настанување на инвалидност и според став 1 на овој член, само на инвалидите на трудот им се обезбедуваат правата во согласност со прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

Со оглед на тоа што во членот 24 од цитираниот закон, само на инвалидите на трудот им се обезбедува правото на паричен надоместок во висина од 20% на товар на Фондот, правилно заклучиле органите дека вакво право не можат да остварат лицата со изменета работна способност, односно лицата кај кои постои опасност од настанување на инвалидност, затоа што тие не се инвалиди на трудот.

При одлучувањето, Судот имаше предвид дека со решенијата донесени од страна на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување во 1991 и во 1995 година на тужителот му е определен надоместок поради помала плата, но со оглед на тоа што е неспорно дека тужителот е со изменета работна способност, а не инвалид на трудот, тоа не е од значење за остварување на ова право.

Според член 36 од Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување, инвалид на трудот во смисла на тој закон, беше осигуреникот кој врз основа на инвалидност ги остварува правата од инвалидското осигурување, а според член 37 став 3, работниците со изменета работна способност немаат статус на инвалид на трудот. Со оваа одредба, законот им гарантирал право на распоредување на други работи и работни задачи и на лицата со изменета работна способност и на лицата кај кои постои опасност од настанување на инвалидност, но не ги изедначил со инвалидите на трудот. Исто

така, со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), на овие осигуреници им е признато право на паричен надоместок во висина на разликата меѓу чистиот личен доход што би го остварил осигуреникот на поранешните работи и работни задачи и чистиот личен доход што го остварува на работите на кои е распореден и тоа на товар на Фондот, но тие и натаму останала осигуреници од член 43 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување и само поради овој надоместок не може да се смета дека стекнале статус на инвалиди на трудот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3214/97 од 10.06.1998 година.

96. Земјиште кое влегува во заштитен појас на изграден водостопански објект (главен доведен канал), не може да се смета за неизградено градежно земјиште во смисла на Законот за градежно земјиште.

Од образложението:

Со решение на првостепениот орган, потврдено со решението на тужениот орган, е признаено предимствено право на користење на градежно земјиште - на градежна парцела во чие формирање учествува и земјиште кое влегува во заштитен појас на изграден водостопански објект (главен доведен канал).

Согласно со член 17 став 1 од Законот за градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79, 18/89 и 21/91) предимствено право на користење за изградба на станбен или деловен објект се признава на неизградено градежно земјиште, а не на изградено градежно земјиште.

Од фактите утврдени во управната постапка, како и од наводите во жалбата и тужбата произлегува заклучок дека спорното земјиште било експроприрано за изградба на главниот доведен канал на ХС "С." и дека дел од тоа земјиште денес влегува во заштитниот појас на каналот. Овие факти за неспорни ги прифатил и тужениот орган, но, според мислењето на Судот, извлекол погрешен заклучок кога оценил дека и со тоа земјиште треба да се оформи предметната градежна парцела односно,

погрешно заклучил дека се исполнети условите од Законот за градежното земјиште за признавање на предимствено право на користење на таа градежна парцела. Ова, затоа што наведените факти укажуваат дека спорното земјиште не би можело да се смета за неизградено градежно земјиште, бидејќи било експроприрано за изградба на ХС "С.", целта на таа експропријација е реализирана - ХС "С." е изграден, а спорното земјиште е во заштитниот појас на Главниот доведен канал, а тоа, пак, значи дека е во функција на тој објект, и не може да се третира издвоено и независно од него.

Освен тоа, во ситуација кога од вештото лице е констатирано дека постои ризик во поглед на безбедноста на објектите од источната страна на главниот доведен канал при евентуално излевање на каналот, Судот не може да го прифати стојалиштето на тужениот орган дека и во таква ситуација мора да се обезбеди реализација на деталниот урбанистички план. Имајќи ја предвид таквата ситуација Судот, исто така, не може да прифати дека за реализација на деталниот урбанистички план треба да се овозможи изградба на уште еден нов објект покрај веќе изградените од источната страна на главниот доведен канал, бидејќи и така ризикот по безбедноста е потенцијален за сите објекти низводно од главниот доведен канал.

Таквата констатирана состојба, според мислењето на Судот, укажува на потребата да се иницира постапка пред надлежниот орган за измена на деталниот урбанистички план заради негово усогласување со фактичката состојба на теренот, а не да се зголемува бројот на објектите изложени на опасноста од излевање на каналот.

Но, за решавање на конкретната управна работа Судот смета дека од суштествено значење е фактот што спорното земјиште не може да се смета за неизградено градежно земјиште во смисла на Законот за градежно земјиште.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2194/97 од 24.12.1998 година.

97. Поранешниот сопственик на неизградено градежно земјиште ќе оствари предимствено право на користење на тоа земјиште на една градежна парцела за изградба на станбена

зграда, односно деловна зграда од член 17 став 1 и 3 од овој закон, ако влегува во градежната парцела со површина на земјиште-свој дел со голеќа од 50%, а не со површина со друг сопственик, како сосопственици заедно.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со првостепеното решение барањето на Х. и Д.С. од О. за признавање на предимствено право на користење на градежно земјиште за изградба на индивидуална станбена зграда на КП.бр.16456 КО О., предвидена со урбанистичкиот план на О. бр.1739/95 се уважува, врз основа на член 17, 18 и 22 од Законот за градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79 и 21/91).

Со оспореното решение тужениот орган жалбата на тужителките против првостепеното решение ја одбил како неоснована. Притоа, нашол дека првостепениот орган, иако не спровел постапка во смисла на член 21 став 2 од Законот за градежното земјиште, односно не се впуштил во испитување дали новопредвидената градежна парцела во согласност со заедничките корисници ќе биде реализирана како заедничко право на предимствена градба од сите корисници или онака како што ќе се спогодат, прифаќајќи го учесничкиот дел на Д. и Х.С. во користењето на земјиштето, како најголем, произлегува и приоритетот за да нив им се признае предимственото право на градба, па првостепеното решение е донесено во согласност со член 17 и 18 став 1 од Законот за градежното земјиште.

Тужителките во поднесената тужба го оспоруваат решението на тужениот орган поради повреда на постапката, погрешно и непотполнио утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, помеѓу другото и затоа што органите во постапката не спровеле постапка во смисла на член 21 став 2 од Законот за градежното земјиште. Понатаму, КП.бр.16456 и КП.бр.16457 биле поранешна сопственост на покојниот Д.Г., од кој КП.бр.16457 во површина од 140 метри квадратни ја подарил на заинтересираната Х. и покојниот Д., како негови потомци, на која изградиле индивидуална станбена зграда, а КП.бр.16456 во површина од 109 метри квадратни требало да им припадне на тужителките на еднакви делови врз основа на

договор за доживотна издршка, дека пред Основниот суд во О. во тек е спор под Пбр.823/96 за засметување во наследен дел на заинтересираната Х.С. подарена површина од 70 метри квадратни, дека овие парцели биле национализирани од покојниот Г.Г. во 1948 година. Од друга страна барањето за признавање на предимствено право на користење им е признато, како такво право остварише на повеќе пати, а тужителките не можат воопшто такво право да остварат.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека основани се тужбените наводи за неправилно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на законот.

Според член 17 став 1 од Законот за градежното земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79 и 21/91) поранешниот сопственик на неизградено градежно земјиште има предимствено право на користење на тоа земјиште на една градежна парцела за изградба на станбена зграда, односно деловна зграда, ако врз основа на планот за реализација на тоа земјиште може да се подигне таква зграда.

Според член 18 став 1 од овој закон предимственото право од член 17 став 1 и 3 на овој закон ќе се оствари ако земјиштето на поранешниот сопственик влегува во градежната парцела со повеќе од 50%.

Според член 21 став 2 од истиот закон, ако од земјиштето што било сопственост на повеќе лица се формира една или повеќе градежни парцели, а бројот на сопствениците е поголем од бројот на градежните парцели, а ниту еден од нив според својот сопственички дел не ги исполнува условите од член 18 на овој закон, тоа право ќе се оствари со спогодба меѓу сосопствениците.

Од погоре наведените законски одредби според мислењето на Судот произлегува дека поранешниот сопственик на градежното неизградено земјиште може да оствари предимствено право на користење на тоа земјиште само на една градежна парцела, ако влегува во градежната парцела со земјиште повеќе од 50%. Тоа, пак, подразбира површина на земјиште-дел, посебно на секој сопственик, а не и површина на земјиште-дел на сосопственици, како во конкретниот случај.

Од списите на предметот како и доказите, врз основа на кои во управната постапка е утврдена фактичката состојба, не може со сигурност да се прифати кој бил поранешен сопственик

на предметното земјиште кое влегува во формирањето на градежната парцела, дали поранешниот сопственик веќе остварил предимствено право на користење на една градежна парцела, односно дали тоа право го пренел на своите потомци заинтересираните лица Д. и Х.С., на што се укажува во тужбата со повикување на докази.

Поаѓајќи од изнесеното, а имајќи го предвид едно од основните начела на управната постапка-начелото на материјална вистина, според кое во постапката мора да се утврди вистинската состојба на работите, за која цел мораат да се утврдат сите факти што се од важност за донесување на законито и правилно решение, според наоѓањето на Судот погрешен е и заклучокот на тужениот орган "дека од поголемиот учеснички дел во користењето на земјиштето, произлегува и приоритетот во остварувањето на предимственото право на користење за градба".

Поради тоа, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Во понатамошната постапка, заради законито и правилно одлучување по предметот, од суштествено значење е да се утврди кој е поранешен сопственик на предметното земјиште што влегува во градежната парцела, дали на заинтересираните лица Д. и Х.С. како потомци од поранешниот сопственик им било пренесено правото на користење на предметното земјиште и дали истите веќе еднаш оствариле предимствено право на користење на тоа земјиште за градба на индивидуална стапбена зграда, па во зависност од тоа да се утврди и дали сопственичкиот дел, површината на земјиште на секој посебно од сопствениците, односно корисниците влегува со повеќе од 50% во градежната парцела. Притоа, да се има во предвид и изразеното правно сфаќање во оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1230/97 од 27.05.1998 година.

98. Запишувањето во катастарскиот операт на новиот корисник може да се изврши само ако во правниот основ е означен поранешниот корисник според податоците од катастарскиот операт.

Од образложението:

Од септемте на предметот се гледа дека во време кога тужителот поднел пријава за промена во катастарската евиденција врз основа на судско извршно решение (3.02.1998 година), спорната недвижност е евидентирана на друго лице од С., а не на должниците. Оваа промена е извршена во 1995 година врз основа на правосилна пресуда на Општинскиот суд во III.бр.171/95 од 5.10.1995 година, со која е раскинат договорот за поклон Зав.нед.8/94 од 14.01.1994 година, што бил склучен меѓу дародавачот и даропримачот.

Според член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), измените на корисникот во катастарскиот операт се вршат врз основа на правосилна одлука на суд или на друг надлежен орган, како и врз основа на договор за промет на земјиште заверен во суд.

Од наведената одредба јасно произлегува дека промена на корисникот во катастарскиот операт може да се врши само врз основа на актите наведени во таа одредба, при што мора да постои и последователност, односно зашитувањето на новиот корисник може да се изврши само ако во правниот основ од член 49 став 3 од законот е означен поранешниот корисник според податоците од катастарскиот операт.

Означеното извршно решение е правен основ за измена на корисникот во катастарскиот операт во смисла на член 49 став 3 од Законот, но и покрај тоа во конкретниот случај не може да доведе до промена на корисникот како што бара тужителот, затоа што во тоа решение не е означен корисникот на КП.бр.5640 кој е заштитан во катастарскиот операт во моментот кога тужителот го поднел барањето. Оттука, за да се изврши промената што ја бара тужителот, тој претходно треба да се здобие со правен основ со кој ќе биде утврдено неговото право на корисник на спорната катастарска парцела во однос на сега заштитаниот корисник -

Со оглед на изнесената правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот оцени дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја уважил жалбата на Ф.К. и првостепеното решение го поништил.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот во тужбата, дека означеното извршно решение треба да се смета за правен основ за укинување на правото на тужителот и во

однос на лицето Ф.К. затоа што според член 251 од Законот за извршна постапка укинувањето и извршувањето имаат дејство и спрема секое трето лице кое подоцна ќе се стекне со хипотекарниот имот, но оцени дека во конкретната управна работа немаат влијание за поинакво одлучување. Ова, затоа што во катастарската општина С.уште е во примена катастарот на земјиштето во кој, во согласност со Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), не се запишуваат правата на недвижностите, а Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91) се применува само на подрачјата за кои е воспоставен катастар на недвижностите според одредбите на овој закон. Меѓутоа, правото на тужителот на недвижноста, утврдено во означената судска одлука, не се доведува во прашање поради сегашната правна неможност да се запише во катастарскиот операт за КО С. .

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1237/98 од 03.12.1998 година.

99. Времените објекти изградени со одобрение, не се бесправно изградени објекти и во катастарот на недвижностите не можат да се евидентираат заедно со бесправно изградените објекти, туку и на таквите објекти треба да се запишуваат правата, со ставање на забелешка дека е во прашање времен објект.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот го оспорува решението затоа што во пописниот лист бр.822 не се запишани дел од објектите кои фактички постојат на Кп.бр.274 и за кои приложил соодветна градежна документација.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тужениот орган погрешно го применил законот во поглед на запишувањето на правото на тужителот на објектите - гаража и доградба на саштарен чвор и една станбена просторија, изградени како временни објекти врз основа на одобренија издадени од надлежни органи.

Судот смета дека времените објекти изградени со одобрение од надлежен орган не можат да се евидентираат како бесправно изградени објекти, согласно со член 54 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, затоа што тие не се бесправно изградени објекти. Во овој закон нема одредба за евидентирање или запишување право на времен објект, но тоа не значи дека времените објекти изградени со одобрение треба да се евидентираат заедно со бесправно изградените објекти, како што погрешно постановил првостепенниот орган.

Времените објекти изградени од тврд материјал или на друг начин врзани за земјиштето како недвижности, според мислењето на Судот се недвижности на кои постои право на сопственост и тоа право ќе постои додека постои објектот, односно додека не истече времето или додека не настапи настанот или околностите со кои е определено времетраењето на одобрението.

Имајќи ја предвид одредбата од член 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, според која под недвижности, во смисла на овој закон, се сметаат: земјиште, згради, посебни делови од згради и други објекти изградени на земјиштето, Судот смета дека во катастарот на недвижностите би требало да се запишуваат и правата на времените објекти од тврд материјал или на друг начин врзани за земјиштето како недвижности, изградени со одобрение од надлежен орган, со ставање на забелешка дека е во прашање времен објект.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1344/97 од 29.10.1998 година.

100. Во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите не е предвиден приговор како правно средство, ниту пак од Законот произлегува дека во таа постапка може, само врз основа на приговор да се врши измена во поглед на запишаните права.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од сисите се гледа дека во постапка на одржување на премерот и катастарот на недвижностите, врз основа на поднесен приговор е извршена измена не само во поглед на бројот на веќе

оформените катастарски парцели во постапката на премерот, туку е извршено и запишување на нови носители на правото на недвижностите кое запишување, според наоѓањето на Судот, тужителот основано го оспорува и поткрепува со докази.

Во Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), приговорот како правно средство е предвиден во постапката за излагање на јавен увид на податоците за недвижностите (член 66) и тоа приговор може да се стави на податоците од премерот и на катастарското класирање на земјиштето во рок од 8 дена од соопштувањето на податоците.

Во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите приговор не е предвиден, илиту пак од Законот произлегува дека во таа постапка може, само врз основа на приговор да се врши измена во поглед на веќе запишаните права на недвижности.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот, поради што тужбата ја уважи, а решението го поништи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1996/97 од 24.12.1998 година.

101. Во решението илиту првостепенит орган го донесува во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот на недвижностите, како утврден податок во поглед на површината на објектите и на земјиштето се запишува фактичката состојба утврдена при премерот, а правата на недвижностите се запишуват врз основа на правните основи - неправи составени во законски пропишана форма, правосилни судски одлуки и закон или одлука на државен орган.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепеното решение е донесено во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот на недвижностите со утврдување на правата на недвижностите за КО Н. и со него е утврдена содржината на недвижностите во пописниот лист бр.3705 на носителите на правата на тие недвижностите.

Тужителите ја оспоруваат утврдената содржина на пописниот лист и тоа во однос на површината на земјиштето која според решението бр.08-2201/3 од 28.06.1979 година, со кое им е доделено правото на користење на земјиштето, изнесува 353 метри квадратни, а не 271 метар квадратен како што е запишано во пописниот лист.

Судот оцени дека оспореното решение е засновано на правилно утврдена фактичка состојба и правилна примена на законот.

Имено, од списите се гледа дека фактичката состојба на лице место утврдена со премерот покажува дека тужителите од доделените 385 метри квадратни владеат само 271 метар квадратен. Притоа е утврдено дека спорната површина на земјиштето од 82 метри квадратни се наоѓа во рамките на земјиштето обележано со КП.бр.1062, која во постапката на излагање на податоците од премерот е запишана на друго лице.

Според член 70 од Законот за премерот, катастарот и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), првостепенниот орган го донесува решението врз основа на околностите утврдени во постапката на излагањето на јавен увид на податоците за недвижностите од премерот при што како утврден податок во поглед на површината на објектите и на земјиштето ја запишува фактичката состојба утврдена при премерот, а правата на недвижностите ги запишува врз основа на правните основи наведени во член 58 од истиот закон, меѓу кои е и одлука на државен орган.

Со оглед на овие законски одредби и фактичката состојба утврдена при премерот според која од доделените 385 метри квадратни тужителите фактички владеат само 271 метар квадратен, Судот наоѓа дека правилно е одлучено кога, врз основа на означеното решение, правото на користење е запишано само на површината од 271 метар квадратен. Итго се однесува до површината која не е во фактичко владение на тужителите и на која како носител на правото е запишано друго лице, тужениот орган правилно укажал дека решавањето на тоа прашање, согласно со член 71 став 2 од означениот закон, треба да се побара во постапка пред суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1278/97 од 15.10.1998 година.

102. Условите за поништување на правосилно решение за експропријација поради непреземени позначителни работи во врска со објектот за чија цел е експроприрано определено земјиште, не се ценат во однос на делот од експроприраното земјиште што останал слободен, туку во однос на извршените позначителни работи во врска со објектот за чија цел е експроприрана недвижноста.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со правосилно решение е експроприрана нива во површина од 5264 м², сопственост на НН. Нивата е експроприрана во корист на Работната организација НН., а цел на експропријацијата била изградба на дисперзиран индустриски погон во за производство на сигурносни бравници.

На 26.11.1996 година заинтересираните лица поднеле барање до првостепенот орган за поништување на означеното решение за експропријација затоа што корисникот на експропријацијата во рок од три години од правосилноста на решението не извршил никакви позначителни работи во врска со објектот за чија цел е експроприрана означената недвижноста.

Со првостепеното решение е одбиено барањето, а тужениот орган со оспореното решение ја уважил жалбата и предметот го вратил на повторна постапка затоа што нашол дека во постапката не е доволно утврдено дали извршените работи на теренот претставуваат позначителни работи во однос на експроприраното земјиште што останало слободно како и природата, големината и вредноста на изградените објекти во смисла на член 22 став 3 од Законот за експропријација.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот утврди дека тужениот орган правилно заклучил дека во првостепената постапка не се доволно јасно утврдени фактите и околностите од решавачко значење за одлучувањето во конкретната управна работа.

Меѓутоа, насоките што тужениот орган ги дал за натамошната постапка на првостепенот орган, според наоѓањето на Судот се погрешни, и немаат основа во одредбата на член 22 став 3 од Законот за експропријација. Ова, затоа што условите за поништување на правосилно решение за експропријација врз

основа на оваа одредба не се ценат во однос на делот од експроприраното земјиште што останал слободен, туку во однос на извршените позначителни работи во врска со објектот за чија цел е експроприрана недвижноста.

Во конкретниот случај цел на експропријацијата била изградба на индустриски погон во О., за производство на сигурносни бравици, па за да се утврди дали се исполнети условите за поништување на решението за експропријација определени во означената законска одредба, потребно е да се утврди дали се преземени позначителни работи во врска со изградбата на индустрискиот погон за чија цел е експроприрана предметната недвижност.

Тужителот во тужбата наведува дека погонот за производство на сигурносни бравици е изграден и дека на дел од површината која не е зафатена со погонот треба да се изградат помошни објекти во функција на погонот, а остатниот дел ќе биде стопански двор без кој ниту еден погон, односно фабрика не можат да функционираат.

Фактичката состојба на која тужителот укажува во тужбата, произлегува, но не доволно јасно, и од списите на предметот од првостепената постапка. А за правилно одлучување во конкретната управна работа неопходно е со сигурност да се утврди дали во врска со погонот се преземени позначителни работи во смисла на член 22 став 3 од Законот за експропријација, односно дали се точни наводите на тужителот дека погонот за чија цел е експроприрана предметната недвижност е изграден. Ако погонот е изграден, тоа значи дека целта на експропријацијата е реализирана и во тој случај не постојат услови за поништување на решението за експропријација.

Имајќи го предвид изложеното, Судот оцени дека има погрешба од повторно разгледување и одлучување, поради што го поништи оспореното решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.3371/97 од 9.12.1998 година.

103. Во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите, правото на жалба не може да се ограничи само на податоците од премерот и од катастарското класирање на земјиштето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Жалбата против првостепеното решение поднесена од тужителите, со оспореното решение е отфрлена како недопуштена, со повикување на член 71 став 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91).

Судот оцени дека со оспореното решение се повредени правилата на постапката и погрешно е применет законот.

Тужениот орган жалбата ја отфрлил како недопуштена, а во образложението на оспореното решение се впуштил во оценка на доказите изведени пред првостепениот орган и нашол дека се правилно оценети. Ваквата противвечност меѓу диспозитивот и образложението на оспореното решение значи повреда на правилата на постапката, затоа што, ако ја сметал жалбата за недопуштена, како што гласи диспозитивот на оспореното решение, тужениот орган не смеел да се впушти во оценка на правилноста на обжаленото решение.

Од друга страна, Судот го смета за погрешно стојалиштето на тужениот орган дека во постапката на одржувањето на премерот и катастарот на недвижностите жалбата е исклучена. Имено, во одредбите од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите со кои е уредено одржувањето на премерот и катастарот на недвижностите, не е ограничено правото на жалба само на податоците од премерот и од катастарското класирање на земјиштето, како што е сторено во член 71 став 2, односно во делот од законот кој се однесува на востановувањето на катастарот на недвижностите. Фактот што во конкретниот случај, во постапката на излагање на податоците од премерот не биле запишани правата на предметната недвижност, поради што постапката морала да се води во согласност со член 105 од Правилникот за начинот на одржување на премерот и катастарот на недвижностите ("Службен весник на РМ" бр.62/95), кој, пак, за тие случаи упатува на примена на Правилникот за начинот и постапката на излагање на јавен увид на податоците за недвижностите и начинот на запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.5/88), според мислењето на Судот, не може да биде основ за примена на член 71 став 2 од Законот, односно не може да биде основ за исклучување на правото на жалба против решенија што се

донесуваат во постапка на одржување на премерот и катастарот на недвижностите, посебно, пак, такво стојалниште не може да се заснова на правилници.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот го поништи оспореното решение при што укажува во повторното одлучување по предметот тужениот орган да ги има предвид забелешките во поглед на постапката, како и правното сфаќање на Судот дадено во оваа пресуда, а тоа значи дека жалбата треба да ја смета за допуштена и да одлучи мериторно.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2457/97 од 24.12.1998 година.

104. Правото на користење на недвижност во државна сопственост може да се одземе од корисникот во постапка за експропријација, под услов да постои акт за планирање на просторот и во тој акт да е предвидена изградбата на објектот за чија цел се поведува постапката за одземање на правото на користење.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение Судот оцени дека тужениот орган правилно одлучил кога го вратил предметот на повторно разгледување и одлучување пред првостепенот орган. При ваквата оценка, освен причините на тужениот орган, овој Суд го имаше предвид следното:

Првостепеното решение е засновано на член 43 став 1 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95) според кој, со решение на органот за експропријација кога постои акт за планирање на просторот по постапка определена за експропријација на недвижности со овој закон, може да се одземе или ограничи правото на користење на недвижност во државна сопственост. Како што се гледа, оваа одредба предвидува можност, правото на користење на определена недвижност која е во државна сопственост, да се одземе од корисникот, во постапка за експропријација, по услов е да постои акт за планирање на просторот. Поаѓајќи од овој услов и имајќи предвид дека

експропријација на правото на сопственост на недвижност се врши за изградба на објекти и изведување на други работи од јавен интерес (член 1 од Законот за експропријација), Судот смета дека за да се одземе правото на користење на недвижност врз основа на член 43 од овој закон, во соодветниот акт за планирање на просторот треба да е предвидена изградбата на објектот за чија цел се поведува постапката за одземање на правото на користење. Значи, не е доволно да има акт за планирање на просторот, туку потребно е во тој акт да биде предвидена изградба на објект за чија цел се одзема правото на користење на недвижноста.

Според член 7 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96), планирањето на просторот се врши со следните планови: 1). просторни планови-Просторен план на Републиката и 2). урбанистички планови-генерален урбанистички план; детален урбанистички план; урбанистичка документација за населено место во општината и урбанистички план за граничен премин и за локалитет со објекти од јавен интерес.

Во врска со постоењето на акт за планирање на просторот на кој се наоѓаат означените катастарски парцели, во списите, заедно со предлогот за експропријација, приложено е известие од Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина-Подрачна единица, број П-08-930 од 27.09.1995 година, според кое за КПбр.1110 и 1104 КО К., нема детален урбанистички план и дека истите претставуваат земјоделско земјиште. Во списите е приложен и Извод од Просторен урбанистички план на Б. -, бр.П-08-212 од 22.03.1996 година, но од тој извод, освен местото каде се наоѓа К. и означените катастарски парцели, друго не може да се види, посебно не може да се види дали на тие парцели е предвидена изградба на објекти и какви објекти. Овој факт останал нејасен и неутврден, а според мислењето на Судот е од суштествено значење во одлучувањето во оваа управна работа, посебно што од списите, а и од решенијата донесени во управната постапка, произлегува дека во прашање е земјоделско земјиште кое, исто така е добро од општ интерес за Републиката, ужива посебна заштита и се користи под услови и на начини утврдени со закон. Можно е пренамена на земјоделското земјиште по неземјоделски цели, но само на начини и под услови предвидени со закон, при што пренамената треба да е во согласност со соодветниот акт за

планирање на посторот, поточно со Просторниот план на Републиката.

Оттука, во повторната постапка пред првостепениот орган, за правилно одлучување по предметот, треба да се утврдат и фактите на кои Судот укажува во оваа пресуда.

Наводите во тужбата според кои тужителот е правно лице кое имал одобрение за геолошки истражувања, одобрение за експлоатационен простор и експлоатација на минерална вода на локалитетот К.-Б., дека Министерството за стопанство ја води целата постапка и тоа цени дали тужителот ги исполнува условите за експлоатација на минерална вода и слично, Судот ги оцени како наводи кои се од значење за правото на тужителот да врши геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини, во смисла на Законот за геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини ("Службен весник на СРМ" бр.18/88), а конкретната управна постапка се води за одземање на правото на користење на земјиштето од досегашниот корисник во корист на тужителот, а за изградба на објекти, поради што во оваа постапка мора да се утврди дали се исполнети условите за такво одземање на правото на користење на земјиштето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2334/97 од 24.12.1998 година.

105. Ако целта на експропријацијата на недвижноста е реализирана, не може да се бара поништување на решението за експропријација поради пренамена на целта.

Подоцна настанатите промени во поглед на намената на експропријацијата на недвижноста не се од влијание при одлучувањето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителите на 25.07.1995 година до првостепениот орган поднеле барање за поведување постапка за поништување на правосилното решение за експропријација Е.бр.5434/50-24 од 28.04.1955 година, донесено од експропријационата комисија при Народниот одбор на С. , со

кое земјиштето КП број 14226, бавча, во површина од 3036 м², КО С., сопственост на Н.О. од С. (татко на тужителите) се експроприра за потребите на Народниот одбор на С. за формирање на земјоделска економија. Ова решение за експропријација е донесено врз основа на одредбите од Основниот закон за експропријација ("Службен лист на ФНРЈ" број 28/47), кој се применуваше во време кога е донесено решението и кој предвидуваше можност да се експроприра недвижност и за земјоделски цели. Со решението е приложен и актот за експропријација број 5434 од 4.12.1950 година донесен од Извршниот одбор на Народниот одбор на град С., кој согласно со член 3 став 1 од споменатиот закон, бил основ за донесување на означеното решение за експропријација.

Во барањето тужителите не се повикале на ниту една конкретна одредба од Законот за експропријација на кое го засноваат барањето за поништување на решението за експропријација, но во управната постапка барањето е решавано врз основа на член 22 став 5 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" број 33/95). Според оваа, одредба, а исто така и според член 50 од овој закон, поништувањето на решение за експропријација не е спрзано со рок, со тоа што според член 22 став 5 решението се поништува по службена должност во случај на преамена на целта за која била извршена експропријацијата, ако со тоа се согласи поранешниот сопственик а според член 50 решението се поништува по барање на поранешниот сопственик, во случаите кога правосилното решение за експропријација не е извршено и не е определен надомест, а не е во согласност со член 2 од овој закон.

Постапката за поништување на решение за експропријација согласно со член 22 став 5 од Законот, како што е веќе наведено, се поведува по службена должност, но органите во постапката барањето на тужителите не го третирале како иницијатива туку го решавале како барање на странка во постапката, па со првостепеното решение барањето е одбиено, а со оспореното решение е одбиена и жалбата.

Со оглед на вака одлученото во управната постапка, Судот се впушти во оценка на законитоста на оспореното решение и најде дека правилно е одлучено кога не е прифатено барањето за поништување на наведеното решение за експропријација врз основа на член 22 став 5 од Законот за експропријација, но не од

причините наведени во оспореното решение, туку поради следното:

Одредбата на член 22 став 5 од Законот за експропријација ги има предвид оние случаи во кои не дошло до реализација на целта за која била извршена експропријација на определена недвижност, туку дошло до премена на целта. Оваа одредба може да се примени само на такви случаи, затоа што, според мислењето на Судот, само цел која не е реализирана може да биде пременета, а цел која е реализирана (остварена), со реализацијата престанала да биде цел, па не може да се зборува за нејзина премена.

Како што е погоре наведено, целта за која било експроприрано земјиштето КПбр.14226 во површина од 3036 м², КО С., поранешна сопственост на Н.О., е формирање на земјоделска економија. Во управната постапка е утврдено, дека вака определената цел била реализирана, односно била формирана земјоделска економија на И реон Народен одбор С. и експроприраното земјиште било предадено на управување на таа економија.

Со оглед на тоа што целта за која било експроприрано земјиштето била реализирана, Судот утврди дека не се исполнети условите од член 22 став 5 од Законот за експропријација за поништување на означеното решение за експропријација врз основа на оваа одредба.

Оценувајќи го како решавачки факт при одлучувањето по овој предмет фактот што целта на експропријацијата на предметното земјиште била реализирана, Судот не се впушти во оценка на наводите во тужбата кои се однесуваат на подоцна настанатите промени во поглед на намената на земјиштето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1688/97 од 12.02.1998 година.

106. Одобрението за откуп и обработка на тутун не може да се ограничува на еден произведен регион, но ни одобрение не може да се издаде ако откупувачот не ги исполнува сите услови пропишани во член 16 од Законот за тутунот, меѓу кои е и условот за обезбеден потребен износ на финансиски средства (сопствени или банкарски), за авансирање и за откуп на договорените количества суров тутун во лист.

Од образложението:

Со оспореното решение на тужителот му е издадено одобрение за откуп и обработка на тутун само за југоисточниот произведен регион во Република Македонија. Од образложението на тоа решение произлегува дека првостепенниот орган така одлучил откако од сите докази заедно со останатите списи во предметот нашол дека тужителот ги исполнува условите за вршење откуп и обработка на тутун.

Во жалбата поднесена против првостепеното решение, тужителот го оспорил вака издаденото одобрение поради погрешна примена на законот, затоа што од решенијата содржани во Законот за тутун не произлегувало дека министерот можел да го определува регионот на кој правното лице ќе ја обавува својата дејност. Тужителот ги исполнувал условите пропишани во член 16 од Законот за тутун, па недопуштено било што првостепенниот орган му издал одобрение само за еден регион.

Со оспореното решение е одбиена жалбата како неоснована од причини што тужениот орган нашол дека тужителот не ги исполнувал условите за откуп и обработка на тутун за повеќе региони и реони, предвидени во член 16 од Законот за тутун и тоа условот во поглед на капацитетот на магаџинскиот простор за сместување на тутунот, како и условите од алинеја 2 и 3 (односно 3 и 4) на став 1 на член 16 од Законот. Во врска со овие услови, во оспореното решение е наведено дека од приложените докази-потврда на Заводот за платен промет број 08-955/1 од 19.03.1997 година и потврдата од Тутунска банка, не може да се види дека жалителот ги исполнувал условите за откуп и обработка на тутун за повеќе региони, според член 16 став 1 алинеја 3 и 4, бидејќи писаната на средствата за авансирање и откуп, како и за набавка на семе и заштита на расадот од болест, треба да произлезат од склучените договори со производителите од реколтата на тековната година, а кои жалителот ги имал склучено до денот на донесувањето на одобрението, односно од денот на поднесувањето на барањето, а во предметот не се прикажани.

Тужителот со тужбата го оспорува решението на тужениот орган поради погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право.

Погрешно утврдената фактичка состојба тужителот ја гледа во констатациите на тужениот орган во врска со

капацитетите за сместување на тутунот, а во поглед на погрешната примена на материјалното право во тужбата се истакнува дека е погрешно применет член 16 од Законот за тутун, како од првостепениот така и од тужениот орган, при што, тужениот орган, за да го одбрани првостепеното решение, ги повредил и одредбите на Законот за општата управна постапка со тоа што обжаленото првостепено решение не го испитувал само во границите во кои тоа се побива со жалбата, туку се впуштил во "вадење" на нови аргументи во смисла на годишното производство на тутун, големината на капацитетите и склучените договори со производителите.

Во тужбата не е оспорена констатацијата во оспореното решение дека од приложените потврди за висината на обезбедените средства не може да се види дека жалителот ги исполнил условите од член 16 став 1 алинеја 3 и 4 од Законот за тутунот.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тужениот орган не го повредил законот на штета на тужителот кога ја одбил жалбата. Притоа, Судот го има предвид следното:

Според член 15 став 1 од Законот за тутунот ("Службен весник на РМ" бр.69/96), откуп на тутун може да врши домашно правно лице (откупувач), кое е регистрирано за вршење дејност откуп и обработка на тутун и има одобрение за вршење откуп и обработка на тутун за повеќе региони и реони, а според ставот 2, одобрението го издава министерот за земјоделство, шумарство и подостопанство под условите определени со овој закон. А какви услови треба да исполнува откупувачот за да добие одобрение за вршење откуп и обработка на тутун, е определено во член 16 став 1 од овој закон.

Од овие одредби, произлегува дека откуп на тутун може да врши само оној откупувач кој, освен што е регистриран за вршење дејност откуп и обработка на тутун, има и одобрение за откуп и обработка на тутун за повеќе региони и реони, и дека такво одобрение министерот ќе му издаде само доколку ги исполнува сите услови пропишани во алинеите 1 до 6 на став 1 на член 16 од Законот за тутунот.

Вака уреденото прашање во врска со одобрението за откуп и обработка на тутун според мислењето на Судот упатува на заклучок дека, ако се исполнети условите од член 16 став 1 од

Законот, се издава одобрение за откуп и обработка на тутун за повеќе региони и реони, а ако не е исполнет макар и еден услов од член 16, одобрение не може да се издаде.

Од одредбите на член 15 и 16, на ниту од другите одредби на Законот за тутун, не произлегува дека може да се издаде одобрение за откуп и обработка на тутун само за еден произведен регион. Производните региони и реони се определени и врзани со одгледувањето на типовите на суров тутун во лист, а не со откупот и обработката на тутунот. Оттука, Судот ги смета за основани наводите во тужбата дека одобрението за откуп и обработка на тутун не може да се ограничува на еден произведен регион, но Судот смета дека ни одобрение не може да се издаде ако ткупувачот не ги исполнува сите услови пропишани во член 16 од Законот.

Тужителот со тужбата не ги оспори, ниту приложи докази во врска со наводите за неисполнувањето на условите од член 16 став 1 алинеја 3 и 4 од Законот за тутун, односно не го оспори утврденото од тужениот орган дека висината на обезбедените средства според приложените потврди од Заводот за платен промет и Тутунската банка не произлегува од склучените договори со производителите од реколтата на тековната година. А токму врз основа на така утврдената фактичка состојба во поглед на тие услови, тужениот орган можел, по повод на жалбата, а поради погрешна примена на законот од првостепенниот орган, да го измени првостепеното решение и барањето да го одбие. Но, бидејќи одобрението е оставено во сила, а само жалбата е одбиена, Судот оцени дека така одлученото не е на штета на тужителот.

Инаку, наводите во тужбата дека тужениот орган ги повредил одредбите на Законот за општата управна постапка и дека одлучувал надвор од барањето изнесено во жалбата, Судот ги оцени како неосновани. Имено, второстепениот орган во постапката по жалба може сам да ја надополни постапката и да се впушти во утврдување на факти, ако утврди дека во првостепената постапка фактите се нецелосно и погрешно утврдени (член 242 став 1 од Законот за општата управна постапка).

Со цел за правилно решавање на работата, второстепенниот орган согласно со член 244 од Законот за општата управна постапка може по повод на жалбата и да го измени првостепеното решение во корист на жалителот и надвор од барањето поставено

во жалбата, но во рамките на барањето поставено во првостепената постапка. Со истата цел, второстепенниот орган може да го измени првостепеното решение и на штета на жалителот, но само поради некоја од причините предвидени во член 263, 266 и 267 од овој закон. Меѓу причините предвидени во член 263 од Законот е и погрешната примена на материјалното право.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3203/97 од 19.03.1998 година.

107. Спротивно е со член 15 од Уставот на Република Македонија со која се гарантира право на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка од прв степен што се подразбира дека со жалбата треба да се обезбеди двостепеност во одлучувањето односно по истата да одлучува орган кој не учествува во одлучувањето во прв степен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со пресуда на Врховниот суд на Општата седница Узз бр.13/96 од 09.06.1997 година е уважено барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија, пресудата на овој суд У бр.1762/96 од 12.09.1996 година е укината и предметот е вратен на повторно разгледување и одлучување. Со укинатата пресуда беше уважена тужбата на тужителот А.М. од С. поднесена против решението на Советот на Народна банка на Република Македонија со кое пак, беше одбиена жалбата против решението на гувернерот на Народна банка на Република Македонија.

Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија оцени дека барањето за заштита на законитоста е основано бидејќи оспорената пресуда се темели на погрешна примена на материјалното право односно дека има основ да се примени член 70 од наведениот закон и да се изрече предвидената мерка целосна или делумна забрана за вршење на работите и на директорот на банката, имајќи го предвид автентичното толкување на член 70 од Законот за банки и штедилници ("Службен весник на РМ" бр.71/96), односно член 68 од Законот

за банки и штедилници ("Службен весник на РМ" бр.31/93 и 78/93).

Меѓувремено со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У бр.184/96 од 18.05.1997 година (објавена во "Службен весник на РМ" бр.30/97 од 30 јули 1997 година), укинат е член 70 точка 29 од Законот за народна банка. При таквата правна состојба на работите Судот го имаше предвид правното становиште во пресудата на Општата седница на Врховниот суд, меѓутоа со оглед да меѓувремено се укина одредбата од законот со која како второстепен орган во рамките на Народна банка одлучува советот, најде дека тужбата на тужителот е основана, и тоа од следните причини:

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот затоа што е донесено од ненадлежен орган, односно не е обезбедено двостепеност во одлучувањето. Имено, оспореното решение е донесено врз основа на член 70 точка 29 од Законот за Народна банка ("Службен весник на РМ" бр.26/92, 4/93, 29/93 и 17/96), кој со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У бр.184/96 од 18.05.1997 година е укинат, Со укинатиот член од Законот предвидена е можност против решението на Гувернерот на Народна банка со кое се изрекува мерката целосна забрана за вршење на работите генерален директор на Комерцијална банка АД С. и на други работи со посебни овластувања и одговорности да се поднесе жалба до Советот на Банката односно во прв и во втор степен да се одлучува во рамките на ист орган односно во рамките на Банката. Тоа е во спротивност со член 15 од Уставот на Република македонија според кој се гарантира право на жалба против поединечните правни акти донесени во постапката во прв степен што подразбира дека со жалбата треба да се обезбеди двостепеност во одлучувањето односно по истата да одлучува орган кој не учествува во одлучувањето во прв степен. Според мислењето на Судот на овој начин се обезвреднува уставното значење и смисла на жалбата како правно средство во управната постапка.

Според член 112 став 3 од уставот на Република Македонија одлуките на Уставниот суд со кои се укинува или поништува некој закон се конечни и извршни, а согласно член 79 од Деловникот на Уставниот суд тие произведуваат правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија". Тоа значи дека од тој ден престанува да се применува укинатиот закон

односно истиот не може веќе да произведува правни последици. Исто така според член 80 од Деловникот на Уставниот суд и самото извршување на леќе правосилните поединечни акти донесени врз основа на укинатата одредба од законот не може да се дозволи ниту да се спроведе, а ако извршувањето е започнато ќе се запре.

Во конкретниот случај оспорено е решение на тужениот орган донесено во управна постапка кое согласно член 12 од Законот за општата управна постапка сеуште не е правосилно затоа што против истото е поведен управен спор. Од ова произлегува дека со објавувањето на означената одлука на Уставниот суд оспореното решение не може да опстане во правниот поредок затоа што во постапката за оцена на неговата законитост во управен спор е укинат правниот основ врз основа на кое е донесено, а согласно цитираниот член 12 од Законот за општата управна постапка истото се смета за неправосилно.

Со оглед на изложеното, Судот испитувајќи ја законитоста на оспорениот управен акт во границите на барањето во тужбата без оглед на причините кои се наведени во тужбата одлучи како по изреката на оваа пресуда согласно член 42 став 2 а во врска со член 10 од Законот за управните спорови,

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1762/96 од 04.02.1998 година.

108. Одлучувањето на Советот на Народната банка во второстепената постапка против решение на Гувернерот на Народната банка донесено во првостепената постапка кога се има предвид дека Гувернерот е член и претседател на Советот, е спротивно на начелото на двостепеност во одлучувањето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение на Гувернерот на Народната банка на Република Македонија, дозволата за работа на штедилницата "НН" ДОО С. издадена на 26.05.1994 година, се укинува поради прибавување на истата врз основа на невистинити податоци и поради невршење на работите на штедилницата согласно со

издадената дозвола и одредбите на Законот за банки и штедилници. Истовремено на штедилницата и се забранува вршење на сите банкарски работи, освен наплата на одобрени кредити, сметано од денот на приемот на ова решение до правосилноста на решението за воведување на ликвидациона постапка кај штедилницата од страна на надлежниот суд. Ова решение е доставено до Заводот за платен промет - Филијала Скопје заради спроведување на соодветни дејствија. Решението како што е наведено во неговиот диспозитив, е конечно во управна постапка. Притоа, во решението е дадена правна поука дека незадоволната странка може да заведе управен спор пред Врховниот суд на Република Македонија во рок од 30 дена од денот на приемот на решението.

Тужителот во тужбата до Врховниот суд на Република Македонија оспорувајќи ја законитоста на решението меѓу другото истакнува дека истото е незаконито поради битна повреда на одредбите од Законот за општа управна постапка и Законот за банки и штедилници, со оглед на тоа што со истото експлицитно е повредено општото начело на правото на жалба кое право има суспензивно дејство односно тужителот е лишен во постапката за остварување на своите права во второстепена постапка.

Тужениот орган решението го донел врз основа на член 15 став 1 од Законот за банки и штедилници од Законот за Народна банка на Република Македонија, при што во истото не дава одговор зошто смета дека решението е конечно во управна постапка, меѓутоа во одговорот на тужбата истакнува дека е неоснован наводот за суштествена повреда на одредбите на процесната постапка по однос на ускратеното право на жалба затоа што со одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.184/96 од 18.05.1997 година укината е одредбата на Законот за банки и штедилници за правото на жалба до советот на Народната банка на Република Македонија против решението на Губернерот со кое се укинува дозволата за работење, односно укинати се членовите 15 а став 5 и член 17 став 2 од цитирираниот закон, поради што иако на тужителот не му е дадено правото на жалба, дадена е правна поука за правото да поведе управен спор пред Врховниот суд на Република Македонија.

Судот најде дека тужбата е основана поради следното:

Согласно член 15 од Уставот на Република Македонија се гарантира правото на жалба против поединечните правни акти

донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања. Од оваа уставна одредба јасно произлегува дека се гарантира правото на жалба против поединечните акти донесени во прв степен од страна на наведените државни органи, во кои спаѓа и Народната банка на Република Македонија.

Тоа што со споменатата одлука на Уставниот суд од 18.06.1997 година е укинат член 70 точка 29 од Законот за Народната банка на Република Македонија и членовите 15 а и член 17 став 2 од Законот за банки и штедилници а во кои беше предвидено дека Советот на Народна банка одлучува по жалба против решенијата на Гувернерот не значи дека правото на жалба односно двостепеност а во одлучувањето не треба да се обезбеди и кај Народната банка. Ова, затоа што според образложението на одлуката, Уставниот суд поаѓа од член 15 од Уставот на Република Македонија и смета дека со гарантирање на правото на жалба, се обезбедува начелото на двостепеност во одлучувањето. Притоа, Уставниот суд имал предвид дека Народната банка на Македонија претставува самостојен орган формиран од Собранието на Република Македонија односно дека не влегува во рамките на извршната власт, па оценил дека одлучувањето на Советот на Народната банка во второстепена постапка против решението на Гувернерот, донесено во првостепена постапка, кога се има во предвид дека Гувернерот е член и едновременно претседател на советот, не е во духот на уставната интенција за гаранција на начелото на двостепеност во одлучувањето, поради што ги укина, споменатите членови од законите.

Од овој став на Уставниот суд, не може да се извлече заклучок дека не треба да се обезбеди двостепеност во одлучувањето против решенијата на Гувернерот на Народната банка на Република Македонија. Затоа што според мислењето на Врховниот суд, ако Уставот го гарантира правото на жалба и со тоа го воспоставува начелото на двостепеност во одлучувањето, тоа значи дека треба да се обезбеди и во овој случај двостепеност и во втор степен да одлучува орган кој не учествувал во одлучување во прв степен.

Врз основа на напред изложеното, Судот смета дека со оспореното решение повреден е член 15 од Уставот на Република Македонија, кога е утврдено дека оспореното решение донесено од Гувернерот на Народната банка е конечно во управната

постапка, односно кога на тужителот му е ускратено правото на жалба кое се гарантира со напред цитираната одредба од Уставот.

Притоа, Судот не се впушти во разгледување на другите наводи на тужителот во тужбата за погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, имајќи предвид дека со обезбедување на двостепеност во одлучувањето тоа претходно ќе биде оценето и разгледано од второстепенниот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.633/98 од 10.06.1998 година.

109. Поединечен управен акт не може да опстане во правниот поредок, ако во текот на постапката за оцена на неговата законитост во управен спор, е поништен правниот основ врз основа на кој е донесен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција - Б., со кое е одбиено барањето на тужителот за праќање на повеќе платен данок од добивка за 1994 година во износ од 522.031,70 денари. Притоа, тужениот орган утврдил дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба првостепенниот орган донел законито решение, согласно член 31 од Законот за данокот од добивка и член 28 од Правилникот за начинот на пресметување и уплата на данокот од добивка, од причина што тужителот не извршил распоредување на дел од добивката по годишната пресметка за 1993 година во номиниран капитал, поради што не е исполнет условот за користење на даночното ослободување согласно цитираните законски одредби.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него на штета на тужителот е повреден законот поради следното:

Согласно член 31 од Законот за за данок од добивка ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 33/95 и 43/95), на даночниот обврзник му се намалува даночната основа за износот на извршените вложувања од добивката во нови инвестиции (реинвестирана добивка) во Републиката, но најмногу до 30% од даночната основа во својата дејност.

Даночното ослободување по овој основ е предвидно и во член 7 став 1 од Правилникот за начинот на пресметување и исплатување на данокот од добивка и спречување на двојно ослободување и двојно оданочување, донесено од Министерот за финансии на 13.04.1994 година ("Службен весник на РМ" бр.19/94), со тоа што, по исклучок од цитираниот член 7 став 1, во член 28 од истиот правилник е предвидено дека за 1994 година даночната основа по основ на вложување во инвестиции се намалува до висина на вложените средства во инвестициите во 1993 година, но не повеќе од делот од добивката која по годишната пресметка за 1993 година е распоредена во номиниран капитал.

Со одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.198/96 од 4.12.1996 година, објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.72/96 од 31.12.1996 година, поништена е цитираната одредба од член 28 од наведениот Правилник, од причина што со истата му се оневозможува на претпријатието својата добивка од 1993 година да ја насочи со завршната сметка, односно да изврши распределба за кој дел таа добивка ќе ја намени, туку му се признава само номиниран капитал во 1993 година или му се признава само неговата сопственост која сметководствено е веќе евидентирана. Таквото условување на ослободувањето од оданочување со номинираниот капитал во претходната година е ограничувачки фактор од причини што завршната сметка за 1993 година се предава заклучно со месец март 1994 година, што значи без можност за планирање во инвестиции, претпријатието створило номиниран капитал, кој со споменатиот член 28 од наведениот Правилник му претставува пречка за вложување во нови поголеми инвестиции, затоа што ја лимитира даночната основа во смисла што истата не може да се намалува повеќе од делот од добивката која по годишната пресметка за 1993 година е распоредена во номиниран капитал.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, Судот смета дека оспореното решение е незаконско и со него е повреден законот, од причина што истото е донесено врз основа на споменатиот член 28 од наведениот Правилник, кој со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија е поништен.

Според член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија, одлуките на Уставниот суд со кои се укинува или поништува некој закон се конечни и извршни, и по нивното објавување во "Службен весник на Република Македонија, законот, прописот или друг

општ акт, што со Одлука на Уставниот суд е укинат или поништен е отстранет од правниот поредок и не може да се применува, со тоа што отстранувањето на правните последици е условено од тоа дали е донесена укинувачка или поништувачка одлука.

Во конкретниот случај., оспореното решение на тужениот орган е донесено во управна постапка, кое согласно член 12 од Законот за општата управна постапка се уште не е правосилно, затоа што против истото е поведен управен спор. Од ова произлегува дека со објавувањето на означената одлука на Уставниот суд, оспореното решение не може да опстане во правниот поредок, бидејќи во постапката за оценка на неговата законитост во управен спор е поништен правниот основ врз основа на кој е донесено.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.80/97 од 30.09.1998 година.

**110. Ништовноста на договор, ја утврдува надлежен суд,
а не орган на управата.**

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа, а тоа е констатирано и во првостепеното решение, дека договорот за поклон Зав.нд.бр.267/92 од 25.11.1992 година, склучен меѓу В.А., како поклонодавател и В.М. и Ц.Р., како поклоноприматели, со список на промени 19/92 е спроведен во катастарската евиденција за КО Г. и во имотен лист 972, од Кп.бр.9358 е запишано на В.М. 2/3 и на Ц.Р. 1/3. Од списите произлегува дека овој договор не е ниу раскинат, ниу поништен.

Четири години подоцна односно на 06.09.1996 година М.А. поднела барање за спроведување во катастарскиот операт за КО Г. договор за поклон Зав.нд.бр.205/89 од 07.10.1989 година и пресуда П бр.609/92 од 24.11.1992 година, кои се однесуваат на истата Кп.бр.9358, но врз основа на овој договор и пресуда, како сосопственици на по 1/3 од оваа катастарска парцела се запишуваат В.М., Ц.Р. и М.А..

Спроведувањето на овој договор и пресуда првостепенниот орган го извршил затоа што заклучил дека тој договор и пресуда се валидни, а дека веќе спроведениот договор Зав.нд.бр.267/92 од 25.11.1992 година е апсолутно ништовен.

Тужениот орган се сложил со ваквото образложение, па во оспореното решение наведува дека првостепенниот орган во доволна мера ги утврдил решавачките факти и околности врз основа на кои правилно одлучил кога ја извршил измената во службената евиденција.

Судот наоѓа дека органите во постапката при одлучувањето во конкретната управна работа излегле од рамките на својата надлежност утврдена со закон.

Имено, ништовноста на договор, па и апсолутната ништовност, ја утврдува надлежен суд, а не орган на управа. Колку и да ги утврдил фактите во поглед на спорниот договор, првостепенниот орган не е овластен да утврдува дека тој договор е ништовен и да смета дека промената извршена по список промени бр.19/92 како и да не е извршена.

Договорот за промет на недвижности заверен во суд, е исто така правен основ за зашитување на правата на недвижностите, согласно со член 58 од Законот за премер, катастар и зашитување на правата на недвижностите. Во конкретниот случај, врз основа на договорот Зав.нд.бр.267/92 е извршена измена, која очигледно станала и правосилна, па нова измена може да се изврши само со нов правен основ при што мора да има последователност, а може да дојде до враќање во состојба пред извршената измена по список промени бр.19/92, но само ако отпадне правниот основ врз основа на кој е извршена таа измена.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2127/97 од 02.07.1998 година.

III. Во управна постапка како и во други случаи предвидени со прописи, функционерот кој раководи со органот на управата донесува решенија кои се задолжителни и извршни.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиен е како неоснован приговорот на тужителката поднесен против писменото извесување од 10.03.1998 година во врска со барањето на тужителката за ослободување од обврската за плаќање на трошоците за студирање за трета година на Медицинскиот

факултет. Притоа тужениот орган оценил дека правилно е одлучено кога ваквото барање на тужителката е одбиено како неосновано, од причината што истата не припаѓа во онаа група студенти кои се ослободени од плаќање на трошоците за студирање согласно решението број 12-4479/2 од 4.11.1996 година донесено од Министерот за образование и физичка култура.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителката.

Министерот за образование и физичка култура донел решение со кое студентите почнувајќи од учебната 1996/97 година, а запишани заклучно со 1995/96 година со пратиципација се ослободуваат од обврската за надоместување на трошоците доколку заклучно со февруарскиот испитен рок ги положат сите испити со просечен успех од најмалку 8,00. Ова решение е донесено согласно член 165 од Законот за органите на управата ("Службен весник на РМ" бр.40/90, 49/91, 60/94, 63/94, 25/95 и 21/96) според кој, во управната постапка и во одлучувањето по одделни прашања, како и во други случаи предвидени со прописи, функционерот кој раководи со органот на управата донесува решенија, и согласно член 196 од Законот за насоченото образование ("Службен весник на СРМ" бр.16/85, 2/86, 29/86... 14/95) според кој, граѓаните можат своите лични потреби и интереси во областа на образованието да ги задоволуваат во непосредни односи со организациите на образование под услови што ги утврдуваше порано заедницата во која се здружени организациите на образованието, а сега Министерството за образование. Ова значи дека со тоа решение е опфатена тужителката која за прв пат е запишана во учебната 1994/95 година, а во која смисла се и писмото од Министерството за образование и физичка култура бр.12-886/3 од 27.02.1998 година и писмото од Универзитетот "Свети Кирил и Методиј" Скопје бр.15-348 од 16.03.1998 година.

Од цитираните одредби од законите произлегува дека споменатото решение на Министерот за образование и физичка култура е донесено како управен поединечен акт во кој како конкретно не се определени лицата, тие се одредливи според содржината на актот. Од друга страна ова решение се базира на Законот за насочено образование како материјален закон врз основа на кој Министерот за образование и физичка култура ги определува условите за студирање во случаите кога студирањето се одвива во непосредните односи меѓу студентите и факултетот

обезбедувајќи материјални средства за тоа. Во таа смисла е и надлежноста на Министерството за образование и физичка култура според член 125 од Законот за органите на управата во кој е предвидено дека Министерството има право и обврска да се грижи за финансирањето, развојот и унапредувањето на воспитанието и образованието и физичката култура, а согласно член 103 од истото закон истото е надлежно да се грижи и за спроведување на своите решенија.

Погоре цитираното решение било доставено до двата универзитети и факултетите и вишите школи и истото станало извршно.

Од списите на предметот се гледа дека тужителката писмено се обратила до Министерството за образование и физичка култура, до Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" С. како и до Медицинскиот факултет С., со цел да биде ослободена од обврската за натамошно надоместување на трошоците за студирање, а повикувајќи се на решението на Министерот за образование и физичка култура број 12-4479/2 од 4.11.1996 година.

Во конкретниот случај Судот смета дека решението на Министерот за образование и физичка култура е извршно и Медицинскиот факултет во С. согласно Законот за општата управна постапка, Законот за органите на управата и Законот за насочено образование бил должен да постапи по истото. Со оспореното решение е постапено спротивно на решението на Министерот за образование и физичка култура, поради што судот смета дека со него е повреден законот на штета на тужителката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.1752/98 од 26.11.1998 година.

112. Второстепениот орган може да донесе ново решение за траење на рокот за привремен увоз заради усогласување со општиот акт кој претрпел измени во поглед на условите за привремен увоз на моторни возила додека тој рок сè уште траел за тужителот со претходно решение.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарница Г., а

со кое одбиено е барањето на тужителот за продолжување на рокот за привремен увоз и конечно царинење на моторното возило привремено увезено според увозната царинска декларација на Царинската испостава Г. и задолжен е во рок од 8 дена по правосилноста на решението да го врати возилото во странство. При тоа тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение согласно Уредбата за измена и дополнување на Уредбата за привремен увоз и извоз на стоки ("Службен весник на РМ" бр.53/96 и 65/96), со оглед да веќе не постои законски основ за продолжување на рокот за привремен увоз.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито поради сторена повреда на правилата на постапката, поради што погрешно и нецелосно е утврдена фактичката состојба и погрешно е применет законот.

Согласно член 5 став 1 од Законот за општата управна постапка при водењето на постапката и при решавањето органите се должни на странките да им овозможат да ги заштитат и остварат своите права подејќи притоа сметка остварувањето на нивните права да не биде на штета на правата на други лица, ниту во спротивност со јавните интереси утврдени со закон. Според став 3 пак, ако врз основа на закон на странките им се наложуваат некакви обирски, спрема нив ќе се применуваат оние мерки предвидени со прописите кои се поповолни за нив, ако со таквите мерки се постигнува целта на законот.

Согласно член 243 став 2 од Законот за општата управна постапка, ако второстепенниот орган утврди дека решението е правилно во поглед на утврдените факти и во поглед на примената на законот, но дека целта поради која е донесено решението може да се постигне и со други средства поповолни за странката, ќе го измени првостепеното решение во таа смисла.

Согласно член 244 став 1 од истиот закон, со цел за правилно решавање на работата второстепенниот орган може по повод жалбата да го измени првостепеното решение во корист на жалителот и покрај барањето поставено по жалбата, а во рамките на барањето поставено во првостепената постапка, ако со тоа не се навредува правото на друго лице.

Во конкретниот случај не е почитуван погоре цитираниот член, а со што е сторена повредата на правилата на постапката. Имено, тужителот имал решение со кое му било одобрено

барањето за продолжување на рокот за привремениот увоз на патничко моторно возило со рок на враќање во странство до 1.04.1297 година. Во меѓувреме донесен е општ акт - Уредба за изменување и дополнувања на Уредбата за привремен увоз и извоз на стоки ("Службен весник на РМ" бр.53/96 и 65/96), со кој странските државјани кои извршиле привремен увоз биле задолжени до 31.12.1996 година да извршат конечно царинење на возилото или враќање на истото во странство. Со ваквиот општ акт изменети се условите за привремен увоз на моторни возила под кои услови тужителот го продолжил рокот за привремен увоз. Овие услови се изменети во време кога тој имал решение со кое тој рок сеуште траел. Судот смета дека органите биле должни да донесат ново решение со кое тој рок на тужителот ќе му биде усогласен со новодонесениот акт на кој начин ќе го предупредат тужителот за новите услови, односно обврски, а како што тоа го предвидува погоре цитираниот член 5 став 1 и 3 од Законот за општата управна постапка, кој се однесува на начелото за заштита на правата на граѓаните. Со ова на тужителот ќе му се даде можност или конечно да го оцарини возилото или пак истото да го врати во странство.

При ваква состојба на работите, Судот го поништи оспореното решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1080/98 од 08.07.1998 година.

113. При постоење на доказ кој оди во прилог на барањето на тужителот /дека возилото може да е произведено во текот на предметната година/, органот е должен да му овозможи на тужителот да го оствари и заштити своето право, доколку не е загрозувано правото на некое друго лице или пак ако не е во спротивност со јавниот интерес.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против заклучокот на Царинарницата Г., а со кој отфрлена е увозната царинска

декларација со која тужителот пријавил за увозно царинење на друмски влекач за полуприколка марка "Војво" тип Ф10/12/16-4x25. Притоа тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законит заклучок согласно член 11 а од Законот за изменување и дополнување на Законот за надворешно-трговско работење ("Службен весник на РМ" бр.78/93), со оглед да возилото е постаро од 5 години, односно од приложените докази не може да се утврди на несомнителен начин дека возилото не е постаро од 5 години.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот, а поради сторена повреда на правилата на постапката, погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на законот.

Согласно член 5 став 1 од Законот за општата управна постапка, при водењето на постапката и при решавањето органите се должни на странките да им овозможат да ги заштитат и остварат своите права водејќи притоа сметка остварувањето на нивните права да не бидат на штета на правата на други лица ниту во спротивност со јавните интереси утврдени со закон.

Во конкретниов случај органите при водењето на постапката не воделе сметка за погоре цитираната одредба во смисла да му овозможат на тужителот што полесно да го оствари своето право односно да го увезе возилото. Ова, затоа што од мислењето на Машинскиот факултет во С. издадено на ден 26.11.1996 година не произлегува дека предметното возило е произведено токму во месец јуни 1991 година, туку дава можност тоа да е произведено подоцна. При постоење на ваков доказ, а имајќи предвид дека не е загрозено правото на некое друго лице, ниту пак е во спротивност со јавниот интерес, за органите постои обврска да извршат прецена на веќе изведените докази, а по потреба да изведат и други докази, па согласно член 7 и 9 од Законот за општата управна постапка правилно да ја утврдат фактичката состојба.

При ваква фактичка и правна состојба Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.345/97 од 15.10.1998 година.

114. При утврдувањето дали постојат оправдани причини за поседување и носење оружје органите имаат обврска да изведуваат докази и по службена должност.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбiena е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи - Управа за внатрешни работи П, а со кое му е одбиено барањето за издавање на одобрение за набавување на оружје - пиштол. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение согласно член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје, со оглед да нема оправдана причина за поседување и носење пиштол.

Судот најде дека со оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба.

Во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека тужителот не приложил ниту еден конкретен доказ, ниту пак тие располагаат со сознание дека животот на тужителот е во опасност, па затоа смета дека и нема оправдана причина да поседува и носи пиштол, а особено што грижата за животот, личната, сигурност и имотот на граѓаните е право и обврска на органите за внатрешни работи.

Имајќи го предвид ова, согласно член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје ("Службен весник на СРМ" бр.22/81, според која одредба Општинскиот орган за внатрешни работи нема да издаде одобрение за набавување на оружје со олучени цевки ако утврди дека лицето кое поднело барање нема оправдана причина да поседува и носи такво оружје или ако тоа го налагаат интересите на јавниот ред и мир, органите го одбиле барањето на тужителот.

Меѓутоа, Судот смета дека со оспореното решение не е даден одговор на барањето на тужителот за добивање на одобрение за поседување и носење на оружје, ниту пак е доволно образложено зошто не се прифаќаат причините што тужителот ги наведува дека му е неопходно да поседува и носи пиштол, туку

воопштено е кажано дека грижата за животот, личната сигурност и имотот на граѓаните е во надлежност на органите за внатрешни работи. Во таа смисла одбени се како неосновани жалбените наводи на тужителот со образложение дека истите не се релевантен факт за одлучување во конкретниов случај, без да се дадат аргументирани причини зошто истите се без значење. Имено, тужителот во тужбата, како што впрочем наведува и во жалбата истакнува дека оружјето му е потребно заради лична сигурност со оглед да како вработен во приватна менувачница работи со поголемо количество пари, па поради општо познатите случувања постои потенцијална опасност за неговиот живот, а органите не се секогаш во можност да интервенираат. Судот смета дека органите биле должни да преземат дејствија со цел да утврдат дали навистина постојат причини за поседување и носење на оружјето, а се со цел правилно и целосно да се утврди фактичката состојба. Ова, имајќи го предвид член 136 став 2 од Законот за општата управна постапка од каде произлегува обврската на органите и по службена должност да изведуваат докази заради разјаснување на работата.

При ваква фактичка и правна состојба Судот, одлучи оспореното решение да се поништи и предметот да се врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.460/97 од 4.11.1998 година.

115. Со заклучок ќе биде отфрлено барањето на странката ако претходно веќе била водена управна постапка за исто барање и завршила со конечен акт, а кои новоподнесеното барање не е приложен никаков доказ од кој би можело да се утврди дека може поинаку да се одлучи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужител от поднесена против заклучокот на Министерството за одбрана-Подрачна единица за одбрана на

општина Ц.С. со кој е отфрлено барањето на тужителот со кое барал да му се регулира служењето на воениот рок во Армијата на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито и правилно решение со оглед да истото барање веќе е решено во управна постапка со решение, а тужителот не изнел нови факти и нови докази од кои би се целело дека веќе еднаш утврдената фактичка состојба е променета.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 125 став 2 од Законот за општата управна постапка, ако надлежниот орган по повод поставеното барање на странката најде дека според важечките прописи нема услови за поведување на постапка, ќе донесе заклучок за тоа, против кој е допуштена посебна жалба.

Согласно член 220 став 1 од истиот закон, со заклучок се одлучува за прашањата што се однесуваат на постапката.

Во конкретниот случај, органите утврдиле дека по вака поставеното барање еднаш веќе било одлучувано во управна постапка каде било донесено решението кое е конечно, а тужителот со поднесување на истото барање не приложил никаков доказ од кој би можело да се утврди дека може поинаку да се одлучи.

Според ова, Судот наоѓа дека органите правилно одлучиле, согласно погоре наведените одредби, кога барањето го отфрлиле.

Од сето ова, произлегува дека е донесено законито и правилно решение.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека органите биле должни да го имаат предвид членот 129 од Законот за одбраната дека истиот не требал да биде упатен на отслужување на воениот рок, туку дека требал да биде преведен во резервниот состав на АРМ со оглед да времето поминато во Академијата во Б. му се смета како време поминато во отслужување на воениот рок. Овие наводи Судот не можеше да ги уважи, имајќи ги предвид погоре наведените причини. Ова, уште повеќе што истите можел да ги истакнува во постапката која веќе е завршена со конечното решение.

Пресуда на Врховен суд на Република Македонија У.бр.891/
96 од 18.03.1998 година.

116. Порамнување - (спогодба) склучена пред органот на управата е договор на странките со кој тие ги уредуваат меѓусебните односи, и како и секој договор, може да се побива само со тужба пред надлежен суд.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Оспореното решение е донесено во постапка по жалба, а во прска со барањето на тужителот А.Ф. за поништување на спогодбата за надоместок на експроприран недвижен имот склучена пред органот на управата на општина К., надлежен за имотно-правните работи, меѓу поранешниот сопственик на експроприраниот недвижен имот А.Ф., застапуван од полномошникот Ф.А. и РЕК "О", како корисник на експропријацијата, застапуван од полномошникот Љ.Ј. Тужителот бара поништување на спогодбата затоа што неговниот полномошник бил овластен да го застапува само во постапката за експропријација, а не бил овластен и да склучи спогодба за надоместок.

Првостепениот орган се впуштил во решавање по поднесеното барање и го одбил како неосновано, а исто така и тужениот орган се впуштил во решавање по жалбата и ја одбил како неоснована, со што и двата органа решавале во управна постапка за работа од судска надлежност.

Имено, според одредбите на член 134 од Законот за општата управна постапка, спогодба (порамнување) може да се склучи и пред орган на управата, ако во постапката учествуваат две или повеќе странки со спротивни барања. Таквото порамнување, согласно со член 134 став 4 од овој закон има сила на извршно решение, донесено во управната постапка, но таквото порамнување сепак не е решение донесено во управна постапка, па за негово поништување не може да се решава во управна постапка.

Спогодба (порамнување) склучено пред органот на управата, како впрочем и судското порамнување, всушност е договор на странките со кој тие ги уредуваат меѓусебните спорни односи и, како и секој договор, може да се побива само со тужба пред надлежен суд.

Според член 267 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка, за ништовно се огласува решението што во

управната постапка е донесено во работа од судска надлежност или во работа за која воопшто не може да се решава во управна постапка.

Според член 40 став 2 од Законот за управните спорови, Судот по службена должност pazi на ништовноста на оспорениот акт.

Со оглед на тоа што решението што е оспорено со тужбата е донесено во работа од судска надлежност, Судот, согласно со член 267 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка и член 40 став 2 од Законот за управните спорови, го огласи за ништовно.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.148/97 од 12.02.1998 година.

117. Порамнувањето (спогодба) склучено пред орган на управата, не е решение донесено во управна постапка и против него не може да се поднесува жалба.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека меѓу Јавниот правобранител на Македонија и поранешниот сопственик на одземено од владение градежно неизградено земјиште Кп бр.784 во површина од 135 метри квадратни КО К. - С.В. е склучено порамнување (спогодба) за надоместокот за одземеното земјиште. Порамнувањето е склучено пред Министерството за финансии - Управа за имотно-правни работи - Подрачна единица во Д., на записник бр.17-869 од 18.05.1995 година.

Жалбата поднесена против означеното порамнување, со оспореното решение е отфрлена како поднесена од неовластено лице, согласно со член 239 став 1 од Законот за општата управна постапка.

Судот наоѓа дека е правилно одлучено кога е отфрлена жалбата, но од следните причини:

Според член 134 од Законот за општата управна постапка, порамнување (спогодба) може да се склучи и пред орган на управата, ако во постапката учествуваат две или повеќе странки со спротивни барања. Таквото порамнување, согласно со член 134 став 4 од овој закон, има сила на извршно решение донесено во

управна постапка, по таквото порамнување сепак не е решение донесено по управна постапка и против него не можат да поднесат жалба ни учесниците во порамнувањето. Ова, затоа што порамнување (сногодба) склучено пред органот на управата, како впрочем и судското порамнување, е договор на странките со кој тие ги уредуваат меѓусебните спорни односи и, како и секој договор, може да се побива само со тужба пред надлежен суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.2871/97 од 24.12.1998 година.

118. Кога во постапката учествуваат две или повеќе странки со спротивни интереси или кога треба да се изврши увид или сослушување на сведоци, службеното лице што ја води постапката мора да определи одржување на усна расправа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со решение на Заводот за заштита на индустриската сопственост, го признал правото на тужителот на жигот "шнше" тродимензионален, за класата 32 од Меѓународната класификација на производи и услуги и го запишал во регистарот на жигови под број 03628.

По предлог на ППАД П. од 20.02.1997 година, Заводот за заштита на индустриска сопственост со решение го огласил за ништовно своето решение, врз основа на член 268 став 3 од Законот за општата управна постапка и член 91 до 93 од Законот за индустриската сопственост ("Службен весник на РМ" бр.42/93). Заводот смета дека исполнети се условите од член 91 а поврзано со член 22 став 1 и член 23 став 1 точка 4 од Законот за индустриската сопственост па го поништил своето претходно донесено решение со кое го призна правото на тужителот на жигот "шнше" тродимензионален, имајќи предвид дека како жиг може да се заштити само знак кој е подобен за разликување на стоки по и времето на неговата досегашна употреба во Република Македонија.

Со оспореното решение Министерството за развој како второстепен орган ја одбива како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Заводот за заштита

а индустриска сопственост, а со кое е уважен предлогот за гласување за ништавно решението. Тужениот орган оценил дека салбените наводи на тужителот се неосновани затоа што жиготот има заштитено право на модел пред Сојузниот завод а патенети на поранешна СФРЈ а не право на жиг што било видно од решението издадено од Сојузниот завод од 8.02.1990 година што според Законот за индустриска сопственост постои разлика, дека Заводот за заштита на индустриска сопственост не бил запознаен со предметот на користењето на жигот од страна на тужителот, дека неможе да стане збор за погрешно и производно толкување на член 95 став 2 и 3 од страна на Заводот за заштита на индустриската сопственост при донесување на решението со кое се огласува претходното решение за ништавно и дека Прилепска пиварница има статус на заинтересиран субјект на како таков може да има активна легитимација за поднесување на предлог во смисла на член 91 од Законот за индустриската сопственост.

Судот смета дека основани се тужбените наводи на тужителот во тужбата за повреда на правилата на постапката, за непотпуно утврдена фактичка состојба како причини и за погрешна примена на материјалното право, и утврди дека оспореното второстепенно решение на Министерството за развој е незаконито и со него е повреден законот поради следното:

Според член 149 од Законот за општата управна постапка службеното лице што ја води постапката мора да определи одржување на усна расправа кога во работите учествуваат две или повеќе страни со спротивни интереси или кога треба да се изврши увид или сослушување на сведоци или на вештаци. Законот за индустриска сопственост во членовите 91 до 93 само начелно утврдува постапката за огласување на решение за ништавно со тоа што како специјален закон не ги уредува и не ги утврдува прашањата на кој начин Заводот ќе постапи во врска со утврдувањето дали постојат или не услови за да се огласи одредено решение за ништавно. Според член 3 од Законот за општата управна постапка во управната област за која со Закон е пропишана посебна постапка се постапува според одредбите на тој закон, а според одредбите на Законот за општата управна постапка се постапува по сите прашања што не се уредени со посебниот закон.

Со оглед на тоа Судот смета дека е повредена цитираната одредба од Законот за општата управна постапка кога тужениот

орган, исто така и првостепенниот орган, не обезбедил односно не определил усна расправа, со оглед дека по предметот се јавуваат две странки со спротивставени интереси. Оттука, почитувањето на таа одредба во конкретниот случај била задолжителна а не само корисна за разјаснување на работите и за правилно утврдување на фактичката состојба.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1591/97 од 29.04.1998 година.

119. Согласно член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка, во издаденото решение можат да се вршат исправки само во имињата или броевите или други очигледни неточности, а не може да се менува утврдената фактичка состојба.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против заклучокот на Управата за јавни приходи - Дирекција - Одделение П, со кој е извршена исправка на грешките направени во решението. При тоа, тужениот орган утврдил дека првостепенниот орган донел законит и правилен заклучок согласно член 219 од Законот за општата управна постапка, вршејќи исправка на диспозитивот на решението за задолжување на тужителот со данок на промет на производи и услуги - акциза за 1994 година, односно наместо бројката 29.169,00 денари да стои бројката 99.316,00 денари, додека во образложението на решението, во став 2 на местото "врз основа на искажаните податоци во билансот на приходите и расходите за 1994 година на данокот на промет на производи и услуги и акциза во износ од 29.169,00 денари", да стои " по пат на споредување со даночниот обврзник И.А. од П., кој обавува иста дејност и данокот на промет на производи и услуги и акциза утврден во износ од 124.145,00 денари, намален за 20%".

Судот најде дека оспореното решение е незаконито. Ова, затоа што согласно член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка органот што го донел решението, односно службеното лице што го потпишало или издало решението, може во секое

време да ги исправи грешките во имињата или броевите, пишувањето или сметањето, како и други очигледни неточности во решението или неговите заведени преписи, со тоа што исправката на грешката произведува правно дејство од денот од кој произведува правно дејство решението што се исправа.

Во конкретниот случај, Судот најде дека органите при вршењето исправка на решението за задолжување на тужителот со данок на промет на производи и услуги - акциза за 1994 година, не постапиле во смисла на цитираната законска одредба и не извршиле исправка на грешките сторени при пишувањето, туку напротив утврдиле поинаква фактичка состојба, односно наместо утврденото даночно задолжување согласно член 36 став 1 од Законот за данок на промет на производи и услуги ("Службен весник на РМ" бр.34/92...42/95), врз основа на искажаните податоци во билансот на приходите и расходите, утврдиле даночно задолжување согласно член 36 став 3 од истиот закон, по пат на споредување со даночниот обврзник И. А. од П.

Со оглед на ваквата состојба на работите, а имајќи ја во предвид целта и смислата на Законот за управните спорови со кој треба да се обезбеди судска заштита на правата на граѓаните, односно да се обезбеди законитоста на решенијата на органите на управата, Судот одлучи како во изреката на пресудата согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.217/97 од 30.09.1998 година.

120. Причина за повторување на управната постапка е ако Републиката не била застапувана од Јавниот правобранител на Република Македонија во постапката на примање на градежно неизградено земјиште понудено од поранешниот сопственик.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со конечно решение на првостепенниот орган надлежен за имотно-правните работи во Д., врз основа на член 15 став 2 од Законот за градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79,18/89 и 21/91), е одземено

односно примено во владение градежно неизградено земјиште од Кп.бр.4394 Ко Д. во површина од 4077 м², поранешна сопственост на М.Б. од Д..

Со заклучокот на првостепенниот орган, по предлог на Јавниот правобранител е дозволена обнова на постапката окончана со означеното решение, затоа што е утврдено дека се исполнети условите за обнова на постапката предвидени во член 249 став 1 точка 10 од Законот за општата управна постапка.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на тужителот изјавена против означениот заклучок, затоа што нашол дека првостепенниот орган правилно утврдил дека предлогот е навремен, изјавен од овластено лице и дека околноста на која се заснова предлогот е сторена веројатна и одлучил во согласност со член 257 став 1 од Законот за општата управна постапка кога дозволил обнова на постапката.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека решението е правилно и законито.

Имено, според член 249 став 1 точка 10 од Законот за општата управна постапка, постапката окончана со решение против кое нема редовно правно средство во управната постапка, (конечно во управната постапка), ќе се обнови ако странката не ја застапувал законски застапник, а според законот требало да ја застапува.

Во конкретниот случај, странка по постапката за примање во владение градежно неизградено земјиште е Републиката, затоа што согласно со член 9 став 1 од Законот за градежно земјиште, градежното земјиште е на Републиката. Законот за градежно земјиште во член 15 став 2, на која одредба е засновано решението со кое е окончана управната постапка, предвидува обврска на Републиката да го прими понуденото земјиште, што значи дека во таа управна постапка првостепенниот орган бил должен да го вклучи во постапката Јавниот правобранител на Македонија, како законски застапник на Републиката во имотно-правните односи, за да може да се изјасни по поднесената понуда, како и за фактите и околностите кои се од значење при одлучувањето по предметот на постапката.

Меѓутоа, од списите на предметот се гледа дека во постапката окончана со решението не учествувал Јавниот правобранител на Македонија, туку Републиката ја застапувал Јавниот правобранител на општината Д. при што и немал овластување од законскиот застапник на Републиката.

Со оглед на тоа што во постапката за примање во владение на означеното градежно земјиште, Републиката како странка во таа постапка не била застапувана од законскиот застапник, Судот наоѓа дека органите одлучиле во согласност со Законот кога дозволиле обнова на постапката врз основа на член 249 став 1 точка 10 од Законот за опшната управна постапка.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека Јавниот правобранител на општина Д. имал овластување од Јавниот правобранител на Македонија за застапување во постапката за одземање на предметното земјиште, во постапката за постигнување на спогодба околу надоместокот, како и во вонпроцесната и извршната постапка кои се воделе пред Основниот суд во Дебар, а кои завршиле на начин што извршувањето на паричното побарување (надоместокот за одземеното земјиште), е во целост спроведено, но ги оцени како неосновани, односно без влијание за поинакво одлучување во конкретната управна постапка. Имено, во постапка е неспорно утврдено дека Јавниот правобранител на општина Д. немал овластување да го прими во име на Републиката понуденото градежно земјиште, а дали имал овластување во вонпроцесната и извршната постапка, не е од значење за одлучувањето во оваа постапка.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2984/97 од 18.11.1998 година.

121. Обновената постапка завршува со решение со кое поранешното решение кое било предмет на обновата се остава во сила или се заменува со ново решение со кое поранешното решение може да се поништи или укине.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите се гледа дека во управната постапка жалбата на тужителот против решението на првостепенниот орган е прифатена и решавана како предлог за обнова на постапката и,

по преземањето на повеќе дејствија за кои оценил дека треба да се обноват, првостепенниот орган донел решение со кое го одбива предлогот за укинување на решението за локација на времен објект издадено на лицето НН., и негова дислокација.

Судот наоѓа дека и првостепенниот и тужениот орган ги повредиле правилата на управната постапка кои се однесуваат на одлучувањето во обновената постапка.

Имено, според член 258 од Законот за општата управна постапка, врз основа на податоците прибавени во поранешната и во обновената постапка, надлежниот орган донесува решение за работата што била предмет на постапката и со него поранешното решение што било предмет на обновата може да го остави во сила или да го замени со ново. Во овој друг случај, а со оглед на сите околности на одделен случај, органот може поранешното решение да го поништи или да го укине.

Имајќи ја предвид оваа одредба од законот, Судот наоѓа дека обновената постапка во конкретниот случај не можела да заврши со решение со кое "се одбива барањето за укинување на решението...", туку првостепенниот орган бил должен, со оглед на резултатот од обновената постапка, да донесе решение во смисла на член 258 од Законот за општата управна постапка. Ова, затоа што првостепенниот орган решавал во постапка обновена по предлог за обнова на постапката, (жалбата прифатена како предлог за обнова), а не по барање за укинување на решение.

Од тие причини Судот оцени дека има потреба од повторно одлучување по предметот.

што се однесува до наводите истакнати во тужбата дека со жалбата тужителот не барал обнова на постапката и укинување на решението за локација на лицето НН., туку барал да се констатира дека објектот има третман на бесправно поставен објект, Судот оцени дека не може да доведат до поинаква одлука во оваа управна постапка. Имено, од погоре изнесеното се гледа дека по укажувањата дадени во пресуда на Врховниот суд, е обновена постапката окончана со решението број 15-7280 од 14.11.1990 година, а како предлог за обнова е прифатена жалбата на тужителот против тоа решение, од причини што жалбата била ненавремена. Впрочем, без обнова на постапката, тужителот и не би бил вклучен во постапката како странка. Дали, пак, спорниот објект може да се смета за бесправно изграден објект,

е прашање за кое одлучуваат надлежните органи по службена должност, а не по барање на странка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2606/97 од 24.12.1998 година.

122. Доколку странката не ја сторила веројатна околноста на која го заснова предлогот за обнова на постапката, тужениот орган во таков случај согласно законот, ќе го отфрли предлогот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспорениот заклучок отфрлен е предлогот на тужителот за обнова на постапката окончана со решение на Комисијата за решавање на управни работи во втор степен, со кое е одбиена жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи-Управа за внатрешни работи С., со кое пак е одбиено барањето на тужителот за регистрација на автобус. Притоа, тужениот орган утврдил дека не се исполнети условите за обнова на постапката, бидејќи не се работи за нови факти или докази кои сами или во врска со веќе изведените и употребените докази, би можеле да доведат до поинакво решение.

Судот најде дека со оспорениот заклучок не е повреден законот. Ова од причина што член 249 од Законот за општата управна постапка, точно предвидува по кој основ и кога може да се бара обнова на постапката. Во конкретниот случај, тужителот не приложил нови факти и докази кои би можеле да доведат до поинакво решение, ако биле изнесени во поранешната постапка.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот во тужбата дека тужениот орган погрешно го отфрлил предлогот на тужителот за обнова на постапката, бидејќи биле исполнети сите законски услови и требал детално да ги оцени повопредложените докази како причина за обновата и во зависност од тоа, мериторно да одлучи во смисла или да го уважи или да го одбие предлогот, а никако да го отфрли. Меѓутоа, таквиот навод Судот не го уважи, од причина што согласно член 256 став 1 од Законот за општата управна постапка кога органот

е надлежен за решавање на предлогот за обнова на постапката, ќе го прими предлогот и должен е да испита дали истиот е навремен и изјавен од страна на овластено лице и дали околноста на која се заснова предлогот е сторена за веројатна. Доколку овие услови не се исполнети, тогаш надлежниот орган со свој заклучок ќе го отфрли предлогот. Во конкретниот случај, органот правилно ја применил оваа законска одредба, бидејќи тужителот не ја сторил веројатна околноста на која го заснова предлогот за обнова на постапката, односно не предложи нови факти и докази кои би довеле до поинакво решение ако биле изнесени во поранешната постапка, поради што органот во таков случај има, согласно Законот, овластување да го отфрли предлогот. Ова затоа што, ако било кој од условите од член 256 став 1 не бидат исполнети, надлежниот орган за решавање по предлогот за обнова ќе го отфрли предлогот за обновата со заклучок.

Исто така, Судот ги ценеше и наводите на тужителот во тужбата дека тужениот орган погрешно ги толкувал законските прописи по однос на регистрацијата на автобусот, односно дека погрешно е толкувањето на тужениот орган дека автобусот е патничко моторно возило, наведува дека автобусот е посебна категорија на возило за кое што не важи условот предвиден по член 79 став 3 од Законот за надворешно трговско работење, а од друга страна дека тој за автобусот ги платил сите царински давачки како и данокот на промет, па смета дека треба да се дозволи обнова на постапката за регистрација на предметниот автобус. Меѓутоа, овој суд и овие наводи не можеше да ги уважи. Ова од причина што согласно член 6 став 1 точка 2 од Правилникот за регистрација на моторни и приклучни возила ("Службен весник на РМ" бр.23/93), точно е утврдено и прецизирано дека возилото нема да се регистрира ако не е дозволено да сообраќа на територијата на Република Македонија; односно ако според прописите на Република Македонија не може да се регистрира, односно да се користи. Согласно член 79 став 3 од Законот за надворешно трговско работење ("Службен весник на РМ" бр.31/93), домашните физички лица можат слободно да увезат патничко моторно возило со старост до три години и товари, полутоварни моторни возила со старост до пет години. Во конкретниот случај, неспорен е фактот дека автобусот на тужителот е постар од три години сметано од годината на производство до денот на неговото пријавување на граничниот премин, што значи дека не е исполнет

условот за регистрација на предметното моторно возило, а по однос на староста на возилото. Од друга страна во членот 10 од Законот за основите на безбедноста на сообраќајот на патништата став 1 точка 27 и 32 е наведено дека моторно возило е такво возило на моторен погон што првенствено е наменето за превоз на лица и предмети на патништата, или кое служи за влечење на приклучни возила наменети за превоз на лица и предмети, освен возилата за превоз на лица и предмети што се движат по шини, велосипедите со мотор, тракторите и другите возила на моторен погон што не се првенствено наменети за превоз на лица и предмети. Автобусот е моторно возило наменето за превоз на лица, кое освен седиштето за возачот има повеќе од осум седишта. Од овие одредби, јасно произлегува дека автобусот спаѓа во категоријата патничко моторно возило, односно дека и со него се врши превоз на лица. Оттука, овој суд смета дека нема основ за оспорување на заклучокот на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3519/96 од 29.04.1998 година.

123. За давање на времено користење на градежно земјиште, како и за престанок на користењето на тоа земјиште, надлежни се да одлучуваат органите на управата, а не судовите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепенниот орган е утврдено дека на тужителот му престанува правото на времено користење на градежно земјиште, кое го користел врз основа на договор за отстапување на времено користење (закуп) на земјиште во општествена сопственост, заклучен помеѓу тужителот и општина К..

Означеното решение за престанок на правото на времено користење на предметното земјиште е потврдено со решение на второстепенниот орган и станало конечно по управната постапка, а како тужителот против второстепенното решение не завел управен спор пред Врховниот суд на Република Македонија, истото станало и правосилно.

На ден 28.05.1997 година тужителот поднел предлог до првостепенниот орган за огласување за ништовно на решението, повикувајќи се на одредбата од член 267 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка. Во предлогот наведува дека ова решение на првостепенниот орган е донесено во работа од судска надлежност односно во работа за која воопшто не можело да се решава во управна постапка, од причини што во точка 7 од договорот за отстапување на времено користење на земјиште во општествена сопственост од 22.05.1990 година склучен помеѓу тужителот и општина К., е утврдено дека во случај на спор помеѓу договорните страни надлежен за решавање ќе биде Општинскиот суд во К..

Органите во постапката го одбиле барањето на тужителот за огласување за ништовно на означеното решение, од причини што утврдиле дека за правата врз градежното земјиште, односно, доделувањето, временото користење и престанокот на правото на користење на ова земјиште, се решава во управна постапка пред органите на управата.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека решението е законито и со него не е повреден законот.

Имено, доделувањето, користењето и правата врз градежното земјиште се уредени со Законот за градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79, 18/89,21/91 и 76/96), како и со прописи на Владата донесени врз основа на законот, со кои се уредени условите, начинот и постапката за доделување на градежното земјиште, меѓу другото и условите и начинот на давање на градежно земјиште на времено користење. Откако е воспоставен посебниот законски режим врз градежното земјиште, одлучувањето во врска со правата врз тоа земјиште е по надлежност на органите на управата, а не на судовите и тоа до 17.мај.1991 година беа надлежни општинските органи на управата, а од таа дата надлежниот републички орган на управата. Имено, на 17.мај.1991 година, влезе во сила Законот за изменување и дополнување на Законот за градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.21/91), со кој е определено дека градежното земјиште е на Републиката, а како надлежен орган за доделување на градежното земјиште, па и на временото користење на тоа земјиште, законот го определи Републичкиот орган надлежен за имотно правните работи.

Како што е погоре наведено, надлежноста на општинските органи на управата да одлучуваат за правата врз градежното

земјините, престана на 17. мај. 1991 година, а на 7. јуни. 1991 година кога влезе во сила Уредбата за условите и начинот на давање на градежно земјините на времено користење, престанаа да важат и прописите на општините, со кои беше уредено давањето на градежното земјините на времено користење.

Оттука, при така јасно определена надлежност на органите на управата да одлучуваат за правата врз градежното земјините, Судот наоѓа дека барањето на тужителот да се огласи за ништовно решението, врз основа на член 267 став 1 точка 1 од Законот за општината управна постапка, нема основа во законот.

Тоа што во точката VII од договорот што тужителот го склучил во 1990 година со општината К., договорните страни определиле за спорните прашања меѓу нив да решава Општинскиот суд во К., не може да ја доведе во прашање надлежноста на органите на управата да одлучуваат за правата врз градежното земјините, ниту во времето кога е склучен тој договор, ниту пак, денес, кога со градежното земјините не управува општината, туку Републиката и кога законит основ за времено користење на градежно земјините може да биде само решение на надлежниот републички орган на управата, донесено врз основа на републичките прописи од оваа област.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека договорот за отстапување на времено користење на земјините во општествена сопственост всушност претставува договор за закуп, со кој е предвидено дека во случај на спор помеѓу договорните страни надлежен за решавање ќе биде Општинскиот суд во К., од што можело да се заклучи дека во случајов се работи за граѓанско правен спор што е во судска надлежност но, поаѓајќи од погоре наведените причини, Судот оцени дека тие наводи се без влијание за поинакво одлучување во конкретниот случај. Впрочем, ако меѓу тужителот и општината Кичево останале неразрешени спорни прашања кои мора да ги разрешат во судска постапка, евентуалниот судски спор меѓу нив со ништо не ја доведува во прашање надлежноста на органите на управата утврдена во позитивните прописи да одлучуваат за доделување на градежното земјините, а исто така и за престанокот на правата врз тоа земјините.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3538/97 од 24.12.1998 година.

124. За ништовно може да се огласи само она решение чие извршување воопшто не е можно.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение на тужениот орган одбiena е како неоснована жалбата на тужителите изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција - Б., со кое е огласено за ништовно решението донесено од Управата за јавни приходи - Дирекција Б. по даночната пријава поднесена од тужителите за продажба на недвижен имот - куќа со дворно место лоцирана на улица "В.Н." бр.4 во Б.. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепенит орган правилно постапил кога согласно член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка го огласил за ништовно решението од 26.04.1996 година, од причина што тужителите го доведле во заблуда органот за приходи по однос на фактичката состојба на имотот што го продаваат, односно истите се сопственици само на 3/4 од истиот и воедно недвижниот имот што порано претставувал куќа, веќе не постои, односно на тоа место е изграден нов објект - деловен простор. Воедно, тужителите намерно не го поднеле одговорот од дадената понуда до надлежното Министерство за урбанизам, градежништво, екологија и заштита на човековата околина, нако биле известени дека објектот на наведената адреса не може да биде предмет на продажба. Од овие причини тужениот орган не се впуштил по мериторно одлучување по жалбените наводи на тужителите во изјавената жалба против првостепеното решение.

Судот смета дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган. Ова затоа што при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, како резултат на што останала непотполнио утврдената фактичка состојба како услов за правилна примена на материјалното право. Имено, согласно Законот за општата управна постапка, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти и сите докази кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Во конкретниот случај почитувањето на правилата на постапката се однесува на примената на одредбата од член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, кој

предвидува дека за ништовно се огласува решението чие извршување воопшто не е можно.

Од списите приложени кон предметот произлегува дека тужениот орган како и првостепенниот орган, за ништовно го огласиле решението доцесено од Управата за јавни приходи - Дирекција Б. кое во смисла на член 270 став 1 и став 2 точка 1 од Законот за општата управна постапка станало извршно и истото е извршено на ден 13.05.1996 година со плаќање на износот од 130.658,00 денари на име данок на промет на недвижности и права со примена на стапка од 3% од прометната вредност на недвижноста. Од ова произлегува дека во конкретниот случај не се исполнети условите предвидени согласно цитираниот член 267 став 1 точка 3 од наведениот закон за огласување на решението за ништовно.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.218/97 од 07.10.1998 година.

125. Решение чие извршување би довело до изградба на објект спротивно на урбанистичкиот план, може (треба) да се огласи за ништовно како решение чие извршување воопшто не е можно.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со решение на Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина- Подрачна единица, на тужителката и се издадени услови за градба за реконструкција, доградба и надградба на индивидуална станбена зграда со деловен простор на улица М, населба Т.

Во управната постапка е утврдено дека е издадено одобрение за градба на објектот како техничката документација (проектот) не е изработена според условите утврдени во решението за услови за градба.

Според член 15 од Законот за изградба на инвестициони објекти ("Службен весник на СРМ" бр.15/90 и 11/91), техничката

документација се изработува според условите утврдени во решението за локација.

Според член 36 од овој закон, ако при вршење на инспекциски надзор се утврди дека издаденото решение со кое е одобрена градбата на објектот, е спротивно на одредбите на овој закон, инспекцискиот орган е должен да поведе постапка пред надлежниот орган за укинување на решението по право на надзор.

Тужениот орган како надлежен второстепен орган, по повод предлогот на градежниот инспектор, со оспореното решение по службена должност го огласил за ништовно одобреното за градба врз основа на член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка. Според оваа одредба од законот, за ништовно се огласува решението чие извршување воопшто не е можно.

Поаѓајќи од утврдената состојба на работите по предметот, Судот наоѓа дека тужениот орган не погрешил кога оценил дека во конкретниот случај може да го примени член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, односно дека може по службена должност (член 268 став 3), да огласи за ништовно решение кое е донесено спротивно на правните прописи со кои во Република Македонија е уредена изградбата на објектите. Ова, затоа што одредбата на член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка има предвид и такво извршување на решение кое би било спротивно на правниот поредок, а решение чие извршување е спротивно на правниот поредок не смеело ни да се донесе.

Извршувањето на одобрение за градба издадено спротивно на погоре наведениот член 15 од Законот за изградба на инвестициони објекти, не само што е спротивно на тој член, туку би довело и до изградба на објект спротивно на урбанистичкиот план за определено подрачје, а изградбата на објектите во согласност со урбанистичките планови е императив содржан во Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека во конкретниот случај биле исполнети условите за примена на член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, но не за издаденото одобрение во целост, туку само во однос на катот, каде спротивно на условите утврдени во решението за услови за градба и спротивно на Одредбите за реализација на Деталниот урбанистички план е одобрена изградба на еркери и тераси. Оттука, тужениот орган погрешил кога одобреното за градба

го огласил за ништовно во целост, наместо да го огласи за ништовно делумно и тоа само во однос на одобрената изградба на еркери и тераси на катот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.3405/97 од 17.06.1998 година.

126. Не може да се огласува за ништовно решение поради определена неправилност, ако таквата неправилност не е предвидена како причина за ништовност во некоја изречна законска одредба.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со првостепеното решение делумно е огласено за ништовно решението на првостепениот орган.

Од списице се гледа дека првостепеното решение е донесено во постапка поведена по приговор од лицето К.Т., а решението е засновано на членовите 50 и 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите и членовите 267, 268 и 269 од Законот за општата управна постапка.

Тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована, при што во оспореното решение прецизирал дека делумното огласување за ништовно на решението е извршено врз основа на точката 5 од член 267 од Законот за општата управна постапка, а правниот основ за примена на точката 5 од член 267, тужениот орган го гледа во членот 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, според кој запишувањето на правата на недвижностите се врши врз основа на исправи составени во законски пропишана форма, правосилни судски одлуки, одлуки на државен орган и закон, а тужителите немале таков правен основ во поглед на правото на користење на земјиштето. Ова, затоа што со договорите за купопродажба им биле продадени станбените објекти, но не им било пренесено правото на користење на земјиштето.

Судот најде дека е повреден законот на штета на тужителите.

Решение донесено во управна постапка може во секое време да се огласи за ништовно, но само од причините кои се определени во точките 1 до 5 на членот 267 од Законот за општата управна постапка. Според точката 5 од овој член, на која се повикува тужениот орган, за ништовно се огласува решението што содржи неправилност која според некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност.

Во конкретниот случај, ниту во првостепеното, ниту во оспореното решение не е наведено која е таа изречна законска одредба во која како причина за ништовност е предвиден случајот кога врз основа на договор за купопродажба на станбен објект, во катастарот на недвижностите се запише и правото на користење на земјиштето под објектот и земјиштето потребно за редовна употреба на објектот. Одредбата на членот 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), ги определува правните основи за запишување на правата на недвижностите, но во неа не е предвидена ниту една причина за ништовност. Врз основа на оваа одредба не може да се огласи за ништовно ни запишувањето на правата на недвижностите извршено без правен основ, а во конкретниот случај постои и правен основ, затоа што договорот за купопродажба на објектот составен во законски пропишана форма, едновременно е правен основ и за пренесување на правото на земјиштето под објектот и земјиштето потребно за редовна употреба на објектот (дворно место).

Имајќи го тоа предвид, Судот најде дека тужениот орган погрешно го применил законот кога нашол дека врз основа на точка 5 на членот 267 од Законот за општата управна постапка и членот 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, може да се огласи за ништовно означеното решение. Судот исто така го смета за погрешно стојалштето на тужениот орган дека во конкретниот случај жалбата е и недозволена, затоа што се однесува на утврдени и запишани права. Имено, во конкретниот случај нема место за повикување на член 71 став 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, затоа што во прашање е жалба поднесена против решение со кое се огласува за ништовно решение кое станало и правосилно и со кое на странката веќе и се утврдени и запишани правата на недвижностите.

Со оглед на сето изнесено, Судот оцени дека оспореното решение е незаконито, поради што го поништи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.615/98 од 09.12.1998 година.

127. Ништовноста на договорот за промет на градежно неизградено земјиште предвидена во член 10 од Законот за промет со земјишта и згради, не може да биде причина и за ништовност на решение со кое надлежен орган доделил на користење градежно неизградено земјиште.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите на предметот се гледа дека со правосилно решение, донесено од првостепенниот орган, на заинтересираното лице А.К., му е доделено на користење, по пат на непосредна спогодба, градежно неизградено земјиште, дел од КП.бр.4463 во површина од 122 м², КО С., за дооформување на неговата градежна парцела.

Со првостепеното решение, првостепенниот орган по службена должност, врз основа на член 267 став 1 точка 5 од Законот за општата управна постапка, делумно го огласил за ништовно решението и тоа во однос на површината од 75м² од КП.бр.4463 КО С., затоа што утврдил дека означената површина заинтересираното лице А.К. ја добил на поклон, па бидејќи е во прашање неизградено градежно земјиште кое не е во промет, причината за ништовност на решението во означениот дел, првостепенниот орган ја нашол во член 2 од Законот за промет со земјиште и згради.

Решавајќи по жалбата на заинтересираното лице А.К., поднесена против првостепеното решение, тужениот орган со оспореното решение ја уважил жалбата и првостепеното решение го поништил.

Судот најде дека тужениот орган одлучил правилно кога го поништил првостепеното решение, по од следните причини:

Решение донесено во управна постапка може во секое време да го огласи за ништовно првостепенниот или второстепенниот ор-

ган, по службена должност или по предлог од странката или од јавниот обвинител, но само од причините определени во точките 1 до 5 на членот 267 од Законот за општата управната постапка. Според точката 5 на овој член, на која се повикал првостепенниот орган, за ништовно се огласува решението што содржи неправилност која според некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност. Причината за ништовност првостепенниот орган ја нашол во членот 2 од Законот за промет со земјишта и згради, што, според наоѓањето на Судот е погрешно.

Имено, во членот 2 став 2 од Законот за промет со земјишта и згради ("Службен весник на СРМ" бр.36/75) е определено дека градежните земјишта не можат да се отуѓуваат, а според членот 10 од истиот закон, договорот врз основа на кој се стекнува или отуѓува недвижност која според овој закон не може да биде во промет, не произведува правно дејство. Значи, во членот 10 на овој закон, е предвидена причина за ништовност на договор со кој се стекнува или отуѓува недвижност, а не е предвидена причина за ништовност на решение со кое е одлучено да се додели на користење градежно неизградено земјиште. Впрочем, неизградено градежно земјиште се дава на користење со решение донесено од надлежниот орган во управна постапка, а ништовноста на договорите ја утврдува надлежниот суд. Оттука, со повикување на членот 2 односно членот 10 од Законот за промет со земјишта и згради не може да се огласи за ништовно означеното решение, туку врз основа на тие одредби надлежниот суд може да го поништи спорниот договор за поклон, кој првостепенниот орган погрешно го прифатил како доказ за пренесено право на користење на градежно неизградено земјиште.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека тужениот орган правилно одлучил кога го поништил првостепенното решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3103/97 од 03.12.1998 година.

128. При утврдување на трошоците на постапката со кои се задолжува извршеникот, органот мора да оцени дали имало потреба и оправдување за сите преземени дејствија во конкретната постапка на извршување.

Од образложението:

Од списите во предметот се гледа дека со првостепениот заклучок тужителот е задолжен да ги споси трошоците по постапката на административно извршување на предметот во износ од 137.299,00 денари.

Постапувајќи по жалбата, тужениот орган оценил дека првостепениот заклучок е правилен и законит, поради што жалбата ја одбил како неоснована.

Во текот на жалбената постапка, а и во тужбата тужителот наведува дека фактичката состојба е погрешно утврдена затоа што не е јасно кои дејствија се извршени и за кои дејствија колкави трошоци се направени. Имено, не е утврдено дали се изведени работите наведени во фактурите по кои е извршена исплатата, особено што фактурите опфаќаат и работи кои не се извршени и работи што се преземени во поголем обем од неопходниот поради што е сторено непотребно дуплирање на работите и трошоците.

Со оглед на тоа што со оспореното решение не се оценети ваквите жалбени наводи, Судот наоѓа дека тужениот орган ги повредил правилата на постапката од член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка, според кој во образложението на второстепеното решение мора да се оценат сите наводи во жалбата.

Оцената на тужениот орган дека жалбените наводи се неосновани и без правно значење за поннакво одлучување, всушност не претставува одговор на наводите во жалбата, затоа што во жалбата, како и сега во тужбата се наведуваат околности за кои Судот не ја прифаќа оцената на тужениот орган дека се без влијание за одлучувањето. Ова, затоа што наводите во жалбата во врска со преземените дејствија на извршувањето и трошоците предизвикани од таквите дејствија, според наоѓањето на Судот тужениот орган морал да ги оцени од гледниште на одредбата на член 273 став 1 од Законот за општата управна постапка, според која, кога постои можност извршувањето да се спроведе на повеќе начини и со примена на разни средства,

извршувањето ќе се спроведе на оној начин и со примена на она средство кое доведува до целта, а што е за извршеникот најблаго. Судот смета дека и при утврдувањето на трошоците на постапката со кои се задолжува извршеникот, органот мора да оцени, раководејќи се од наведената законска одредба, дали било нужно да биде направен таков износ на трошоци, односно дали имало потреба и оправдување за сите преземени дејствија во конкретната постапка на извршување.

Од овие причини, Судот оспореното решение го поништи и предметот го врати на повторна постапка со цел да се утврдат сите околности кои што имаат суштествено влијание за правилно одлучување, а воедно да се отстранат и наведената повреда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2593/97 од 03.12.1998 година.

129. Извршувањето се спроведува против лице кое е должно да ја исполни обврската (извршеник), а која обврска и кое лице е должно да ја исполни е определено во решението што се извршува.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите по предметот се гледа дека со решение на Комитетот за станбено комунални работи, урбанизам и имотно правни работи-Р. на Б.Л. од Р. му се дава на користење градежно неизградено земјиште во општествена сопственост дел од КП.бр.1098/5, КО Р. во површина од 84 м², заради реализација на урбанистичкиот план на град Р., а за оформување на градежната парцела, со граници и мери како што е означено во теренската скица.

Со тоа решение не е одлучувано за никаква обврска на лицата Д. и Р.Г., па и во диспозитивот на решението не е определена обврска за овие лица да ги отстранат градежните блокови од предметното земјиште. Но, во заклучокот на првостепенот орган, освен што е утврдено дека наведеното правосилно решение е извршено и се дозволува извршување на истото, со заклучокот лицата Д. и Р.Г. од Р. се задолжуваат да ги отстранат градежните блокови од предметното земјиште на КП.бр.1098/5 во површина од 84 м² и истото да го ослободат од своето владение.

Одлучувајќи по жалбата, тужениот орган оценил дека првостепениот заклучок е правилен и законит, поради што жалбата ја одбил како неоснована.

Судот оцени дека оспореното решение е незаконито.

Имено, според член 274 став 1 од Законот за општата управна постапка, извршувањето се спроведува против лице кое е должно да ја исполни обврската (извршеник). Која обврска, пак, и кое лице е должно да ја исполни, мора да е определено во диспозитивот на решението што се извршува, затоа што со диспозитивот на решението се решава за предметот на постапката (член 208 од Законот за општата управна постапка).

Со заклучокот со кој се дозволува извршувањето на решението не може да се излезе од рамките на одлученото во решението кое е предмет на извршувањето, а во конкретниот случај токму тоа е направено, со што се сторени суштествени повреди на правилата на постапката пропишани за административното извршување.

Од тие причини Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно одлучување, при што да се постапи во согласност со забелешките на судот дадени во оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1900/97 од 09.12.1998 година.

130. Тужител за покренување на управен спор може да биде носител на права и обврски кои тој ги има како субјект, а не се однесуваат на неговите овластувања како орган на управата што тој ги врши спрема лица кои остваруваат право кај тој орган.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Министерството за внатрешни работи на Република Македонија - Одделение за внатрешни работи од С., поднесе тужба до Врховниот суд на Република Македонија против решението на Владата на Република Македонија, Комисија за решавање на управни работи во втор степен од областа на одбраната, внатрешните работи, правосудство и управа, со кое е

уважена жалбата на ИИ, а решението на тужителот за пријавување на живеалиште, се поништува и предметот се враќа на повторна постапка.

Тужителот во тужбата наведува дека првостепеното решение е донесено согласно законот, а дека второстепенот орган погрешно извел заклучок за фактичката состојба и погрешно го применил материјалното право, со предлог судот да донесе решение со кое ќе го поништи оспореното решение и да донесе пресуда со која ќе го потврди првостепеното решение.

Разгледувајќи ја тужбата и списите приложени кои предметот, Судот најде дека тужителот нема активна легитимација за покренување на управен спор во конкретниот случај.

Имено, согласно со член 2 став 2 од Законот за управните спорови, управен спор може да поведе државен орган и ако нема својство на правно лице, ако може да биде носител на правата и обврските за кои се решавало во управната постапка.

Со тужбата тужителот оспорува решение донесено во постапка во која тој бил првостепен орган и одлучувал по барањето на ИИ за пријавување на живеалиште. Со оглед на тоа Судот смета дека во конкретниот случај се работи за овластување што Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, Одделение за внатрешни работи С. го има според Законот за пријавување живеалиште и престојувалиште на граѓаните, а не се работи за непосредни права и обврски на тужителот кои евентуално биле засегнати во управната постапка како на било која друга странка.

Со оглед на тоа што според цитирианиот член 2 став 2 од Законот за управните спорови тужител во управен спор може да биде носител на права и обврските кои се однесуваат на него како субјект, а не се однесуваат на неговите овластувања како на орган на управата што тој ги врши спрема лицата кои остваруваат право кај тој орган, Судот смета дека во овој случај во постапката воопшто не се решавало за правата и обврските на тужителот, односно Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, Одделение за внатрешни работи С., не е носител на права и обврски за кои се решавало во оваа постапка.

Имајќи го предвид наведеното, односно цитираната одредба од Законот за управните спорови, Судот најде дека тужителот не

може да поведе управен спор против означеното решение на тужениот орган, односно тужителот нема активна легитимација за покренување на управен спор во конкретниот случај, па согласно со член 30 став 1 точка 3 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на ова решение.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.796/98 од 01.07.1998 година.

131. Со поништување на правосилно решение со кое е извршена експропријација на земјоделско земјиште во корист на определено претпријатие, не се повредува законот на штета на Републиката односно установата која Јавниот правобранител на Македонија ја застапува според законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со првостепеното решение барањето на заинтересираното лице за поништување на правосилно решение за експропријација е уважено и решението со кое се експроприра земјоделското земјиште во корист на претпријатието НН. е поништено. Воедно во став два од изреката на првостепеното решение е определено дека предметното земјиште ќе биде предадено во владение на поранешниот сопственик по правосилноста на решението, бидејќи не постои доказ дека за експроприраното земјоделско земјиште воопшто е даден било каков вид на надоместок.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата оценувајќи дека првостепеното решение е правилно и законито.

Јавниот правобранител на Република Македонија ја оспорува законноста на решението во делот кој се однесува на предавањето во владение на поранешниот сопственик на експроприраната недвижност, затоа што е одлучено недвижноста да се предаде по правосилноста на решението, а не откако ќе биде вратен надоместокот. Во врска со тоа тужителот истакнува дека фактичката состојба во врска со надоместокот и обврската на поранешниот сопственик да го врати, органите во постапката погрешно ја утврдиле.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот оцени дека со решението не е повреден законот на штета на Република Македонија, чиј законски застапник е тужителот.

Имено, во смисла на член 2 став 5 од Законот за управните спорови, управен спор може да поведе Јавниот правобранител кога со управен акт е повреден законот на штета на Републиката, односно установата која ја застапува според законот.

Од правосилното решение за експропријација се гледа дека со него е експроприрано земјоделско земјиште во корист на РО, за изградба на бензинска пумпа. Исто така, од решението се гледа дека постапката за експропријација била поведена на предлог на РО и дека со решението е определено надоместокот и другите трошоци паѓаат на товар на корисникот на експропријацијата, а корисник е РО.

Според одредбите на Законот за експропријација ("Службен весник на СРМ" бр.47/73), кој важеше во време кога е донесено решението од 22.11.1982 година, предлог за експропријација можеа да поднесат не само општината, Републиката и месните заедници во чие име предлогот го поднесуваше надлежниот Јавен правобранител, туку предлог можеа да поднесат и работните организации (член 22 став 1 од Законот), за нивни потреби, но претходно утврден општ интерес при што тие се јавуваа и како корисници на експропријацијата. Само во градовите и населбите од градски карактер според член 7 став 2 од овој закон, експропријацијата можеше да се врши само во корист на општината за потребите на корисниците од став 1 на овој член.

Со оглед на тоа што експропријацијата извршена со означеното правосилно решение не е извршена во корист на Републиката, општината, месна заедница или установа која Јавниот правобранител ја застапува според законот, ниту е во прашање експропријација во град или населба од градски карактер, туку во прашање е експропријација на земјоделско земјиште во корист на претпријатие, Судот утврди дека со поништувањето на тоа решение не е повреден законот на штета на субјектите што според законот ги застапува Јавниот правобранител.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.2555/97 од 24.12.1998 година.

132. Судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот што се оспорува со тужбата, не е управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата се отфрла како недозволена.

Според член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот што се оспорува со тужбата не е управен акт во смисла на член 6 на овој закон.

Имајќи ја предвид цитираната одредба од законот и конкретната состојба на работите во овој случај, Судот најде дека во случајот не станува збор за управна работа и решението кое што требал да го донесе тужениот орган не претставува управен акт против кој може да се води управен спор. Имено, управен акт според член 6 од Законот за управните спорови е оној акт со кој државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправна организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа. Поврзано со претходното, произлегува дека ако доносителот на актот не решава како носител или вршител на власт, туку како правен субјект во правниот промет односно како носител на права и обврски, не станува збор за управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови.

Во конкретниот случај со известие од 07.11.1996 година Јавното претпријатие ја известува тужителката дека во врска со постапката околу продажба на становите на кои права должност и одговорности во поглед на располагањето има Републиката, од страна на Комисијата за иселнички прашања при Владата на Република Македонија е побарано станот кој што е даден на користење на тужителката да се из земе од постапката за продажба. Тужителката се обратила писмено до Комисијата за иселнички прашања на Република Македонија со барање за да се повлече изземањето за продажба на станот кој е доделен на времето користење.

Со одлуката за продажба на становите на кои права, солжности и одговорности во поглед на располагањето има Републиката ("Службен весник на РМ" бр.52/96), се определуваат

становите за продажба на кои права, должности и одговорности во поглед на располагањето има Републиката.

Согласно со член 3 став 2 од Законот за продажба на становите во општествена сопственост ("Службен весник на РМ" бр.8/93), ако сопственикот на станот не донесе одлука за продажба на станот во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон, или одбие на носителот на станарско право да му го продаде станот, носителот на станарското право има право во рок од 30 дена да поднесе предлог до надлежниот суд кој во вонпроцесна постапка ќе донесе решение што ќе го замени договорот за купопродажба.

Од напред изложените одредби произлегува дека во случајот тужителката може доколку од страна на сопственикот на станот и е оневозможено да го купи станот или пак не е донесена одлука за продажба на тој стан, истата може да се обрати до надлежниот суд согласно член 30 од Законот за судовите.

Со оглед на тоа, Судот смета дека во конкретниот случај не станува збор за управна работа поради што судот одлучи како во изреката на ова решение согласно член 30 став 1 точка 2, а во врска со член 6 од Законот за управните спорови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.602/97 од 01.07.1998 година.

133. Актот донесен во врска оглас за избор на вршител на работите на работно место началник во одделение во орган на управа, не е управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови.

Од образложението:

Тужителот до Врховниот суд поднесе тужба за управен спор поради молчење на администрација, со предлог да се задолжи Владата на Република Македонија-Служба за општи и заеднички работи како второстепен орган веднаш да донесе решение по изјавената жалба против одлуката за прием на кандидатот А.Љ. на работно место началник на Одделението за општи и заеднички работи-Г. и на ова работно место да биде примен тужителот.

Тужениот орган со одговор на тужбата го извести Судот дека на седницата одржана на ден 4.11.1996 година жалбата-приговорот на тужителот била одбиена како неоснована.

Судот најде дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт.

Согласно член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт, со тоа што управен акт во смисла на овој закон е акт со кој државен орган или друга институција што врши јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец, правно лице или друга организација во некаква управна работа.

Согласно член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, Судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт, односно со него не се решава некоја управна работа.

Во конкретниот случај, со тужбата тужителот оспорува акт донесен по врска со одлука за избор на извршител на работите на работното место-началник на Одделението за општи и заеднички работи-Г., во постанка сprovedена согласно одредбите од член 177-член 192 од Законот за органите на управата, а кој во смисла на член 9-в од Законот за измени и дополнувања на Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.53/97), има карактер на поединечен акт на работодавецот против кој согласно одредбите од член 135 до член 138 од Законот за работни односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93), може да се изјави приговор до надлежниот орган кај работодавецот, со тоа што доколку подносителот не е задоволен со конечната одлука на надлежниот орган или ако тој орган не донесе одлука во рок од 15 дена од поднесувањето на приговорот, има право во наредниот рок од 15 дена да бара заштита на своето право пред надлежниот суд.

Со оглед на наведеното, имајќи предвид дека во конкретниот случај актот кој се оспорува не е управен акт, односно со него не се решава некоја управна работа, согласно член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови следуваше да се одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.640/97 од 21.10.1998 година.

134. Прекршочното решение не претставува управен акт против кој може да се води управен спор.

Од образложението:

Тужителката со тужба до Врховниот суд за управен спор ја оспорува законитоста на решението на тужениот орган означено во изреката на ова решение поради погрешно и непотполно утврдена фактичка состојба со предлог решението да биде поништено.

Судот најде дека тужбата е недозволена.

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт. Управен акт во смисла на овој закон е акт со кој државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправни организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа. Во случај кога е покренат управен спор против прекршочно решение на Комисијата за царински прекршоци при Царинарница С..

Во конкретниов случај не се работи за управен акт туку се работи за казниво дело-прекршок за кое според Одлука на Уставен суд У.бр.313/95 од 10.јули 1996 година (Службен весник на РМ бр.40/96) надлежни се основните судови, овој суд одлучи како во изреката на ова решение согласно член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.1372/98 од 23.09.1998 година.

135. Во случај кога тужителот со тужбата оспорува акт во врска со остварување на право од работен однос-утврдување на аконтација на плати, кој акт има карактер на поединечен акт на работодавецот, тогаш актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт.

Од образложението:

Тужителот до Врховниот суд на Република Македонија поднесе тужба за управен спор против решението на Комисијата за кадровски прашања на Владата на Република Македонија со

кое бил одбиен приговорот на тужителот поднесен против решението на министерот за одбрана за утврдување на аконтација на плата, со предлог оспорената одлука да се поништи и да му се наложи на тужениот орган да ја изврши правосилната одлука на Основниот суд С.

Судот најде дека тужбата е недозволеа, а поради тоа што актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт.

Согласно член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт, со тоа што управен акт во смисла на овој закон е акт со кој државен орган или друга институција што врши јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец, правно лице или друга организација во некаква управна работа.

Согласно член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, Судот со решение ќе ја отфрли тужбата, ако утврди дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт, односно со него не се решава некоја управна работа.

Во конкретниов случај, со тужбата тужителот оспорува акт донесен во врска со остварување на право од работен однос, а согласно член 192 од Законот за органите на управата во врска со член 69 од Законот за работните односи кој акт има карактер на поединечен акт на работодавецот против кој согласно одредбите од член 135 до член 138 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93), може да се изјави приговор до надлежен орган кај работодавецот, со тоа што доколку подносителот не е задоволен со конечната одлука на надлежниот орган или ако тој орган не донесе одлука во рок од 15 дена од поднесувањето на приговорот, има право во наредниот рок од 15 дена да бара заштита на своето право пред надлежниот суд.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.2558/98 од 09.12.1998 година.

136. Управен спор може да се поведе и против првостепен управен акт против кој нема место за жалба во управната постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужителот со тужба до Врховниот суд за управен спор ја оспорува законноста на решението на тужениот орган означено во изреката на оваа пресуда, поради битна повреда на постапката,

погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, со предлог решението да биде поништено.

Тужениот орган во одговор на тужбата остана при решението од причините наведени во образложението на истото, со дополнење дека оспореното решение е правилно и законшто, бидејќи Советот на Народната банка на Република Македонија одлучувал согласно член 52 став 2 од Законот за девизното работење.

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение на Советот на Народната банка на Република Македонија, се одзема овластувањето на тужителот за вршење платен промет и кредитни работи со странство, поради неусогласеност на работењето со член 7 став 6 од Законот за банки и штедилници, односно се утврдува дека истиот не може да ги врши работите од член 39 став 1 точка 11 и точка 12 од наведениот закон, затоа што заклучно со 30.04.1998 година не го достигнува износот од најмалку 12,5 милиони ДЕМ, во денарска противвредност, потребен за вршење на работите на платен промет и кредитни работи со странство. Решението како што е наведено во точка 8 на изреката е конечно во управната постапка. При тоа, во решението е дадена правна поука дека незадоволната странка има право на поведување управен спор пред Врховниот суд на Република Македонија во рок од 30 дена од денот на приемот на решението.

Судот најде дека оспореното решение е законшто и со него не е повреден законот, поради следното:

Согласно член 60 од Уставот на Република Македонија, Народната банка е самостојна и одговорна за стабилноста на валутата, за монетарната политика и општата ликвидност на плаќањата во Републиката кон странство, а нејзината организација и работењето се утврдува со закон.

Со Законот за Народната банка (пречистен текст "Службен весник на РМ" бр.29/96), конкретно е уреден статусот, организацијата и работата на Банката, како и односот со Собранието на Република Македонија. Како органи се утврдени Советот и Гувернерот на Народната банка. Советот го сочинуваат по функција гувернерот и неговиот заменик и седум члена од редот на стручни и научни работници, кои ги именува Собранието. Советот и секој негов член се одговорни на Собранието за остварување на функциите и задачите на Народната банка, а

Советот меѓу другото одлучува по жалби против решенија на Гувернерот. Гувернерот го именува и разрешува Собранието на предлог на Претседателот на Републиката и тој за својата работа е одговорен на Собранието (член 59, 60, 68 и 69 од Законот).

Доколку Советот не може да донесе одлука по одредени прашања, поради непостигнување на потребно мнозинство, или ако Гувернерот запре од извршување одлука или општ акт на Советот, за тоа се известува Собранието, кое донесува конечна одлука за спорните прашања (член 64 од Законот).

Народната банка има статут со кој поблиску се утврдува организацијата и работата на Банката, со тоа што Статутот го донесува Советот, а го потврдува Собранието на Република Македонија (член 74 од Законот).

Од напред цитираните одредби на Уставот и Законот произлегува дека со нив, од една страна е утврдена самостојната положба на Банката во остварување на функциите и задачите како посебна уставна институција и орган, а од друга страна нејзината одговорност пред Собранието на Република Македонија ако не ги врши или неуспешно ги врши своите функции. Во Законот не е предвидена посебна контрола и надзор над законноста и работењето на Банката. Тоа значи дека за оценка на законноста и уставноста на општите акти на Народната банка одлучува Уставниот суд, а за поединечните акти судската контрола ја врши Врховниот суд во управен спор.

Имајќи ја предвид ваквата уставно-правна положба и организација на работа на Народната банка, не се основани наводите во тужбата на тужителот дека со оспореното решение донесено од Советот на Народната банка му е повредено правото на жалба, со тоа што директно е упатен на можност за поведување управен спор.

Според член 7 од Законот за управните спорови, управен спор може да се поведе и против првостепен управен акт против кој нема место за жалба во управната постапка. Во овој случај, според мислењето на Судот, исполнети се условите од овој член на Законот за управните спорови, по кој постапува Судот, релативно во управен спор. Ова, затоа што кога во прв степен одлучува највисокиот орган според положбата и организацијата на таа институција, се смета дека е исцрпена второстепеноста, односно во ваков случај нема место за жалба. Како што против решението донесено во втор степен не е допуштена жалба во

смисла на член 11 точка 4 од Законот за општата управна п. Со тоа, не се обезвреднува второстепеноста во одлучувањето и правото на жалба како уставен принцип, кој има за цел, во рамките на самата гранка на власта да се провери законитоста на управниот акт и да се обезбеди суспензија - одлагање на извршувањето на првостепенниот акт сè додека не се одлучи по жалба, односно да се обезбеди деволуција во одлучувањето по жалба - по неа да одлучува орган кој не одлучувал во првостепената постапка во рамките на институција односно гранка на власт. Во конкретниот случај, Законот за девизното работење, не го предвидел правото на жалба, илту органот кој ќе одлучува по него, во смисла на член 229 од Законот за општата управна постапка, на правилно тужениот орган го упатил тужителот на можноста за поведување управен спор против Одлуката на Советот на Народната банка против која нема место за жалба во управната постапка, имајќи ги предвид уставно-правните одредби за статусот и организацијата на Народната банка во правниот поредок.

Оценувајќи ги наводите во тужбата на тужителот за погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, Судот најде дека истите се неосновани поради следното:

Одредбата од член 39 од Законот за банките и штедилниците (пречистен текст: "Службен весник на РМ" број 29/96), меѓу работите кои банката може да ги врши, во точка 11 и 12 на став 1 ги предвидува и вршење на работи на платен промет со странство и кредитни и гаранциски работи со странство, со тоа што според став 2 на истата одредба, овие работи банката ги врши врз основа на овластување од Народната банка.

Согласно член 7 став 6 од наведениот закон, за добивање овластување за вршење на работи на платен промет со странство и кредитни гаранциски работи со странство, основачкиот капитал на банката во паричен облик не може да биде помал од денарската противвредност на 21 милион ДЕМ, пресметан по курсот на Народната банка на денот на поднесувањето на барањето за издавање на овластувањето.

Согласно член 156 став 2 од истиот закон, усогласување на основањето и работењето на банките и штедилниците со одредбите на овој закон ќе се изврши најдоцна во рокот од 2 години од денот на влегувањето во сила на овој закон, освен

усогласување со одредбите на членовите 7, 84 и 89 од овој закон, кое ќе се изврши најдоцна во рок од 5 години, во динамика што ќе ја утврди Народната банка.

Во конкретниов случај, утврдено е дека во рокот од 5 години од денот на влегувањето во сила на Законот за банките и штедилниците ("Службен весник на РМ" бр.31/93), или заклучно со 30.04.1998 година, основачкиот капитал на тужителот не го достигнува износот од најмалку 12,5 милиони ДЕМ. во денарска противвредност, потребен за вршење на работите на платен промет и кредитни работи со странство, според Одлуката за издавање овластување на банките за вршење платен промет и кредитни работи со странство и овластување за вршење девизно-валутни работи во Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.65/96), поради што истиот веќе не ги исполнува условите за вршење на овие работи.

Со оглед на изложеното, согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови, Судот одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1715/98 од 09.12.1998 година.

137. Нема неправилна примена на прописите кога надлежниот орган решавал по слободна оценка врз основа и во границите на даденото овластување во законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Управа за внатрешни работи - С., а со кое на тужителот му е одбиено барањето за издавање на одобрение за набавка на оружје-пиштол. Притоа, тужениот орган оценил дека тужителот нема оправдана причина да поседува и носи оружје-пиштол.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење оружје ("Службен весник на СРМ" број 22/81 и "Службен весник на РМ" број 1.6/93), општинскиот орган за внатрешни работи нема да издаде одобренне за набавување на оружје со олучени цевки ако утврди дека лицето кое поднело барање нема оправдана причина да поседува и носи оружје или ако тоа го налагаат интересите на јавниот ред и мир.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба како и фактот дека тужителот не приложил докази дека има оправдани причини да поседува и носи оружје - пиштол Судот најде дека не е повреден законот на негова штета кога неговото барање за издавање одобрение за набавка на оружје - пиштол е одбиено.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека бара одобрение за набавка на оружје - пиштол со оглед на одговорноста на функцијата што ја прши поради што веќе во неговниот кабинет држи оружје прибавено од Затворот С., кое има потреба да го носи со себе, меѓутоа, истите не можеше да ги уважи од причина што со цитираниот член од законот овластен е органот да цени дали подносителот на барањето има оправдана причина да поседува и носи такво оружје, што е и сторено во конкретниот случај.

Во таа смисла согласно член 10 од Законот за управните спорови нема неправилна примена на прописите кога надлежниот орган решавал по слободна оценка врз основа и во границите на овластувањето што му е дадено со правните прописи во согласност со целта за која е дадено овластувањето.

Во конкретниот случај тужителот не приложил доказ дека е оправдано да поседува и носи оружје, а тужениот орган оценил дека од тие причини може да се примени член 9 став 2 од цитираниот закон. Доколку тужителот смета дека неговата функција налага поседување и носење оружје, има можност истото да го оствари по службен пат.

Со оглед на изложеното, овој суд одлучи како во изреката на оваа пресуда согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.479/97 од 15.10.1998 година.

138. Против судска одлука донесена во управно сметководствен спор, не може да се поднесе барање за вопредно пренеситување на судската одлука поради неправилно утврдена фактичка состојба.

Од образложението:

Со пресуда на Основниот суд С. тужбата на тужителот НН од С. е уважена, решението на Министерството за финансии е поништено и предметот е вратен на повторно разгледување и одлучување. При тоа, судот утврдил дека во управната постапка е непотпуно утврдена фактичката состојба, од која би произлегла и правилната примена на материјалното право. Ова, од причина што во вршењето на контролата, инспекторот составил записник, во кој не навел конкретно кои се излезните фактури по кои е пресметан и платен данокот на промет на производи и услуги и данокот под точка 2 од тарифата на данокот на промет во износ од 1.556.095,00 денари, ниту пак е направен преглед на пресметаната камата. При повторното постапување е укажано дека органите во постапката ќе треба со повторен увид во документацијата кај тужителот да состават записник со поединечно наведување на фактурите од кои произлегува неплатениот данок на промет и да изготват преглед на пресметаната камата по тој основ.

Против наведената пресуда на Основниот суд, тужениот орган поднел барање за вопредно пренеситување, во кое наведува дека причините поради кои судот нашол дека фактичката состојба во конкретниот случај не е целосно утврдена, се неосновани, затоа што на судот заедно со записникот како составен дел му бил доставен на увид и преглед со податоци за бројот и датата на фактурите, износите на фактурите, износот на данокот и каматата, со прилагање на фактури, испратници, порачки и изјави и работни налози.

Во член 19 став 2 од Законот за управните спорови е определено дека против правосилната одлука на судот странката може да поднесе до надлежниот суд барање за вопредно пренеситување на судската одлука. Тоа барање може да се поднесе поради повреда на материјалното право, или поради повреда на правилата на постапката која можела да биде од влијание врз решавањето на предметот.

Со оглед на тоа што барањето за вопредно пренспитување е поднесено поради неправилно утврдена фактичка состојба, а по тој основ барањето за вопредно пренспитување на судската одлука не може да се поднесе во смисла на погоре наведената одредба, Судот одлучи како во изреката на решението, врз основа на член 48 став 1 од Законот за управните спорови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Увну бр.7/98 од 10.06.1998 година.

139. Тужбата ќе се смета како предвремена, ако со тужбата не се доставени докази дека тужителот постапил согласно член 26 став 1 од Законот за управните спорови.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

ИИ. поведе управен спор против министерот за здравство, кој не одлучи против решение на Фондот за здравствено осигурување, за утврдување на конечен придонес за здравствено осигурување за 1995 година и на име аконтација за придонес за 1996 година.

Тужбата е недозволена.

Во смисла на член 26 од Законот за управните спорови, ако второстепенниот орган во рок од 60 дена или во пократок рок определен со посебен пропис не донесе решение по жалбата на странката против првостепеното решение, а не го донесе ниту во натамошниот рок од 7 дена по повторното барање, странката може да поведе управен спор како да е евентуално жалбата одбиена.

На начин пропишан претходно може да постапи странката и кога по нејзино барање не донел првостепенниот орган против чиј акт има место жалба.

Ако првостепенниот орган против чиј акт има место за жалба во рок од 60 дена или во пократок рок определен со посебен пропис не донел никакво решение по барање на странката има право со свое барање да се обрати до второстепенниот орган. Против решението на второстепенниот орган странката може да поведе управен спор, а под условите од претходното и ако овој орган не донел решение.

Во конкретниот случај тужителката не постапила според горе цитираниот пропис.

Со тужбата не се доставени докази дека има барање кое што го доставила до второстепенниот орган и дека во рокот од 7 дена по тоа барање не е постацено, во каков случај тужителката би можела да поведе управен спор како да и е жалбата одбиена.

Врз основа на изложеното, а согласно со член 30 став 1 точка 1 а во врска со член 26 од Законот за управните спорови, Судот одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2138/96 од 05.03.1998 година.

140. Доколку тужителот не го извести судот за промена на живеалиштето доставувањето се врши со прикачување на писменото на огласна табла на судот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Овој суд најде дека тужбата е неуредна.

Согласно член 27 став 1 од Законот за управните спорови, во тужбата мора да се наведе името и презимето, занимањето и местото на домувањето, односно називот и седиштето на тужителот, управниот акт против кој е насочена тужбата, кратко излагање поради што се тужи, како и во кој правец и обем се предлага поништување на управниот акт. Кон тужбата мора да се поднесе актот во оригинал или во препис. Согласно став 3 од истиот член кон тужбата се поднесува и по еден препис на тужбата и на прилозите за тужениот орган.

Согласно член 29 од истиот Закон, ако тужбата е нецелосна ќе се повика тужителот да ги отстрани недостатоците и при тоа ќе се поучи што и како треба да постане. Ако тужителот во оставениот рок не ги отстрани недостатоците во тужбата а тие се такви што ја спречуваат работата на судот, Судот со решение ќе ја отфрли тужбата како неуредна.

Во конкретниот случај тужителот на 25.02.1998 година е повикан да ја уреди тужбата односно да го достави оспореното решение, но писменото е вратено со назнака дека истиот е иселен. Бидејќи според член 145 од Законот за процесна постапка тужителот бил должен да го извести судот за промената на своето живеалиште, доставувањето на тужителот е извршено со

прикачување на писменото на огласна табла на судот на ден 06.10.1998 година. Се смета дека доставувањето е извршено по истекот на осум дена од денот на прикачувањето на писменото на огласната табла на судот.

Тужителот не постапил по барањето на Судот и не ги отстранил наведените недостатоци па со оглед на тоа што понатаму не може да се постапува, согласно цитраните законски одредби, Судот одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2644/97 од 21.10.1998 година.

141. Судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека очигледно со управниот акт не се гiba во правото на тужителот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот со тужба до Врховниот суд на Република Македонија за управен спор ја оспорува законитоста на решението на тужениот орган означено во изреката на ова решение, поради погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, со предлог решението да биде поништено.

Тужениот орган со поднесок го известил судот дека донел ново решение, со кое го поништил оспореното решение и решението на Министерството за внатрешни работи, и предметот го врати на првостепенниот орган на повторно разгледување и одлучување.

Судот со писмо од 25.08.1998 година се обрати до тужениот орган за да истиот прати известување за текот на постапката односно дали предметот е решен пред првостепенниот орган по поништувањето и враќањето на повторно разгледување и одлучување.

Тужениот орган со поднесок од 22.06.1998 година го известил судот дека првостепенниот орган донел решение, кое го прилага кон поднесокот, со кое решение тужителот е отпуштен од државјанство на Република Македонија и дека тоа решение му е доставено на тужителот на 15.01.1998 година.

Тужбата се отфрла.

Според член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека очигледно оти со управниот акт што се оспорува со тужбата не се гиба во правото на тужителот или во негов непосреден личен интерес заснован врз закон.

Согласно член 12 од Законот за управните спорови тужителот во управен спор може да биде поединец, правно лице, организација и слично, што смета дека со управниот акт му е повредено некакво право или непосреден личен интерес заснован врз закон.

Во конкретниот случај Судот најде дека не се гиба во правото на тужителот или во негов непосреден личен интерес заснован врз закон, затоа што со новото решение, кое е доставено до Судот на тужителот му е уважено барањето и е донесено решение за отпус од државјанство на Република Македонија.

Со оглед на тоа што е очигледно дека оспорениот управен акт веќе е беспредметен и со него не се засега правото на тужителот или негов непосреден личен интерес заснован врз закон, Судот одлучи како во изреката на ова решение, согласно со член 30 став 1 точка 3 од Законот за управните спорови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2626/97 од 01.07.1998 година.

142. Решението за свикнување првата седница на новоизбраниот совет на единицата на локалната самоуправа, не е последен акт против кој може да се поведе управен спор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителите до Врховниот суд на Република Македонија поднесоа тужба за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот по член 66 од Законот за управните спорови. Во тужбата наведуваат дека им се повредени слободите и правата загарантирани со Уставот, затоа што првата конститутивна седница на Советот на општината К., наместо да ја свика претседателот на Собранието на општината, истата самоволно и спротивно на законот е свикана од страна на подпретседателот на Собранието, дека е повредена одредбата од член 30 став 1 од

Законот за локалната самоуправа, затоа што првата конститутивна седница на советот на општината К., е свикана по истекот на рокот од 30 дена од денот на завршување на изборите со што е повредено нивното со Уставот загарантирано право на благовремена и легитимна седница чија постапка за свикнување е децидно утврдена со закон, да бидат верифицирани нивните мандати добиени на слободните избори. Со тужбата тужителите предлагаат судот да го поништи решението за свикнување на првата седница на советот на општината К., донесено од подпретседателот на собранieto на општината.

Советот на општина К., поднесе одговор на тужбата во кој наведува дека не се сторени никакви повреди на уставните и законските одредби и предлага барањето на тужителите да се одбие.

Тужбата се отфрла како недозволена.

Согласно со член 30 став 1 точка 5 од Законот за управните спорови, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека се работи за работа за која според изречна одредба на закон не може да се води управен спор.

Согласно член 66 од Законот за управните спорови, за барањето за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, ако таква слобода или право е повредено со конечен поединечен акт не е обезбедена друга судска заштита, одлучува судот надлежен за управните спорови, со согласна примена на одредбите на овој закон.

Во конкретниот случај не се работи за слободи и права загарантирани со Уставот, туку за права на членовите на советот во врска со вршењето на нивните функции, а свикнувањето на Општината седница за конституирање на советот не е поединечен акт. Имено, согласно член 30 став 1 од Законот за локална самоуправа ("Службен весник на РМ" бр.52/95), првата седница на новонабраниот совет ја свикнува претседавачот на советот на единицата на локалната самоуправа од претходниот состав најдоцна во рок од 30 дена од денот на завршувањето на изборите и според мислењето на овој суд, одлуката за свикнување на седница на советот не е поединечен акт.

Со оглед на тоа што во случајов не станува збор за поединечен акт ниту за евентуална повреда на права и слободи загарантирани со Уставот, туку за права и обврски на членови на советот во врска со вршењето на нивните функции, Судот смета

дека не може да најде примена членот 66 од Законот за управните спорови, Судот им укажува на тужителите дека доколку сметаат дека станува збор за општ акт, истите можат да бараат уставно-судска заштита, а пред Уставниот суд на Република Македонија.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.113/97 од 01.07.1998 година.

143. Општите акти на советот на единицата на локалната самоуправа кои ги донесува во вршењето на работите од својата надлежност, се акти против кои не може да се води управен спор

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата се отфрла како недозволена.

Согласно член 30 став 1 точка 5 од Законот за управните спорови, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека се работи за работа за која според изречна одредба на закон не може да се води управен спор.

Согласно член 56 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на РМ" бр.52/95), во вршењето на работите од својата надлежност советот на единицата на локалната самоуправа донесува општи акти како што се статут, програми, планови, одлуки и други општи акти предвидени со Статутот во согласност со законот.

Согласно член 57 став 1 од истиот закон, актите на Советот на единицата на локалната самоуправа што се донесени во рамките на самостојната надлежност на единиците на локалната самоуправа подлежат на контрола на уставноста и законноста пред Уставниот суд на Република Македонија.

Според член 58 став 1 пак од истиот закон, во вршењето на работите од својата надлежност, а врз основа на закон или статут, градоначалникот, односно управните органи на единиците на локалната самоуправа донесуваат поединечни акти. Согласно став 2 од истиот член Советот на единицата на локалната самоуправа решава по жалба против поединечен акт донесен од градоначалникот.

Во конкретниот случај од тужбата се гледа дека тужителите ги оспоруваат одлуките на Советот на општината С., кои се општи акти и подлежат на контрола на уставноста и законноста

на Уставниот суд на Република Македонија како што во погоре наведениот член 57 став 1 од Законот за локалната самоуправа, тоа изрично е предвидено.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1906/98 од 7.10.1998 година.

144. **Постои молчење на администрацијата и кога надлежниот орган по барање на странката не донесе заклучок дека нема услови за поведување на постапка или решение за работата што е предмет на постапката.**

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Одборот на родителите на учениците на Општина Ц.Ж. согласно член 50 став 2 од Законот за општата управна постапка преку својот полномошник адвокатот Н.Л. од С., се обратиле со барање до Министерството за образование и физичка култура - за дозвола-одобрение за изведување на настава на турски мајчин јазик во ОУ "М.П." и ОУ "Н.З." - Општина Ц.Ж. на ден 30.12.1997 година.

Врз основа на вака поднесеното барање Министерството за образование и физичка култура со свое писмено упатено до полномошникот на тужителот насловено "предмет:одговор на барање" истиот го известуваат дека Министерството за образование и физичка култура на барање на Советот на Општина Ц.Ж. доставило одговор кој е приложен заедно со одговорот по поединечните барања од родителите на учениците од Ц.Ж.

Во известувањето до Советот на општина Ц.Ж. е наведено дека во врска со доставениот заклучок на Советот на општина Ц.Ж. донесен на 3-та седница одржана на 14.05.1997 година Владата на Република Македонија на 90-сетата седница одржана на 20.09.1996 година ги донела следните заклучоци:

1. Согласно Уставот на Република Македонија и Законот за основното образование, Министерството за образование и физичка култура да ја организира наставата во основните училишта во Општина Ц.-Ц.Ж..

2. Барањата на родителите за промена на јазикот во настава за нивните деца од македонски јазик на турски јазик, не може да

се прифатат, затоа што децата не го познаваат и не го говорат турскиот јазик до нивното барање на училиште.

3. Се задолжува Министерството за образование и физичка култура, родителите на учениците кои досега ја бојкотирале наставата во ОУ "М.П."-Ц.Ж., уште еднаш да ги известат и да ги вратат во училиштето, каде по скратена наставна програма ќе го надополнат изгубеното и ќе се вклучат во редовната настава на македонскиот јазик. Министерството е должно да ги создаде сите услови за спроведување на оваа задача.

Во одговорот на поединечните барања од родителите на учениците од Ц.Ж. конкретно во Министерството за образование и физичка култура ги наведува донесените заклучоци на Владата со препорака децата да ја посетуваат наставата во ОУ "М.П." Ц.Ж. согласно Законот за основното образование.

Тужителот незадоволен од добиеното писмено со свој поднесок од 16.02.1998 година истиот го известува да писменото не кореспондира со конкретното барање на тужителот. Не добивајќи одговор на поднесеното барање во рокот според одредбите од Законот за општата управна постапка тужителот на ден 23.03.1998 година поднесо писмено насловено како "приговор со молба" барајќи од истиот да донесе управен акт во врска со петитумот на барањето на тужителот.

По повтореното барање на тужителот до тужениот орган следува преписка помеѓу истите со писмена насловени "приговор" и "одговор на приговор" по што тужителот поднесува жалба на 13.04.1998 година и повторено барање на 18.05.1998 година со што предлага донесување решение односно управен акт повикувајќи се на одредбите од Законот за општата управна постапка и Законот за управните спорови.

Тужителот на ден 16.06.1998 година поднесо повторно барање по истекот на 60 дена од поднесување на барањето на како не добил одговор на ден 23.06.1998 година поднесо тужба до Врховниот суд за управен спор поради молчење на администрацијата со која бара да биде донесен управен акт по нивното барање.

Тужениот орган во одговор на тужбата насловена "одговор на барање во врска со заведениот предмет" ги доставува само прилозите наведени во истото од 1 до 5 без притоа воопшто да се впушти во содржината на тужбата.

Имајќи ги предвид пресудите на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.736/96 од 18.09.1996 година и други, во кои

тужбите на тужителите по член 26 од Законот за управните спорови се отфрлени поради немање услови за молчење на администрацијата во конкретниот случај Судот најде дека тужбата е основана.

Согласно член 123 од Законот за општата управна постапка, управната постапка ја поведува надлежниот орган по службена должност или по повод барање од странката.

Согласно член 125 став 2 од наведениот Закон, ако надлежниот орган по повод ставеното барање на странката најде дека според важечките прописи нема услови за поведување на постапка ќе донесе заклучок за тоа против кој е допуштена жалба.

Имајќи ги предвид овие одредби, а како во конкретниот случај не е донесен заклучок согласно член 125 став 2 од Законот за општата управна постапка произлегува дека конкретната управна работа требало да биде водена согласно начелата и одредбите на Законот за општата управна постапка која што управна работа треба да резултира со решение согласно член 202 од Законот за општата управна постапка според кој врз основа на фактите утврдени во постапката органот надлежен за решавање донесува решение за работата што е предмет на постапката.

Според член 206 од Законот за општата управна постапка секое решение мора како такво да се означи. По исклучок со посебни прописи може да се предвиди дека на решението може да му се даде и друг назив. Според став 3 од истиот член писменото решение содржи: увод, диспозитив (изрека), образложение, упатство за правно средство, назив на органот со бројот и датумот на решението, потпис на службеното лице и печат на органот. Во случаите предвидени со закон или со пропис, донесен врз основа на Закон, решението не мора да ги содржи одделни од овие делови. Ако решението се обработува механиографски наместо потпис и печат може да содржи факсимил.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби и писмената од извршената преписка произлегува дека не се запазени одредбите од Законот за општата управна постапка по однос на донесување на решение поради што Судот смета дека се исполнети условите од член 26 став 3 од Законот за управните спорови според кој ако второстепенниот орган во рок од 60 дена или во пократок рок определен со посебен пропис не донел

решение по жалбата на странката против првостепеното решение, а не го донесе ниту во натамошен рок од 7 дена по повтореното барање странката може да поведе управен спор како да и е жалбата одбена. Според став 2 од овој член на начинот пропишан на став 1 на овој член може да постапи странката и кога по нејзиното барање не донел решение првостепенниот орган против чииј акт нема место за жалба. Според став 3 ако првостепенниот орган против чииј акт има место за жалба во рок од 60 дена или во пократок рок, определен со посебен пропис не донел никакво решение по барањето странката има право со своето барање да се обрне до второстепенниот орган. Против решение на второстепенниот орган странката може да поведе управен спор, а по условите од став 1 на овој член може да го поведе, иако овој орган не донесе решение.

Според член 42 став 5 од Законот за управните спорови кога тужбата е поднесена врз основа на член 26 од овој закон, а Судот најде дека е оправдана, тој со пресуда ќе ја уважи тужбата и ќе одреди во кој смисол надлежниот државен орган ќе донесе решение.

Имајќи ги предвид наводите во жалбата и тужбата на тужителот како и приложените списи кои предметот Судот укажува на второстепенниот орган да го има предвид горе наведеното и да се произнесе (одлучи) со соодветен акт, решение или заклучок - според одредбите на Законот за општата управна постапка, по барањето на тужителот да им се овозможи на децата од овој крај редовна посета на наставата за основното образование на турски јазик согласно Законот и Уставот, како што стои во петитумот на тужбата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1701/98 од 18.11.1998 година.

РЕГИСТРИ

РЕГИСТАР на казнено право

(Бројот по текстот го означува бројот на одлуката од
Одделот за казненото право на оваа Збирка)

М

Моторно возило (брзина) - 11

Н

Нужна одбрана - член 90 став 1 од КЗ - 2

Неовластено производство и пуштање во промет на
наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори
- член 215 став 1 од КЗ - 8, 9

Недозволено држење на оружје или распрекувачки
материи - член 396 од КЗ - 14, 15

П

Притвор (Амандман III на Уставот на РМ) - 1

Полов напад врз дете - 7

Преквалификација на кривично дело - 13

Посебна основа за ослободување од казна - 16

Постапка - кривична

- Достигнување пресуда по огласна табла - 3

- Запирање на постапка по кривично вопредно
преспитување - 5

- Апсолутна повреда на постапка - 6
- Суштествена повреда - отсуство на бранител - 17
- Барање за понредно преиспитување на правосилна постапка против пресуда на Врховен суд - 18
- Повреда од ЗКП - член 413 т.3 - 19

У

Убиство со патент нож - скокач - 4

Ф

Фалсификување на исправа - член 222 став 3 од КЗ
на РМ - 10

Фалсификување на исправа - член 378 став 3 од КЗ - 12

РЕГИСТАР на граѓанското право

(Бројот по текстот го означува бројот на одлуката
од Одделот за ~~казненото~~ право на оваа Збирка)

Б

- Банкарско работење
  - Тековна сметка - 18
  - Банкарска гаранција - 24
- Барање за заштита на законитоста - 81

В

- Вошпарнична постапка
  - Физичка делба - 84
  - Веродостојна исправа - 86
  - Судски тестамент

Д

- Договори
  - Договор за закуп - 10
  - Договор за користење стая - 11
  - Зеленашки договор - 12
  - Договор за продажба - заблуда - 13, 25
  - Договор за посредување - 23
- Денационализација - 27

Е

- Експропријација
- Надоместок - 7
- Електрична енергија - 29

З

- Злоупотреба на право
- Отварање на прозорец - 5
- Здравство
- Здравствено осигурување - 14

И

- Извршна постапка
- Веродостојна исправа - каматна листа - 86
- Извршна исправа - подобност - 88

К

- Камата
- Затезна камата - 19
- Договорна камата - 22
- Конфискација - 26

Н

- Наследување
- Наследници - владение - 32
- Одговорност за долгови - 33
- Застареност на право - 34, 35

О

- Опасна ствар
- Садаци со пчели - 15
- Тераса - 16
- Облигациони односи - пребивање - 20

П

Пронајдок - новаторство - 21

Пензија и право на работа - 87

Парнична постапка

- Месна надлежност - 65
- Странкарска способност - 66, 73
- Застапник - признавање на тужбено барање - 68
- Поука за јазикот - 69
- Трошоци во постапката - 70, 71 и 83
- Противтужба - 72
- Спојување на парница - 74
- Продолжување на постапка - 75, 76
- Делумна пресуда - 77
- Пресуда врз основа на признање - 78
- Повреда на постапката - 79
- Ревизија дозволена - 80
- Барање за заштита на законитоста - 81
- Надлежност - гробно место - 82

Р

Работни односи

- Работодавец - 36
- Работно искуство - 37
- Распоредување - 38
- Враќање на работа - 39
- Плата - 40, 41, 42, 43, 55
- Напуштање на работно место - 44
- Отказ - 45, 46, 47, 48, 49 и 50
- Престанок - 51, 52, 61
- Надоместоци - 53, 54, 63
- Мировање на функција - 56
- Ограничување на права со закон - 57
- Фонд за здравствено осигурување - работодавец - 58
- Регрес за годишен одмор - 59, 62
- Злоупотреба на право на боледување - 60
- Пензија и право на работа - 87
- Интерни акции - плата, оснивач - 64, 67
- Ревизија дозволеност - 80

С

Сопственост

- На земјиште - 2, 3, 4
- Поправки на зграда - 6

Станбени односи

- Отстапување на стан - 8
- Носител на станарско право - 9
- Договор за закуп - 10

Стечајна постапка - застапување - 89

Судски регистар - запишување - 89

Странска судска одлука - 90

Т

Утврдување на татковство - 1

Телефонски услуги - 28

Тестамент судски - 85

Тековна сметка - 85

Ф

Физичка делба - 84

Ш

Штета

- Нематеријална, душевна болка - 17
- Несполнување на договор - 30
- Привремено одземени предмети - 31
- Напуштање на работно место - 44
- Од работен однос - 58

РЕГИСТАР на управно право

(Бројот по текстот го означува бројот на одлуката од
Одделот за казненото право на оваа Збирка)

В

Воен рок - 27
Внесување странска публикација - 30
Вработување - 89, 90, 92 и 93

Д

Државјанство - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 и 16
Даноци - 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64,
65, 66, 67, 69 и 70

Е

Експропријација - 102, 104 и 105

Ж

Живеалниште и престојувалниште - 16, 17
Жиг (индустриска сопственост) - 47; 48

З

Здравствено осигурување - 80, 84, 85 и 86
Земјиште - 96 и 97

И

- Игри на среќа - 68
- Инспекција (санитарен, здравствен) - 87

К

- Катастар - 98, 99, 100, 101 и 103

М

- Матична евиденција - 31

Н

- Надоместоци - 74, 76, 79, 81, 82, 83, 88 и 91

О

- Општествени организации и здруженија на граѓани
  - Верски заедници - 18
  - Бришење од регистар - 20
  - Усогласување со закон - 21
  - Упис во регистар - 22
  - Престанок - 23
  - Постапка за регистрација - 24, 25
- Оружје - 28, 29
- Образование - 49

П

- Пензиско и инвалидско осигурување - 77, 78, 94 и 95
- Постапка - 107, 108, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 144

Р

- Регистрација на моторни возила - 36

С

Социјална заштита - 75

Стопанство (откуп на тутун) - 106

Т

Такси - 71, 72 и 73

У

Управен спор - 109, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137,
138, 139, 140, 141, 142, 143

Ц

Царини - 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 и 46

СОДРЖИНА

Предговор	3
I СТАВОВИ И МИСЛЕЊА НА ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	7
II КАЗНЕНО ПРАВО	31
III ГРАЃАНСКО ПРАВО	77
IV УПРАВНО ПРАВО	197
РЕГИСТРИ	
Регистар на казнено право	465
Регистар на граѓанско право	467
Регистар на управно прав	471